

Juozas Prunskis

**LIETUVA
BOLŠEVIKŲ
OKUPACIJOJE**

**LITHUANIA OCCUPIED
BY THE SOVIET
UNION**

Jūrų šaulių kuopa Klaipėda, šios knygos leidėjas.

LIETUVA BOLŠEVIKŲ OKUPACIJOJE

Redagavo Juozas Prunskis

**Išleido Jūrų Šaulių Kuopa Klaipėda
Čikaga, 1979 m.**

Lituhuania Under Soviet Occupation

**Edited by
Joseph Prunskis**

Library of Congress Catalog Card Number: 78-70354

**Spausdino „Draugo" spaustuvė
4545 West 63rd Street
Chicago, IL 60629**

Ižanga

Bolševikų okupacija Lietuvoje buvo nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1941 m. birželio 23 d. ir, po trejus metus užtrukusios vokiečių okupacijos, nuo 1944 m. vasaros tebesitęsia ir dabar. Okupacija gali būti svarstoma įvairiais atžvilgiais: valstybiniu, tautiniu, kultūriniu, ideologiniu, religiniu, teisiniu, ekonominiu, finansiniu ir kitais. Tie visi klausimai mums labai svarbūs. Šiais klausimais yra parašytų knygų ir studijų. Ir dar bus rašoma.

Jeigu daugeliu iš aukščiau suminėtų dalykų gali būti kai kurių nuomonių skirtumų, tai vienu klausimu visi turi sutikti: niekada neleistas nežmoniškas elgesys su žmogumi, neleistinos tortūros, nekalto žmogaus kankinimas ir žudymas. O šitokių nusikaltimų okupantai bolševikai Lietuvoje yra daug padarę. Žinodami gyventojų laisvės ir nepriklausomybės pamilimą ir nepalankumą okupacijai, bolševikai ryžosi teroru sutramdyti žmones, o siekdami kraštą surusinti, nepabūgo genocido veiksmų. Jau a.a. Jono Rimašausko surinktais duomenimis, vien per pirmąjį bolševikų okupacijos laikotarpį (1940.VI.15—1941.VI.22) buvo areštuota, kalėjimuose ir Pravieniškių priverčiamųjų darbų stovykloje kalinta iki 11.500 žmonių. Tuo laikotarpiu Vilniaus kalėjime laikyta 3.100, Kauno — 3.800, Marijampolės — 750. Čia neįskaitomi masiniai trėmimai į Sibirą.

Antroji okupacija, užsitęsusi jau ketvirtas dešimtmetis, žmonių aukomis dar baisesnė. Juk vien išvežtų į Sibirą ir kitas Sovietų Sąjungos vietas priskaitoma apie 350.000 — taigi daugiau negu kas dešimtas Lietuvos gyventojas.

Saujelė tų kankinių pasiekė laisvąjį pasaulį. Daugelis jų į kapus nusineša visus savo kančių išgyvenimus. Reikėjo paskubinti nors dalį jų surinkti. Nemaža medžiagos pavyko surasti Amerikos Lietuvių Tarybos archyvuose, kur sudėta JAV kongreso Kersteno komitetui gausiai surinkti lietuvių liudijimai. Dalis ir tų liudininkų

jau yra mirę. Kad tie liudijimai kokios nelaimės atveju visai neišnyktų, svarbu buvo juos įamžinti spaudoje. Į šį leidinį ir buvo stengiamasi visų pirma dėti tuos atsiminimus-liudijimus, kurie dar nebuvo spausdinti knygose ar periodiniuose leidiniuose.

Palaipsniui dyla iš atminties ir vardai okupantų Lietuvoje nužudytų, mirtinai nukankintų žmonių. Kad ta mūsų tautos martirologija būtų išsaugota istorijai, čia ir sudarėme kiek galima pilnesnį nuo okupantų bolševikų rankos Lietuvoje žuvusių žmonių sąrašą. Tegu okupantas žino, kad jo kruvini darbai liks įrašyti į istorijos lapus, tegu žino, kad nukankintųjų kraujas sprogdina okupantų propagandinius tauškalus. Tegu viešosios opinijos spaudimas padeda sulaikyti, kad daugiau tokie žvėriški žiaurumai nesikartotų.

Užgniaužus Lietuvos nepriklausomybę, buvo keletas priežasčių, dėl ko lietuviai be laiko mirė, buvo naikinami. Didžiausia, tačiau, priežastis buvo komunistų, bolševikų žvėriškas žiaurumas. Šis siaubas, kad ir kiek švelniau, tebesitęsia ir dabar, tai šiai mūsų tautos tragedijai išryškinti ir skiriama ši knyga.

Šis atsiminimų-liudijimų rinkinys ir ilgas nužudytųjų sąrašas tebus mūsų jaunajai kartai iškalbingas dokumentas, ką reiškia komunizmas praktikoje.

Jeigu ši knyga atsirado, tai daug lėmė Karolio Milkovaičio vadovaujamos Jūrų šaulių kuopos Klaipėda, Cicero, IL, iš anksto pareikštas pasiryžimas ją išleisti.

Nuoširdus ačiū Leonardui Keruliui, Marijai Barienei ir Stasiui Mankui, talkinusiems medžiagą paruošiant.

Juozas Prunskis

Įvadas

BOLŠEVIKŲ SIAUTĖJIMAI LIETUVOJE

Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto ir Vykd. Taryb. pirmininkas Mykolas Krupavičius 1949 m. spalio 3 d. memorandume Jungtinių Tautų organizacijai be kitų dalykų rašė:

„Žmoniškumas ir teisingumas įpareigoja mus pateikti papildomos informacijos apie žmogaus teisių laužymo ir intensyvinamo genocido reiškinius, Sovietų Sąjungos vykdomus okupuotoje Lietuvoje.

1948 m. ypačiai padidėjo akcija prieš dvasininkus ir ūkininkus. Ūkininkai persekiojami ir likviduojami keleriopu būdu:

1. Taikant individualinio persekiojimo metodą, atskiri ūkininkai apkaltinami palankumu partizanams, giminyste su partizanais ar pabėgusiais į vakarus ir deportuojami, o jų ūkiai sudeginami arba perduodami bolševikiniam aktyvui. Nėra kaimo, kad nebūtų tokiu būdu likviduoto ūkininko, kurio sodybos langai ir durys užkalti lentomis.

2. Apdedant ūkininkus nepakeliamais mokesčiais ir pyliavomis. Nustatytas bendras normas pristačius, atskiri ūkininkai apdedami dar papildomomis pyliavomis, Pyliavų nepristačius ar nesumokėjus mokesčių, keliamos teismuose bylos už sabotажą. Įprastinis sovietinio teismo tokiose bylose sprendimas — šešeri metai ištrėmimo. Tik vienoje Marijampolės apskrityje tokiu būdu likviduoti 153 ūkininkai. 1946 m. rugpiūčio 2 d. komunistų partijos organe „Tiesoje“ teisingumo ministeris Domaševičius paskelbė nutarimą, kuriuo „už atlaidumą“ ūkininkams pašalintas iš pareigų teisėjas Bareišis, „jo sprendimai atitinkamose bylose panaikinami ir perduodami spręsti kitiems teisėjams, kurie paskirs buožėms pelnytą bausmę“. („Tiesa“, 1946.8.2). Kai kurie ūkininkai, negalėdami išsimokėti mokesčių ar pristatyti pyliavų, palieka savo ūkius ir pasišalina į miškus.

3. Perkeliant atskirus ūkininkus iš jų ūkių į tuščius ūkius. Atvyksta pas ūkininką MGB pareigūnai ir įsako per vieną valandą palikti savo ūkį ir nieko iš jo nepasiimant persikelti į jų nurodytą ūkį, deportuotojo ar pabėgusiojo. Nuvykęs perkeltasis ūkininkas nurodytą ūkį randa tuščią, be inventoriaus, be gyvulių. Turi pradėti kurtis iš nieko. Pyliavos ir mokesčiai jam privalomi. Praktiškai toks perkėlimas reiškia ūkininko sunaikinimą.

4. Vykdamas žemės ūkio kolektyvizaciją. Kolchozų organizavimas yra radikaliausia ūkininkams likviduoti priemonė. Lietuvoje sparčiu tempu pradėta vartoti nuo 1948 m. pradžios. Komunistų partijos CK sekretoriaus Sniečkaus pranešimu partijos suvažiavimui (1949.2.6) 1948 m. pradžioje Lietuvoje tebuvo 20 kolchozų, tą patį metų pabaigoje jau 524 kolchozai, o suvažiavimo dienai (1949.2.6) turėjo būti jau 926. 1949 m. liepos mėn. Lietuvoje kolchozų jau buvo per 4.000, arba, kaip yra pareiškęs ministeris pirmininkas Gedvilas, trečdalis ūkių jau suvaryti į kolchozus.

Žemės ūkio kolektyvizacija nėra tik ūkinės socialinės reformos reiškinys, turintis tikslą likviduoti vieną socialinę klasę ir sumechanizuoti produkciją. Žemės ūkio kolektyvizacija yra genocidinė priemonė.

Vykdomas Lietuvoje genocidas apima visokias sluoksnius žmones. Iš Leipalingio deportuotas Jonas Kasperavičius. Lietuvos nepriklausomybės laikais jis buvo kumetis (žemės ūkio darbininkas). Vokiečių okupacijos metu jis buvo gatvių šlavikas. 1949 m. kovo 24-27 d. d. masinės deportacijos vien iš to paties Leipalingio palietė tris kumečių šeimas: Elzę Čerškienę, Bukausko šeimą ir Sukackienę su 5 mažais vaikais.

Individualiniu būdu suimtųjų likimas dar baisesnis, kaip masiniu būdu deportuojamųjų. Individualiai suimtieji dar daugiau kankinami ir niekinami. Suimtojo marinimas badu ir troškuliu, neleidimas miegoti, mušimas ir visoks kitoks rafinuočiausias moralinis ir fizinis prievartavimas yra kasdieniniai reiškiniai.

Kauno kalėjime Nr. 1 (Mickevičiaus gatvė Nr. 9) kameroje, kuriose nepriklausomų Lietuvos buvo po 7 kalinius, dabar talpinama po 65 ir daugiau. Kamerų grindų ploto neužtenka naktimis kalinamiesiems sugulti. Dalis jų

turi stovėti arba tupėti. Dieną gulėti neleidžiama. Bet ir taip kalinamuosius sukemšant trūksta kalėjimų. Todėl miestuose ir miesteliuose įtaisyta žemėje bunkerių arba namų rūsiuose pritvarstyta celių. Kalėjimuose, bunkeriuose ir namų požemiuose pūsta dešimtys tūkstančių Lietuvos gyventojų. Vien Daugų valsčiuje nuo 1944 m. rugpiūčio 14 d. iki 1974 m. buvo kalinami 417 žmonių. Iš jų į laisvę išėjo 162 (124 vyrai, 29 moterys ir 9 seniai bei vaikai), kurių 47 kalėjime padaryti invalidais (38 vyrai, 7 moterys ir 2 vaikai).

Kada kas bus suimtas, niekas nežino. O ir suimtieji, tariamai laisvėje gyveną, nesaugūs nuo teroro, niekinimo ir žudymo. Plėšikaujančių sovietų karių, MGB ir NKVD pareigūnų, besislapstant nuo deportacijų, stengiantis išvengti mobilizacijų ar tardymų, nuo 1944 m. iki 1946 m. rugsėjo mėn. viename valsčiuje (Šilavotas) buvo nužudyti 79 asmenys. Nuo 1944 m. iki 1947 m. dėl tų pat priežasčių Onušio valsčiuje buvo nužudyti 103 žmonės, Merkinės valsčiuje — 108 žmonės. Žudymų, plėšimų ir niekinimų aplinkybėms pailiustruoti leidžiame sau pateikti keletą iš daugybės turimų faktų.

— 1946 m. balandžio mėnesį Jiezno valsčiuje Jonas Zenkevičius ir dar keli asmenys surištomis rankomis buvo įmesti į padegtą namą;

— 1947 m. rudenį Pakuonio valsčiuje, Lukiškių kaime raudonosios armijos vietinio aerodromo viršila atėjo pas ūkininką Drulią. Pamatęs šeimininko dukterį Anele, pareikalavo su juo gulti. Merginai nesutikus ir pradėjus bėgti, rusas nušovė ūkininkę, ūkininko brolių, 4 metų vaiką ir sužeidė jaunesniąją dukterį Mariją, kurią sužeistą išprievartavo ir po to pribagė šūviu į galvą. Dėl tų nelaimių po 4 dienų Drulia pasikorė. Visi žuvusieji palaidoti Išlaužų parapijos kapinėse.

— 1946 m. spalio 28 d. Kaune areštuotas teisininkas A. G. Po kankinimų Kauno MGB įstaigoje buvo pervežtas į Vilniaus kalėjimą. Kelionė iš Kauno į Vilnių (110 km arba 69 mylios) truko 5 dienas. Vilniaus kalėjime suimtas neteko proto.

— 1945 m. birželio 15 d. Aukštosios Panemunės valsčiuje Šilėnų kaime pas vieną ūkininką atėjo NKVD pareigūnai, padarė kratą ir, nieko reikiamo neradę, norėjo iš-

prievartauti ūkininko dukterį. Tėvai norėjo dukterį apsaugoti. Rusai tėvą įmetė į šulinį, motiną ir dukterį išprievartavo ir po to nušovė.

— 1946 m. rugpiūčio 15 d. Kalvarijos valsčiuje Susnykų kaime pas vieną ūkininką MGB dalinys nakties metu darė kratą, ieškojo „banditų“ (partizanų). Visą ūkininko šeimą suguldė ant grindų ir įsakė nejudėti, priešingu atveju grasino nušauti. Nieko neradę, tik surinkę geresnius daiktus, į atskirą kambarį išsivedę ūkininkę ir jos 14 metų dukterį išprievartavo. Nuo to smurto mergaitė neteko proto.

— 1947 m. birželio 24 d. Iglirkėlių valsčiuje, Marijampolės aps. istrebiteliai, eidami plentu, sutiko elgetaujančią moterį. Patikrinę jos dokumentus ir patyrę, kad ji yra vokiečių, šautuvų buožėmis ją užmušė ir vietiniam ūkininkui įsakė užkasti.

— 1945 m. balandžio pabaigoje Simno valsčiuje, Ochotkos vienkiemy pas ūkininką Žilinską atsilankė 2 NKVD pareigūnai tikrindami, ar nėra į kariuomenę nestojančių vyrų. Ūkininkas Žilinskas tuo metu vedė iš tvarto karvę girdyti. Vienas NKVD pareigūnų pareikalavo jį asmens dokumentų. Ūkininkas pareiškė dokumentus turįs, bet jie kambaryje ir, karvę paleidęs, pasuko į kambarį dokumentų paimti. Vienas NKVD pareigūnas ėjo su juo drauge, antras, pasilikęs užpakalyje, paleido iš automato seriją į galvą ir ūkininką nušovė. Po to paskubomis padarė kratą ir, nieko neradę, skubiai pasišalino.

Aukščiau išdėstytų faktų akivaizdoje išryškėja ypatinga prasmė lietuvių laiško, atvežto iš okupuotos Lietuvos ir 1948 metų rudenį įteikto Popiežiui Pijui XII. Tame lietuvių laiške rašoma:

— Laimingi tie, kurie mirė ir nemato, kas dabar tėvynėje vyksta... Mes, gyvieji, pavydim mirusiems. Ką mes išgyvename, jokia žmogaus vaizduotė nėra to sukūrusi ir negali sukurti. 1941 metų deportacijos ir naikinimas, — kalbama toliau tame laiške, — buvo tik gaivališkas siautimas. Dabargi jau planingas tautos naikinimas, surusimas".

I dalis

**ATSIMINIMAI IR
LIUDIJIMAI**

1. Prievarta ir teroras

Bolševikų siautėjimai Utenos-Zarasų apskrityse

Šiuos duomenis pateikė gerai įvykius Utenos-Zarasų apskrityse pats asmeniškai stebėjęs, žinias rinkęs policijos pareigūnas, veiklus šaulys, buvęs vadovaujančiuose postuose. Jis šios knygos autoriui gerai žinomas, bet dėl suprantamų priežasčių jo pavardė negali būti skelbiama. (J. Pr.)

1918—1919 m. bolševikų okupacija prarijo šiuos mano kaimynus, taurius lietuvius: Zigmą Kuzmą — Jašiūnų k., Meidų-Petrulionį — Antandrejos k., Stasį Sabaliauską — Krūminių plento sargo sūnų, buv. Antalieptės milicijos viršininką.

Pranas Tamošiūnas, iš Ignalinos k., savanoris-kūrėjas, žvalgų dalies v-kas Latvijoje, pateko į bolševikų nelaisvę ir Maskvoje, Butirkų kalėjime, sušaudytas. Visi žuvę tuo metu yra buvę Antalieptės vls.

Kun. Antanas Kryžanauskas, Salako klebonas, suimtas globotinio, Rusijoje virtusio aršiu komunistu, Jono Gruodžio-Sadausko, Salako mst. 1919 m. lapkričio 23 d. buvo išvežtas į Zarasų kalėjimą, iš ten į Smolenską ir iš ten į vergų stovyklą sunkiems darbams. Lietuvos vyriausybė kun. Kryžanauską iškeitė į vieną komunistą. Jonas Gruodis-Sadauskas Raudonojoje armijoje pasiekė politinio politruko generolo laipsnį. Stalinas generolus Gruodį, Putną, Uborevičių sušaudė.

1940 m. Zarasų aps. komunistų partiją sudarė įvairių tautybių žmonės. Lietuviai buvo: Vincas Paleckis, atsiųstas pusbrolio Justo Paleckio iš Kauno, Justas Rugienis, atsiųstas iš Alytaus aps., Ubeika ir Antanas Kuzma — zarasiškiai.

Rusų tautybės: 1940 m. atvežti iš Maskvos NKVD ir NKGB kpt. Guskov-Gubanov-Gubaitis (nė viena ši pavardė netikra), Kovšov, Kunčin. Vietiniai rusai: Agafon Šikailov — pirmasis Zarasų aps. milicijos v-kas, bet dėl žmoniškumo perkeltas Alytaus aps. žuvų trestan. Vieton Šikailovo milicijos v-ko pareigoms atkeltas Justas Rugienis, vėliau tapęs tikybos komisaru Lietuvoje. Kiti pareigūnai: Ausiej Petrov, žiaurus milicijos politrukas, Garšanov, Roškov, Bobrov, Arkadij Kolpokov — milicijos operatyvinis įgaliotinis.

Žydų tautybės: Majevskis, 1940 m. atvilktas į Zarasus, kompartijos vairuotojas Zarasų aps. ir Zarasų aps. vykd. k-to p-kas. Vietiniai žydai seni komunistai: Gordonas, Levinas — profesinių sąjungų v-kas. Kačerginskis — milicijos operatyvinis įgaliotinis, Raganas ir Rozenbergienė, pasižymėjusi nepaprastu žiaurumu.

Teroras ir špionažas

Šis bolševikų Zarasų aps. komitetas tuoju terorizuo-damas ėmė verbuoti šnipus. Įtariamųjų namai buvo nak-timis sekami — kas ateina, kas išeina, kaip ilgai būna. Tai darė komjaunuoliai.

Zarasų gimnazijos mokytojams ir moksleiviams sekti buvo paskirtas žydų tautybės komjaunuolis Michelis Kromas. Jis su savo patikimais tuoju gimnazijoje nukabino iš klasių kryžius ir juos paskandino ežere.

Pirmieji įtakingiausi lietuviai buvo suimti prieš klas-tingus liaudies seimo rinkimus. Policininkas Pranas Jučinskas suimtas nakčia. Karui prasidėjus atsirado iš Kauno kalėjimo, kur jau buvo nubaustas 25 m. Jučinskas buvo labai pareigingas, taktingas tarnautojas. Jam buvo pavesta Zarasų mieste, kaip kurortiniame, prižiūrėti švarą gatvėse ir apie namus.

Kaime suimtas buv. pasienio policininkas Zajančauskas. I Zarasus neatgabentas. Spėta — buvo nužudytas tuoju suėmus ir paslėptas. Suimti nakčia Jonas Šamas — Zarasų aps. pradžios mokyklų inspektorius, Jonas Triponis — Antalieptės pradžios mokyklos ved., Petras Kuzmickas — Dusetų pradžios mokyklos ved. Tėvai

Zarasų apylinkėse.

1863 m. sukilimo dalyviai, ištremti į Sibirą. Petras gimė Sibire. Po Pirmojo pasaulinio karo su šeima grįžo į Lietuvą, atgavo savo ūkį, kuriame buvo įsikūręs rusas kolonistas. Bolševikų okupacijos metu ištremtas Petras Kuzmickas grįžo iš Sibiro į Dusetas, bet niekur negalėjo gauti darbo. Grįžo vėl į Sibirą, kur tuojau ir mirė. Suimti Petras Šiaudinis — Salako šaulių būrio vadas, Pranas Steponaitis — Salako vls., viršaitis, Motiejus Girčys — Antazavės vls. viršaitis, Juozas Kibirkštis — Dusetų vls. viršaitis, Pranas Andrijauskas — Zarasų aps. savivald. p-kas, Bronius Vasiliauskas — Dūkšto vls. sekretorius, Antanas Višokinskas — Imbrado vls. sekretorius, Kazys Statulevičius — agronomas, Zabičiūnų k., Antalieptės vls. Visi priklausė Šaulių sąjungai.

Vaičkų tragedija

Neužmirština bolševikų okupacijos auka— Blažiejus Vaičkus, Vilniaus krašto lietuvis, kovose dalyvavęs sava-

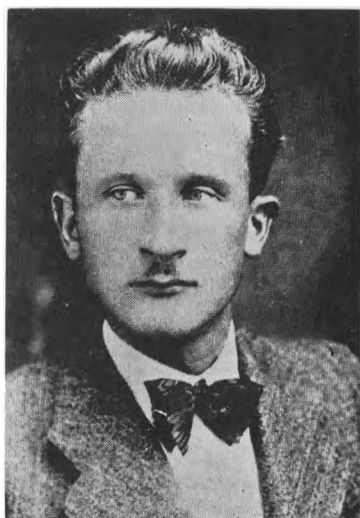
noris, vėliau — pasienio policijos rajono viršininkas prie lenkų administracijos linijos, šaulių būrio vadas. 1940 m., rodos, rugsėjo pabaigoje komjaunuoliai Imbrade suruošė šokius. Vaičkus gyveno prie Imbrado. Trys komjaunuoliai nuėjo pakviesti į savo vakaronę. Vaičkai atsikalbinėjo, bet šie spaudė: „Žinom, kad esi liaudies žmonių engėjas. Įrodyk savo dalyvavimu, kad toks nesi“.

Tik Vaičkams įėjus, muzikantai, kaip jau buvo sutarta, užgrojo polką. Vienas palydovų tuojau Vaičkienę ištempė šoki ir ėmė išdarinėti pornografinius veiksmus. Vaičkus griebėsi gelbėti žmoną. Petingas vyras neatlaikė. Būrys ruselių partrenkė ant žemės. Spardė kojomis, lūžo kėdžių atramos. Vaičkus nustojo sąmonės. Tuojau atsirado pastotis ir be sąmonės Vaičkų nuvežė už 60 km į Utenos kalėjimą. Buvo sužinota, kad Vaičkus mirė be pagalbos. Zarasų kalėjimas ir ligoninė buvo tik už 10 km, bet maskviniai išsigimėliai nukreipė į Uteną...

Zarasų miesto aikštėje buvo pastatyta didelė estrada. Ant patrioto dr. Domininko Bukanto paminklo iškėlė raudoną žvaigždę. 1940 m. spalio mėn. nuo Smalvų ir Salako suvarytos pirmosios raudonosios gurguolės su jais, bulvėmis ir kitomis gėrybėmis. Kiekvienas ūkininkas savo vežime turėjo palydovą rusą. Ant kartelių buvo marksistiniai plakatai su įrašais: „Mes liaudies sūnūs, laisvi nuo buržuazinės priespaudos. Mes vežame gėrybes badaujantiems mūsų liaudies žmonėms. Mirtis liaudies priešams“.

Gurguolės komunistinių pareigūnų išrikiuotos aplink estradą. Raudonasis bajoras Vincas Paleckis skelbė: „Mano gyslose teka rusiškas kraujas. Mano motina rusė. Esu senas Kauno komunistas. Pažįstu visus buržuazinės vyriausybės buožes“. Paleckis tuojau išsitraukė iš kišenės pasmerktųjų sąrašą. Jame buvo Šaulių sąjungos vadovybė, laisvės kovų didvyriai, karininkai, tautininkų vadovybė. Perskaitęs pasiūlė juos likviduoti. Kas prieš? Tyla. Taigi vienbalsis nutarimas sunaikinti buržuazinius reakcionierius...

Raudonosios gurguolės tęsėsi apie 3 savaites. Atvežtas gėrybes rusų karinės mašinos tuojau išveždavo į Rusiją.

Kazys Venckus, partizanų dalinio vadas, žuvo 1951 m.

Duoklės

Užsibaigus raudonųjų gurguolių dramai, skaudesnis rimbas krito Zarasų krašto ūkininkams. Nelaimingi buvo tie, kurie turėjo daugiau 30 ha žemės. Zarasų apskritis — tai Lietuvos Šveicarija. Gausu ežerų, pušų, miškų, pelkynų, akmenynų, smiltynų, kalvų. Baltriškių, Degučių, Salako ūkininkas, turėdamas 50 ha smiltyno, tegalėjo išlaikyti vieną arklių ir dvi karves. Tokių žemių ūkininkai neskurdo, buvo geri amatininkai, dirbo važius, „lineikas“, buvo geri kalviai, statybininkai. Vasarai jaunieji išvažiuodavo uždarbiauti prie tiesiamų plentų, tiltų statybos. Zarasiškiai buvo geri žuvautojai. Moterys rinkdavo miškuose grybus, džiovino. Uogų miškuose — begalės.

Tuos smiltynų „buožes“ apdėjo grūdų ir bulvių duoklėmis, kurių ir per 5 metus pats su šeima nevalgydamas negalėtų atiduoti. Neatiduoda — vadinasi, liaudies žmonių žlugdytojas, tuojau į daboklę, kankinimai, terorizavimas, rankų panagių badymas, už kojų žemyn galva kabinimas. Kankinamąjį išsargindavo iki sąmonės netekimo. Neištverę pasižadėdavo. Kaimynai padėjo, kiek išgalėjo, važiavo į Utenos ir Rokiškio apskritį pirkti grūdų. Ten žemės geresnės. Taip varginami lietuviai laukė karo, kad ir

su žiauriausiomis grėsmėmis. Gyventi jau buvo neįmanoma.

Į Antazavės miliciją priimtas jaunuolis Namajuška tuoju nusivylė, kai jam įsakė sudaryti šnipų tinklą. Padavė pareiškimą būti atleidžiamas iš milicijos. Neatleido. Politrukas Ausiejus Petrovas įspėjo — už pareigų neatlikimą būsiąs suimtas. Namajuška savo kambaryje nusišovė.

1941 m. birželio 14 — siaubingoji trėmimų naktis. Daug zarasiškių ir uteniškių išvežti žuvo.

Juozas Balžekas, Zarasų gimnazijos mokytojas, nukankintas Sibire.

„Sabotažas“

Jonas Banys — buvęs Pensylvanijos angliakasys, pinigų susitaupęs parvažiavo į nepriklausomą Lietuvą, nusipirko iš Vyžuonų dvaro žemės, išstatė pavyzdines trobas, dar į banką pinigų pasidėjo. Skolino santaupas kaimynams, bet neimdavo jokio nuošimčio. Visokioms organizacijoms jis vis buvo pirmas aukotojas.

1941 m. pavasarį Banys išėmė iš duobės burokus. Vakare Banienė tvarte paruošė burokus karvėms šerti. Naktį viena karvė kažkaip atsirišo, dar dvi nutrūko ir visos trys pripuolė prie šviežių burokų. Persiėdė ir kitą dieną nugaišo.

Tuoju atsirado enkavedistai: kaip galėjo atsitikti, kad iš karto trys karvės nudvėsė? Nepriežiūra, sabotažas. Tas buržujus amerikonas tyčia perpenėjo karves...

Greit nakčia nei Banio, nei jo šeimos nebeliko. Išvežant tik įdavė vienam miestelio berniukui raštelį, kuriame buvo parašyta: „Dar nebaigiau kasti anglių. Kasiau vienas, dabar kasime penkiese. Kaimynėliai, pasiimkit ir išsidalykit mano turtą, jeigu leis. Matau, kad jau mums nebereiks. Sudiev, sudiev Lietuvos broliai“.

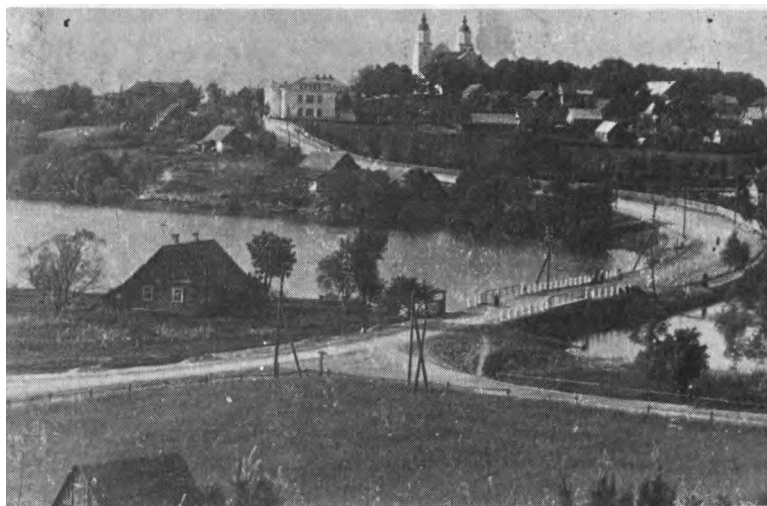
1941 m. birželio 16—26 d. miške grupė šaulių ir paskirų šeimų klausėmės radijo. Iš Kauno radiofono pasigirdo Lietuvos himnas. Apstulbę iš džiaugsmo griebėme vienas kitą bučiuoti. Skruostais riedėjo džiaugsmo ašaros. Birželio 24 d. stulpai juodų dūmų per aukštas pušis bangavo į padangę. Iš ryšininkų gavome žinią, kad plentu į Zarasus lengvais šarvuočiais lėkė vokiečių kariuomenė. Plento

pakraščiu žygiavo nusiginklavę, išbadėję, nutrintomis kojomis rusų kariai. Vokiečiai jų nekliudė, o lietuviai dar ir duona apdalijo.

Egzekucijos Zarasuose

Mane traukė į Zarasus. Čia kiekvienas sutiktas lietuvis, žydas ar rusas, pasakojo baisią Zarasų tragediją, vis pabrėždami, kad visa padarė milicijos politrukas Ausiejus Petrovas, milicijos v-kas Justinas Rugienis. Iš gausybės gyvųjų liudininkų gautos šios žinios. Birželio 24 d. Petrovas, Rugienis ir milicininkai padegė Zarasus padegamomis kulkomis, šaudydami į stogus. Kai užskrido vokiečių lėktuvai, tie piktadariai sėdo į mašinas ir bėgo Daugpilio link. Petrovas dar sustojęs padegė ligoninę, bet ligoninės personalas spėjo užgesinti. Broniaus Žvinio namuose buvo kompartijos archyvas ir raštinė. Išgabenti nespėjo, tad namus padegė.

Kalėjimo geraširdis sargas į Klemenso Žukausko ir Petro Ydo kamerą, atrakinęs duris, įmetė raktus. Žukauskas atrakinėjo duris ir išleido kalinius. Tačiau jie nežinojo, kad rūsyje yra vienutės ir ten bado mirčiai buvo laikomi pik. ltn. Ignas Pašilis ir bibliotekos vedėjas Jonas

Zarasai

Petniūnas. Petrovas, pavažiavęs Daugpilio link per 10 km, grįžo į Zarasus. Kalėjimas buvo nesudegęs. Įsakė skubiai daryti kratas ir suiminti vyrus, moteris ir gabenti į NKVD rūšį. Išžudė daug žmonių, jų tarpe daug šaulių, kurių nė vienas neturėjo ginklo.

Petrovui ir Rugieniui vykdant baisiąją egzekuciją, ant Zarasų miesto užskrido kelios eskadrilės lėktuvų ir žemai nusileisdami žvalgė miestą. Budelių sunkvežimis buvo užmaskuotas ant bulvaro. NKVD išsigando ir rūsyje paliko 30 nesusaudytų lietuvių.

Vokiečius išstūmus, prasidėjo nauja rusų okupacija. Visose Zarasų—Utenos apylinkėse žuvo daug žmonių.

Kun. Stasys Baltrimas, Zarasų klebonas, 1941 m. birželio 25 d. buvo į kleboniją įsiveržusių kareivių įmestas į sunkvežimį. Kai sunkvežimis nuvažiavo, kur stovėjo, paliko kraujo klanus. Manoma, kad vežė nužudytų lietuvių lavonus.

Kazys Cicėnas, savanoris-kūrėjas, apdovanotas žeme, tarnavo pasienio policijoje, muzikantų orkestre Zarasuose. Buvo Imbrado vls. viršaitis. 1943 m. rudenio pabaigoje iš ūkio su žmona važiavo į valsčių. Iš krūmų iššoko desantininkai ir žmonos akivaizdoje nužudė.

Kun. Jonas Daugėla, Stirnių par. klebonas, Molėtų vls., slapstėsi. 1941 m. birželio 24 d. bėgdamas į namus, pamatė komunistus. Įbėgo į ežerą ir nendrėse iki kaklo tūnojo. Žydelis komunistas pastebėjo nendrėse kyšančią galvą. Privertė išeiti iš ežero ir pakrantėje kun. Joną Daugėlą nužudė.

Jonas Garbšys, kilęs iš Vyželių k., Salako vls., ilgus metus mokytojavo Zarasų aps. Bolševikams okupavus Lietuvą, Garbšys mokytojavo Žeimelio pradžios mokykloje, Kėdainių aps. Tremiamas pasipriešino, buvo enkavedistų sunkiai sumuštas ir vos gyvas įmestas į duobę, kur ir mirė. Šeima ištremta. Velionis Garbšys kaimynų buvo parvežtas į namus ir iškilmingai palaidotas.

Tragiška Karlaitės mirtis

Apolonija Karlaitė, Kriovų vnk., Dusetų vls., 16 m., buvo rusų desantininkų auka. Velionės Apolonijos tėvas

Jonas Karia, kaip savanoris-kūrėjas, Kriovų dvare buvo gavęs žemės ir gražiai gyveno. Apylinkėje gyveno nemaža rusų — 1863 m. caro valdžios atsiųstų kolonistų. Visoje Zarasų aps. jų buvo gausu. 1941 m. pavasarį tie rusai kalbino Karlą dėtis į kolchozą, bet šis, praręs iš savo prakaito gyventi, nesutiko. Iš viso Karia nepatiko ruse-liams. Ne jų žmogus. Kai tik pasirodė bolševikų desan-tininkai, rusai suteikė žinių, kad čia yra toks Lietuvos savanoris, kovojęs 1919 m. prieš bolševikus.

Kartą, tik išaušus, desantininkų būrys, vadovaujamas vietinio ruso Atajevo, apsupo Karlų namus. Tėvas ir vyres-nysis sūnus buvo išėję pas kaimynus į talką. Motina tvarte karves melžė. Troboje buvo tik Apolonija ir jaunesnis 13 m. sūnus Vytukas. Tas, išgirdęs užpuolimą, spėjo pasprukti ant aukšto, o Apolonija nebespėjo pabėgti. Vytukas iš vir-šaus girdėjo klyksmą, dejavimus, paskui šūvį.

Desantininkai išėję padegė trobas. Kai liepsnos pra-dėjo imti stogą, Vytukas spruko žemyn. Gryčioje rado seserį išniekintą ir kraujuose paplūdusią... Sukaupęs visas jėgas, ištempė jos kūną iš degančios trobos. Motiną išgelbėjo iš tvartų.

Apolonijos kūnas buvo taip sužalotas, kad karstas buvo visą laiką uždarytas. Apolonija Karlaitė — jaunutė, žavėtinio grožio, apylinkės žmonių buvo labai mylima. Ji buvo Baltriškių parapijos solo dainininkė bažnyčioje, jaunųjų ūkininkų ratelio vadovė, deklamavo, vaidino vaka-rėliuose. Galima suprasti žmonių pasipiktinimą. Į jos laidotuves susirinko didelės minios, bent tuo pareikš-damos protestą.

Vincas Kaulinis, Biliūnų k., Vyžuonų vls., policijos valdininkas, gimtosios apylinkės laisvės kovotojų vadas, 1945—1947 m. sunkiose kovose su rusų ir sribų gauja buvo sunkiai sužeistas, tuojau mirė. Jo lavonas Utenos turgaus aikštėje išgulėjo visą savaitę.

Melnikaitė

Marija Melnikaitė, kurią garbina okupantai bol-ševikai, buvo zarasiškė. Jos tėvai gyveno Zarasuose. Saltupės gatvėje Nr. 32. Kai kas mano, kad ji žydaitė. Tai netiesa. Jos tėvas vadinosi Melnik, laikė save lenku. Jis

buvo geras specialistas atnaujinti dildės arba, kaip zarasiškiai sakydavo, „nuopielninkus“. Nuolat turėjo labai daug darbo. Gyveno gana pasiturinčiai. Pats ir jo žmona buvo gana dievobaimingi žmonės, bet į bažnyčią Zarasuose nevaikščiოდavo nuo tų laikų, kada pradėta laikyti pamaldas lietuviškai.

Iš visų Melniko vaikų duktė Marė (dažniau vadinama Marisia, o ne Maryte) labiausiai išsiskyrė, bet ne į gerąją pusę. Išsiųsta į mokyklą, dažniausia atsidurdavo paežerėje. Pasižymėjo žiaurumu gyvuliams. Paukštelis jų sode negalėjo susukti lizdo — jį išdraskydavo, o jei jau būdavo išperėti paukščiukai, tai išžudydavo, varlėms išsukinėdavo kojas, išlupinėdavo akis. Eidavo į krautuves ir, jei pasitaikydavo, kad šeimininkai kur nususka, jos užantįs tuoj prisipildydavo saldinių, o taip pat ir skepetaičių ar kitokių smulkmenų. Tėvams ne kartą teko atsilyginti už tuos jos darbelius, kad tik neiškeltų bylos teisme. Tėvai už bausmę atidavė ūkininkui už piemenę, bet miestietė pabėgo.

Būdama vos 14 m. ji jau palinko į visai kitos rūšies „smaguriavimą“. Tėvai nebegalėjo suvaikyti, iš kur jų dukrelė pareina auštant... Palydovai kas rytas keitėsi. Visos tėvų pastangos atvesti dukrą į padorų gyvenimą nuėjo niekais. Kai tėvams galutinai išsekė kantrybė, jai uždraudė ateiti į savo namus.

Marisia pasitrankė kurį laiką Zarasų burliokų ir panašių tarpe. Žymus komunistas senbernis Gordonas Marisą nugabeno į Rokiškį, kur jo draugas žydas turėjo mažą saldinių dirbtuvėlę. Darbas nepatiko, iš Rokiškio išvyko į Kauną. Į Kauną nuvykę darbams ruseliai prasisitardavo, kad Marisia visai pašlijo, tapo gatvės mergina ir kriminalinė nusikaltėlė.

1940 m. bolševikams užplūdus Lietuvą, pasigirdo žinia, kad Marytė Melnikaitė yra „išrinkta“ į „Liaudies seimą“. Zarasiškiams tai buvo naujiena lygiai tiek pat netikėta, kaip pats bolševikų įsiveržimas. 1941 m. kilus karui su vokiečiais, Melnikaitė bėgo į Rusiją pro Zarasus. Tėvų aplankyti, žinoma, neužsuko. Grįžo paskui į Lietuvą lietuvių „tvarkyti“.

Kai paaiškėjo, kad ją vokiečiai tikrai sušaudė, aplančiau jos tėvus.

Kulkos skina gyvybes

Kun. Matas Lajauskas, senelis, Molėtų par. klebonas, profesoriavęs Vilniaus kunigų seminarijoje, buvo už lietuviškumą atleistas. 1941 m. birželio 28 d. bolševikams per Molėtus traukiantis, vienas žydelis įskundė, kad klebonas Lajauskas nemėgsta komunistų, džiaugiasi karui prasidėjus. Senukas sirgo ir jau paėmęs paslėptą vėliavą pasidėjo lovoje prie savęs. Įsiveržę bolševikai be jokių aiškinimų kun. Lajauską suėmė ir išvežė už miesto nužudė. Buvo iškilmingos laidotuvės.

Pakelėje nužudė Stirnių kleboną J. Daugėlą.

Jonas Liesys, Eivenių k., Dusetų vls., pavyzdingas ūkininkas, kooperatininkas, 1945 m. buvo suimtas įtariamasis davęs maistą mūsų laisvės kovotojams. Varomas į Dusetų milicijos daboklę buvo smarkiai sumuštas, sukrito ant grindinio Utenos kalėjime ir tuojau mirė.

Vaclovas Maskoliūnas, Zarasų aps. savivaldybės tarnautojas, kilęs iš Jasų k., Dusetų vls., 1941 m. birželio 25 d. išėjo pažiūrėti, kas vyksta Zarasų mieste. Sustojo prie pašto rūmų. Tuo tarpu NKVD mašina važiavo Daugpilio link. Politrukas Ausiejus Petrovas pasuko mašiną prie stovinčio Maskoliūno ir šūviu į pakaušį nužudė.

Pranas Mozūra, kilęs iš Drobų k., Degučių vls., buvo narsus ir taktiškas. Įsijungė į Tėvynės apsaugos rinktinę Žemaitijoje. 1944 m. spalio 6 d. bolševikų tankai pasirodė nuo Tryškių. Mozūra pasislėpė prie klebonijos krūmų. Išvedė iš rikiuotės 2 rusų tankus. Atvykus daugiau tankų, pėstininkai apsupo kleboniją. Pasitraukti nebuvo galimybių. Dar paguldė 3 rusų karius ir pats krito. Buvo smulkus ūkininko sūnus.

Aleksandras Miškinis, Zokorių vnk., Antalieptės vls., savanoris-kūrėjas, visada paslaugus varge padėti. 1941 m. birželio mėn. besitraukiantys bolševikų kariai užėjo į jo vienkiemį maisto. Miškinienė sunešė, ką tik turėjo. Pavalgę Miškinį nusivedė prie plento, paguldė kniūbsčią. Kai pradėjo žvalgyti vokiečių lėktuvai, pasisotinę budeliai geradarį sušaudė. Buvo pastatytas paminklas žuvimo vietoje. Grįžę bolševikai paminklą išniekino.

Nužudyti Latvijoje

1941 m. birželio 27 d. sužinota, kad Lokesos vnk. Latvijoje, prie Lietuvos sienos, Prano Kaulinio vienkienyje besitraukiantys bolševikai birželio 24—25 naktį šaudė iš automatų. Girdėjosi žmonių šauksmai. Pirmojo karo cementiniame blindaže rasta suversta stirta nužudytų žmonių. Zarasuose padaryti karstai ir palaidoti vienoje eilėje. Tarpe vyrų buvo ir viena moteris. Dail. Zenonas Kolba, sužinojęs apie nužudytus lietuvius Latvijos žemėje, atvyko į Zarasus. Buvo atkasta duobė pagal iš anksto aprašytus rūbus. Čia dail. Kolba iš rūbų atpažino savo brolių. Tada buvo atkasti kiti lavonai, bet Zenonas nei vieno neatpažino. Padirbdinęs Zarasuose sandaresnį karstą, Zenonas savo brolių parsivežė į Širvintas, kur buvo šaulių ir visuomenės labai iškilmingai palaidotas.

Antanas Nenėnas, savanoris-kūrėjas, drausmingas šaulys, pavyzdingas ūkininkas, Žemės ūkio rūmuos arklių rūšiavimo k-jos narys. Dvejus metus buvo Antalieptės viršaitis. 1943 m. rudenį prieblandoje atvyko desantininkai. Pro langą paleido sprogstamą kulką. Galvą nunešė pusiau. Buvo labai iškilmingos laidotuvės.

1944 m., berods per Velykų atostogas, Navikaitė iš Zarasų atvyko pas tėvus į Skineikių k., Dusetų vls. Kaimynystėje buvo apgyvendinta pabėgėlė rusė su 15 m. sūnumi. Mergaitė dienos metu nuėjo pas kaimynus paviešėti. Ruselis krūmuose palaukė, kai mergaitė grįš — jis „pažais“. Sužalota, išdraskyta, veidas nebepanašus į žmogų, niekšui pasitraukus, ji dar pajėgė išlįsti iš krūmų. Vaikai, radę mergaitę be sąmonės, pranešė tėvams. Buvo išvežta į Zarasų ligoninę. Ten gydyta apie 4 mėn. Žaizdos užgijo, bet mergaitė buvo palaužta psichiškai ir daktarai sakė, kad vargiai atgaus sveikatą.

Ir lavoną sudegino

Plk. ltn. Ignas Pašilis, Zarasų aps. komendantas ir šaulių rinktinės vadas, labai taktingas, buvo suimtas Vilniuje. Atgabentas prieš pat karą į Zarasų kalėjimą. Suėmė ir žmoną, gailestingąją seserį, ir abiturientę dukrą. Jas, kelias dienas palaikę, paleido milicijos priežiūron. 1941 m. birželio 25 d. sugrįžęs iš pusiaukelio nuo Daug-

Jonas Bajoras, Mečislovas Gužauskas, Bondienė, Dimitrijus Aleksandravičius-Grigoravičius, Blaščikas, Ostrovskis, Mečys Kolba, Deveikis bolševikų atvežti iš Ukmergės ir 1941 m. birželio 24 d. nužudyti prie Zarasų.

pilio, milicijos politrukas Petrovas, kalėjimo rūsyje radęs Joną Petniūną, vietoje nužudė šūviu į pakaušį. Kitoje vienutėje buvo plk. Pašilis. Jį išvedė iš vienutės į kiemą, nušovė į pakaušį, apipylęs benzinu lavoną ir prie jo stirtą malkų, padegė. Plk. Pašilio žmona degėsių pelenuose surado vyro žiedą ir gabaliukus kostiumo.

Paškonis, Davainių k., Dusetų vls., buvo laisvės kovotojas. Savo klojime buvo įsirengęs bunkerį su išėjimais į laukus. 1945 m. dusetiškės moterys nešė maistą savo artimiesiems į Utenos kalėjimą. Čia vieškelyje pakliuvo į kryžminę ugnį. Rusai ir stribai puolė Paškonių trobas. Žuvo rusų ir stribų. Paškoniai, padegus klojimą, kartu sudegė.

Jonas Paukštė, kilęs iš Rimšės mst., Švenčionių gimnazijoje baigė 6 klases. Įspėtas, kad dėl lietuviškos veiklos bus suimtas, pabėgo į nepriklausomą Lietuvą. Lietuvos kariuomenėje baigė mokomąją kuopą pirmuoju, eidamas į atsargą buvo pakeltas vyr. puskarininkiu. Baigė Aukštesniąją policijos mokyklą ir buvo paskirtas į Zarasus. Okupantai, perėmę policiją, verbavo milicininkus, kurie buvo bemoksliai, menkos moralės. Senieji parei-

gūnai vieni mokė raštinės darbo, kiti kvotas vesti, protokolus rašyti. Jonas Paukštė turėjo išmokyti akmenskaldį Ausiejų Petrovą pasirašyti savo pavardę. Petrovas vargo kelias savaites, bet skaityti, net ir spaudos rašto, neišmoko. 1941 m. birželio 25 d. pats Petrovas ugniagesių kieme Paukštę nužudė šūviu į pakaušį.

Rūkštelė, kilęs iš Grybiškių k., Salako vls., buvo Gražutės miško eigulis. Desantininkai nakčia paėmė iš eiguvos, nusivedė miškan, pririšo prie medžio ir durtuvo smūgiais nukankino.

Kitas Rūkštelė, gyvenęs Grybiškių k., Salako vls., buvo eigulio brolis. 1943 m. rudenį desantininkai naktį apsupę Rūkštelės namus, ėmė į juos šaudyti. Rūkštelė, užlipęs ant aukšto, paleido serijas iš automato. Desantininkai tada paleido į namus padegamas kulkas. Namas užsiliepsnojo. Rūkštelė nesiliovė šaudęs. Šeima laimingai pabėgo, o Rūkštelė, jau apsemtas liepsnų, vis dar šaudė. Sudegė namai ir juose Rūkštelė.

Antanas Rūkštelė, Bemotiškių vnk., Daugailių vls., dirbo „Sodyboje“, Kretingoje. Pirmosios bolševikų okupacijos metu bolševikų agentas jam pasiūlė iš Vokietijos gaunamų ginklų. Rūkštelė patikėjo. Naktį buvo suimtas, žiauriai kankintas. Karui prasidėjus, iš Kauno kalėjimo mūsų laisvės kovotojų išlaisvintas. 1944 m. rugpiučio mėn. su būriu kovotojų atvykęs iš Vanagų stovyklos Plinkšiuose įstojo į Tėvynės apsaugos rinktinę. 1944 m. rugsėjo mėn., eidamas naktinę sargybą, žuvo prie Tryškių.

Broliai Girčiai, išgirdę, kad iš Kauno radijo stoties giedamas Lietuvos himnas, Daugailiuose iškėlė trispalvę. Milicininkas Jūrelė, pastebėjęs trispalvę, nubėgęs prie plento ragino karius surasti nusikaltėlį. Gyventojai buvo išsislapstę. Radę senuką Joną Sinicą, nužudė šūviu į pakaušį. Vietos komunistams tai reiškė smūgį, nes nužudytojo sūnus Romas Sinica Kaune buvo žymus komunistas, bet jau buvo išdūmęs į Rusiją.

Kun. Vytautas Šamšonas, Imbrado par. klebonas, 1961 m. sausio 23 d. rastas bažnyčioje nužudytas.

Uršulė Švalkutė, ilgametė Salako vls. sekretorė, buvo paslaugi neturtingiems. Rašydavo veltui įstaigoms prašymus, rūpinosi pašalpomis nelaimėn patekus. Slapstydamasi su seserim Anele, baisiojo birželio trėmimų išvengė.

Bolševikai, užplūdę po 1945 m., abi Švalkutes suėmė. Ištrėmime dirbo nepakeliamame šaltyje, badaudamos. Abi paralyžiavo. Sugrąžino į gimtinę Paluodės k., Salako vls. Jokio darbo nebegalėjo dirbti, pensijos — jokios. Šelpė geradariai. Anelė tuojau mirė. Visa Švalkų giminė sunaikinta.

Juozas Tamošiūnas, Ignalinos k., Daugailių vls., ištrėmtas 1945 m. su gausia šeima. Tėvas Juozas ir sūnus Kazimieras, iškankinti nepakeliamo darbo, sugrąžinti į Lietuvą tuojau numirė.

Ubeika, kilęs iš Padustelio k., Dusetų vls., buvo atėjęs į žentus, vedamas mokytoją Kumelytę iš Sudeikių parapijos. 1943 m. rudenio Ubeikai ruošėsi vaiko krikštynomis. Nakčia desantininkų grupė be jokių išpėjimų ėmė iš visų pusių šaudyti į namus. Žuvo Ubeika ir vaikutis. Buvo peršautos Ubeikienės kojos. Piktadariai pasitraukė. Ubeikienė buvo 2 metus gydoma Utenos ligoninėje. Pakartotinai bolševikams okupavus Lietuvą, Kumelytė-Ubeikienė įsijungė į laisvės kovotojų eiles, vadovaujamas Vinco Kaulinio. Yra žinių, kad žuvo kovoje.

Lietuviai kunigai Lietuvos vyriausybės pastangomis 1933 m. išlaisvinti iš Sovietų Sąjungos kalėjimų, atvykę į savo tėvynę. Vidury su lazdele vysk. T. Matulionis.

Kun. Edvardas Vaišnoras, kilęs iš Šeimaties k., Tauragnų vls., buvo neturtingos Baltriškių parapijos klebonas, Antalieptės vls. Bolševikų suimtas, nežmoniškai kankintas. Uždarę nuogą į vienutę, iš viršaus lašino beveik suledėjusį vandenį. Buvo paralyžiuotas. Paskutiniu metu buvo altaristas Kupiškyje.

Zarasų krašto lietuvių partizanų kovų punktai buvo: Gražutės, Minčios, Užvinčių ir Dusetų—Antazavės šiluose. Daug žuvusių, daug jų šeimų buvo ištremta į Sibirą. Kiek tremtyje žuvo, kiek grįžo — tikslų žinių nėra.

Desantininkų uždaviniai

Po vokiečių pralaimėjimo prie Stalingrado rusai vis dažniau ėmė nuleidinėti desantininkus vokiečių užnugaryje. Lietuvoje jų padaugėjo. Iš pasidavusių sužinota, kad desantininkų kursai vyko Maskvos apylinkėse. Desantininkai daugiausia buvo „savanoriai“ prievarta, negalėjo nuo to uždavinio atsisakyti. Buvo ir tokių savanorių, kurie tuo būdu norėjo pabėgti nuo bolševikų. Iš pasidavusių sužinota, kad įsakymai tiems desantininkams buvo tokie:

1. Sprogdinti didesnius tiltus ir gadinti kelius;
2. Sprogdinti ir deginti Lietuvos įmones, ypač pienines;
3. Deginti grūdų ir maisto sandėlius;
4. Deginti ir sprogdinti viešuosius didesnius pastatus: mokyklas, teatrus, bažnyčias;
5. Žudyti tuos lietuvius, kurie desantininkui yra žinomi kaip bolševikų priešai;
6. Sudaryti sąrašus tokių, kurie įtariami, kad gali būti priešingi bolševikams;
7. Apšaudyti vokiečių transportus, vykstančius į rytus;
8. Deginti ūkininkų klojimus, kai į juos suvežti javai, arba klėtis, kai į jas supilti grūdai;
9. Naktimis užpuldinėti kaimus ir miestelius, kad gyventojai būtų apimti baimės;
10. Vykdyti šiuos veiksmus atkakliai.

Aukštaitiją labai gerai pažinojau. Jauni vyrai iš kaimų nesvyruodami stojo į Savisaugos būrius. Reikėjo daugiau ginklų.

Vienas iš mūsų vadų susipažino su vokiečių karininku,

dirbusiu ginklų sandėlyje Daugpilyje. Įprašė, kad jis slap-
tai parduotų mums ginklų. Už tai jis gaudavo iš mūsų įvai-
rių maisto gėrybių, kurias siuntė į Vokietiją. Desan-
tininkai apiplėšė Antalieptės pieninę. Sprogdinimas mažai
žalos padarė. Kėsinosi sprogdinti ir Antazavėje, bet
nepavyko: mūsų vyrai laiku pajuto ir nuvijo. Šventosios
tiltas tarp Utenos ir Zarasų buvo stipriai saugomas.

Mūsų laisvės kovotojams pasisėkė pagriebti stambaus
grobio, skirto desantininkams ir mėtomo iš lėktuvų. Prie
Šventosios upės, Davainių k., Dusetų vls., nakčia desan-
tininkai sukūrė laužą. Atsitiktinai budėjo mūsų vyrai.
Užgirdę lėktuvo ūžimą, artėjo prie laužo. Užėmė poziciją.
Matė nuleidžiamus ryšulius. Auštant pasirodė desantinin-
kai, ieškodami, kur tos jiems gėrybės. Užsimaskavę mūsų
kiai atidarė stiprią ugnį. Desantininkai, net ir neatsišau-
dę, išlakstė. Grobis labai didelis, ypač sprogstamos
medžiagos, daug šovinių ir labai dideli kiekiai maisto. Visa
buvo amerikietiškos dėžutės su užrašais.

Buvo toks pat grobis išmestas Suvieko apylinkėje,
Imbrado vls. Gyventojai rado užkastą krūmuose, perdavė
kovotojams. Gal keršijant už šį grobį buvo nušautas
Antanas Kazlauskas, Amerikos lietuvis, kuris grįžęs iš
JAV buvo nusipirkęs Suvieko dvaro centrą. Labai pavyz-
dingai tvarkė savo ūkį. Rudeniop atvežė dukroms maisto į
Zarasus. Jos mokėsi gimnazijoje. Prietemoje Atajevo vado-
vaujami desantininkai grįžtantį namo vežime Kazlauską
nužudė. Arkliai šeimininko lavoną partraukė į namus. Lai-
dotuvės buvo labai jaudinančios.

Baigdamas prisiminimus apie šią šiurpią tragediją,
kuri pavergtoje Lietuvoje tęsiasi ir dabar, prisimenu
ukrainietį belaisvį Igorą Ševčenką, kurį išbadėjus,
pusgyvį gavau savo žemės ūkio darbams. Savaitę
maitinome labai silpną. Atsigavo, susigyvenome, parodė
nuoširdumo ir atvirumo. Su ašaromis pasakojo apie Ukrai-
nos tragediją.

Igoras vis sakydavo: „Negreit gims rašytojas, kuris ga-
lės aprašyti raudonųjų komunistų žiaurumus. Pasaulio
istorijoje daug žinome žiaurumų, bet jie niekad neprilygs
rusiško komunizmo dabar vykdomoms žudynėms, vien už
tai, kad žmogus kitaip galvoja, kad valstybė nori laisvai
gyventi".

Negailėjo nei darbininkų, nei milicininkų, nei kunigo

Radviliškio stiklo fabrike krosniakuriams, atsižvelgiant į labai sunkų darbą prie aukštos temperatūros, buvo nustatyta 6 val. darbo diena ir troškuliui numalšinti tiekiamas šviežias pienas. Bolševikams pradėjus administruoti fabriką, 1941 m. krosniakurių privilegijos buvo tuojuo panaikintos. Administracija, mano, kaip sanitarijos inspektoriaus, užklausta, kodėl krosniakurių padėtis pabloginta, atsakė, kad krosniakuriai ir be privilegijų už sunkų darbą turės dirbti, nes priklauso profesinei sąjungai, o toji jų darbą prižiūrianti.

Karo pirmąją dieną, 1941 m. birželio 22, vokiečiai užėmė Tauragę. Būrys milicininkų iš ten pasitraukė į Joniškį. Jų buvo apie 30 žmonių (pora moterų). Joniškyje jie išbuvo 3 dienas. Bolševikai, prieš pasitraukdami iš Joniškio, birželio 26 d. tuos žmones sušaudė krūmuose, ūkininko Petrausko lauke, prie Joniškio — Latvijos plento. Paliko juos nepalaidotus. Tuo pat metu buvo sušaudytas gimnazijos kapelionas kun. Povilas Racevičius ir vienas bažnyčios tarnas.

Dr. Juozas Bartkus

Mačiau ašaras ir kraują

Dirbau „Maisto“ fabrike, transporto skyriuje. Buvau net dukart areštuotas. Vieną kartą išlaikė 7 d., kitą kartą tik dieną. Areštavo Il-je pagalbinėje įmonėje, (buv. Kazėno) skerdykloje. Kaiėjau per kiemą, sustabdė rusai ir išsivežė į buv. Saugumo rūmus. Mane įtarinėjo. Keliskart nebuvau nuėjęs į susirinkimą. Be to, mano brolis — buvęs saugumo valdininkas.

1941 m. birželio mėn. vyko trėmimai. Mačiau, kaip nuogatvės griebė mokinius ir varė į mašiną. Tai buvo priešcentrinį paštą Laisvės alėjoje. Šančiuose prie rampos mačiau verkiančias moteris, kurios šaukėsi pagalbos, o rusas stūmė jas buože.

Kaime (Iliškių) viename name radome nužudytą 6 m. mergaitę ir senyvą moterį. Mergaitė buvo nudurta į gerklę,

moters taip pat perpjauta gerklė, drabužiai sudraskyti. Dar kitame name radome nužudytą senuką. Šis, matyt, buvo užmuštas koku kietu daiktu, nes gulėjo visai nekruvinas. Iliškių kaime gyveno neturtingi žmonės, daugiausia „Maisto“ darbininkai.

Mano svainis, buvęs saugumietis, už poros dienų man parodė buv. garaže bolševikų įrengtą kankinimo ir žudymo patalpą. Sienos buvo iškaltos lentomis, kad kulkos nesirekošetuotų. Tarp lentų ir betoninės sienos buvo pripilta pjuvenų. Lentos buvo suaižytos šūvių, o nutekėjimo raveliai betoninėse grindyse buvo pilni kraujo. Kraujo dėmės buvo taip pat žymios lentose. Pjuvenose radome daug kulkų. Čia žmonės buvo žudomi ir lavonai nežinia kur išvežami.

Mano svainis, Kauno bolševikų kalėjime išsėdėjęs apie 9 mėn. pasakojo, kad jis buvo įdedamas į tam tikras stakles, ištempiamas ir mušamas per šonus. Nuo mušimo bėgo per burną kraujas. Kankinimais reikalavo išduoti savo draugus ir bendradarbius.

Jonas Adomaitis

Žiaurūs su senute ligone

1941 m. birželio 14 d. naktį ginkluoti rusų enkavedistai sunkvežimiais atvyko į Šiaulėnus (kur tuo metu aš gyvenau ir ėjau vikaro pareigas) ir suėmė visai nekaltas tos parapijos šeimas: Kudulių, Bagdonų, Petrauskų, Vaičiulių.

Enkavedistai suėmimo metu buvo žiaurūs ir negailestingi. Pvz. Kudulienė buvo senutė (per 70 m.) ir sunkiai serganti — mirties patalė. Tik porą dienų prieš tai buvau ją aprūpinęs paskutiniais šv. sakramentais. Nežiūrėdami jos sunkios ligos, enkavedistai negailestingai ištempė ją iš patalo ir žiauriai įmetė į sunkvežimį.

Visiems suimamiesiems buvo duota vos keliolika minučių laiko pasiruošti. Visus suvarė į gyvulinį vagoną ir išvežė.

1941 m. kovo 9 d. naktį (12 val.) Šiaulėnų kompartijos sekretorius ir vienas milicininkas įsiveržė į mano kambarį

(Šiaulėnų klebonijoje) ir pareikalavo asmens dokumentų. Padarę kratą kambaryje, pasiėmę mano pasą, pasišalino. Bet tą pačią dieną 4 val. p.p. jie areštavo mane ir išsivedė į kompartijos būstinę. Ten apklausinėję, padarę smulkia kratą ir, palaikę iki vėlybos nakties, pasodino į roges tarp dviejų ginkluotų vyrų ir išvežė į Šiaulius, kur 3 dienas žiauriai tardė rusų enkavedistai, grasindami bausią 10 m. sunkių darbų kalėjimu, priverčiamų darbų stovykla; čia pat užtaisydavo revolverį ir pridėdavo man prie pakaušio, inscenizuodami nušausią vietoje. Visą tardymo laiką nežmoniškai keikė, niekino, spardė. Pagaliau prigrasinę, kad nieko neveikčiau prieš komunizmą ir niekam nė žodžio neprasitarčiau apie tardymo eigą, paleido.

Kun. R. Krasauskas
Italija

Devyniolikametės tragedija

Po karo rusai lietuvius trėmė masiškai. Iš gretimo prie mano tėviškės didelio Rymiškių kaimo, Smilgių vls., Panevėžio aps., teliko tik dvi šeimos neištremtos. Vieną naktį, bandant tremti mano kaimynų Tamošėčių šeimą, namuose buvo jų 19 m. duktė, o brolis su tėvais išvykę. Pajutusi pavojų, ta mergaitė išsoko pro langą ir bėgo į netoliese esantį mišką. Trėmėjai ją vijosi, šaukė ir šaudė, bet nepagavo. Maskuodamasi mišku ir krūmais, ji nubėgo pas gimines ir pasislėpė daržinėje po šiaudais. Rytdį ją rado mirusią. Spėja, kad dėl didelio išgąščio ir bėgimo kraujas išsiliejo smegenyse. Tėvai ir brolis labai pergyveno, nes negalėjo dalyvauti jos laidotuvėse (turėjo patys slapstyti).

Jauniausias mano brolis, kuris trėmimo metu buvo 10 m. amžiaus, savo laiške man taip užsiminė: „Kai tu šokai pro langą, aš miegojau, o kai mane pažadino, aš pamačiau šautuvo vamzdį prie savo kaktos“.

A. Kairys
Kanada

Mačiau išvežamus ir nužudytus

Bolševikams užėjus aš dirbau Panevėžio geležinkelio stotyje ir likau tose pareigose. Apie 1941 m. bolševikų įvykdytas deportacijas man žinomi tokie faktai. Atėjo įsakymas stoties viršininkams (jų buvo tada du: vienas rusas ir vienas lietuvis), kad pastatytų apie 30 vagonų į geležinkelio šaką, kuri ėjo per Panevėžio cukraus fabriko kiemą. Po 10 ar 20 vagonų pastatyti į cukraus fabriko kiemą tekdavo ir anksčiau, todėl niekas per daug nesistebėjo ir nežinojo, kas ruošiama. Tiesa, vienas kitas geležinkelietis pastebėjo, kad vagonų langai buvo užsukti spygliuotomis vielomis. Šitie vagonai buvo atsiųsti paruošti iš toliau.

Birželio 14 d. naktį prasidėjo masinės deportacijos. Iš nakties visas stoties rajonas buvo apsuptas rusų kareivių. Net mūsų, geležinkelių, neprileido prie vagonų. Aš pats mačiau, kaip išvežė buv. geležinkelio bataliono majorą Čapliką ir jo šeimą. Taip pat mačiau, kaip išvežė kitą mano pažįstamą — med. dr. Šarkį, taipgi gyvenusį Panevėžio mieste. Didelė minia susirinko prie stoties. Iš miesto ir kaimų atvyko su ryšuliukais, norėdami juos įteikti tremtiniais, bet rusai kareiviai neleido, nors iš vagonų girdėjome šauksmus ir maldavimus: oro, duokit vandens, duokit valgyt! Transportas buvo laikomas net 3 dienas, tik 4-tą dieną išvežė. Visas šias dienas nemačiau, kad tremtiniai būtų buvę bent trumpam išleisti iš vagonų, durys atidarytos, nors aš, kaip geležinkelietis, galėjau nepertoliausiai stoties rajone vaikščioti ir ešeloną stebėti. Žinau, kad atvežtieji į cukraus fabriko kiemą tremtiniai čia buvo skirstomi: vyrai ir berniukai nuo 16 m. atskirai, moterys ir visai maži vaikai vėl atskirai, o vaikai (berniukai ir mergaitės) vėl atskirai. Vagonų duris užsuko storomis vielomis. Išvežė Daugpilio link. Man pačiam teko šį traukinį praleisti, nors širdį peiliais vėrė. Tremtiniai vieni giedojo Lietuvos himną, kiti — Marija, Marija. Mačiau, kad prie kiekvieno vagono stabdžių būdelėje sėdėjo po 1 ar 2 rusų kareivius, kad ešalone buvo ir vienas vagonas su rusų kareiviais ir vienas atskiras keleivinis vagonas su valdininkais.

Karui su vokiečiais prasidėjus,ėjau į tarnybą stotin. Mačiau, kaip 3 civiliai ir 4 NKVD rusų kareiviai (su mėlynomis kepurėmis) atkišę šautuvus su durtuvais vedėsi dr. Mačiulį, Panevėžio apskrities ligoninės vedėją, dr. Žemgulį. Jie buvo apsirengę rūbais, kuriuos dėvi gydytojai prie operacijų. Vedė juos tiesiog į buv. Moigio namus, kur buvo įsikūrusi NKVD įstaiga. Rytą bolševikų jau nebebuvo. Mieste tvarkos palaikymą perėmė lietuviai partizanai. Mes įėjome į rusų paliktą NKVD įstaigą Moigio gatvėje. Rūsio kambaryje radome abu gydytojus ir seserį nužudytus. Aš mačiau, kad dr. Mačiuliui buvo perplauta krūtinė, akys išbadytos, liežuvis nuplautas, ausys nuplautos. Dr. Žemguliui visa krūtinė buvo durtuvais subadyta. Kampe gulėjo sesuo, išprievartauta, šlaunys subadytos, krūtis nupiauta. Prie Panevėžio cukraus fabriko tą pačią dieną pavakary buvo iškasti 25 fabriko darbininkai. Mačiau, kai atvežė lavonus į Panevėžio katedrą, pašarvojo rūsyje. Jie buvo įvairiai sušaudyti — šauti per pakaušį, krūtinę, subadyti durtuvais ir kitaip. Darbininkus nužudė bolševikai prieš pabėgdami.

Edmundas Petkevičius

Prie medžių pririšti kankiniai

Per bolševikmetį aš gyvenau pas tėvus ūkyje Vilkaviškio aps. Bolševikai ne tik stambius ūkininkus, bet ir mažiau žemės turinčius spaudė. Mano tėvai turėjo tik 5 ha žemės, bet ir jiems buvo įsakyta atiduoti prievolės normą. Ją atlikus, atvykusi komisija pareiškė, kad norma buvusi per maža ir dar paskyrė naują prievolę. Mano tėvas jau daugiau neturėjo — neužtektų duonos, jei paskutines atsargas atiduotų. Todėl buvome priversti parduoti karvę (iš turėtų 3-jų) ir pirktis javų kitur spekuliacinėmis kainomis. Mano tėvas buvo šitą žemę pirkęs, kai grįžo iš Amerikos.

Deportacijos mūsų apylinkę palietė labai skaudžiai. Mačiau, kaip išvežė mūsų kaimynus Blauzdžiūnus. Labai anksti, dar prieš rytą, atvažiavo sunkvežimis su 6 rusais enkavedistais ir 4 vietos milicininkais. Jie apsupo ūkį. Tėvas buvo miręs. Išvežė seną motiną, 5 paaugusius vaikus, mažą 3 m. vaiką. Vaikas — vieno sūnaus. Jo motina buvo išvykusi. Taigi vaiką išvežė be motinos. Senoji motina, apie 65 m. amžiaus, negalėjo pati įlipti į mašiną. Vienas rusas ją lyg kėlė, o kitas, mačiau, pastūmė buože, kad moteris mašinoje parpuolė. Vaikus paprastai sumetė mašinon.

Beveik nieko neleido pasiimti, mačiau tik mažą ryšuliuką. Jie skundėsi, kad maisto neužteksią net vienai dienai. Jie norėjo pasiimti su savim patalynę dėl vaiko. Benešant per kiemą į mašiną, rusas kareivis patalynę perplovė durtuvu, plunksnos išsibarstė.

Rusai išvežė ir mokytoją Stankevičių iš Kaupiškių k., buv. atsargos karininką. Kai mes atėjome į mokyklą, jo žmona taip pat ten mokytojavusi, atėjo į klasę apsiverkusi ir pareiškė: mano vyrą vakar rusai išvežė, eikit namo. Už 3 dienų vėl atvažiavo NKVD sunkvežimis prie mokyklos ir paėmė mokytoją (žmoną) su vaikais. Vienas vaikas buvo 2-jų, kitas 1-rių m. Vėliau mus pasiekė žinia, kad abu vaikai Pilviškių stotyje transporte mirė.

Vykstant deportacijoms, o ypač prasidėjus karui, daug mūsų kaimynų pasislėpė miške. Man ir kitiems vaikams teko nešti pasislėpusiems į mišką maisto. Viename nedideliame miškelyje tarp Kaupiškių ir Padvarniškių (Vilkaviškio aps.) mes užtikome prie medžio pririštus ir nukankintus 3 negyvus vyrus, o kiek toliau — nukankintą moterį. Jie buvo labai sužaloti, nebegalima atpažinti veidų: ausys, nosys, burna, vienam ir akys buvo supiaustytos, išbadytos. Vieno šonas kraujavo, matyt, durtuvu perdurtas. Iš drabužių atrodė kaimiečiai, gan jaunų metų: vyrai apie 19—20, moteris irgi kokių 19 m. Mes labai persigandome. Bėgome toliau. Pranešėme tiems ūkininkams, kurie miške buvo pasislėpę. Jie tuoj ten nuvykę kankinius atrišo (jų rankos ir kojos pririštos prie medžių, rankos į užpakalį surištos), palaidojo.

Stasys Ramanauskas

Sadistų naguose

1941 m. birželio 11d. man buvo įsakyta pasiimti viską, kas reikalinga karo pratimams, ir tuojau prisistatyti Karo apygardos štabui Rygoje. Ten nuvykęs iš karto buvau areštuotas, nuginkluotas, iškratytas ir gerokai apstumdytas. Tardė dienomis ir naktimis beveik be pertraukos, tardytojai keitėsi. Elgėsi sadistiškai, stengėsi palaužti mano dvasinę ir fizinę pusiausvyrą. Kaltino dalyvavimu slaptoje kontrarevoliucinėje organizacijoje ir sabotazu, nes, anot jų, aš daug žinojau ir priesaiką sulaužydamas nieko neparašiau, nors buvau kelis kartus raginamas tatai padaryti. Tardė politrukas Rusov ir komisaras Petrov. Sadistinius veiksmus vykdė politrukas Kupcov. Vertė rašyti parodymus, kuriuos patys diktavo, prisiimant įvairius kaltinimus.

Vokietijos—Sovietų Sąjungos karui prasidėjus, pavyko išsigelbėti iš Sovietų komunistinio pragaro visai atsitiktinai. 1941 m. birželio 23 d. Lietuvos Laikinoji Vyriausybė grąžino mane į senąsias pareigas — Kauno karo komendantu.

Plk. Jurgis Bobelis

2. Kalėjimai ir tardymai

Vagonuose užtroškę vaikai

1941 m. birželio mėn. atsitiktinai ėjau Vilniuje į turgų. Ėjau pro Vilniaus stotį. Mane lydėjo viena moteris. Visai netikėtai pamatėme, kaip stotyje vokiečių kareiviai atidarė kelis ten stovėjusius vagonus. Du prekiniai vagonai, pasirodo, buvo pilni užtroškusių vaikų lavonų. Aš patį mačiau, kad vagone ant grindų gulėjo suversti vaikai nuo 6 iki 14 m. amžiaus. Net vokiečių kareiviai, pamatę šį vaizdą, susiėmę rankas šaukė: „O, Gott, o Gott! (Dieve, Dieve!)“.

Tie vagonai buvo ką tik iš kažkur atvežti ir netoli keleivių stoties atkabinti. Žiūrovų buvo ne tiek daug, bet bėgo žiūrėti kai kurie lenkai, neva norėję patikrinti, ar tie vaikai ne jų. Aš ilgai nežiūrėjau. Mačiau tik, kad vaikai susitraukę guli negyvi ant grindų. Nežinau, ką su jais po to padarė vokiečiai. Kas tie vaikai ir kodėl jie buvo vežami, taip pat neteko sužinoti, bet kalbėjo, kad buvo nuvežti kažkur vasaroti, paskui juos norėta deportuoti iš vasarvietės Rusijon. Pakeliui karštą dieną uždarytuose vagonuose nutroško.

Marija Brakauskienė

Ilgai tardymai kalėjime

1941 m. birželio 6 d. atėjo pas mane Jurbarko kompartijos sekretorius Joffe, gyv. Jurbarko mieste, ir mane suėmęs nuvedė į NKVD štabą, pas štabo karininką, rusą Kaveriną. Jo buvau trumpai ištardytas ir uždarytas

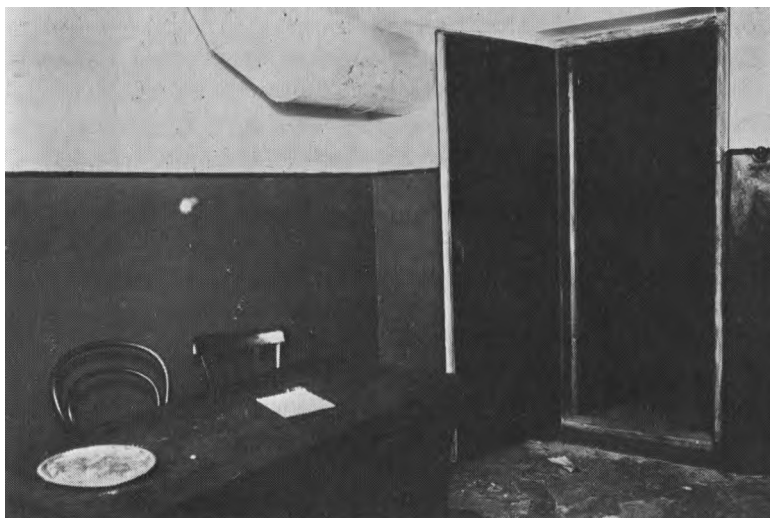
Jurbarko NKVD arešto namuose. Po poros dienų surašintomis rankomis buvau pervežtas į Tauragės NKVD kalėjimą. Tą pačią dieną kartu su manimi areštavo Jurbarko mieste girininką Joną Petrą Kedį. Tauragėje naktį pradėjo tardymą NKVD majoras, rusas. Jo pavardės nežinau. Tardymas vyko naktimis, nuo 6—7 val. vakaro ligi 3—4 val. ryto. Tardymo metu visą laiką buvau sodinamas ant taburetės be atramos ir turėjau visą naktį sėdėti beveik nejudėdamas. Majoras atsinešdavo laikraščius, kuriuos skaitydavo 2—3 valandas, o aš visą laiką turėjau sėdėti nejudėdamas.

Po laikraščių skaitymo minėtas majoras, vaikščiodamas po tardymo kambarį, pasakodavo apie Rusijos darbininkų gerą gyvenimą, apie Rusijos kultūrą ir panašiai. Tai trukdavo apie 2 val. Po to klausinėdavo, kokios yra Lietuvoje slaptos organizacijos, kas toms organizacijoms priklauso, kas mano bėgti iš Lietuvos į Vokietiją, kas padeda perbėgti Lietuvos—Vokietijos sieną ir panašiai. Parodymus majoras surašydavo ne taip, kaip aš sakydavau, o kaip jam atrodė naudingiau. Kol neatsakysi į majoro klausimus taip, kaip jam reikalinga, tol nuo kėdės neatsikelsi ir tardymas nesibaigs.

Kartą nenorėjau pasirašyti po parodymu, nes buvo surašytas ne taip, kaip aš sakiau. Tada majoras pistoletu pradėjo grasinti, suėmęs rūbų apikaklę pradėjo mane smaugti, reikalaudamas pasirašyti po melagingu protokolu. Matydamas, kad tos priemonės nieko nepadeda, pradėjo grasinti mano žmonos ir dukters suėmimu.

Reikalavo išduoti asmenis, kurie dar nepriklausomybės laikais persekiojo komunistus Lietuvoje. Majoras, matydamas, kad grasinimais mažai ką gali išgauti, žadėjo paleisti iš kalėjimo ir duoti tarnybą su 600–700 rublių mėn. atlyginimu, kad tik išduočiau asmenis, kurie yra antikomunistiškai nusistatę. Nieko nelaimėjęs, tardymą tęsė ligi 1941 m. birželio 22 d. 3 val. ryto. Tą naktį pasakė, kad mano kvota yra baigta ir tada paskelbė formalų nutarimą mane suimti, o ligi to laiko buvau laikomas dar nesuimtu. Pranešė, kad esu nubaustas kaipo liaudies priešas 12 m. sunkiųjų darbų kalėjimo, ištremiant į Sibirą.

Visą tardymo laiką mane laikė vienutėje, kurioje buvo

Tardymų kamera NKVD rūsy Kaune. Prie šių durų privažiudavo sunkvežimiais kankinimų aukoms išvežti.

tiktai narai, be jokios patalynės, tik plikos lentos. Dieną naktį degė labai stipri elektros lempa, langas iš lauko pusės buvo užkaltas lentomis. Visą tardymo laiką maistas buvo apie 500 g juodos duonos per dieną, 3 puodukai pašildyto vandens ir druskos. Visi gamtos reikalai buvo atliekami toje pačioje kameroje į seną laistytuvą, kuris kas antra diena būdavo išnešamas laukan. Nusiprausti veidui ir rankoms priemonių nebuvo. O apie barzdos nusiskutimą neteko nei galvoti.

Birželio 22 d. rytą trijų ginkluotų šautuvais ir durtuvais kareivių buvau atvestas iš tardymo kambario į kalėjimo vienutę. Už kokios valandos pradėjo kristi pirmieji vokiečių sviediniai ant Tauragės. Karas! Tauragę bombardavo gal kokias 3 val. Aplinkui kalėjimą degė namai. Girdėjosi žmonių riksmas. Kalėjime užgeso elektros šviesa. Praėjus apie 2 val. nuo pirmųjų sviedinių kritimo, į mano kamerą atėjo 2 šautuvais ginkluoti rusų kareiviai, išsivedė mane iš kameros į koridorių, ant galvos užmetė karišką antklotę ir vedė koridoriumi į kitą vienutę.

Vesdami kareiviai įsakė niekur nesidairyti. Atvedę į kitą kambarį, mane pristūmė prie tenai esančių narų, kur gulėjo anksčiau sušaudytas vienas lietuvis. Kareiviui išėjus iš minėtos kameros į koridorių, tuojau pasipylė šautuvo šūviai į mane. Man nukritus ant narų, o vėliau ant grindų, kareiviai uždarė vienutės duris, užrakino geležine štanga ir tarėsi apie kitų kalinių šaudymą. Gulėdamas ant žemės, dar kurį laiką nežinojau, kur esu peršautas, bet gulėjau kaip negyvas, nes bijojau, kad kareiviai nepastebėtų, jog aš dar gyvas ir kad vėl nepradėtų šaudyti į mane. Taip išgulėjau vaidindamas negyvą apie 4 val., kol atėjo vokiečiai kareiviai, iškirto kambarių langus. Tada atsikėliau nuo grindų, išlindau pro kameros langą ir tapau laisvas... Į mane šaudami niekur nepataikė, nesužeidė, tik antklodėje, kaip vėliau apžiūrėjau, radau galvos vietoje aštuonias skylės. Manau, kad nepataikė todėl, kad jie šaudė į galvą, taigi buvo mažesnis taikiny.

Mane suėmė, tardė ir norėjo ištremti į Sibirą tik todėl, kad buvau lietuvis. Jokiai slaptai organizacijai nepriklausiau. Tardymo metu minėtas majoras yra kelis kartus man sakęs, kad kol mūsų visų neišnaikins, tol jie — rusai — Lietuvoje neturės ramybės. O dėl mano nekaltumo, tai tas majoras yra pasakęs, jog geriau sušaudyti šimtą nekaltų, negu kad vienas kaltas liktų nesuimtas.

Apie suėmimą mano žmona nieko nežinojo. Pradėjo manęs ieškoti. Ėjo į policiją, pas tą patį kompartijos sekretorių Joffe ir pas NKVD štabo viršininką Kaveriną. Iš pradžių jie sakė, kad apie mane nieko nežina, bet žmonai ir toliau darant žygių mane surasti, minėtas Kaverinas jai pasakė, kad aš bėgęs į Vokietiją, tai prie sienos rusų kareiviai mane nušovė. Žmonai reikalaujant pasakyti, kur yra mano kapas, Kaverinas atsakė, kad kareiviai mane užkasė kažkur miške, ir jis pats nežinąs mano kapo.

Pijus Jurkšaitis
Kanada

Sulaužytais šonkauliais

Aš buvau pašto viršininkas Prienuose. 1939 m. Prienuose įsikūrusi sovietų kariuomenės įgula telefono ryšį

turėjo per mūsų paštą. Jau 1940 m., nuo sausio mėn., sovietai laužė sutartį. Pagal sutartį jie neturėjo teisės vesti telefono laidų, o vedė. Be to, klausėsi mūsų pasikalbėjimų. Mes šaukėme juos, rodėme sutarties nuostatus, bet jie vis tiek jos nepaisė.

1940 m. birželio 15 d. apie 14 val. prie Prienų pašto atvažiavo rusų kariuomenės tankas ir dalinys. Apie 50 kareivių tuoj apsupo paštą. Karininkai su pistoletais rankose šoko vidun, mums šaukdami: rankas aukštin! Išjungė visus telefonus. Atėmė pašte buvusius ginklus (turėjome porą šautuvų). Paliko grupę kareivių mūsų saugoti. Kareiviai buvo labai purvini ir prašė mūsų duoti nusimazgoti. Klausėme, kodėl tokie purvini. Paaiškėjo, kad rusai jau 2 naktis praleido miške. Jie laukė, kad mūsų šauliai juos puls, o mūsų žmonės pritars, nes, kaip jie sakė, „jie mūsų nekenčia“.

Liepos 12 d. bolševikai mane areštavo. Laikė Marijampolės kalėjime, kur išbuvau iki 1941 m. birželio 23 d., kol rusai pabėgo. Sąlygos kalėjime buvo labai sunkios. Langai buvo užkalti ir mes sėdėjome prietemoje. Iki lapkričio 1 d. nė vieno karto nebuvau išleistas pasivaikščioti lauke. Per visą kalinimo laiką neturėjau jokio ryšio su šeima. Valgis buvo labai blogas. Anksčiau svėręs 90 kg, iš kalėjimo išėjęs tesvėriau 50 kg. Man neleido nei pirktis maisto, nei gauti siuntinių iš artimųjų. Vienas buv. Marijampolės teismo sekretorius grįžo į kamerą po tardymo su sulaužytais šonkauliais. Per naktį jis šaukėsi gydytojo, bet jam to nebuvo leista. Ligonis vaitojo visą naktį, tik rytą jį išvežė nežinia kur. Mes jo daugiau nematėme.

Ūkininką Rutkauską iš Išlaužu tardydami smarkiai sužalojo galvą ir visą sumuštą, kruviną įmetė atgal į kamerą. Kitas ūkininkas nuo Simno (pavardės nebeat-simenu) grįžo po tardymo į kamerą visas sumuštas. Buvo mėlynas, nes mušė guminėmis lazdomis. Kameroje jis apalpo, bet pagalbos jokios nesulaukė.

1941 m. balandžio 1 d. naktį išgirdau, kaip kažkas kalėjime rėkė: „Lietuviai, gelbėkite, ai, ai“ ir t.t. Nuo tos dienos šie riksmi kartojosi beveik kas naktį ir, atrodo, šaukė vis kiti žmonės. Ką ten darė, nežinau. Kameroje iš pradžių buvo 30, o vėliau liko tik 20 kalinių. Kur kiti

išnyko, nežinojome. Gamtos reikalui išleisdavo tik 2 kartus per dieną. Langai buvo užkalti. Jokios ventiliacijos, todėl kameroje buvo labai tvanku ir blogas oras. Kasdien, dažniausiai naktį, visus kalinius iš kameros išvarydavo į koridorių, kuris buvo nekūrenamas. Taip darė ir žiemos metu, varė visiškai nuogus, rūbus liepdami palikti kameroje. Ten krėtė rūbus ir čiužinius. Naktį krata, o 5 val. ryto jau vėl reikėjo keltis.

Dienos metu kameroje buvo leidžiama tik sėdėti arba vaikščioti. Atsigulti arba snausti neleido. Kas išvargintas užsnūdavo, tą bausdavo karceriu. Kas 10 dienų vedavo į kalėjimo pirtį, bet praustis leisdavo tik labai trumpą laiką, vos buvo galima suspėti. Tai darė tyčia, kad likęs muilas graužtų odą. Taip leisdavo staigiai karštą ir šaltą vandenį, tuo kalinius kankindami.

Tardymai vyko tik naktį, kad iškankintų kalinius nemiga. Mane kartą tardė 18 val. be pertraukos. Iš viso mane tardė 50 kartų. Tardytojai buvo vien rusai. Vertėjas nebuvo reikalingas, nes aš mokėjau rusiškai. Vienas tardytojas, atsimenu, vadinosi vyr. ltn. Trusov. Mane kaltino, kad priklausiau Šaulių sąjungai ir tokiu būdu veikiau prieš juos, kad dalyvavau nepriklausomybės kovose savanoriu, kad turėjau giminių aukštesniuose visuomenės sluoksniuose.

Kai karas mane išlaisvino, mano kvota buvo dar nebaigta. Kameroje, kurioje sėdėjau, buvo vien politiniai kaliniai, visi kaltinami tuo pačiu paragrafu. Intelligentai, darbininkai, ūkininkai. Kaltinimai daugiausia buvo visai nepagrįsti. Kai kuriems prikišo, kad jie, mokėdami mokesčius, palaikė buvusią Lietuvos vyriausybę. Darbininkai, kurie dalyvavo patriotinėse organizacijose ar buvo prieš bolševizmą pasisakę, buvo dar labiau kankinami, kaip mes, intelligentai. Atsimenu šias pavardes su manim kalėjusių asmenų: mjr. Krikščiūnas, adv. Steponauskas iš S. Kalvarijos — nuteistas 10-čiai metų ir išvežtas į Sibirą, notaras Garmus, taip pat iš S. Kalvarijos, gimnazijos direktorius Kuošys, „Dirvos“ leidyklos ir spaustuvės savininkas Sirutis, kpt. Adomaitis, ltn. Gavėnas, ūkininkas Rutkauskas nuo Išlaužo, darbininkas Stankevičius ir kiti.

Kai karo išlaisvintas grįžau iš kalėjimo, sužinojau, kad

mano žmona buvo deportuota į Sibirą. Per visą kalinimo laiką neturėjau jokio ryšio su šeima.

Alfonsas Ambražiūnas

Tardymai po 14 valandų

Gavęs mokytojo vietą Alytuje, stropiai ir sąžiningai ėjau pareigas. 1941 m. sausio 5 d. buvau be jokios kaltės ūmai suimtas „penkiolikai minučių pasikalbėti“. Neleido nieko su savim paimti, nė atsisveikinti su šeimininkais. Nuvedė į mišką, kur buvo paslėptas automobilis. Mokiniais vėliau paskelbė, kad aš esąs pasiųstas į Centrinę Aziją geografijos tyrinėjimams. Nugabeno į Kauną. Po kratos (išvilktas iki nuogumo) ir nakties apklausinėjimo, buvau patalpintas NKVD rūsio vienutėje. Kalinimas — 1919 m. aš buvęs NKVD gerai žinomas kaip „turkų šnipas“. Kai prieštaravau, buvau grasinamas ir mušamas. Pirmas 3 savaites buvau naktimis tardomas NKVD tardytojo Dunkovo ir kartais dar 4 ar 5 kitų su prožektoriais. Buvo iš Maskvos atgabenta byla, sudaryta man 1928 m., nusiųsta iš Paryžiaus bolševikų agento, pasiva-

Antanas Kenstavičius okupantų kalėjime.

dinusio pulkininku Zaicevu. Mėginta kaltinti, kad organizuoju mirties batalionus po visą Lietuvą, siekdamas nuversti Sovietų valdžią ir kitaip. Buvau inkriminuojamas dar 58 str., par. 4, 6, ir 10. Kaltas niekame neprisipažinau.

Vasario 11 d. iš NKVD vienutės buvau nugabentas į Kauno sunkių darbų kalėjimo IV skyriaus karcerį, taip pat rūsyje. Buvo grasinama sušaudyti mauzeriu, ginklą tiesiant prie galvos. Buvau verčiamas valyti pačias bauriausias vietas ir nešvarumus plikomis rankomis. Tardymai tęsėsi iki 14 valandų be pertraukos. Visados operuota bauginimais arba lengvatų viltimis. Kaltas neprisipažinau.

Karceryje, tame pačiame koridoriuje, buvo beprotis, keliantis naktimis triukšmą, baisiai sargų kankinamas ir mušamas.

Balandžio 2 d. buvau nugabentas į IV skyriaus bendrą kamerą, kur būdavo nuo 5 iki 8 asmenų. Buvo čiužiniai ir ventiliacija bei saulės šviesa. Iš šitos kameros manęs netardė. Pailsėjau, bet buvau labai silpnas. Gegužės apie 10 d. (tiksliai neprisimenu dienos — mėnesio vidury) nugabeno kartu su kitais į Kauno IX fortą Viliampolėje. Ten buvau iki išsilaisvinau.

Kankintas ypatingai nebuvo. Bet elgtasi su manimi brutaliai, be pasigailėjimo. NKVD kameroje daug kartų buvau girdėjęs kankinamųjų balsus ir dejavimus.

Gen. Teodoras Daukantas

Girdėjau šauksmus prieš mirtį

1940 m. liepos mėn. naktį iš 11 į 12 d. visame krašte buvo vykdomi didžiausi areštai. Tą pačią naktį ir aš buvau suimtas, atvežtas į Saugumo rūmus. Trumpai, bet labai žiauriai kvotų skyriaus viršininko Rozausko patardytas, buvau nugabentas į Kauno sunkių darbų kalėjimą. Kai mane suimtą vežė per Kauno miestą, mačiau, kad visame mieste vyksta baisus judėjimas, gatvės pilnos automobilių, vežančių žmones į kalėjimus. Mane uždarė požemyje, IV skyriuje, karceryje Nr. 70, kur sąlygos buvo labai žiaurios. Ten išsėdėjau 4 savaites. Tardymai buvo baisiai žiau-

rūs, su įvairiais kankinimais. Žiauriai buvau kankintas, kai vieną naktį mane nuvežė į Saugumo rūmus ir vertė pasirašyti pasižadėjimą būti NKVD agentu. Už tai žadėjo paleisti iš kalėjimo, bet aš atsisakiau tai padaryti. Po tų kankinimų jau visai nusilpau ir mažai tebegalėjau vaikščioti. Tuo metu baigėsi mano įžanginis tardymas, tad buvau perkeltas į 3 aukštą, kur kamera buvo kiek šviesesnė, nors tardymai vis tokie patys ir toliau tęsiami.

Po 3 mėn. sėdėjimo šioje vienutėje buvo baigtas mano tardymas ir aš kartu su IX pulko karininku lt. Kiveriu, kuris šioje kameroje su manim sėdėjo, buvau perkeltas į III skyrių, kamerą Nr. 68. Šioje kameroje sėdėjome 21 vyras. Čia daugiausia sunkumų mums buvo dėl oro stokos. Dusome ir troškome, dažnai susmukdami be jėgų ant grindų.

Kalėjimo režimas buvo negirdėtai žiaurus. Maistas labai blogas, kameros kaliniai nuo maisto ir oro stokos buvome sutinę ir pamėlynavę, krauju pasrūvusiais pakiais. Pasitaikydavo, kad perkilnojant iš kameros į kamerą atkeldavo ir kokią pažįstamą, bet iš išvaizdos jau nebegalėdavome vienas kito pažinti. Atpažindavome dažniausiai vienas kitą tik iš balso. Taip buvo, kai mus sukėlė į vieną kamerą su buv. Liet. valstybės min. pirm. kun. Mironu. Pažinome vienas antrą tik iš balso.

Sanitarinės priežiūros nebuvo jokios. Švaros reikalų padėtis buvo pasibaisėtina.

Per pirmuosius 4 mėn. buvau tardomas beveik kasnakt. Tardymams, kurie buvo surišti su žiauriausiais kankinimais, mane vežė dažniausiai į Saugumo rūmus. Buvau mušamas lazdomis ir per sprandą ir kojų blauzdas ligi nualpimo, už plaukų tąsomas ir valkiojamas ant tardomojo kambario grindų, už rankų kabintas ir kitokiais žiauriais būdais kankintas.

Kitų žmonių kančių man taip pat teko daug matyti ir pastebėti. Vos tik patekus man į kalėjimą, liepos 13 d. vakare, prie manęs gretimame karceryje, komunistų užkankintas, mirė mūsų kariuomenės majoras Tomkus. Girdėjau jo mirties šauksmus, dejavimus, komunistų tūžimą ir po kiek laiko lavono nešimą iš karcerio. Kelis kartus buvau tardomas Saugumo rūmų garaže. Tų patalpų sienos buvo aptaškytos gabalais smegenų ir krauju, o šoni-

niuose cementinių grindų latakuose, įtaisytuose kankinamų ir žudomų aukų kraujui nubėgti, dar sruveno kraujas.

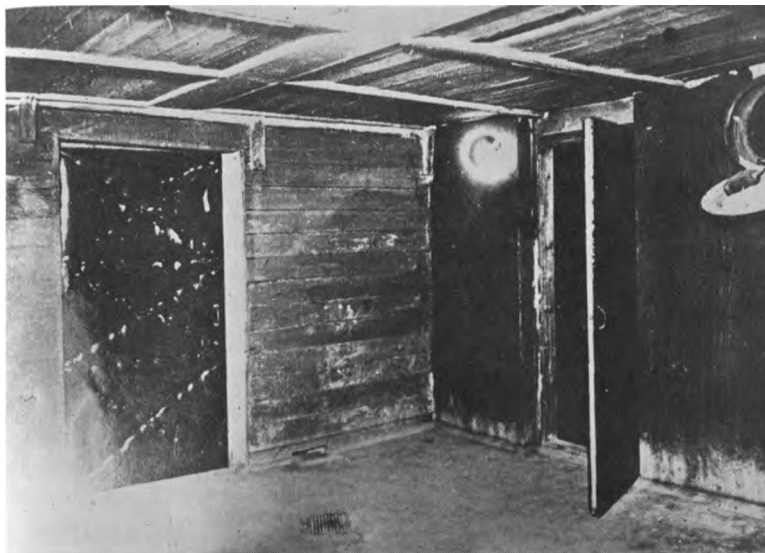
Vėliau 68 kameroje su manim sėdėjusių tarpe buvo mūsų kariuomenės puskarininkis Kauneckas, suimtas už tai, kad pas jį rado Lietuvos trispalvę vėliavą. Jis per tardymus taip muštas, kad kūno dalys buvo sužalotos, o visas kūnas krauju pasruvęs. Galėjo gulėti tik ant pilvo. Kitaip negalėjo nei gulėti, nei sėdėti, o kai reikėdavo jam atsikelti, tai vienas, be kitų pagalbos, to negalėdavo padaryti. Kovo mėn. pradžioje jis buvo nuteistas sušaudyti ir po to į mūsų kamerą daugiau negrįžo. Taip pat labai žiauriai per tardymus buvo kankintas toje pačioje kameroje sėdėjęs kun. Kazys Miliauskas. Nuo nuolatinio mušimo ir įvairių kitokių kankinimų jis, gražintas iš tardymų, būdavo visas keistai pamėlynavęs ir negalėdavo kiek laiko jokio žodžio pratarti. Plk. Šikeris, sėdėjęs toje pačioje kameroje, buvo baisiai suvargintas, visą jo kūną taip apniko votys, kad negalėjo nei sėdėti, nei gulėti. Pagaliau vieną dieną jį išsivedė iš kameros ir daugiau nebesugrąžino.

Be šių mano jau minėtų pavardžių, 68 kameroje su manimi kartu dar sėdėjo šie asmenys: inž. Germanas, inž. Šepetys, buv. Kauno miesto komendantas Mikuckis, kalėjimo vald. Žukauskas, buv. Marijampolės ūkio banko direktorius Bergas, ekonomistas Algirdas Nasvytis, darbininkas Ožuchauskas, 6 gimn. kl. mokinys Aras Gintautas ir Lietuvos lenkas Paškevičius. Kitų, kartu su manim sėdėjusių, pavardžių aiškiai neprisimenu.

Kartą man, varomam kalėjimo koridorium, sargybiniams neapsižiūrėjus teko matyti labai suvargusį advokatą Grėbliūną, vėl kitą kartą buv. Kūno kultūros rūmų direktorių Augustauską ir kiek vėliau Kūno kultūros rūmų referentą Latvėną.

Čia teko man išbūti ligi 1941 m. kovo 19 d., kada buvau savo brolio ir kitų gerų pažįstamų rūpesčiu ir apsukrumu repatrijuotas į Vokietiją. Iš viso kalėjime buvome surinkti 13 vyrų, nakties metu nugabenti į geležinkelio stotį, nuvežti už Kretingos prie Lietuvos—Vokietijos sienos ties Bajorais ir perduoti vokiečių policijai.

Adolfas Palaitis

Garaže, Kaune, NKVD įtaisyta garso neišduodanti patalpa lietuviams tardyti, kankinti ir šaudyti.

Mušami kalėjimuose

1940 m. liepos 26 d. 1 val. nakties buvau bolševikų suimtas ir uždarytas Marijampolės kalėjiman. Tris mėnesius su viršum buvau išlaikytas be jokio tardymo ir nežinojau už ką. Vėliau per tardymus sužinojau, kad esu kalinamas už tai, jog tarnavau Valstybės saugumo departamente, esu „liaudies priešas“.

Dauguma tardytojų buvo rusai, su sovietų karininkų uniformomis. Iš tardytojų atsimenu pavardes Pisariov, vyr. ltn. Galkin ir kalėjimo komisarą vyr. ltn. Begin. Kalėjimas buvo perpildytas daugiausia lietuvių inteligentijos. Kamerose, skirtose 4 asmenims, buvo nuo 8 iki 13 kalinių. Dauguma iš kalinamųjų nežinojo, už ką buvo kalinami. Rusai tardytojai pasižymėjo savo žiaurumais. 1941 m. sausio 5 d. apie 11 val. nakties buvau išvežtas iš

kalėjimo į NKVD būstinę Marijampolėje, Kauno gatvėje, ir per visą naktį išlaikytas požemyje iki kojų kaulėlių šaltame vandenyje. Sėdėjęs su manim toje pačioje kameroje Eliziejus Bartininkas, iš Marijampolės, teismo tarnautojas, buvo taip sumuštas (revolverio vamzdžio galu subadyta krūtinė ir pečiai), kad į kamerą du tarnautojai atvedė beveik be sąmonės.

Antras su manim kartu sėdėjęs, Juozas Kavaliauskas, nuo Alytaus, vieną naktį per tardymą buvo taip sumuštas, kad atvestas į kamerą krito ant grindų ir negalėjo valdyti rankų pasitaisyti sau guolio. Aš pataisiau jam guolį ant grindų. NKVD kolegijos sprendimai buvo daromi už akių ir kalinys sužinodavo tik tada, kad jis yra jau nuteistas, kuomet gaudavo tos kolegijos sprendimo nuorašą.

Būnant kalėjime teko girdėti daug kartų mušamų ir kankinamų kalinių — moterų ir vyrų — riksmus, ypač nakties metu, nes tardymai dažniausiai tada vykdavo. Teko ten pat sužinoti, kad kankinami kaliniai, moterys ir vyrai, neatlaikydami tų kančių, išeidavo iš proto. Prasidėjus vokiečių — rusų karui, 1941 m. birželio 23 d. rytą, pabėgus bolševikams iš Marijampolės, aš su kitais kaliniais išlaužėme kamerų duris, paskui kalėjimo vartus ir išėjome į laisvę.

Parvykęs į namus šeimos neradau. Kaimynai, kurie matė, papasakojo, kad mano žmona Petronėlė Kovaitienė 1941 m. birželio 15 d. rytą buvo namuose suimta ir birželio 17 d. iš Marijampolės drauge su daugeliu kitų užkaltauose prekiniuose vagonuose išvežta į Sibiro koncentracijos stovyklą. Kaip visur, taip ir čia, bolševikai vartojo apgaulę ir klastą: jie pasakė mano žmonai, kad ir aš su ja drauge būsiu gabenamas į Rusiją. Liepė paimti su savim mano rūbus, baltinių ir apavą; tai, jiems patikėdama, ji ir padarė. Sugrįžęs namo iš kalėjimo iš savo rūbų nieko neradau. Mano žmona jokioms partijoms bei organizacijoms nepriklausė. Buvo paprasta namų šeimininkė. Kaip ir šimtai tūkstančių kitų lietuvių, be kaltės ji buvo ištremta, nes Maskvos viešpačių tikslas — sunaikinti ne tik pavienius, jiems priešingus asmenis, bet ištisas tautas, kurios nori laisvai gyventi ir kratosi komunizmo vergijos.

Bronius Kovaitis

Įsakė mane sušaudyti

Nepriklausomos Lietuvos metu dirbau Žemės ūkio ministerijoje. 1940 m. rugsėjo 4 d. buvau pakviestas į NKVD skyrių, kuris buvo įsikūręs tose pačiose Žemės ūkio ministerijos patalpose. Po trumpo asmens žinių patikrinimo buvau pervežtas į NKVD centrą ir uždarytas rūsyje. Čia 3 dienas kalbino pasidaryti jų bendradarbiu ir šnipinėti kitus tarnautojus. Žadėjo už tai paleisti į laisvę ir net pakelti tarnyboje. Man nesutikus būti jų agentu, buvau perkeltas į Kauno sunkiųjų darbų kalėjimą. Čia įgrūdo į kamerą, kur buvome 25 kaliniai. Kameroje buvo taip ankšta, kad sugulti galėdavome tik ant šonų, nes kitaip netilpdavome. Čia pradėjo mane tardyti, ir tardymai tęsėsi 2 mėnesius kasdien. Per tardymą išlaikydavo 16, 18, o kai kada ir 24 valandas. Tardytojai keisdavosi. Tardė daugiausia rusai. Kelis kartus tardė ir lietuvis tardytojas — Žilinskas, kuris, kiek pastebėjau, buvo labai mažai raštingas. Tardydavo daugiausia naktimis. Kai grąžindavo į kamerą, prižiūrėtojai neleisdavo pasilsėti. Per tardymus, beveik kasdien, gaudavau mušti. Mušdavo guminėmis lazdomis ir daužydavo kumštėmis.

Negalėdami išgauti savo pačių sufabrikuotų kaltinimų, griebdavosi tik bolševikams įmanomų šlykščiausių priemonių. Pvz. vieną naktį nuvedus mane į tardymo kambarį, gretimame kambaryje už sienos baisiausiai klykė kankinama moteris, ir tardytojas pasakė, kad tai mano žmona; jeigu aš neprisipažinsiu, tai ji bus dar daugiau kankinama. Iš tikrųjų mano žmona iš viso nebuvo suimta.

Baigiantis mano tardymams, įtūžęs tardytojas, kad negali išgauti jam reikalingų parodymų, įsakė mane sušaudyti. Buvau pasodintas į kalėjimo mašiną, nuvežtas į kažkokią vietą, pastatytas prie sienos, išsirikiavo keli enkavedistai su šautuvais ir maniau, kad jau tikrai būsiu sušaudytas. Tačiau po viso to atsibudau kalėjime. Taigi buvau sumuštas iki sąmonės netekimo. Po šio „sušaudymo“ jau manęs daugiau netardė.

Per tardymus reikalavo pasakyti apie:

1) Kontrarevoliucinę lietuvių organizaciją, kuri ruošiasi nuversti Sovietų valdžią,

2) Tos organizacijos veiklos metodus,

3) Narių skaičių, pavardes ir t.t.

Aš tokiai organizacijai nepriklausiau, nieko apie ją nežinojau ir tardytojams aiškinau, kad be reikalo mane kankina. Tardytojai į tai atsakydavo, kad nesvarbu, ar priklausau tokiai organizacijai, ar ne, vis tiek turiu prisipažinti, nes iš jų nagų nepaspruksiąs, o jeigu prisipažinsiu, tai man būsia lengviau. Visi lietuviai esą nacionalistai, priešingi sovietizacijai, ir anksčiau ar vėliau jie visus lietuvius sunaikinsią.

Kalėjime teko sėdėti su įvairiausių profesijų žmonėmis: darbininkais, ūkininkais, mokiniais, valdininkais ir t.t. Visi buvo kaltinami esą kontrarevoliucionieriai, visi žiauriausiai tardomi, mušami ir visi pasmerkti sunaikinimui.

VI kalėjimo skyriuje viena kamera buvo prikimšta vaikų, kurių amžius buvo 8—12 metų. Jie irgi buvo kontrarevoliucionieriai, nes nesutiko bolševikams pranešinėti, ką kalba jų tėvai ar mokytojai. Iš žinomesnių asmenų su manim kartu kalėjo: mjr. Ivašauskas, geležinkelio policijos vadas Katasiūnas (vėliau bolševikų sušaudytas), inž. Steikūnas, Sliesoraitis, vienuolis kunigas Martušis.

Apie 1940 m. Kalėdas į Kauno sunkiųjų darbų kalėjimą atvežė 40 prancūzų, vokiečių karo belaisvių. Šie belaisviai laimingu būdu pabėgo iš vienos belaisvių stovyklos Rytprūsioose. Jie tikėjosi, kad perbėgę į Sovietų valdomą Lietuvą bus globojami. Deja, bolševikai juos sukišo į kalėjimą, žiauriausiai tardė ir laikė šnipais. Ši belaisvių grupė po 2 mėnesių, vos gyvi, buvo išvežti nežinomam likimui į Sibirą.

1941 m. gegužės 1 d. iš Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo buvau pervežtas kalėti į IX fortą. Čia buvo suvežami tie kaliniai, kurie nematomo bolševikinio administracinio teismo už akių nuteisti į priverčiamųjų darbų stovyklas Sibirą. Iki transporto kalinys nežinodavo, kaip ir kokia bausmė jis nubaustas. Tik transporto dieną išvestam į kalėjimo koridorių kaliniui NKVD valdininkas perskaitydavo sprendimą ir tuojau išveždavo. Tokiu būdu birželio 8 d. buvo išvežtas agr. Tiškus, plk. Štencelis ir daugelis kitų. Visi jie gavo po 8, 10 ar 12 m. priverčiamųjų darbų Rusijos gilumoje. Tokio pat ištėmimo kiekvieną dieną laukiau ir

aš. Kilęs vokiečių—rusų karas sutrukdė budelių planus. 1941 m. birželio 24 d., vokiečiams puolant ir rusams galvo-trūkčiais bėgant iš Lietuvos, mes, likusieji Kauno kalėjimo kaliniai, išsilaisvinome. Bolševikiniame kalėjime išsėdėjau 9 mėnesius ir 20 dienų. Išėjau iš kalėjimo vos gyvas ir nepanašus į žmogų. Kalėjime praleistas laikas suardė sveikatą, padarė sunkiu ligoniu. Esu įsitikinęs, kad bolševikų „rojaus“ tikrovė yra baisesnė už biblijoje minimą pragarą.

Viktoras Gulbinas

Maskvos nuteistas už akių

Rusijos čekisto, žydo Eusiejaus Rozausko (Rozauskas 1921 m. yra iš Rusijos atkaks Lietuvos, žr. Mažąją taryb. liet. enciklopediją, III t.) įsakymu 1940 m. liepos 11 d. buvau be jokios kaltės suimtas ir uždarytas į Kauno sunkių darbų kalėjimą.

Pirmojo masinio lietuvių areštavimo naktį Kaune lietuviai buvo suimami Rozausko pasirašytais įsakymais. 1940 m. liepos 15 d. buvau Saugumo kieme pasodintas į lengvą mašiną ir nuvežtas į Kauno sunkių darbų kalėjimą, kur po naujos kratos buvau uždarytas į to kalėjimo IV sk. 85 kamerą.

Joks nutarimas už ką, kaip ilgai ir kieno žinioje kalėjime būsi laikomas, man nebuvo paskelbtas. Tik 1941 m. gegužės 17 d. Kauno s.d. kalėjimo rūsyje neva kalėjimo viršininko man buvo paskelbtas iš protokolo Nr. 44 nutarimas, kad esąs už akių nuteistas darbo lagerin 8 metams.

Per visą suėmimo laiką jokio valstybės gynėjo ir jokio advokato prisišaukti nebuvo galimybės. Nebuvo galimi jokie pasimatymai net ir su savo artimaisiais — žmona, tėvais, vaikais; nebuvo galima rašyti jiems laiškų ir gauti laiškų iš jų.

Maždaug po Naujųjų Metų pradėjo mane tardyti naktimis. Buvo tokių parų, kad visai nesumerkiau akių. Kartais buvau tardomas iš karto bent 4 rusų, uniformotų NKVD-stų, šaudančių klausimus iš įvairių sričių, kad išmuštų iš pusiausvyros ir priblokštų morališkai. Tuo pat

metu buvau kumščiu badomas į veidą, spardomas į kojas, niekinamas ir plūstamas.

Nesigyniau, kad aš karininkas, šaulys, šauliams vadovavęs, lietuvis ir t.t.

Kalėjimo sąlygos buvo sunkios. Kurį laiką buvau kameroje, skirtoje 8 žmonėms, o joje buvome apie 35 žmonės. Gulėjome naktį ant grindų, ant šiaudų čiužinių. Guoliuose ir rūbuose buvo daug parazitų. Jokių baldų, stalų, suolų, lovų kameroje nebuvo, tik plikos 4 sienos. Baldai buvo pašalinti, kad daugiau kalinių galėtų sugrūsti. Apsiversti ant kito šono gulint naktį, nepalietus draugo, nebuvo galima. Išsitiesti irgi nebuvo galima, nes kojomis lietei kitą žmogų. Einant naktį savo reikalu prie indo toje pat kameroje, vis tekdavo savo nelaimės draugams užlipti tai ant kojų, tai ant rankų, o kartais net ir ant galvos. Oras kameroje buvo labai blogas, nes langai buvo uždaryti, tik palikti aukštai atviri maži langeliai, per kuriuos oras ganėtinai nesivėdino. Langai iš lauko buvo užkabinėti lentų dėžėmis, paliekant iš viršaus atvirą plyšį į dangaus skiautelį. Vėliau iš vidaus buvo įdėti matiniai stiklai, paliekant iš lauko langus paprasto permatomo stiklo.

Maistas buvo labai blogas: iš ryto juodos duonos riekelė, neaiškos kavos samtis ir šaukštukas cukraus; dieną samtis sriubos iš gyvulinių burokų; vakare samtis juodos kruopinės sriubos. Tuo metu Lietuvoje maisto netrūko. Kadangi kameroje oras buvo labai blogas, areštuotųjų veidai buvo žemės spalvos. Žiemą vieną kitą kartą per savaitę pradėjo kameromis vesti keletui minučių pasivaikščioti.

Žiemos metu į mano kamerą buvo atvesti jauni prancūzų karininkai, vokiečių laikyti kaip belaisviai Klaipėdos krašte. Ieškodami išsigelbėjimo iš nelaisvės pabėgo pas „draugingus“ rusus. Perbėgę Lietuvos-Vokietijos sieną, tuoj bolševikų buvo suimti, uždaryti kalėjiman, tardomi, gabenami Rusijon.

Perskaičius man 1941 m. gegužės 17 d. NKVD nutarimą, kad esu nubaustas 8 m. darbo lagerin, buvau pervežtas į Kauno tvirtovės IX fortą, kuriame buvo surenkami kaliniai iš visos vakarų Lietuvos gabenti į Rusijos darbo lagerius ir iš kurio, kilus 1941 m. birželio

mėn. rusų—vokiečių karui, antrą dieną, rusų kareiviams apšaudant iš forto bėgančius kalinius, pabėgau ir aš. Tuo būdu išlikau gyvas.

Išsilaužę iš forto kaliniai išsibėgiojo į visas puses ir kai kuriose vietose, laukuose bolševikų kariuomenės buvo apšaudyti. Buvo ir aukų.

Išsilaisvinęs sužinojau, kad Sibiran išvežti mano sesuo su 3 mažamečiais vaikais (nuo pusės iki 6 m.); jos vyras ir vyro tėvas nužudyti. Jie buvo ūkininkai Mažeikių aps.

Kauno advokatas kalinys Bojevas (gudas, gerai kalbėjo lietuviškai) rado forto raštinėje numestą ant grindų mano kalėjiminę bylą, kurią atnešęs į kazematus man padavė. Ją aš bėgdamas iš forto pasikišęs po marškiniais parsinešiau Kaunan. Byloje buvo ir Maskvos Liaudies komisariato raštas, pasmerkiantis mane 8 m. į sunkių darbų kalėjimą.

Stasys Kvietys-Kvievinskas
Kanada

Spaudė galvą lanku

Užėmus bolševikų armijai Lietuvą, aš dirbau kepykloje. Kadangi mano tėvai gyveno Argentinoje, tai aš buvau sekamas. Buvau pašauktas į NKVD ir 3 kartus tardomas. Tai įvyko 1941 m. vasario mėn. Klausinėjo, kodėl nesi-rašau į komunistų partiją, ar susirašinėju su tėvais, ar žadu vykti į Argentiną ir t.t. Toliau klausė, kokioms partijoms priklausiau laisvoje Lietuvoje. Sakiau, kad neturiu supratimo apie partijas ir nenoriu joms priklausyti. Gavęs neigiamą atsakymą, vienas NKVD tarnautojas uždėjo man ant galvos tam tikrą plieninį lanką, kuris buvo prisuktas sraigtu. Sakė norįs pamatuoti mano galvos didumą. Uždėję lanką, pradėjo juo veržti galvą, vis klausdami, kokioms partijoms priklausiau ir kodėl dabar nenoriu įsirašyti į kom. partiją. Per 2 dienas net 3 kartus spaudė galvą, vis reikalaujanti atsakyti į minėtus klausimus. Nuo spaudimo vieną kartą buvau apalpęs. Iš tardytojų teat-simenu tik vieną pavardę — Akromas. Po 3 dienų išleido ir pasiaiškino, kad tai buvo daroma „asmens žinioms patik-rinti“.

Mačiau, kaip 1941 m. birželio 18 d. buvo išvežtas Kupčiūnas su šeima. Tai įvyko naktį. Atvažiavo mašina su rusų kareiviais, privažiavo prie minėtos šeimos namo durų ir prikėlė liepė tuojau sėsti į mašiną. Kupčiūnui neleido nė apsirengti. Jis įsėdo su apatiniais drabužiais. Žmonai ir vaikui leido apsirengti. Visi vežamieji buvo pakrauti į Alytaus stotyje stovinčius prekinis vagonus. Langų juose nebuvo, o durys užkaltos lentomis. Žmonės šaukė ir maldavo pasigailėti vaikų, prašė gerti ir valgyti, bet sargybiniai nieko arti neprileisdavo. Kai visi vagonai buvo pripildyti, jie buvo išvežti rytų kryptimi.

Vaclovas Ručinskas

Iš universiteto į Kauno kalėjimą

Paleistas iš kariuomenės tęsiau studijas Kauno universitete. Kadangi nepriklausiau komjaunuoliams ir nepataikavau bolševikiniam režimui, 1941 m. gegužės 24 d. eidamas namo iš universiteto buvau areštuotas ir nuvežtas į NKVD patalpas. Tuoj mane iškrėtė, atėmė laikrodį, parkerį, pinigus, sakydami, kad tų daiktų man niekada nebereikės, nes aš būsiu išvežtas Sibiran mirti arba čia pat Kaune — rūsyje būsiu sušaudytas.

Mano kišenėje rado rožančių. Klausė, ar esu tikintis. Atsakiau, kad taip. Tada pirmą kartą gavau du kartus stipriai į veidą, kad apsipyčiau kraujais, ir po to uždėjo man ant rankų plieninius pančius.

Mano pagrindinis tardytojas — kpt. Rubcov, NKVD karininkas iš Maskvos. Tardė tuo pradėjimu 24 val. Kpt. Rubcovui į talką ateidavo iki 10—12 kitų enkavedistų, kurie mane stumdė, mušė, spardė parsiverstą ant žemės iki kraujo ir sąmonės netekimo. Liepė pačiam prisipažinti ir išduoti draugus. Aš susidariau vaizdą, kad jie tikrų kaltinimų neturėjo. Pakako, kad esu lietuvis, tikintis, bebaigiantis universitetą — vadinasi, sugebantis savarankiškai galvoti, tarnavęs Lietuvos kariuomenėje — Karo mokykloje, tėvai turėjo 29 ha žemės, priklausiau studentų technikų korp. Plienas. Ypatingai žiauriai buvau kankinamas visą naktį. Apie valgį ir gėrimą niekas nė nepamanė.

Po 24 val. tardymo surašė protokolą, apkaltindami 58 str. 2 ir 11 paragrafu, t.y. kėsiniusi jėga atplėsti vieną Sovietų respubliką nuo s-gos ir nelegalios antikomunistinės spaudos platinimu. Žodžiu man priminė, kad už tai gresia 25 m. ištėmimo į Sibiro koncentracijos stovyklą arba sušaudymas.

Surištą nuvežė į sunkiųjų darbų kalėjimą Kaune, Mickevičiaus g-vė Nr. 9, kur uždarė į IV skyrių; tai buvo vadinamasis mirtininkų skyrius. Kalinių buvo tiek daug, kad naktį sunkiai buvo galima sugulti. Maistas buvo toks prastas, kad aš per 30 dienų numėčiau 35 svarus. Dienos metu išvarydavo į kiemą pasivaikščioti 15 minučių į tam specialiai 16 pėdų aukščio tvora užtvertas kameras. Dažnai po nakties tardymų vienas ar net keli kaliniai būdavo taip sumušti, kad negalėdavo paeiti. Tada ir visos kameros neleisdavo pasivaikščioti. Taip dažnai mes negaudavome nė to vienintelio malonumo — pasivaikščioti.

Kalėjime tardymai vyko naktimis, o dieną neleidiama miegoti. Po kelių tokių tardymo naktų kalinys būdavo tiek išvargintas fiziškai (mušimai ir kankinimai) ir dvasiškai, kad galų gale prisipažindavo viską, ką padarė ir ko nepadarė, kad tik gautų ramybę.

Kalėjime dar buvau tardytas 3 kartus — 3 naktis. Iš IV skyriaus buvau perkeltas į V, kuris irgi buvo vad. mirtininkų. Pirmas 2 savaites negavau paklodžių, antklodės, rankšluosčio, šaukšto ir t.t.

Prasidėjus karui, 1941 m. birželio 23 d., į rytus buvo išvežtas visas IV ir V skyrius, išskiriant 2 kameras prie durų. Kadangi kalėjimo sargai buvo išbėgę, tai enkavedistai turėjo laužti kiekvienos kameros duris, ir tai jiems užtruko daug laiko. Kalėjimo kieme girdėjosi motorų ūžimas, enkavedistų šaukimas. Kaliniai verkdami prašė: „Aš nekaltas, nešaudykit...“

Daugelis kalinių nustojo sveikatos, daug išprotėjo, ypač moterys. Kauno kalėjime kriminaliniai nusikaltėliai nesudarė nė 5%, visi kiti buvo politiniai — antikomunistai arba įtartini.

Grįžęs į universitetą, daugelio savo kolegų neberadau. Klumbys, Parkevičius, Enčeris, Vaikėnas ir kt. buvo deportuoti. Norkūnas (Amerikoje gimęs), Radvila ir kt. buvo nužudyti atsitraukiančių raudonarmiečių. Stud.

**Prof. dr. Antanas Tamošaitis,
Teisingumo ministeris.**

Radvila buvo rastas nukankintas, užpakalyje surištomis rankomis.

Grįžęs į tėviškę, neberadau daug savo kaimynų: du broliai Rudokai, Tarvainis, Triuška, Šalkauskis ir kt. nukankinti su nežmonišku žiaurumu Rainių miške, netoli Telšių. Gelbutų 6 asmenų šeima, įskaitant jų vienerių metų vaiką, deportuoti į Rusiją.

Jonas Vasiliauskas

Kankino mane ir žmoną

Esu gimęs Krokuvoje — lenkas. Nuo 1914 m. gyvenau Lietuvoje. Tėvas, pabėgęs iš komunistų rankų, Lietuvai atgavus nepriklausomybę tarnavo Lietuvos kariuomenėje ligi pat mirties. Nesikišau į jokią politiką, vedžiau lietuvaitę ir gyvenau niekam nekliudydamas.

Rusams pradėjus areštus, pakliuvau ir aš. Atėjo į butą nakties metu, ištraukė iš lovos ir pusgyvį nuo mušimo nusivedė į NKVD, įmetė į išeinamąją. Išlaikė 4 paras be stiklo vandens. Apspiaudytą, sumuštą nutempė pas

Prof. dr. Antanas Tamošaitis, nufotografuotas NKVD rūsy. Buvo areštuotas 1940 m. liepos 12 d., išvežtas į Kauno kalėjimą, kur tų metų pabaigoje buvo nukankintas.

tardytoją, kuris norėjo įrodyti, kad priklausau kažkokiam špionažo tinklui. Po 4 parų nuvežė į kalėjimą. Kameroje sutikau žmonos brolių, kuris pusgyvis gulėjo ant stalo. Lovoms jau nebuvo vietos. Jis priglaudė mane. Po 4 parų bado ir mušimo buvo gera padėti galvą ir ant kieto stalo.

Kalėjimo gyvenimas buvo nepaprastai baisus — plūdimas, spaudymas, mušimas, badas, nakties kratos pas nieko neturinčius kalinius. Po keleto baisių mušimų pas tardytoją, kuris negalėjo įrodyti primestos kaltės, mane apkaltino liaudies priešu ir už tai už akių, be liudininkų, buvau nuteistas 15 m. sunkiųjų darbų stovyklon Sibire.

Kitą dieną po mano areštavimo, okupantų pareigūnai atėję į butą pasiėmė su savim, kas jiems patiko, o visa kita užplombavo, išmesdami žmoną į gatvę. Beveik kasdien šaukdami ją į NKVD mušė, kad pripažintų vyro kaltę. Kartą taip smarkiai sumušė, uždarę į išeinamąją, išlaikė 2 paras be stiklo vandens, vis šaukdami pas tardytoją, reikalaudami pripažinti, grasindami kalėjimu, reikalaudami persiskirti su vyru. Žmona išsigando ir pabėgo į Kauną.

Kalėjimas buvo netoli vokiečių sienos. Kilus karui, bėgdami komunistai nespėjo mūs iššaudyti, kaip kitose

Lietuvos vietose. Atgavau laisvę. Išėjęs negalėjau net surasti savo buto — kaip akys matė buvo pelenai ir griuvėsiai.

Julius Braunas

Utenos kalėjime

Buvau praktikuojantis gydytojas Anykščiuose, Utenos aps. 1940 m. liepos 11 d. 12 val. nakties atvyko pas mane į butą policija su dviem civiliais kviestiniais ir pranešė, kad darysią kratą, tačiau nepranešė ko ieškos. Kratą darė apie 3 val. Viską suvertė, ypač knisosi mano bibliotekoje. Man buvo įsakyta visą laiką būti prie kratos viršininko. Rado pas mane kvietimą į tautininkų susirinkimą, rašytą prieš dvejus metus. Tą kvietimą pasiėmė ir policininkui liepė mane pristatyti į policijos būstinę. Tą pačią naktį mane ir nuvarė į policiją. Niekas neleido pasiimti — nei maisto, nei drabužių.

Policijoje radau jau sulaikytus: Anykščių notarą Joną Maželį, pašto viršininką, valsčiaus raštininką, Šaulių būrio vadovą (pavardžių neatsimenu). Tą pačią naktį mus visus sunkvežimiu su didele apsauga nuvežė į Utenos kalėjimą. Čia mus visus plikai išrengė, drabužiuose padarė smulkiausią kratą ir po to išskirstė po vienutes.

Mane uždarė į kamerą, kurioje jau radau Utenos teisėją Jočį. Be jokio tardymo ir be jokio ryšio su pasauliu išbuvome apie 3 mėnesius. Jokio ryšio nei su namiškiais, nei su pasauliu neturėjau per visą savo kalinimo laiką.

Tardymai prasidėjo po 3 mėnesių. Būdavo visuomet naktimis, apie 12 val. Pirmas tardymas buvo viso mano gyvenimo aprašymas. Po pirmojo tardymo buvo pertrauka apie 2 mėnesius. Jočys po pirmo tardymo gavo nervų sukrėtimą. Jį kankino haliucinacija, kad girdi ir mato savo žmonos kankinimą. Jis bandė vinimi persipiauti rankos arteriją. Aš neleidau. Toji mano kova su Jočiu vyko 3 dienas. Po to jį iš mano kameros išvedė ir vėliau sužinojau, kad buvo pervežtas į Kauno kalėjimą. Jočį išvedus, atvedė pra-

džios mokyklos mokytoją. Pirmasis tardytojas buvo rusas, vėliau tardė du lietuviai ir trečias rusas. Šie pastarieji, matyt, buvo labai menko išsilavinimo ir menko patyrimo tardyme. Jie sekdamo pirmą protokolą ir iš jo visą laiką klausinėdavo to pat, būtent: kokioms organizacijoms priklausiau, ar sakydavau kalbas, ar palaikiau valdžią (turima galvoje nepriklausomos Lietuvos).

Kadangi aš daviau teigiamus atsakymus, tai man primesdavo, kad esu fašistas, palaikiau ryšį su Gestapu, nors tuo metu aš ir nežinojau, kas yra tas Gestapas bei fašistas. Tardymų protokolą man neskaitydavo ir aš jų nepasirašydavau. Tardymo metu vartodavo moralinius ir fizinius kankinimus, būtent visuomet tardydavo naktimis labai ilgai, versdavo vienodoje padėtyje laikyti rankas susidėjus, ant kelių laikydavo iki nualpimo. Kelis kartus buvau nualpęs ir nugriuvęs. Kartą sargas mane nualpusį pastūmė, ir aš griūdamas susimušiau kaktą.

Tokia tardymų procedūra kartojo labai dažnai. Jokio oficialaus apkaltinimo ir jokio teismo nebuvo. Tik kartą tardytojas žodžiu man pasakė, kad esu liaudies priešas.

Po mėnesio atėmė nuo manęs ir nuo visų kitų kalinių nuosavus drabužius ir aprengė kalinių drabužiais, kurie buvo nepaprastai suplyšę ir purvini.

Maistas kalėjime buvo labai blogas. Iš namiškių nieko negalėjau gauti, nieko prie manęs neprileido. Mano dienos davė: 1 svaras senos, juodos, apipelėjusios duonos, 15 gramų cukraus, apie 1.5 stiklinės dvokiančios sriubos, kurios jokių būdų negalima buvo valgyti. Jokios mėsos, jokių riebalų nebuvo duodama. Tokiu maistu buvau maitinamas per visą kalinimo laiką. Tik kilus vokiečių—rusų karui išėjau iš kalėjimo.

Buvau tiek nusilpęs, kad jau negalėjau pastovėti. Iš kalėjimo išvedė manęs pasigailėjusi kriminaliste. Tai įvyko 1941 m. birželio 24 d. rytą. Patekau čia pat prie kalėjimo pas ūkininką. Jis mane priėmė. Po pusės valandos mačiau, kaip į kalėjimą atvažiavo sunkvežimiai su ginkluotais enkavedistais. Jie, kalinių neradę, išvažiavo. Aš likau nustojęs 80—90% darbingumo.

Mėnesį laiko prieš išeisiant iš kalėjimo tardytojas man pranešė, kad mano namai Anykščiuose ir automobilis nacionalizuoti.

Tėviškės ūkis buvo nacionalizuotas. Į Sibirą išvežė: motiną, brolių su žmona ir dviem dukterimis, dvi seseris su šeimomis. Apie jų visų likimą nieko nežinau.

Dr. A. Laskauskas

Tauragės kalėjime

Pirmomis bolševikų okupacijos savaitėmis buvo areštuoti įvairių politinių grupių lyderiai ir daugelis įvairių partijų narių. Tuo metu areštavo ir Valstiečių liaudininkų partijos lyderį adv. Zigmą Toliušį. Aš priklausiau šiai partijai ir nestojau į komunistų organizacijas, nors man buvo kelis kartus pasiūlyta.

Areštavę mane uždarė į Tauragės kalėjimą. 1940 m. lapkričio 5 d. mane išvedė į karcerį. Į karcerį vedavo visus prieš pradėdami tardymą, kad palaužtų fiziškai ir dvasiškai.

Mane tardė be pertraukos du kartus po 36 valandas, vieną kartą 60 valandų ir vieną kartą 84 valandas. Tūkstančius kartų kartojami tie patys klausimai. Tardymas lydimas keiksmiais ir grasinimais. Muša per veidą, galvą muša į sieną. Be sąmonės virstu iš taburetės, nebesiorientuoju, kur aš ir kas darosi aplink. Nualpus pila ant manęs vandenį, atgaivinę sodina į taburetę, muša per veidą, revolverį paėmęs grasina nušauti. Reikalauja prisipažinti nepadarytus nusikaltimus.

Mane tardė pasikeisdami šie enkavedistai: Radionov, Sokolov, Parfionov, Šuranov, atvykę iš Rusijos.

Kai enkavedistams nusibosdavo mane tardyti, nuvesdavo į rūšį, kurio koridoriuje sodindavo ant taburetės, taburetę atitraukdavo nuo sienos, kad negalėčiau atsiremti ir pailsėti ar pasnausti. Atidarydavo į lauką duris, pro kurias verždavosi žiemos šaltis. Vandeniu sulieti rūbai sušaldavo ant kūno. Virsdavau ant žemės, nes norėjau miego. Čia sergėjęs enkavedistas keldavo ir sodindavo ant taburetės, apstumdydavo ir įsakydavo ramiai sėdėti.

Keletą dienų prieš baigiant tardymą enkavedistas Radionov pateikė man pasirašyti protokolą. Po ilgesnio

ginčo davė man perskaityti. Buvo parašyta, kad aš prisipažįstu padaręs kiekvieną NKVD kaltinimą. Pasirašyti atsisakiau. Atbėgo dar 3 enkavedistai. Pakėlė triukšmą. Grasino tuojau pat mane sušaudyti ir sunaikinti mano šeimą, du sūnus ir žmoną. Aš jiems pasakiau, kad nors tuoj čia pat mirsiu, nepasirašysiu. Tuokart Sokalov ramiau balsu man sako: „Juk tu matai, į ką mes tave pavertėme, tu ir pats savęs nebepažįsti. Mes mokame žmogų paversti į nieką, sumurkdyti į purvus, bet mokame tuos purvus ir nuplauti. Jei tu pasirašysi, mes nustosime tardę, byla bus baigta, tau bus paskirta maža bausmė, o po to būsi naudingas žmogus“. Aš balsiai surikau: „Nepasirašysiu!“ Tuokart Sokolov man pasakė: „Mes turime priemonių tave priversti“.

Lygiai po vieno mėnesio tardymo, 1940 m. gruodžio 10 d., uždarė mane į kalėjimo rūsyje esantį karcerį ir pasakė, kad mane čia laikys, kol aš panorėsiu pasirašyti protokolą, prisipažinti kaltas.

Karcerio patalpa šalta ir drėgna. Pro atidarytą buvusį kalėjimo pamatų lygio langelį veržėsi žiemos šaltis. Vienas indas gamtos reikalams, kitas su vandeniu. Medinė lova be čiužinio, be patalynės, išklota lentomis. Mėginau užmigti. Vos užsnūdus nuo šalčio pradeda kalenti dantys. Keliuosi ir trypiu, kad nesusalčiau. Turėjau degtukų. Sulaužiau lentą, išpyliau vandenį ir inde užžiebiau ugnį pasišildyti. Išgirdęs patruliuojančių aplink kalėjimą sargų žingsnius, ugnį gesinau. Greit netekau ir degtukų. O tos enkavedistiškos veislės utėlės, kurių ir kaip norėdamas negalėjau išgaudyti, smarkiai kankino.

Maisto gavau pusę to, ką gaudavo kiti netardomieji suimtieji. Maistas visuomet šaltas. Paklausiau maistą atnešusį sargą, kodėl gaunu šaltą maistą. Man atsakė, kad NKVD viršininko Sokolovo potvarkis maistą atšaldyti sniege.

Tris kartus enkavedistai atėjo į karcerį paklausti, ar aš dar nenoriu prisipažinti. Gavę neigiamą atsakymą pasiūtyčioję išeidavo.

1940 m. gruodžio 24 d., lygiai po 2 mėnesių vienumoje, po mėnesio tardymų ir kankinimų, po 2 savaitių karcerio, su ištinusiu veidu, ištinusiomis rankomis ir kojomis nuvedė mane į kalėjimo kamerą.

Sunkios sąlygos ir čia. Maistas toks blogas, kad visi suimtieji dvokė lavonais. Ir tą patį menką maistą dalijant, kriminalistams duodavo pirmiau, išgraibydavo bulves, o politiniams palikdavo vien skysčius. Prisimenu, 1941 m. vasario 16, Lietuvos nepriklausomybės šventės dieną, areštuotam dr. J. Toliušiiui pateko į lėkštę gabaliukas bulvės. Dr. J. Toliušis garsiai sušuko: „Vyrų, šiandien šventė! Gavau gabaliuką bulvės!“ Už tai dr. J. Toliušį įmetė penkioms paroms į karcerį.

Dėl bado ypač kentėjo jaunimas. Studentas Antanas Mozūraitis taip norėjo valgyti, kad išsivėręs iš bačiukų odinius raiščius mėgino kramtyti. Kiti areštuotieji moksleiviai verkė.

Kameros perpildytos areštuotųjų. Žiemą ir vasarą uždrausta atidaryti langus. Kai kada ištisomis savaitėmis neišleisdavo net gamtos reikalų atlikti, turėjome tai daryti kameroje į specialų indą. Oras buvo nepakenčiamai blogas ir nuolat kankino galvos skaudėjimas. Langai iš oro užkalti lentomis, kad negalėtume matyti nė plikų laukų.

Kalėjime negavome nei knygų, nei tų pačių komunistinių laikraščių. Namiškiams nebuvo sakoma, kur mes ir koks mūsų likimas, o mes nežinojome, kas atsitiko su mūsų namiškiais. Mano žmona, spėdama, kad aš dar tebesu Tauragės kalėjime, siuntė man rūbų, baltinių ir avalynės. Visa tai dingio tarp komunistų tarnautojų.

Buvo suimtųjų tarpe ūkininkų, tarnautojų, darbininkų, laisvųjų profesijų žmonių ir moksleivių, kurių tarpe net po 12 m. amžiaus. Vien Šilalės gimnazijos mokinių buvo įkalinta apie 15.

Sėdėjau vienoje kameroje su kun. Juodoku, Šilalės klebonu. Kun. Juodokas po komunistų revoliucijos buvo likęs Rusijoje. Jis ten buvo areštuotas ir nuteistas 10 metų. Pusę metų buvo išlaikytas Butyrkų kalėjime Maskvoje, pusantrų metų Solovkų saloje, Baltijos jūroje, darbo stovykloje. Vėliau kun. Juodokas kartu su keliais kitais dvasininkais buvo išmainytas į Lietuvos komunistus.

Kai bolševikai okupavo Lietuvą, areštavo kun. Juodoką ir pasakė, kad dabar turėsiąs atsėdėti tuos 10 metų, kurių neatsėdėjęs Rusijoje.

Kartą kun. Juodokas kalbėjo rožančių. Tai pastebėjo kalėjimo sargai, atidarė duris ir pradėjo įžeidinėti jo tiky-

binius jausmus. Kun. Juodokas užprotestavo. Kalėjimo viršininkas už tai jį įmetė į karcerį. Kun. Juodokas protestan paskelbė bado streiką. Po 5 dienų badavimo iš jo atėmė ir vandenį. Jis išbuvo 9 paras be maisto ir 4 paras be vandens.

Buvęs pensijoje plk. Jonas Bužėnas buvo nuteistas 8 m. darbo stovyklon ir išvežtas į Sibirą. Jo žmonos patėvis Raupys, priklausęs Valstiečių liaudininkų partijai, NKVD sprendimu buvo sušaudytas.

Tauragės apskrities pradžios mokyklų inspektorius Budrevičius, tardymo metu kankintas tokiomis pat priemonėmis, kaip ir aš, po tardymo kelis mėnesius negalėjo pasikelti iš kalėjimo guolio, buvo sugadinta širdis.

Vienos Naumiesčio pradžios mokyklos mokytojas, bekankinamas tardymo metu, išėjo iš proto; jo pavardės nepamenu.

1941 m. birželio 22 d. 4 val. ryto vokiečiai bombardavo Tauragę. Tuo momentu iš NKVD miesto buveinės požemio į kalėjimą po tardymo vedė studentą Tallat-Kelpšą. Vos įžengus į kalėjimo kiemą ir pasigirdus pirmiesiems vokiečių artilerijos šūviams, enkavedistai jį nušovė ir įsakė rusams enkavedistams, kalėjimą sergėjusiems iš lauko, atidaryti kalėjimo duris ir šaudyti suimtuosius. Tuo momentu vienas artilerijos sviedinys krito ir sprogo kalėjimo kieme, užmušė du enkavedistus. Į kalėjimo pastatą krito 4 sviediniai ir užmušė 16 suimtųjų. Enkavedistai išbėgiojo, mes išlaužėme duris ir pabėgome.

Jonas Bildušas

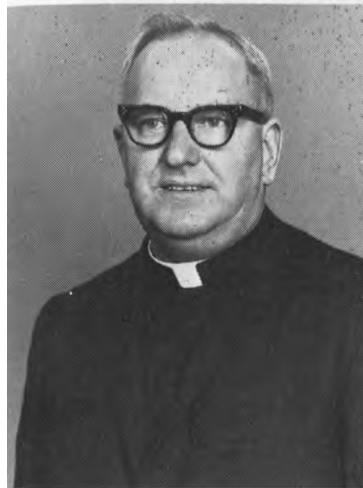
Mušė ir spardė iki nualpimo

Buvau Višakio Rūdos vikaras, 30 m. amžiaus, kai 1941 m. sausio 29 d. mane areštavo ir išlaikė 6 mėn. Marijampolės kalėjime, iki 1941 m. rusų—vokiečių karo pradžios.

Kratos metu rado fotoalbumą ir 2 laiškus nuo mano sesers iš JAV. Tai jau jiems buvo pateisinimas areštuoti. Areštas įvyko praslinkus tik 6 mėn. nuo mano kunigystės šventimų.

Kun. Juozas Čekavičius kalėjime.

Kun. Juozas Čekavičius atvykęs į JAV.

Prasidėjo baisieji tardymai už „religinės propagandos“ skelbimą. Daužė kumščiais per veidą, buvau spardomas iki sąmonės netekimo. Vis tardė išrengtą, be drabužių. Revolveriu daužė mano veidą. Savo pirštais spausdami mano akis, galvą trankė į sieną. Kai nualpdavau, liedavo vandeniu. Taip tardė 18 kartų, naktimis nuo 10 val. v. iki 4 val. r.

Pavargę patys tardytojai, uždarydavo mane į vienutę. Kartą išlaikė vienutėje 8 paras, be maisto ir be vandens. Buvo mane uždarę į ledų kambarį, kur ant slenksčio išsėdėjau, kol apalpau. Buvo uždarę 8 valandoms į tokį lyg stovintį karstą, kur negalėjau nei atsisėsti, nei atsigulti.

Kelis sykius šovė į mane grasindami, bet nenušovė. O jau pasityčiojimų iš manęs ir iš religijos buvo gausybė. Kankinimai paliko randus kūne. Per visą kalinimo pusmetį negalėjau duoti žinios, kur esu, nei savo motinai, nei seseriai.

Pagaliau iš naujo padarė mano pirštų nuospaudas ir parašė žalią geležinkelio bilieta, kur buvo žodžiai: Omsko—Tomsco geležinkelio linija, Novosibirsko stotis. Mano likimas buvo išspręstas — tremtis į Sibirą. Bet po 2 dienų

**Plk. Pranas Saladžius, miręs
1965 m. liepos 12 d. Rochestery,
N.Y. Jo liudijimas buvo duotas
Kersteno komitetui.**

suliepsnojo karas. Bolševikai pabėgo, ir mes buvome išlaisvinti iš kalėjimo.

Su kalinio drabužiais, apžėlęs barzda buvau sulaikytas vokiečių. Laimei tame dalinyje pasitaikė katalikų kunigas, su kuriuo lotyniškai kalbėdamas išsiaiškinau, ir mane paleido. Grįžus į namus, mano tikra motina pamačiusi nepažino.

Su savimi į Ameriką atsivežiau visus savo dokumentus iš kalėjimo.

Kun. Juozas Čekavičius

Skaudžiai palietė šaulių sąjungą

Lietuvos kariuomenėje tarnavau nuo 1919 iki 1940 m., taigi 21 metus. Sovietų Rusijai mūsų kraštą okupavus 1940 m. birželio 15 d., buvau pirmutinis pašalintas iš užimamos vietos ir paleistas iš Lietuvos kariuomenės Sovietų komisaro Dekanazovo pastatyto vadinamojo Lietuvos prezidento Justo Paleckio aktu birželio 19 d. Lietuvos šaulių sąjungos vado pareigas perdaviau jos štabo viršininkui gen. št. plk. lt. P. Žukui birželio 20 d. Nuo tos dienos man buvo uždrausta lankytis Š. s-gos štabe ir patarta išvykti iš Kauno.

Š. s-gos vado pareigose buvau nuo 1935 m. rugpjūčio 8 d. iki 1940 m. birželio 20 d.

Išvykau į Utenos apskritį, pas savo seserį, į kaimą. Po kelių savaitių parvykau nakčia į savo gimtąjį miestelį, į Vyžuonas (į vienkiemį) aplankyti savo motinos, ir ten mane po poros dienų, liepos 30 d. apie 12 val. nakties, suėmė. Suėmime dalyvavo 8 policininkai, vadovaujami civilio, matyt, saugumo valdininko, ruso. Nuvežė į Utenos sunk. darbų kalėjimą. Prižiūrėtojai lietuviai šauliai kratos nedarė, nuvedė į kalėjimo 2-ją kamerą. Pasiprašęs į išvietę, ten sudraskiau savo sūnaus, tarnavusio kariuomenėje 5p.p., ir dukters gimnazistės laiškus, kurie buvo neatsargūs ir pilni kritikos prieš okupantus. Kalėjimo kameroje buvo tik viena lova, ir ta užimta, todėl mane priglaudė „poilsiu“ Ūkininkų sąjungos bankelio skyriaus Utenoje direktorius — pavarde pamiršau. Jis papasakojo, kad kalėjimas prikimštas areštuotų lietuvių: esąs matęs Anykščių dr. Adomą Laskauską, teisėją Petrą Jočį, mokyklų inspektorių Šamą, seimo narį Jasūdį, agr. Statulevčių ir kt.

Sekančią dieną mane ir A. Braziukaitį, Utenos saugumo policijos rajono viršininką, išvežė į Kauno sunk. darbų kalėjimą. Priėjus prie automobilio, liepė ištiesti rankas ir jas surakino geležiniais pančiais. Taip pat surakino rankas ir Braziukaičiui. Iš Utenos į Kauną važiovome apie 3 val.

Kauno s.d. kalėjime patalpino į V skyrių, 101 kamerą; joje mudu su Braziukaičiu buvome pirmieji. Plovėme grindis, valėme dulkes, švarinome kamerą.

Rugpiūčio 8 d. į mūsų kamerą atvedė dar 2 barzdotus, atrodė, ruskius. Pasirodė — iš Saugumo rūsių perkelti kalinimui ir tolimesniam tardymui Antanas Drevinskas, Teisingumo ministerijos generalinis sekretorius ir gen. št. plk. Vladas Skorupskis, buv. 1 pėst. D.L.K. Gedimino pulko vadas ir buv. mūsų karo atstovas Paryžiuje.

Antanas Drevinskas, teko girdėti, buvo išvežtas į Kazachstaną.

Gen. št. plk. V. Skorupskį tardė irgi dažnai. Birželio 23 d. vokiečių—rusų karui prasidėjus, jis išėjo laisvėn iš IX forto.

Stepas Valiokas, apie 40 m., darbininkas Petrašiūnų fabrike, suimtas rugpiūčio pabaigoje, tvirtas vyras, labai nervingas. Jis grįždavo po tardymo sumuštas, suspar-

Partizanų lavonai 1946 m. numesti miestelio aikštėje.

dytas. Grįžęs verkdamas. Buvo kaltinamas kaip komunistų seklys, tarnavęs saug. policijos agentu. Balandžio mėn. iš mūsų kameros buvo išvestas, ir apie jo likimą neteko girdėti. Kaliniai nusprendė, kad jis galėjo būti sušaudytas.

Mane pirmą kartą iškviatė tardyti tik gruodžio 28 d., 11 val. v. Tardė dviese. Klausinėjo mano gyvenimo eigos, kur mokiausi, kur tarnavau, kokias pareigas ėjau. Tardytojai buvo abu rusai, jauni, gal kokių 25 m. Mano pirmasis tardymas, plūdimas, niekinimas, grasinimas mušti, užsitęsė iki 3 val. ryto. Dabar tik patyriau, kokie tie nauji rusų bolševikų žmonės — tardytojai: be jokios moralės ar žmoniškumo.

Kovo mėn. pradėjo tardyti vyr. tardytojas jn. ltn. Charitončik, apie 25 m. amžiaus.

Šaulių sąjungą jis vadino kontrarevoliucine organizacija, o mane rašydavo savo protokole — kontrarevoliucinės „šaulių“ organizacijos vadas.

Birželio 1 d. iššaukė iš kameros nebe naktį, bet apie 3 val. dieną. Nuvedė nebe į tardymo kambarį, bet į raštinę. Iš ten išvedė į kiemą ir pasodino į automobilį, kurį kaliniai

vadindavo „Žaliaja girele“. Auto tamsus, sėdėjau giliai, lyg karceryje, priešakyje drelės su nepermatomu storu vieliniu stiklu. Pasidarė šiurpu, jaudino nežinia, kur veža. Nuvežė į Saugumo rūmus. Saugumo departamento kieme išlipus iš auto, paėmė už parankių 2 uniformuoti enkavedistai ir vedė į rūmus, žemyn laiptais. Čia, žemai prie durų, paliko patamsyje stovėti. Išlaukiau gal pusvalandį. Vėliau atėjęs enkavedistas įvedė į koridorių ir paliko. Gal po valandos išvedė. Laiptais palydovai, laikydami mane už parankių, nuvedė į 3-jį aukštą ir koridoriuje pastatė prie sienos. Liepė stovėti, nesidairyti, žiūrėti tik į sieną. Vėliau įvedė į kambarį, kur pamačiau savo tardytoją Charitončiką. Jis liepė man nubraižyti Lietuvos šaulių sąjungos organizacijos ir priklausomybės schemą. Nubraižiau.

Kai vėl atsidūriau „Žaliojoje girelėje“ ir savo įprastoje 101 kameroje, atsipalaidavo nervų įtampa ir sava kamera pasirodė tokia jauki, nors joje blakės ir blusos, ir dulkės, ir gryo oro stoka menkino sveikatą. Grįžęs iš Saugumo rūmų, radau labai susirūpinusį plk. Vladą Skorupskį. Jis buvo įspėtas pasiruošti, susirinkti daiktus. Nežinia kiekvieną jaudina. Jį iškviatė tik naktį. Per 10 mėn. buvome susigyvenę bendrame varge, gaila buvo skirtis. Išeidamas su visais atsisveikino, išsibučiavo, kameroje atsiklaupė, persižegnojo ir... išėjo.

1941 m. birželio 7 d. apie 2 val. naktį mūsų kamera buvo prižadinta ir liepta pasiimti visus savo daiktus. Išvedė visus iš kameros. Mūsų kameros kalinius išskirstė po vieną į kitas kameras. Mano naujoji 151 kamera buvo trigubai didesnė, negu 101-ji. Žmonių prigulę visos grindys, nėra man vietos. Pasidėjau savo ryšulį gale vieno kojų ir ant jo atsisėdau. Bet kai sugirgžda kameros raktas duryse, visi išbunda, nes žino, kad kurį nors iškviatės iš kameros. Šį kartą naujas gyventojas atėjo. Mane pažino šaulys Jonas Juraitis iš Kybartų, pasikvietė pas save ir, kaimynams susispaudus, atsirado vietos prigulti ir man ant jų čiužinių. Kameroje apie 24 žmonės. Oras tvankus. Suimtieji Tauragėje ir atvežti kalinti į Kauną pranešė apie vokiečių kariuomenės koncentraciją pasienyje. Buvome išvietėje išskaitę ant sienos, kad iš Vokietijos Hess iškriodo į Angliją — vadinasi, Vakaruose bus taika, o Rytuose — karas. Kaliniai neberamūs, su prižiūrėtojais pradeda

ginčytis. Prie vieno kalinio prižiūrėtojas prikibo, kad jo čiūžinys negerai sulenktas, liepė pataisyti. Tas nepataisė. Įsakė visiems pataisyti. Visi stovi — nė krust, visi tyli.

— Tai ką, neklausote? Pranešiu korpuso vyresniajam!

Prižiūrėtojas išbėga iš kameros. Atėjo korpuso vyresnysis ir paskelbė visai kamerai bausmę — 5 paras karcerio. Jis su dviem nematytais prižiūrėtojais pradėjo daryti nuodugnią kratą, kiekvieną nuogai išrengdami. Pasilikome be paltų, be kepurų, be jokių daiktų — tik puodukus paliko. Tą dieną vakarienės nebegavome, išvietėn nebeleido. Turėjome naudotis kameroje esama „paraša“ (statinaite). Parai 200 g duonos ir vandens, be kavos ir sriubos. Taip ir išlaikė visas 5 paras iki birželio 17 d. Nuogos grindys, 200 g duonos per parą ir vanduo — režimas nelengvas. Dauguma labai nusilpo, bet nei vienas nesusirgo. Nevalgius — dienos labai ilgos. Po poros bado dienų nebedaug kas vaikščiodavo po kamerą, daugiau sėdėdavo, o sėdėti labai kieta, nes dauguma kalinių jau buvo išdžiūvę ir pageltę nuo blogo maisto ir mažai tevėdinamo oro.

Kamera be daiktų, ir dar išplauta, buvo švari. Susėdę pasieniais patylomis niūniavome lietuviškas dainas, pasakojome įvykius. Birželio 15 d. aš papasakojau, kaip prezidentas Antanas Smetona išvyko į Kybartus ir kaip perėjo sieną. Mat esu buvęs delegacijos narys — kviesti prezidentą grįžti į Kauną.

Iš 151 kameros birželio 10 d. apie 1 val. buvau iškviestas tardymui dienos metu. Mano tardytojas Charitončik šį kartą buvo ne vienas, buvo ir mašininkė. Po poros valandų tardytojas nustojo mane klausinėjęs. Matyti, nusibodo. Pradėjo šnekėtis su mašininke. Ji atrodė žydė. Jų pasikalbėjimas buvo nerašomo turinio: ji pati visgi išraudo ir raukėsi, bet tardytojas nenustojo juokavęs ir šnekėjęs, prisimindamas nakties nuotykius... Tardomasis tebuvo daiktas, ne žmogus. Po pusvalandžio tęsė apklausinėjimą.

Tardyti buvau kviestas apie 20 kartų, naktimis. Dienos metu — tik 2 kartus. Nakties tardymas išvargindavo. Grašinimai mušti sukeldavo ir baimės jausmą. Eidamas tardyman stiprindavau save ir kiek pasimelsdavau. Birželio 10 d. Charitončik mane tardė paskutinį kartą. Daugiau aš jo nemačiau.

Plk. Itn. Juozas Šlepetys, Raseinių šaulių vadas, per baisų birželį su šeima ištremtas į Sibirą, kur buvo nukankintas.

Paskutinį kartą buvau tardomas birželio 20 d., vidunaktį. Tardė mane juodas, stambus, su odine kurtka čekistas. Liepė surašyti Kauno komendantūros karininkų ir Šaulių sąjungos štabo tarnautojų sąrašą. Jis visą laiką kažką rašė. Surašęs įteikiau, bet tardytojas paliko mane sėdėti pas save ilgesnį laiką. Po valandos prasivėrė kambario durys. Įėjęs uniformuotas enkavedistas liepė man eiti su juo į kitą kambarį. Naujasis tardytojas atrodė gana jaunas, greit kalbantis, blondinas, linksmas nusišypsavęs. Nieko neužsirašinėdamas klausinėjo apie Šaulių sąjungos tikslus.

Apie 4 val. ryto buvau grąžintas 151-mon kameron.

Po 2 dienų prasidėjo vokiečių—rusų karas. Ketvirtojo skyriaus kaliniai išsilaužė iš kamerų, surado raktus ir pradėjo atrakinėti kitų skyrių kameras. Eiti iš kalėjimo į gatvę bijojome. Išėjau pro kalėjimo vartus pirmutinis, norėjau sužinoti, kas dedasi mieste. Mickevičiaus ir Kęstutio gatvių kampe gyveno mano pažįstamas radiofono direktorius J. Bieliūnas, tad pas jį ir nuėjau. Deja, nei jo, nei jo šeimos neradau. Pasakė, kad Vilniuje. Grįždamas ant laiptų sutikau plk. V. Šaudrį, kuris papasakojo, kad

komisarami pabėgo, Sovietų kariuomenė traukiasi. Su ta žinia sugrįžau į kalėjimą. Patariau kaliniams nebepasilikti kalėjime, o eiti iš jo. Aš, pasiėmęs savo ryšulį, su gen. M. Rėklaičiu išėjau iš kalėjimo kiemo. Perėjome skersai Mickevičiaus gatvę ir užėjome į gyd. Barausko namus pas sargą. Pas jį nusiskutome, palikome ryšulius ir išėjome vėl į Mickevičiaus gatvę. Čia mus sutiko inž. Adolfas Damušis. Jis mums davė slaptažodį, irėjome į partizanų štabą Žaliakalnyje.

Partizanų štabą pasiekėme, bet privažiavo prie namo bolševikų tankas. Mes išbėgome pro kitas duris į kiemą. Saugumo sumetimais nuėjome į inž. A. Damušio namus.

Apie 10 val. su gen. M. Rėklaičiu pasiekėme mano šeimos butą.

Nukentėję šauliai pareigūnai

Plk. Juozas Šarauskas, L. š. s-gos tarybos narys, Kariuomenės spaudos ir švietimo skyriaus viršininkas, vyr. skautininkas, apie 48 m., kalintas, iš IV skyriaus išvežtas Červenėn ir ten sušaudytas.

Plk. Stepas Rusteika, 50 m., L. š. s-gos tarybos narys, buv. Telšių komendantas, Vidaus reikalų ministeris, Kauno viceburmistras, kalintas Kauno kalėjime nuo 1940 m. rugpiučio 8 d. Išvežtas iš kalėjimo ir sušaudytas Minske.

Prof. Juozas Tonkūnas, apie 45 m., L. š. s-gos tarybos narys, buv. Švietimo ministeris ir Žemės ūkio akademijos rektorius, drauge su šeima deportuotas 1941 birželio 14 d.

Inž. Jokūbas Stanišauskis, apie 50 m., L. š. s-gos tarybos narys, buv. Susisiekimo ministeris, su šeima deportuotas 1941 birželio 14 d.

Agr. Juozas Skaisgiris, apie 40 m., L. š. s-gos tarybos narys, buv. Žemės ūkio min. gen. sekretorius, 1941 birželio 14 d. deportuotas Sovietų Rusijon.

L. šaulių s-gos štabo tarnautojai

Kpt. Antanas Gedmantas, apie 40 m., štabo adjutantas, suimtas 1941 m. gegužės mėn. ir birželio 23 d. išvežtas iš IV skyriaus Kauno s.d. kalėjimo Sovietijon, pakelyje dingęs.

Šaulys Vincas Daugvardas, apie 48 m., Š. s-gos kultūros ir švietimo sk. viršininkas, suimtas gegužės mėn., išvežtas iš IV skyriaus birželio 23 d. ir nužudytas Červenėje.

Šaulys Jonas Kalnėnas, apie 40 m., buvo kelis mėn. kalintas 1940 m., vėliau išleistas iš kalėjimo, 1941 m. birželio 14 d. išvežtas Sibiran drauge su žmona ir dukrele.

Ltn. Kazys Tumas, apie 30 m., sporto instruktorius, 1941 m. birželio 14 d. išvežtas Sibiran.

Agr. Stasys Putvis, apie 45 m., buv. Žemės ūkio ministeris, 1941 birželio 14 d. išvežtas Sibiran.

Šaulys teisininkas Stasys Šilingas, apie 60 m., buv. Valstybės tarybos pirmininkas ir Teisingumo ministeris, 1941 m. birželio 14 d. išvežtas Sibiran.

Rinktinių vadai

Plk. ltn. Antanas Pašilis, apie 45 m., Zarasų rinktinės vadas, 1941 m. birželio 23—24 d. Zarasuose bolševikų nužudytas.

Plk. ltn. Vladas Žutautas, apie 47 m., Kaišiadorių rinktinės vadas, 1941 m. birželio 14 d. išvežtas Sibiran.

Plk. ltn. Kleopas Mikalauskas, apie 45 m., Biržų rinktinės vadas, 1941 m. birželio 14 d. išvežtas Sibiran.

Plk. ltn. Jašinskas, 46 m., Rokiškio rinktinės vadas 1941 m. birželio 14 d. išvežtas Sibiran.

Plk. ltn. Jonas Matulionis, 46 m., Vilkaviškio rinktinės vadas, 1941 m. birželio 14 d. išvežtas Sibiran.

Plk. ltn. Antanas Pošiūnas, 45 m., Ukmergės rinktinės vadas, 1941 m. birželio 14 d. išvežtas Sibiran.

Plk. ltn. Pranas Bronevičius, 47 m., Utenos rinktinės vadas, 1941 birželio 14 d. išvežtas Sibiran.

Plk. ltn. Jonas Bužėnas, 45 m., Tauragės rinktinės vadas, kalintas Tauragės kalėjime, išvežtas Rusijon.

Garbės šauliai

Emilija Putvienė, apie 65 m. amžiaus, 1941 m. birželio 14 d. išvežta Sibiran.

Kun. Aleksandras Mileika, 62 m., Vyžuonų par. klebonas, Vyžuonose klebonavęs apie 35 m., 1941 birželio 14 d. išvežtas Sibiran.

Tragiškai žuvę šauliai

Mjr. Juozas Tomkus, 1940 m. liepos mėn. Kauno s.d. kalėjime.

Inž. lt. Ignas Zupkus, 1940 m. liepos mėn. Radviliškio stotyje, vedamas kalėjiman, puolėsi po einančiu traukiniu ir buvo suvažinėtas.

Jonas Moliejus, Š. s-gos štabo vyr. raštininkas, mašininkas, nusišovė savo bute 1940 m. rugpiūčio mėn., apimtas arešto baimės ir gilios depresijos netekus nepriklausomybės.

Pranas Ruseckas, Š. s-gos štabo raštinės mašininkas, tragiškai žuvo gesindamas banditų padegtą savo ūkio klotį 1942 m.

Išvežti Vyžuonų Šaulių būrio šauliai

Mokyt. Bronius Putrimas su šeima 1941 m. birželio 14 d. deportuotas iš Maželiškių k.

Mokyt. Juozas Tuskenis, su šeima, iš Šaltinių k., deportuotas 1941 m. birželio 14 d.

Ūkin. Juozas Banys išvežtas su šeima.

Pranas Saladžius

3. Egzekucijos

Išaiškėjo daug paslapčių

Šis liudijimas buvo pateiktas Kersteno komitetui. Yra priežasčių, neleidžiančių liudytojo pavardės skelbti (J. Pr.)

Lietuvoje buvau Saugumo departamento valdininkas. 1940—1941 m. gyvenau įvairiose vietovėse Klaipėdos krašte, tada buvusioje Vokietijos valdžioje, visai netoli nuo rusų saugomo pasienio. Dažnai nueidavau prie pat pasienio ir galėjau stebėti viską iš arti. Rusai prie sienos 1940—1941 m. įrėngė vad. „mirties zoną“ — 800 metrų pločio, iš kurios buvo iškraustyti visi gyventojai. Pagal pasienį ėjo spygliuotų vielų užtvara. Per visą tą laiką pasienyje buvo dideli neramumai: nuolat girdėjosi šūviai, nes daug žmonių mėgino iš Lietuvos bėgti. Ypač didelis susišaudymas girdėjosi 1940 m. žiemą prie Minijos upės. Tada per sieną mėgino prasiveržti visas ginkluotas bėglių būrys. Jie gynėsi nuo rusų pasieniečių, bet prasiveržti nepavyko, dalis žuvo, dalis buvo suimti. Nežiūrint visų rusų priemonių, daug žmonių perbėgdavo. Teko sutikti perbėgusių, kurių visi rūbai ir užpakalis buvo šunų sudraskyti. Bėgliai todėl su savim imdavo katinus, kuriuos mesdavo šunims. Be to, nešdavosi kopėčias, kurias statydavo ant vielų tvoros. Kiti bėgliai nešėsi karvelius, net po du. Karvelius paleisdavo lėkti namo su žinia, kad bėglys prie pasienio yra užpultas sargybinių arba su žinia iš Vokietijos, kad perbėgo. Pats mačiau, kaip 1940 m. ant vielų kybojo vienas bėglys, kuris buvo lipant pašautas. Tai buvo ties Kretinga.

1941 m. balandžio mėn. ties Veiviržėnais per sieną mėgino bėgti Veiviržėnų felčerio žmona, vyresnio amžiaus, ir jos suaugęs sūnus. Vielų tvora toje vietoje buvo labai klastingai įrėngta. Sūnui pavyko perlipti, bet motiną

sargybinis pašovė, kai ji per tvorą lipdama išipaniojo į spygliuotas vielas. Tada sūnus dar mėgino motiną gelbėti ir nešė sužeistą, bet netrukus abudu susmuko ruso šūvių pataikyti.

Prieš pat karą 1941 m. pasienyje prie Kretingos mėgino bėgti 14 Plungės gimnazijos mokinių. Bėgo nakčia. Dalis paklydo. Keliems pavyko peršokti per užtvartą su kopėčiukėmis. Vokietijon jie pateko jau smarkiai sužeisti. Vienas jų, Narvydas, buvo peršautas ir vėliau Klaipėdos ligoninėje mirė. Visi buvo smarkiai sudraskyti šunų. Vienas ant vielų tvoros užkliuvęs ir nušautas gimnazistas liko kabėti iki karo pradžios.

Karo veiksmai 1941 m. birželio 22 d. ties Kretinga truko visai trumpai. Tą pačią dieną aš jau buvau Kretingoje. Pradėjau dirbti Kretingos milicijos punkte. Daboklę radome prigrūstą žmonių. Apie 200 kalinių stovėjo nedidelėje patalpoje taip ankštai, kad niekam nebuvo vietos atsigulti ar atsisėsti. Pasakojo, kad jie šitaip išstovėjo dieną ir naktį. Kai kurie pradėjo alpti. Tada rusai paleisdavo ant jų švirkštą vandens. Stovėjo šlapi vandenyje. Ypač bėgliai jau buvo visi labai sumušti, juos mušė tuoj pagavus ir tardant.

Enkavedistai karo užklupti pabėgo ir išsislapstė, nesuspėdami kalinių likviduoti. Pradėjus Kretingos NKVD daboklės kvotą, paaiškėjo Kretingos NKVD sąstatas: Mauša Žabunskas, Šeras ir Chaimas Gylys — visi trys Lietuvos piliečiai, bet ne lietuvių tautybės. Viršininko pareigas ėjo rusas Jakovlev. Be jo buvo dar 1 rusas vyr. leitenantas ir kiti 3 rusai.

Kretinga buvo taip greit užimta, kad rusai pasitraukdami nespėjo sunaikinti jokių dokumentų. NKVD raštinėje radau 6 spintas raštų. Taip pat radau įvairių kankinimo įrankių, pvz. specialią spintą su stiklinėmis durimis. Ji stovėjo tarp dviejų krosnių. Tardomasis buvo kankinamas karščiu ir pro stiklines duris stebimas. Geležinėje spintoje radau 147-ių NKVD užverbuotų agentų bylas ir dar 22 geležinkelio NKVD agentų bylas. Visi šitie žmonės buvo užverbuoti grasinimais. Iš bylų matėsi, kad dauguma agentų tik iš baimės rašydavo pranešimus, duodami tik labai bendras žinias. Paaiškėjo, kad net į Vokietiją buvo siunčiami agentai. Pvz. agentui Leona-

vičiui buvo pavesta vykti į Klaipėdą, ten nugalabyti mane ir gen. Plechavičių. Apie tai aš radau susirašinėjimą.

1941 m. vasarą prie Palangos buvo iškastas 20 m. moters lavonas. Aš dalyvavau prie ekshumacijos. Gydytojas konstatavo, kad moteris buvo sveika ir nužudyta sumušimais kepenų srityje. Ji buvo atpažinta, kaip viena grafo Tiškevičiaus (Palangoje) tarnaičių. Atpažino jos sesuo ir kartu pranešė, kad jai buvo žinoma, jog rusų karininkai jos seseriai siūlė važiuoti į Klaipėdą ir, tapus tarnaitė, nužudyti gen. Plechavičių. Ji tačiau atsisakė ir nevažiavo. Vėliau sesuo dingusi. Pasirodo, kad pasienio rusų pulko politrukai verbavo moteris agentais. Štabo karininkai ją paėmė miškan ir verbuodami nužudė. Eigulis taip pat girdėjęs triukšmą miške. Nužudytosios pavarde užmiršau.

1941 m. vasarą atkasėme lavoną Petrikaičių kaime, Kretingos aps. Molyje buvo gerai išsilaikęs. Turėjo abi rankas iki viršaus nuvirintas. Nuplikintos buvo taip pat akys ir krūtinė. Aš dalyvavau prie ekshumacijos ir pravedžiau kvotą. Pasirodo, kaimo gyventojams buvo žinoma, kad 1941 m. gegužės mėn. prie pasienio buvo sulaikytas

Vysk. Vincentas Borisevičius,
bolševikų nužudytas 1946.

bėglis. Didelis būrys sargybinių ir enkavedistų tą žmogų nusivedė į vieną apleistą ūkininko trobą. Kadangi Kretingoje buvo daug paimta į nelaisvę rusų pasieniečių kareivių, aš paėmiau kelis kaimo gyventojus ir su jais nuvykau į belaisvių stovyklą. Gyventojai vieną kareivį pažino. Šis kareivis tardomas nurodė dar kelis, kurie prie šito įvykio dalyvavo. Pasirodo, šitie kareiviai matė, kaip suimtas bėglis tada troboje buvo nukankintas. Kankinime dalyvavo rusas Jakovlev, pasižymėjęs nepaprastu žiaurumu, ir dar vienas pasienio karininkas rusas. Jie kišo suimtojo rankas į verdantį vandenį, pylė verdantį vandenį jam ant akių ir krūtinės. Sargybinis negalėjęs išlaikyti, matydamas tokį vaizdą, bet jam buvę įsakyta stovėti prie durų. Kankinys nuolat alpdavęs, bet žudikai jį atgaivindavo šaltu vandeniu ir toliau kankino, kol jis mirė. Kankinio pavardės nepavyko nustatyti, bet jis buvo lietuvis, nes sargybiniai girdėjo, kaip jis šaukė: Jėzus, Marija!

Geriau pavyko išaiškinti studento Pronckaus nužudymo aplinkybes. Pronckus 1941 m. pavasarį mėgino pabėgti per sieną į Vokietiją. Buvo sulaikytas ir pateko į Kretingos daboklę. Čia jį enkavedistai tardė. Tardymo protokolą suradau. Viena moteris daboklėje matė, kad Pronckų išsivedė „operatyvinis įgaliotinis“ Dvarijonas. Dvarijoną pavyko pagauti ir iš jo sužinoti, kaip buvo. Pronckaus lavonas taip pat buvo iškastas, prie ekshumacijos dalyvavau. Gydytojai rado, kad buvo užkastas dar gyvas. Pronckų išsivedė politrukas su talkininkais; jų tarpe buvo pasienio štabo karininkas, leitenantas rusas. Nuvedė į žvyrduobę prie tvenkinėlio miesto pakraštyje. Pronckų pririšo prie klevo vielomis, vielomis surišo taip pat rankas, o kojas aprišo skudurais. Kojas degino ir klausė: „Kas siuntė šnipu į Vokietiją“. Pronckus sakė, kad bėgo į Vokietiją, nes bijojo eiti į sovietų kariuomenę. Jam užrišo burną antklode ir atrišo rankas. Nupjovė rankos odą, kad ji nusimovė kaip pirštinė. (Rankos oda buvo vėliau mūsų atrasta atskirai ir laikoma po stiklu, kaip daiktinis įrodymas). Rankinys, buvęs apalpęs, atbudo ir labai spardėsi. Tada jį vėl surišo. Kraujas labai bėgo, ir jis vėl apalpo. Jam dar porą sykių smogė šautuvo buožė. Tada jį įdėjo į duobę, kuri buvo tik apie 30 cm gilumo.

Beriant žemes kankinys vėl sukrutėjo. Tada virš jo krūtinės uždėjo didelį akmenį nuo kapinių ir taip jį paliko. Visa tai Aleksas Dvarijonas man pats per tardymą pripažino. Jis mums ir nurodė, kur Pronckus palaidotas.

Aleksas Dvarijonas, kuris slapstėsi Stepono Paulausko pavarde, buvo mano labai išsamiai apklaustas. Pasirodo, jis jau buvo išėjęs 6 mėn. kursus Maskvoje, kur mokytą ir įvairiausių kankinimo metodų: pirštų su pagaliuku spaudimas, troškinimas tarp krosnių, maitinimas sūriu maistu be vandens, apalpusių mušimas ir apliejus vandeniu šaldymas.

Man teko dalyvauti prie Rainių miškelyje (prie Telšių) nužudytųjų kalinių identifikavimo. Patyriau tokias aplinkybes. Karui prasidėjus rusai enkavedistai iš Telšių iš karto visi pabėgo. Prie kalėjimo pasiliko tik sargai, daugiausia lietuviai. Už kelių valandų rusai enkavedistai staiga vėl grįžo, dabar su raudonarmiečių grupe. Įbėgę į kameras, liepė kalinams išeiti neva sveikatos patikrinti į kitą kambarį, kur stovėjo vienas vyras su baltu apsiaustu. Kaliniui liepdavo išsižioti. Tuo momentu iš užpakalio jį griebdavo 3 vyrai. Vienas rankšluosčiu užrišdavo burną. Tada nunešę žemyn, guldydavo į mašiną vieną ant kito, kaip silkes. Taip per 1 val. iš kalėjimo išvežė visus ten buvusius politinius kalinius (kitus paliko). Vežė į artimiausią miškelį už Telšių ir ten skubiai nukankino, nes visą laiką girdėjosi vokiečių artilerija. Kaip buvo kankinių lavonai atkasti, aš mačiau ir turėjau daug jų nuotraukų. Daug giminių, pamatę kankinius, apalpo. Sužalojimai buvo baisūs: retas dantis neišdaužytas, keliems buvo išbadytos akys, Petronaičiui ir dar keliems buvo šonuose durtuvais išlaužyti šonkauliai, padarytos skylės, kaip kišenės, ir į jas sukištos rankos. Keli buvo nušauti, bet dauguma kankinti. Prie pušų buvo rasta apdegusių medžių. Matyt čia kūreno ugnį ir, taip pat rastuose katiuose, virė vandenį, kuriuo plikino. Rastos taip pat numesto benzino skardinės. Lyties organai keliems nuplauti ir sukišti burnon (Korzas). Visų veidai smarkiai apdeginti iki neatpažinimo. Visus kankinimus atliko rusai enkavedistai. Kariuomenė buvo kalėjimą ir miškelį apsupusi.

1941 m. vasarą žmonės pasakojo, kad Telšių stotyje

deportuojamieji iš vagono šaukė: „Yra išmesti senutė ir vienas vaikas. Palaidokite“. Pradėjome pagal geležinkelį ieškoti. Viename miškelyje prie pylimo, netoli Kartenos stoties, radome išjudintą žemę. Buvo atkasta senutė. Prie atkasimo dalyvavau. Gydytojas apžiūrėjęs rado, kad senutė turėjo užtrokšti vagone. Virš lavono buvo tik 10 cm žemės sluoksnis. Vaiko lavonas taip pat buvo rastas netoli Telšių stoties.

Ešelonui su tremtiniais stovint Telšių stotyje, vagone užtroško Klibienė, rajono policijos viršininko žmona (Klibas buvo jau anksčiau areštuotas). Tremtiniai reikalavo, kad leistų ją palaidoti kapinėse. Leido. Sargybiniai, apstoję vaikus, leido jiems motiną palydėti į kapines. Po to grąžino juos į vagoną.

1942 m. gruodžio 14 d., kai aš sėdėjau Kauno Gestapo kalėjimo rūsyje, į tą patį rūsį įmetė po tardymo beveik apalpusį, sumuštą, mėlyną ir geltoną žmogų. Kai jis atsipeikėjo, pasisakė, kad esąs rusas iš Zarasų, anksčiau dirbęs kaip slaptas sovietų instruktorius Lietuvoje, vėliau NKVD, o dabar buvęs su parašytu išmestas į vokiečių okupuotą Lietuvą. Pagautas pateko čia. Išsikalbėjęs pareiškė, kad ne vien tik naciai taip daro. Kaip pavyzdį paminėjo, kad rusai šūviais į pakaušį iššaudė 10.000 lenkų karių. Jis pasakojo, kad Rusijoje buvęs lenkų belaisvių stovyklos sargybinių viršininku. Iš ten mažomis grupelėmis, vis po 2 sunkvežimius, vežė karininkus į mišką, iš kur jie nebegrįždavo. Kartą vienas sunkvežimis apvirto. Belaisviai ir kareiviai gerokai susižeidė. Buvo pašauktas stovyklos komendantas, kuris, atskyręs sargybinius nuo belaisvių, liepė visiems belaisviams smogti kūju per galvą. Taip apsvaigintus sumetė į sunkvežimį ir išvežė į duobes. Tai tas zarasiškis rusas pats matęs. Tada dar apie Katyną niekas nekalbėjo.

Komunistų nužudytas dail. Z. Kolbos brolis

1941 m. rugpjūčio 21 d. 16 val. aš, Zarasų aps. policijos Zarasų nuov. policijos vchm. Balys Ubeika, dalyvaujant Zarasų aps. gydytojui dr. Eugenijui Vasčiukui, suinte-

resuotam Zenonui Kolbai ir kitiems atkasiau atvežtus iš Latvijos teritorijos ten nužudytų politinių kalinių 8 lavonus, palaidotus Zarasų R. K. parapijos kapinėse.

Atkasus ir atidarius karstą, lavoną tikrai atpažino pil. Zenonas Kolba, gyv. Kaune, ir pareiškė, kad šis lavonas esąs jo tikro brolio Mečio Kolbos, Broniaus s., gimusio 1901 m., gyv. Širvintų m., Ukmergės aps. Jo nužudytasis brolis Mečys Kolba Širvintų m. turėjęs 12 ha ūki, plytinę ir namus. Atpažino daugiausia iš batų, drabužių, dantų ir iš bendros kūno sudėties.

Balys Ubeika

Nukankintas gimnazistas

Vos tik užėmus Lietuvą rusams 1940 m. vasarą, po kokio mėnesio, į Vilkėnų dvarą prie Švėkšnos apsilankė vienas rusų puskarininkis su keletu kareivių ir įsakė dvaro

savininkei grafienei Platerienei per keletą valandų palikti dvarą. Grafienė gyveno su viena sena auklėtoja. Jos paliko dvarą, bet nieko nepasiėmė su savim. Grafienė sumišo ir klaidžiojo aplink kapines, sveikindama pravažiuojančius žmones. Tada ji buvo išvežta į Kauną ligoninėn ir po 2 savaitių grįžo jau juodame karste pašarvota.

1941 m. birželio 21 d. vakare mano draugas Jonas Gedmintas, lankęs Švėkšnos gimnaziją, grįžo į savo tėviškę, Gailaičių kaimą, netoli Vokietijos sienos. Ten jis jau buvo laukiamas rusų kareivių ir vieno vietos komunisto, kuris jį apkaltino šnipinėjimu. Mano draugas buvo visai nekaltas, grįžęs ką tik iš gimnazijos, tačiau buvo suimtas ir išvestas į mišką. Ten jį rusų kareiviai pririšo prie ąžuolo, padėjo po kojomis šiaudų ir degino, šaudė pirma į kojas, pagaliau pribagė keliais šūviais į galvą. Mano nužudyto draugo lavonas buvo atvežtas į Švėkšnos miestelį ir padėtas šventoriuje. Aš vos galėjau atpažinti; visas kūnas nuo deginimo buvo labai ištinęs, galvos plaukai nudegę. Išvijus bolševikus, jis buvo su didelėmis iškilėmis palaidotas, kaip nekaltas kankinys.

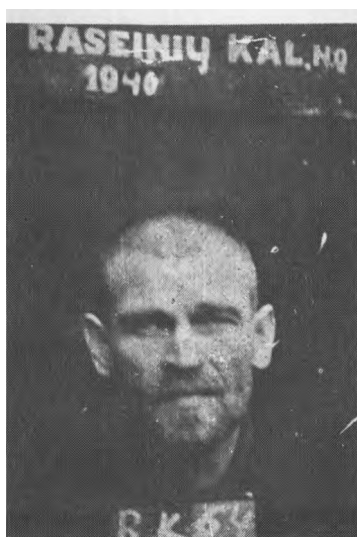
Kun. Augustinas Steigvilas
Argentina

Nužudė mano tris brolius

1941 m. birželio 24 d. Tauragės aps., Kvėdarnos vls., Usynio km. rusų Raudonosios armijos kariai, vadovaujami karinio politruko, nužudė 3 mano brolius: ūkininką Juozą Puleikį, 28 m., Jurgį, 22 m. karį, buvusį sveikatos taisyti atostogose, ir Stasį, 19 m., Prekybos mokyklos mokinį.

Paminėtieji žuvo labai žiauriai, bolševikams įprasta kankinimo mirtimi. Kūnai sužaloti — gyviems nukertant rankas ir subadant. Vėliau kūnai sumesti duobėn, apipilti benzinu ir padegti.

Tą pačią dieną gretimame kaime nužudyti du broliai Zarembos ir buv. valsčiaus viršaitis Tomas Jasas. Kitoje vietoje tą pačią dieną nužudyti kirpėjas Sinkevičius ir mergina Končaitė. Dar kitoje vietoje nužudyti 3 asmenys.

**Raseinių kalėjime bolševikų
kalintas lietuvis.**

Žodžiu, tą pačią dieną buvo nužudyta 11 asmenų, kurie palaidoti viename kape Kvėdarnos parapijos kapinėse. Žudynes įvykdė atskiri kariai. Prisimenant, kad žudynės įvykdytos žiauriu kankinimu ir kitose Lietuvos vietose, nusikaltimo netenka laikyti atskirų karių žiaurumu, bet bendru vadovybės potvarkiu naikinti režimui nepalankius asmenis.

Jonas Puleikis

Vyrus iššaudė

Antrojo pasaulinio karo pradžioje, kai rusų kariuomenė traukėsi iš Lietuvos, aš gyvenau pas ūkininką Laucevičių prie Pavenčių glžk. stoties. Vieną dieną, prasi-dėjus šaudymui, mes ir kiti netolimai esantieji gyventojai saugodamiesi sulindome į duobes. Rusų kareiviai, radę gyventojus duobėse, visus išvarė. Moteris su vaikais palikę, vyrus be jokios priežasties iššaudė. Buvo nužudyta apie 10 vyrų.

Elena Žižmauskienė

Budrienė, Pravieniškių stovyklos pareigūno Kazio Budrio žmona, bolševikų 1941 m. birž. 26 d. nužudyta savame bute kartu su vyru ir dukterimi 13 m.

Sušaudyti prie cukraus fabriko Panevėžy

Bolševikmečiu gyvenau Panevėžyje ir dirbau cukraus fabrike. Tebeėjau anksčiau turėtas vyr. buhalterio pareigas ir tebegyvenau fabrikui priklausančiuose namuose pačiame fabriko rajone.

Per visą pirmąjį bolševikmetį Panevėžio cukraus fabriko darbininkų ir tarnautojų kolektyvas išliko nepasidavęs visoms bolševikų agitacijoms. Atokiau nuo miesto, aptvertame ir saugomame rajone, mūro pastatuose, fabrikas buvo lyg kokia patriotinė tvirtovė.

1941 m. birželio 24 d. mano artimesni bendradarbiai pranešė, kad pamiškėje, į vakarus už fabriko rajono, keliais kariniais sunkvežimiais atvažiavę žmonės kasa 20-30 m ilgio duobę. Mums visiems pasidarė suprantama, kam ta duobė kasama. Buvome įsitikinę, kad į tą

duobę turės gulti atrinkti cukraus fabriko žmonės, kurių priešbolševikinę veiklą okupantams vis tik bus pasisekę iššnipinėti.

Apie 8 val. sužinojau, kad nuo Panevėžio vėl atvažiavo keletas dengtų karinių sunkvežimių ir nuvažiavo prie duobės. Kad sunkvežimiai neįvažiavo į fabriką, pasidarė kiek lengvėliau. Po kiek laiko man vėl buvo duota žinia — šaudė žmones. Radęs pretekstą išeiti iš raštinės, nuėjau į gretimai buvusį valgyklos bei salės dviejų aukštų namą ir užlipau į palėpę. Pro vakarų pusės stoglangį, už fabriko tvoros, pamiškėje, tarp medžių ir krūmų matėsi šviežiai sukastos žemės ir prie jų žmonių siluetai. Atstumas nuo mano stebėjimo taško galėjo būti 300—400 metrų. Visos duobės nesimatė, o tik dalis. Dėl atstumo žmonių matėsi tik siluetai, drabužių ir kitų smulkmenų negalėjau įžiūrėti. Ilgiau išžiūrėjęs pastebėjau, kad iš šono ateidavo trys, lyg du vestų trečią už parankių. Paskui į šalį pasitraukdavo jau du, nebe trys. Įsiklausęs girdėjau ir šūvius.

Juozas Lisauskas, Kupiškio gimnazijos mokinys, bolševikų nužudytas 1941 m. birželio 24 d. Panevėžyje, prie cukraus fabriko.

Maisto fabriko kalvis Vilius Vaišvila nužudytas Panevėžyje 1941 m. birž. 26 d.

Petras Jasiūnas, bolševikų nužudytas 1941 m. birž. 24 d. Panevėžyje, prie cukraus fabriko.

Egzekuciją stebėjau kokį pusvalandį ir grįžau į raštinę, į savo kabinetą. Po kiek laiko gavau žinią, kad duobė užkasama. Dengti sunkvežimiai pagal fabriko tvorą nuvažiavo Panevėžio link.

Kai vėliau, nuvijus bolševikus, duobė buvo atkasta ir nužudytųjų kūnai iškelti, būrių būriai žmonių lankėsi prie duobės ir stengėsi atpažinti nelaiminguosius. Identifikavus pasirodė, jog tai būta ne panevėžiečių, bet žmonių nuo Kupiškio ir Pandėlio apylinkių. Visi vyrai, paprasti ūkininkai ar darbininkai, kai kurie dar paaugliai, spėjama — partizanai, iš viso apie 20 asmenų (tikro skaičiaus nebeatsimenu). Jų palaikai buvo iškilmingai palaidoti Panevėžio naujosiose kapinėse, o sušaudymo vietoje buvo pastatytas paminklinis lietuviškas ažuolinis kryžius.

Edvardas Gedgaudas

Kankinių kūnai Petrašiūnų kapinėse

1941 m. birželio mėn. pabaigoje Vidaus reikalų ministerio buvau paskirtas pirmininkauti komisijai komunistų nukankintų asmenų lavonams naujosiose Petrašiūnų kapinėse ieškoti, iširti, atpažinti ir palaidoti arba perduoti jų giminėms.

Patikrinę visą kapinių žemės paviršių, radome silpnai užmaskuotas dvi duobes, iš kurių vienoje buvo 9 lavonai, o kitoje, kiek prisimenu, apie 20 lavonų. Duobės buvo plačios, bet negilios ir labai nelygiais kraštais. Visi lavonai buvo labai sužaloti, bet kiekvienas kitaip. Suguldyti jie buvo be karstų, labai netvarkingai — po vieną, po du, vienas ant kito ir net po tris drauge. Tik vienas lavonas buvo moters, o visi kiti vyrai. Labai įvairaus amžiaus: nuo 18 iki 60 m. Daugelio galvos buvo atmestos per daug atgal arba prilenktos prie krūtinės. Rankos kai kurių surištos virve. Kojos taip pat. Dalis jų buvo sulaužytos. Neradome nei vienos aukos, apsirengusios paltu ar megztiniu, nors ir buvo konstatuota, kad žudymas vyko vasario—kovo mėn. Tada dar buvo šalta. Tris lavonus suradome su rūbais, kurie buvo sužymėti Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo štampais.

Bolševikų 1941.VI.24 nužudytieji lietuviai prie cukraus fabriko Panevėžy.

Avalynė daugelio buvo nuosava. Tik kelių aukų kojos buvo apautos Kauno kalėjimo klumpėmis. Keletas buvo palaidoti su vienomis kojineėmis arba basi, iš ko sprendėme, kad jų batai buvo atimti dar gyviems esant.

Duobių šonuose, pakraščiuose ir dugne būta labai daug kraujo. Lavonų kūnai, drabužiai bei baltiniai taip pat buvo labai kruvini. Aplink duobes radome daugelyje vietų kraujo pėdsakų, vedančių vingiuotomis kryptimis. Iš to matėsi, kad aukų kankinimas ir egzekucijos buvo atliekami iki 20—50 m nuo laidojimo duobės.

Komisija negalėjo visų asmenų išaiškinti ir nustatyti jų tapatybės, nes daugelio artimieji giminės galėjo būti išvežti į Sovietų Rusijos gilumą, dokumentai dingę Kauno kalėjime ar NKVD įstaigoje, o kitų įrodomų daiktų ar žymių nebūta. Dalį nužudytųjų atpažinome iš rastų daiktų jų kišenėse ar esamų monogramų rūbuose bei iš pačių rūbų.

Dėl didelio aukų, ypač jų veidų, sužalojimo, tiesiogiai nė vieno nužudytųjų nebuvo galima atpažinti, juo labiau, kad buvo čia palaidoti prieš 3—4 mėn. ir jau apgedę. Neradome nė vieno nužudyto tik šūviu. Aukos buvo muštos įvairaus kietumo ir aštrumo daiktais, bdomi nevienodo ilgumo ar platumo įrankiais. Pastebėti piūviai buvo gilūs, paskiros kūno dalys, kaip nosis, liežuvis, pirštai ir lyties organai, kai kuriems visai nupiauti. Šonkauliai daugeliui įlaužti. Galvos, rankų ir kojų kaulai dažnai sutriuškinti, plaukai iš įvairių kūno vietų rauti.

Buvo nustatyta, kad kai kurios aukos buvo užkastos dar gyvos. Mažiausias skaičius žaizdų viename lavone — 4, didžiausias — 12

Pirmieji atpažinti buvo du broliai Trakimai. Komisijos surinktais duomenimis, vienas iš jų buvo tikras Lietuvos patriotas ir karys. Antrasis yra buvęs komunistas ir nepriklausomos Lietuvos metais baustas ilgamete kalėjimo bausme už veiklą prieš Lietuvos respubliką. Respublikos Prezidento aktu jam dalis bausmės dovanota ir iš kalėjimo paleistas. Po to nuo komunistų atsiskyrė ir su jais nieko bendra neturėjo. Bolševikams okupavus Lietuvą ir įsigalėjus komunistinei santvarkai krašte, jis NKVD buvo suimtas kaip partijos išdavikas ir dezertyras.

Kadangi ten pat Petrašiūnų miestelyje gyveno

Petrašiūnų kapinėse atkasto bolševikų nužudyto Kauno kalėjimo politinio kalinio lavonas.

Trakimų motina, komisija nužudytųjų sūnų lavonus atidavė jai palaidoti. Jie buvo palaidoti tose pačiose kapinėse, kur ir nužudyti.

Iš 29 asmenų buvo atpažinta 15.

Vienas mano pažįstamas parodė man vietovę, kur 1941 m. birželio 23 d. besitraukiančių bolševikų buvo nužudytas jo 20 m. amžiaus sūnus. Tai buvo apie 2 km nuo Petrašiūnų kapinių, arti Nemuno kranto. Jis buvo paimtas iš namų rusų kareivių, kad parūpintų jiems valtį persikelti per Nemuną. Sūnaus lavonas buvo rastas kitoje Nemuno pusėje. Aukai kairė akis buvo išdurta, į krūtinę per 5 cm gilumo buvo įsmeigtos žirkklės ir taip paliktas. Lavonas keliose vietose apdegintas.

Vladas Braziulis

Gyvi palaidoti

Galiu būti gyvu liudininku nukankintų politinių kalinių, vėliau atkastų Kauno kapinėse Petrašiūnuose, Pravieniškėse ir Kleboniškiuose. Aš pats buvau pakvies-

tas sekretoriumi komisijos, kurios tikslas atkasti nužudytus politinius kalinius, juos galimai atpažinti, visą atkaskimo eigą įdokumentuoti. Tai buvo įvykdyta. Politinių kalinių lavonų nuotraukos buvo padarytos ir vėliau buvo perduotos Raudonojo teroro muziejui ir išstatytos Kaune Vytauto Didžiojo muziejuje.

Pradėjome atkasinėjimą Petrašiūnuose. Buvo atkasta apie 30 lavonų. Beveik visų politinių kalinių lavonų rankos buvo surištos užpakalyje. Dalyvaujant giminėms, artimiesiems ir pažįstamiems, atpažinti pasisekė, kiek prisimenu, tik 4. Iš rūbų buvo atpažintas buv. Kauno kalėjimo administracijos viršininko pavaduotojo Korsakevičiaus lavonas. Rankos buvo surištos užpakalyje. Kaip vėliau gydytojai nustatė, buvo gyvas užkastas. Atpažino duktė. Taip pat buvo atpažinti broliai ir sesuo Trakimai, kurie buvo nužudyti taip pat su surištomis rankomis užpakalyje ir gyvi užkasti į žemę.

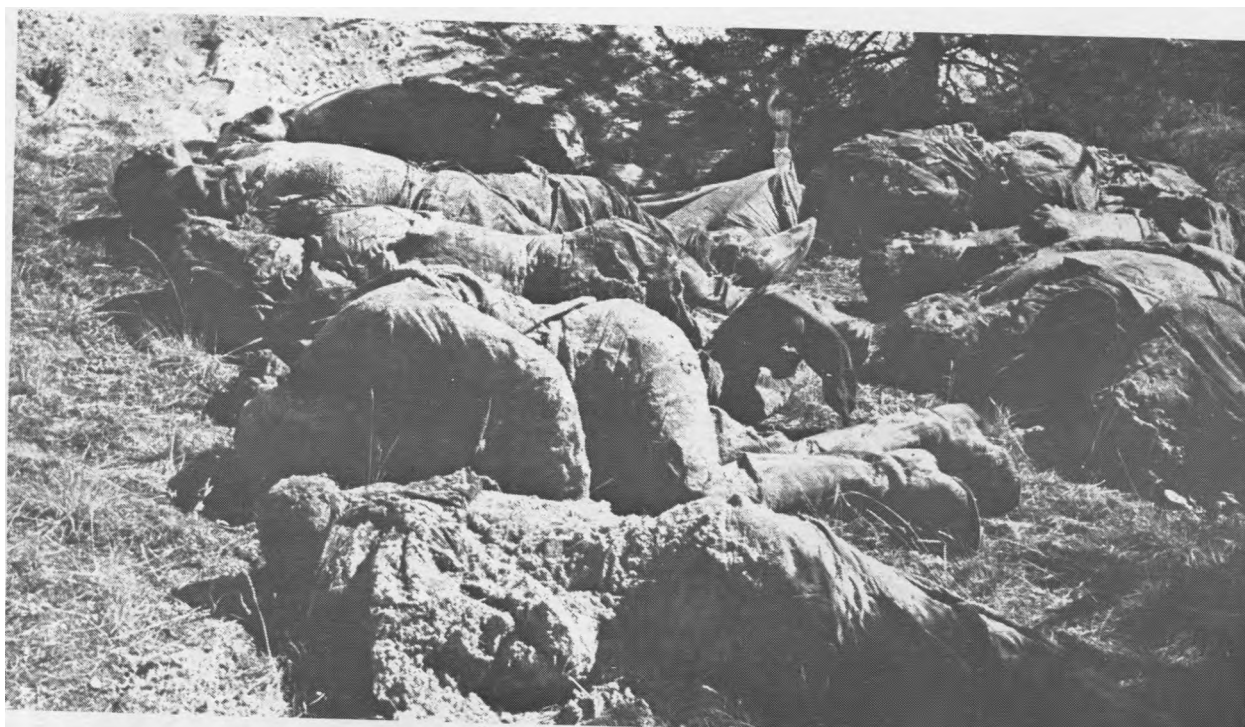
Apie rugsėjo mėn. pabaigą Pravieniškėse buvo atkasti besitraukiančių raudonųjų barbarų nužudytieji kaliniai. Jie visi buvo sušaudyti iš kulkosvaidžių. Taip pat buvo sušaudyti keli Pravieniškių stovyklos tarnautojai.

Atkasus nužudytus kalinius, beveik nebuvo galima atpažinti, nes visi buvo gerokai apipuvę. Kai kuriuos kalinius giminės atpažino.

Mykolas Kemzūra
Belgija

Kaip mus šaudė Pravieniškėse

Lietuvoje buvau žemės ūkio darbininkas Šilavoto vls. 1941 m. balandžio mėn. per vieną mitingą Šilavoto miestelyje vienas komunistų agitatorius, užsilipęs ant statinės, kalbėjo prieš „buožes“. Keli jauni vyrai pradėjo jo kalbos metu juokauti ir kalbino vienas kitą lipti ir pasakyti juokais kalbą. Aš stovėjau netoli jų ir taip pat juokiausi. Tučtuojau vietinė milicija mane ir dar 7 vyrus, daugiausia ūkininkų sūnus, suėmė. Mus tą pačią dieną sunkvežimiu nuvežė į Kauną, į kalėjimą Mickevičiaus g-vėje. Po

Atkasti Kauno kalėjimo kaliniai, bolševikų nužudyti ir palaidoti Petrašiūnų kapinėse.

savaitės išsiuntė į Pravieniškių darbo stovyklą prie Kauno. Jokio tardymo ir jokio teismo prieš tai nebuvo.

Stovykloje buvo per 500 žmonių. Barakų kameroje buvo sukimšti 24 vyrai (dvigubos lovos). Buvo atskiras barakas moterims. Stovykla apsupta elektros ir spygliuotomis vielomis. Maitinimas: vandens sriuba, bulvė retas dalykas, duonos 300 g dienai. Rūbų ir apavo nedavė. Ką turėjome iš namų — nuplyšo,ėjome basi.

Nuo 8 val. r. iki 5 val. v. reikėjo dirbti durpyne — vandenyje kasti durpes. Vakare stovykloje — valyti, išvietes semti. Devintą val. būdavo patikrinimas. Prižiūrėtojai — rusai ir lietuviai, o sargybiniai rusai-mongolai, kurie aplink stovyklą ir darbovietę stovėjo kas 20 m su kulkosvaidžiais. Kaliniai buvo daugiausia lietuviai ūkininkai ir darbo žmonės, keli rusai antikomunistai ir žydai. Intelligentų buvo labai maža. Su kaliniais buvo labai žiauriai elgiamasi. Bevalant išvietę mane vieną kartą prižiūrėtojas išpyrė į duobę.

Nuo blogo maisto ir sunkaus darbo daug kalinių susirgdavo ir nepajėgdavo daugiau dirbti, ypač jau seniau

Dalis Pravieniškių priverčiamųjų darbų lagerio kalinių, bolševikų išžudytų 1941 m. birželio 26 d.

Pravieniškių priverčiamųjų darbų stovykla ir dalis joje 1941 m. birž. 26 d. sušaudytų kalinių.

į stovyklą patekę. Dažnai pasitaikydavo, kad nepajėgiantį draugai iš darbo į stovyklą atnešdavo. Mongolai sargybiniai be jėgų sukritusį, kaip keliais atvejais mačiau, spardė ir tiesiog darbovietėje vietoje nušovė. Aš pats buvau liudininkas, kaip darbo metu tokiu būdu žuvo bent 20 kalinių. Susirgusiems išvirkšdavo vaistų, nuo kurių kitą

dieną ligonis jau nebeatsikeldavo. Dažnai teko matyti draugus, kurie, sutinusiomis kojomis atėję iš darbo, rytą jau nebeatsikeldavo — buvo mirę.

Prasidėjus karui, į stovyklą atvažiavo rusų tankas ir viena lengva mašina, iš kurios išlipo 4 rusų karininkai (vienas mokėjo lietuviškai — vertėjas) ir 4 civiliai rusai. Su prižiūrėtojais jie atidarė kameras ir išleido į kiemą po 50 žmonių. Tie civiliai sakė: dabar, broliai, eisite namo. Išleistiems į prieškiemį liepė greit bėgti ir lipti per 2.5 m aukščio tvorą. Tuo tarpu iš vartuose stovėjusio tanko rusai šaudė iš sunkaus kulkosvaidžio bėgančiųjų nugaron. Kurie pasisėkė peršokti per tvorą, tuos nušovė kitoje pusėje stovintys sargybiniai. Aš patekau į trečią grupę. Šūviai manęs nepataikė, kritau prie tvoros ir tuoj buvau užvers-tas draugų lavonais. Kai kurie sužeistieji vaitojo ir rėkė. Tankui pasitraukus, prie lavonų pasiliko mongolas sargybinis, kuris, pastebėjęs dar gyvus, į juos smeigė durtuvu. Ir mane jis pataikė lavonus bebadydamas — durtuvu buvau sužeistas į šlaunį ir pėdą.

Kai vėl pasigirdo šūviai, maniau, kad vėl mus šaudys, bet tai buvo lietuviai partizanai, kurie nušovė tą mongolą. Gyvų iš 500 buvo likę tik apie 50. Juos tuoj nuvežė į ligoninę Kaune. Aš išgulėjau po lavonais 24 val. Pats nemačiau, bet kiti matę pasakojo, kad rusai sušaudė taip pat ir visus stovyklos prižiūrėtojus, kurie ten gyveno ir net jų šeimas su vaikais. Be to, buvo rastos prie stulpų pririštos ir nukankintos moterys kalinės.

Jonas Pakštys

Ką mačiau Rainių miškelyje

Buvau ilgametis Telšių kalėjimo valdininkas. 1941 m. birželio 22 d. bandžiau prisiartinti prie Telšių kalėjimo, kad galėčiau susidaryti vaizdą apie esamą padėtį, nes buvau įsitikinęs, kad gali būti reikalinga kokia nors pagalba kalėjusiems asmenims. Prieti negalėjau, nes kalėjimas buvo apstatytas sovietų tankais.

Telšių kalėjimo politiniai kaliniai, bolševikų žiauriai nukankinti 1941 m. birž. 24 d.

Į kalėjimą sugrįžau tik birželio 26 d. (trečiadienį). Jame jokios sargybos ir sovietinių tankų gatvėse jau nebebuvo. Radau kameroje kelias dešimtis kriminalinių nusikaltėlių, kurie dar nebuvo spėję iš kalėjimo išsilaivinti. Jie man paaiškino, kad visi politiniai suimtieji praėjusią naktį buvo iš kalėjimo išvežti. Galutinai Telšių kalėjimą perėmiau savo žinion birželio 27 d. 4 val. ryto. Vokiečiai Telšiuose pasirodė apie 11 val. ryto.

Kalėjime buvo didžiausia netvarka. Sekretoriato ant grindų buvo išmėtos iš dalies sudraskytos kalinių bylos.

Birželio 28 d. mus pasiekė žinia, kad besitraukiantys bolševikai-komunistai Rainių miškelyje yra įvykdę masines žudynes. Padarius pirmųjų atkastų lavonų apžiūrėjimą, pradėjo aiškėti, kad čia tikrai buvo sušaudyti ir nukankinti kalėjusieji Telšių kalėjime. Birželio 29 d. apie 11 val. ryto aš su keliais kitais savo bendradarbiais nuvykau į žudynių vietą. Speciali komisija, kurią buvo sudarę mūsų administraciniai organai, jau dirbo. Lavonai buvo iš duobių išimti ir suguldyti trijomis eilėmis. Rainių miškelyje radome nužudytus 73 kalinius, o kiti 3 asmenys buvo nugabenti į Džiuginėnų mišką ir ten nukankinti. Jie buvo nužudyti pistoleto šūviu į pakaušį.

Apklausus su bolševikais-komunistais nespėjusius pabėgti buvusius Telšių kalėjimo tarnautojus, paaiškėjo, kad žudyti gabenamų kalinių kankinimas prasidėjo dar kalėjimo ribose. Birželio 24 d. bolševikai tankiais apstatė kalėjimą, ir lietuviai politiniai kaliniai buvo rankiojami iš įvairių kamerų, gabenami į sargybos būstą. Tenai NKVD pareigūnai jiems liepdavo ištarti raidę „A“. Užpakalyje stovintis pareigūnas juos pažabodavo rankšluosčiais. Kai kurie iš jų buvo pažaboti spygliuotomis vielomis ir burnos prikištos smulkių skudurų. Visų rankos buvo surištos užpakalyje. Tokioje padėtyje jie visi buvo suguldyti į bolševikų sunkvežimius, kurie buvo maskuoti medžių šakomis, ir nugabenti į kankinimo vietą — Rainių miškelį.

Iš kankinimo vietoje rastų kankinimo įrankių nustatyta, kokių būdu jie buvo kankinti ir nužudyti. Paliktas garinis katilas, kuriame dar buvo rasta tušintų kopūstų ar miškinų samanų; jos išimtos iš verdančio vandens, buvo dedamos ant atgabentų aukų kojų ir rankų. Po to — jų rankų ir kojų oda buvo nuplėšiama. Kad kankinamos aukos išbūtų ilgiau gyvos, kalėjimo gydytojas Gutmanas nuolatos leido injekcijas. Kai kuriems iš nugaros buvo išpjauti odos diržai. Nužudymo vietoje rasti du „Diezel“ motorai, su kurių pagalba buvo gaminama elektra, kad įjungus srovę būtų galima ilgiau kankinti aukas. Ten pat buvo rasta ir srovės paskirstymo lenta. Gydytojų konstatavimu, kaliniams mirtis buvo įvykdyta su elektros pagalba. Tai buvo galima matyti iš vienodai mėlynos spalvos krūtinės ląstos. Kai kurių nukankintųjų lyties organai buvo nupiauti ir sudėti į burną. Kai kuriems buvo nupiaustytos ausys. Daug kam buvo nupiauti liežuviai. Visiems buvo sudaužyti lyties organai, pasruvę krauju.

Kada kankinamasis jau buvo negyvas, jo galva nenustatytu įrankiu (gal kūju ar šautuvo buože) buvo tiek sudaužyta, kad iš veido asmenų nebuvo galima pažinti. Daugeliui buvo sudaužytas kiaušas ir smegenys ištiškę laukan, iššokusios iš savo vietos akys. Smakrai taip sumušti, kad sulindę į kaklą arba į gerklę. Kai kurių rankos, kojos ir net krūtinė subadyti durtuvais.

Juozas Petkus

Rankos ir pirštai bolševikų mirtinai nukankinto lietuvio.

Panevėžyje nužudyti gydytojai

Aš tarnavau Panevėžio miesto policijoje. Užėję bolševikai mane ir visus kitus policijos tarnautojus po mėnesio atleido. Mums uždraudė gyventi mieste ir priverstė dirbti akmenų skaldykloje prie Kupiškio. Ten dirbdami kas šeštadienį turėjome Kupiškio milicijoje registruotis ir mus visą laiką sekė. Iš pradžių mums mokėjo, o paskui už darbą jau ir atlyginimo nebegavome. Turėjau patikimų draugų milicijoje, kurių vienas mus laiku įspėjo, kad ruošiama kažkas negera. Tai buvo 1941 m. birželio mėn. Aš pabėgau iš Kupiškio darbovietės į Panevėžį. Bolševikai jaunos vyrus gaudė ir deportavo. Aš pasislėpiau miške.

Vokiečiams artėjant mes, jauni vyrai, jau buvome susiorganizavę ir perėmėme tvarkos tarnybą mieste. Dalis mūsųėjo į Jakšto gatvėje II-je mokykloje buvusią NKVD, kuri dirbo viešiau, o kitas būrysėjo į dr. Moigio gatvę, kur buv. saugumo įstaigos namuose bolševikai buvo įrengę savo skyrių, veikusių slapta. Su paskutine grupeėjau ir aš. Mes žinojome, kad namų rūsyje buvo įrengtas kalėjimas su atskiromis celėmis.

**Telšių kalėjimo politiniai kaliniai bolševikų žiauriai nukankinti
Rainių miškely 1941 m. birž. 24 d.**

Pirmas ėjau aš, kiti sekė paskui mane. Visos durys buvo uždarytos. Duris atidarę ėjome į rūšį. Ant laiptų radome gulintį negyvą dr. Gudonį. Jis gulėjo galva žemyn. Toliau dešinėje atdarose duryse gulėjo dr. Žemgulys, o rūšinio kambario kampe — sesuo Kanevičienė. Abu

Sužalotos kojos Rainių miškely 1941 m. birž. 24 d. nužudytų lietuvių.

daktarai buvo labai sudaužyti ir jų rūbai sudraskyti. Vieno jų buvo nupiauti lyties organai. Seseriai buvo nupiauta krūtis, rūbai sudraskyti ir visas kūnas sudaužytas.

Tuoj apklojome, kaip galėjome. Kankiniai, atrodo, buvo neseniai mirę, sesers lavonas dar nebuvo visai atšalęs.

Virš kankinimo rūsų buvo kartotekuojami visi nepatinkimieji Panevėžio gyventojai ir skirstomi, kuriuos išvežti, kuriuos areštuoti, kuriuos sekimui.

Balys Kriaučiūnas

Valiau kruvinus rūsius

Panevėžyje, suimant inteligentus, 1940 m. liepos 10 d. mano bute nakčia darė kratą. Kratos metu mano seserį išlaikė paklupdę ant kelių 4 valandas. Aš tuo metu nebuvau namuose.

1941 m. liepos mėn. pradžioje man teko valyti Panevėžio NKVD rūmų rūsiuose kraujus, kur buvo nukankinti dr. Mačiulis, dr. Gudonis, dr. Žemgulys, Kanevičienė ir kiti. Tuose pačiuose rūmuose radome elektrinius marškinius ir kitus kankinimo įrankius.

1941 m. liepos mėn. buvau nuvykęs Latvijoje į Daugpilį ir Rezeknę, kur patyriau, kad atsitraukdami bolševikai tokiu pat žiauriu būdu nukankino daug tų vietų inteligentų.

Petras Bliumas

Dr. Stanislovas Mačiulis, bolševikų nukankintas 1941 m. birž. 26 d. Panevėžyje.

Kaip jie mane sušaudė

Per bolševikmetį (1940—1941) tarnavau budėtoju Lietuvos geležinkelio Kauno—Gaižiūnų ruože. Visi buvo pasipiktinę geležinkeliuose įvestomis labai griežtomis bausmėmis, kurios aiškiai prieštaravo teisingumo ir žmoniškumo dvasiai, o kartais jose nebuvo jokios logikos. Pvz. už pakartotiną pavėlavimą geležinkietis buvo baudžiamas 3 ar net 5 m. kalėjimo. Mašinistas Laurinaitis, kuris išvažiuodamas su garvežiu iš tunelio prie Kauno, staigiai sulaukė garvežį, tuo išvengdamas katastrofos, buvo nubaustas 3 m. priverčiamojo darbo stovyklos, nes stabdant įvyko maža žala ratuose. Laurinaitis Pravie-

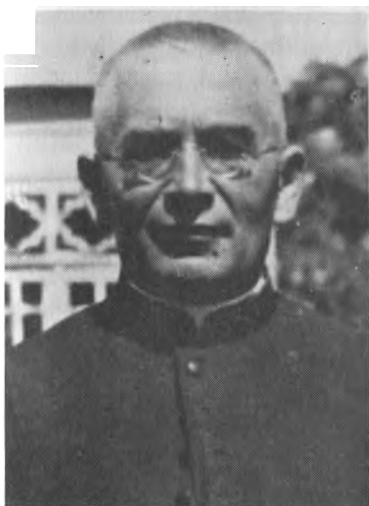
Gailestingoji sesuo Zinaida Kanevičienė, bolševikų nukankinta 1941 m. birželio 26 d. Panevėžy.

niškių stovykloje 1941 m. birželio mėn. rusų buvo sušaudytas.

Iš mūsų ruožo, turėjusio apie 1500—2000 tarnautojų, buvo areštuoti 150—200 (viršininkų, budėtojų, iešmininkų ir kitų). Buvo areštuoti tik dėl politinio pobūdžio skundų, kad dalyvavę nebolševikinėse organizacijose ar ką pasakę netinkama bolševikams.

1940 m. vasarą rusai išvežė Lietuvos vyriausybės Čekijoje užpirtus 3 naujus garvežius. Mačiau, kaip jie buvo pertaisyti rusų bėgių pločiui ir išvežti. Tokių garvežių Lietuva buvo nusipirkusi 4. Tik vienas liko Lietuvoje. Rusai pasigrobė ir išvežė taipgi visas didesnes ir geresnes automatras.

1941 m. birželio mėn.ėjau Kalnėnų stoties, netoli Palemono, budėtojo pareigas. Karui su vokiečiais prasi-dėjus, pasilikau eiti tarnybos pareigų ir niekur nesitrau-kiau. Birželio 26 d. netoli Užšilių kaimo, nepertoliausiai nuo Kalnėnų stoties, kažkas šovė į 2 rusų karininkus, išėjusius iš miško. Vienam karininkui sužeidė ranką. Tuoj, tą pačią dieną, apie 5 val. v., bene 500 rusų raitininkų apsiautė visą apylinkę ir, ieškodami partizanų, suiminėjo kiekvieną praeivį. Netoli Kalnėnų stoties, kai ašėjau pagal geležinkelį tarnybos reikalui, ir mane sulaikė 2 rusų raiti-

Kun. Balys Vėgėlė, kartu su kun. Pranu Vaitkevičiumi ir kun. Zigmantu Stankevičiumi 1941 m. birželio 22 d. nužudytas Skarulių apylinkėje, prie Jonavos. Jiems gyviems buvo išimtos akys, nuplaautos ausys, nosys, lyties organai, ant krūtinės išplautas kryžius ir benzinu apipylus sudeginti.

ninkai ir 1 komjaunuolis, burliokas iš Užšilių kaimo. Baisiai plūsdami, jie nusivarė mane į Užšilius, kur tuoj tardė. Sakiau, kad esu geležinkelio tarnautojas ir einu savo pareigas. Jie tačiau mane plūdo fašistu ir kaltino, kodėl aš nebėgu iš stoties (vokiečiai tada jau buvo netoli).

Tuo pat metu ten buvo atvesta daugiau sulaikytų. Vienas jų buvo batsiuvys, pavarde Viršila. Rusai klausė burliokų, kaimo gyventojų, kas jis. Šie pasakė, kad Viršila esąs smetonininkas, fašistas. Rusas, tai išgirdęs, tuojau paleido Viršilai į krūtinę šūvį ir jį vietoje nušovė. Tai įvyko mano akivaizdoje. Viršilos žmona taip pat ten stovėjo ir matė, kaip jos vyras žuvo.

Man po to liepė apsigręžti ir bėgti. Maniau, kad ir mane šaus. Jau buvau nubėgęs beveik iki pat stoties, kai mane vėl pasivijo 2 raitininkai ir komjaunuolis, sakydami: „Tave reikia nušauti!“ Tai buvo apie 0.5 km nuo kaimo, prie kelio. Mongolas raitininkas nušoko nuo arklio ir surikęs: „Stoi, svolač!“, šovė į mane, kai aš buvau į jį atsukęs nugarą. Tai įvyko birželio 26 (kitą dieną buvo mano vardinės, gerai atsimenu). Tuo momentu nuo Gaižiūnų pusės užlėkė vokiečių lėktuvas, apšaudydamas apylinkę. Rusai tuoj pabėgo, palikdami mane gulėti. Tuo metu jau 4 diena Jonavos—Gaižiūnų srityje vyko didelis mūšis. Guliu ir nežinau, ar esu gyvas, ar ne. Buvo, atsimenu, graži

diena. Kulka perėjo per petį. Girdžiu, kad aplink vaikšto apsiginklavę komjaunuoliai. Supratau, kad jei judėsiu, jie pastebės ir mane pribais. Manau, reikia palaukti. Pajutau, kad smarkiai bėga kraujas. Žemėje girdžiu žingsnius. Atėjo 4 pusberniai (14—16 m.). Vienas jų apsiginklavęs. Pasirodo, šitiems komjaunuoliams rusai liepė mane palaidoti. Jie man numovė marškinius, kelnes, paėmė piniginę su 70 rb. Mane apvertė ir paliko. Tuoj vėl grįžo. Mano akyse buvo smėlio ir todėl aš sumirksėjau. Jie tai pastebėjo. Girdėjau, kaip sakė: jis dar biskį gyvas, bet vis tiek dvės. Tada jie paėmė mane — vienas už kojų, kitas už plaukų — ir įmetė į netolimą kelio griovį: Griovyje gulėdamas girdėjau aiškiai, ką jie kalbėjo. Kai aprimo, pajutau, kad turiu jėgų. Pamėginau griebti už žolių ir pasikelti. Skausmo nejutau. Išlipau iš griovio, nusiploviau upelyje. Nušliaužiau iki artimiausios sodybos. Prie vištidės maniau pasislėpti.

Tuo momentu atėjo viena moteris ir lesino vištas. Mane pamačiusi išsigando. Pamačiusi, kad aš gyvas, atnešė vandens, davė baltinius, žaizdą užrišo. Moteris tačiau bijojo mane laikyti, sakydama, kad, jei mane pas ją ras, visus sušaudys. Tada mane priėmė vienas geras burliokas ir leido būti rūsyje, davė pieno. Bet ir jis bijojo. Jei, sako, čia mirsi, tai mane paskui vokiečiai sušaudys. Tada aš paprašiau, kad praneštų apie mane mano pažįstamiems geležinkeliečiams. Jie mane dar perrišo, bet tuoj, artėjant mūšiui, pabėgo.

Gavęs sudriskusius drabužius, palikau šitą ūkininką ir lindėjau netolimame karklyne. Per stoties viršininko tarnaitę pranešiau jam, kad esu karklyne, kad žinotų mano mirties atvejų. Paskui, apsigalvojęs ir turėdamas jėgų, vis dėlto išėjau iš krūmų ir nuėjau į savo kambarį. Kitą dieną atėjo vokiečiai. Buvau perrištas ir pirmu traukiniu išsiųstas į Kauno ligoninę.

Vėliau paaiškėjo, kad viena moteris,ėjusi su vaiku, iš tolo matė, kaip mane šaudė. Ji taip pat matė, kaip anie pusberniai komjaunuoliai vėliau grįžo atsinešdami kastuvą, bet manęs neradę kalbėjo, kad turbūt partizanai jau nunešė mano lavoną.

Be manęs ir minėto Viršilos bolševikai tomis dienomis Gaižiūnų—Kalnėnų ruožo apylinkėje sušaudė 16 žmonių.

Dauguma buvo įskūsti iš piktumo komjaunuolių. Gaižiūnų stotyje buvo šaudomas stoties komendantas Vaikutis. Kulka laimingai pralindo pro švarką, kai komendantas krito žemėn. Tai įvyko pačioje Gaižiūnų stotyje.

Vladas Venckūnas

Lavonai Šepetos miške

Raudonajai armijai užimant Lietuvą (1940 m.) gyvenau Viešintų miestelyje, Panevėžio aps. Tik bolševikų kariuomenei įžygiavus, mudu su pusbroliu Jonu Mikalajūnu išklijavome sau duotus atsisaukimus, pavadintus: „Šalin komunistai iš lietuvių žemės!“ Kažkas mus pastebėjo. Buvome suimti, pasodinti į kalėjimą ir tardomi. Nors liudininkų ir įrodymų nebuvo, mes buvome nuteisti: aš — 7 mėn., o Mikalajūnas — 9 mėn. kalėjimo. Išėję iš kalėjimo buvome persekiojami bei sekami. Slapstėmės apie 2 mėn. miške ir kitur.

Karui prasidėjus, iš mano draugo Vytauto Lišausko tėvų sužinojome, kad Vytautas yra bolševikų nukankintas. Nuvykę į Šepetos mišką, radome nužudytų žmonių, vyrų ir moterų, jaunų ir senų, manau, daugiau kaip 50 asmenų. Jų tarpe vos galėjome atpažinti Vytautą Lišauską. Nužudytųjų tarpe, be to, buvo mano pažįstamas dr. Sadauskas. Žmonės, matomai, buvo užkankinti, nes šaudymo ženklų nebuvo. Lavonai buvo baisiai sužaloti: supiaustyti veidai ir surėžytos nugaros, išpiauti liežuviai, išluptos akys ir pan.

Po kelių dienų nukankintieji buvo iškilmingai palaidoti. Šiose laidotuvėse dalyvavau ir aš.

Balys Kavaliauskas

Mirtys kapinėse

Buvau šoferiu buv. švedų „Volvo“ firmoje Kaune ir gyvenau Miškų g-vėje. Kai 1941 m. birželio 22 d. prasidėjo

karas su vokiečiais, ėjau su savo draugais žiūrėti, kaip rusai bėga. „Lietūkio“ kieme prie garažo mane ir buv. lakūną Gaižauską apšaudė rusų patruliai, bet mums pasisukę per stogą ir tvorą pabėgti. Birželio 23 d., pirmadienį, parėjome į buv. Lenkų gimnazijos rūmus, Vytauto prospekte priešais kapines. Iš čia galėjome gerai stebėti visą Vytauto prospektą. Popiečio metu pro šalį ėjo vienas civilis lietuvis vyras. Mes jį lietuviškai išpėjome iš langų, kad neitų į Vytauto prospektą, nes kapinėse laikosi grupė rusų (mongolų rasės) kareivių, kurie į praeivius šaudė. Tas vyras tačiau sumišęs ėjo toliau. Jam einant pro kapines, iš jų išbėgo mongolas kareivis ir liepė sustoti. Tuoj atsirado ir antras mongolas, taip pat uniformuotas sovietų kareivis. Žmogus sustojo, bet šiedu jo visai nei kratė, nei klausinėjo, bet tuoj vienas durtuvu (ant šautuvo) dūrė iš priekio, o kitas durtuvu smogė iš užpakalio.

Vyras krito čia pat ant gatvės. Kareiviai tuoj vėl grįžo į kapines. Iš kapinių pusės girdėjome žmonių klyksmus ir šūvius. Visa tai mes matėme iš Lenkų gimnazijos, stebėdami gatvę ir kapines iš trečiojo aukšto lango. Buvome keturiose. Turėjome tik vieną brauningą ir vieną šovinį, bet netrukus, vaikams nurodžius, užtikome Miškų g-vėje rusų paliktų ginklų. Galėjome kapines išvalyti.

Tuoj už vartų radome dar 2 civilius vyrus, kuriuos tie patys rusų-mongolų kareiviai tokiu pat būdu mirtinai subadė. Pasirodo, jie bet ką pagavę gatvėje varė į kapines ir subadė. Kapinėse buvo rasta 18 lavonų. Dalis jų buvo moterys, daugiausia senesnio amžiaus, kurios slėpėsi kapinėse per bombardavimą, manydamos, kad kapinių nebombarduos. Jas mongolai mirtinai subadė.

Ten buvo kokie 6—7 rusų-mongolų kareiviai. Kapines bevalant 2 jų žuvo kovoje, o kiti paspruko. Tą patį pavakarį atvyko iš Raudonojo kryžiaus ligoninės sanitarai bei seserys ir rinko iš kapinių nužudytuosius.

Grunvaldo g-vėje daržuose radome rusų kareivį, kuris graužė runkelį ir mums pareiškė nenorįs kariauti. Atidavė savo šautuvą ir prašė jo nežudyti. Mes jį paslėpėme rūsyje ir po 3 dienų, davę jam civilinius drabužius, išleidome.

Gediminas Kupčinskas

Sušaudė krūmuose

Bolševikų okupacijos metu tarnavau Komunaliniame banke Šiauliuose. Kasininku buvo Širvinskas, mažeikietis, vyras jaunas, ramaus būdo, labai draugiškas.

1941 m. birželio 22 d. vokiečiai pradėjo karo veiksmus prieš bolševikus. Tą pačią naktį buvo subombarduotas Zaknių aerodromas prie Šiaulių ir numesta keletas bombų ant Šiaulių. Daug gyventojų, išsigandę tų bombardavimų, pasitraukė iš miesto į laukus ir miškelius. Išėjo tą rytą iš miesto ir mūsų kasininkas Širvinskas. Krūmuose laukė jis su kitais bombardavimo pabaigos. Pasiliko krūmuose ir per naktį. Rytojaus dieną prie tų krūmų privažiavo raudon-armiečiai ir pagautus ten žmones vietoje sušaudė. Jų tarpe ir Širvinską.

Petras Jonkus

Nužudė mano du brolius

Žemaitijoje, Raudonių k., Ylakių vls., Mažeikių aps., buvo gražus 50 ha Ašokliu ūkis. Jame augo šeši sūnūs ir dvi dukterys. Antrojo bolševikmečio pradžioj ūkio trobesiai pelenais pavirto, šeimos dalis į Vakarus pasitraukė, o du broliai: Fortūnatas ir Stasys, pasilikę Lietuvoj, ryžosi kovoti už gimtojo krašto laisvę.

Fortūnatas Ašoklis įsijungė į Žemaičių partizanų būrius ir 1945 m. rugsėjo mėn. perėmė štabo viršininko pareigas, pasivadindamas „Pelėdos“ slapyvardžiu. 1946 m., ankstyvą pavasarį, tapo to paties legiono, perorganizuoto į Lietuvos ginkluotų pajėgų žemaičių apygardą, vadu. Pirmykštis vadas Jonas Semaška buvo bolševikų pagautas ir Telšiuose gyvas pakartas. Tų pačių metų rudenį Fortūnatas žuvo Telšių apylinkėse. Žuvimo aplinkybės iki šiol nėra smulkiau paaiškėjusios.

Fortūnatas Ašoklis buvo gimęs 1908 m. Pirmosiose laidose baigė Klaipėdos prekybos institutą. Dirbo Kaune, „Maiste“, o Vilnių atgavus — miesto savivaldybėje, buvo Vilniaus aps. draudimo įstaigos vedėjas. 1942 m. vietinių gyventojų prašomas užėmė Ylakių vls. viršaičio vietą,

norėdamas padėti okupanto skriaudžiamiems ūkininkams. Gelbėdamas juos nuo sunkių rekvizicijų, vos nepateko į koncentracijos stovyklą Vokietijoje.

F. Ašoklis iš pat jaunų dienų buvo veiklus visuomenininkas: ateitininkas ir šaulys. Galvojo gimnaziją baigęs stoti į kunigų seminariją, bet vėliau, norėdamas prisidėti prie savo krašto ūkinės gerovės kėlimo, atsisakė savo anks-tybesnės svajonės ir įstojo į Klaipėdos prekybos institutą. Buvo gabus matematikoje, gerai valdė plunksną ir mintį.

Stasys Ašoklis gimė 1910 m. Mokėsi Joniškėlio žemės ūkio mokykloje. Ją baigęs veikė jaunųjų ūkininkų rate-liuose ir modernizavo tėvo ūkį, įvesdamas naujas pasėlių atmainas ir gyvulių veisles. Rašė laikraščiuose ir pasi-žymėjo gera iškalba bei organizaciniais sugebėjimais. Buvo šaulys ir vadovavo Kaušų šaulių būriui. Bolševikme-čiu dirbo pogrindyje ir partizanavo. Agitavo prieš bal-savimus, skleidė slaptus atsišaukimus. 1944 m. komunistų buvo pagautas ir nuteistas 10 m. kalėjimo. Iš kalėjimo išvežtas į Sibirą, mirė Norilsko sunkių darbų stovykloje 1951 m.

JAV, širdies smūgio ištiktas, 1972 m. mirė žuvusiųjų brolis teisininkas ir pedagogas Zenonas Ašoklis. Buvo Koelno univ. įgijęs daktaro laipsnį. Vienas iš jaunesniųjų brolių Kazys baigė mediciną Vokietijoje ir ten pat dirba kaip gydytojas.

Paminėtinas žuvusių Ašokliu pusbrolis, leitenantas Kostas Ašoklis, žuvęs partizaninėse kovose 1944 m. Sedoje. Su Fortunatu Ašokliu partizanaudami žuvo ir trys broliai Stoškai, gimnazistai iš Remėzų k., Ylakių vis.

Reikia prisiminti ir savo kaimyną, narsų partizaną Kazį Venckų. Tai buvo sumanus, karštas patriotas. Buvo kilęs iš Paluobės k., Ylakių vls., Mažeikių aps. Mokėsi Ylakių vid. mokykloje ir Mažeikių gimnazijoje. Baigęs šešias klases, mirus tėvui, pasiliko tėviškėje su sesute tvarkyti ūkį. Vėliau baigė karo mokyklos aspirantų laidą. Ilgą laiką vadovavo dideliame Ylakių šaulių būriui, darydavo manevrus, ruošdavo kultūrinius renginius.

Rytų frontui artėjant, Venckus buvo nutaręs pasi-traukti į Vakarus, bet pasiekęs Vokietijos sieną prie Klai-pėdos, apsigalvojo ir su sesute pasuko atgal, tėviškės link. Pasilikęs Lietuvoj, tuoj įsijungė į partizanų būrius, tap-

**Fortūnatas Ašoklis, moksleivis,
vėliau partizanų vadas, žuvęs
1946 m.**

Stanislovas Ašoklis

damas vadu vieno dalinio, veikusio Kurše, Latvijoje, prie Žemaitijos sienos. Iš ten Venckus retkarčiais slaptai parvykdavo aplankyti tėviškės, nors ten buvo likę tik tušti namai. Vėliau tie namai buvo svetimų žmonių apgyventi.

Sovietinėj lietuvių spaudoj buvo aprašyta, kad daugelį kartų, Kazio Venckaus vadovaujami partizanai, iš Latvijos atvykę, susiremdavo su Žemaitijoje siautėjusiais bolševikų būriais.

Narsus partizanų vadas Kazys Venckus žuvo nuo rusų bolševikų kulų. Jo žuvimo laiko ir aplinkybių nepavyko nustatyti.

Augustinas Ašoklis

Išgyvenau trijų kunigų nužudymą

Išgyvenau žiauriausiu būdu 3 kunigų nužudymą Lankeliškiuose, Vilkaviškio apskrityje. Aš pats asmeniškai dalyvavau jų laidotuvėse ir studijavau oficialų raportą komisijos, kurią vyskupas buvo paskyręs šiam kruvinam įvykiui ištirti. Nužudyti buvo šie kunigai: Vaclovas Balsys,

Lankeliškių klebonas, Jonas Petriką ir Justinas Dabrila — klebono tomis dienomis buvę svečiai. Juos visus nukankino žvėrišku būdu 1941 m. birželio 22 d. rytą Budavonės miške, Bartininkų vls., Vilkaviškio aps.

Bolševikų režimo metu buvau Vilkaviškio vyskupijos kurijos vedėjas ir daugelio organizacijų centrinių valdybų narys. Ant savo kailio todėl skaudžiai patyriau, koku žiauriu ir brutaliu būdu bolševikai palaipsniui griovė visą kultūrinį ir religinį krašto gyvenimą. Štai kai kurie ryškesni to destruktivaus darbo faktai:

a) 1940 m. liepos 12 d. vien Vilkaviškyje buvo areštuota ir sukišta į kalėjimą apie 10 žymesnių ir įtakingesnių asmenų. Už ką jie areštuoti, niekas nežinojo.

b) 1940 m. liepos 25 d. okupacinė bolševikų valdžia sekvestravo kariuomenės reikalams abiejų vyskupų, kurijos personalo ir raštinės patalpas ir įsakė per 24 val. išsinešdinti su visa manta ir archyvais.

c) Tą pat dieną, tokiu pat būdu ir tiems patiems tikslams sekvestruoti kunigų seminarijos rūmai.

d) Bemaž tuo pat metu nusavintas ir perimtas visas kunigų seminarijos ūkis su jo gyvu ir negyvu inventorium. Administracijai įsakyta tučtuojau išsinešdinti, kur akys vedė.

Kun. Vaclovas Balsys, Lankeliškių klebonas, bolševikų nužudytas 1941 m. birž. 22 d. Budavonės miške, Vilkaviškio apsk.

Kun. Justinas Dabrila, bolševikų nužudytas 1941 m. birž. 22 d. Budavonės miške, Lankeliškių par., Vilkaviškio aps.

e) Tuo pat metu užblokuota visi vyskupijos kurijos indėliai bankuose. Kiek vėliau jie visi nusavinti, paliekant tiek vyskopus, tiek seminarijos personalą, tiek kurijos tarnautojas be jokių išteklių ir gyvenimo priemonių, net be pastogės. Jokie prašymai konfiskavimą sulaikyti nieko negelbėjo.

f) Vyskupams ir kurijos personalui prisiglaudus Vilkaviškio parapijos klebonijoje, pareikalauta ir klebonijos didelę dalį užleisti sanitarijos reikalams. Kai buvo mėginta įrodinėti, kad tai sunku padaryti ir kad dėl to turės nukentėti vyskupijos administravimo reikalai, buvo atneštas prokuratūros orderis ir su ironija pastebėta, jog vyskupijos reikalai yra nesvarbūs ir juos vyskupai gali tvarkyti, gyvendami kur nors kaime.

Visai komunistinei veiklai Vilkaviškio apskrityje vadovavo rusų pulkininkas Surepovas, kaip faktinis apskrities viršininkas, ir jo pagalbininkas Smirnovas.

Kun. dr. Pijus Aleksa

Bronius Mieželis

Jaunas laisvės kovotojas

Bronius Mieželis, laisvės kovotojas, buvo okupantų nukautas. Jis buvo gimęs 1924 m. birželio 14 d. Viencavų vnk., Antalieptės vls., Zarasų aps. Jo tėvas Antanas Mieželis, Lietuvos kariuomenės savanoris-kūrėjas, buvo policijos tarnautojas, motina Veronika Mieželienė — jautri Lietuvos patriotė ir savo vaikus auklėjo garbingais lietuviais.

Bronius pradžios mokyklą baigė Zarasuose, gimnaziją lankė Vilniuje. 1940 m. rusams okupavus Lietuvą, žiemos metu ant telefono stulpų iškabino savo parašytus prieš-komunistinius atsišaukimus, kuriuose buvo šūkis: „Šalin komunistai iš Lietuvos!“ Komunistai, radę tuos atsišaukimus, nuplėšė ir, atvežę į valsčių, liepė komunistų veikėjui išaiškinti, kas tuos atsišaukimus išplatino. Šis atpažino Broniaus raštą ir, atvežęs pas tėvą pasakė, kad sudraustų savo sūnų, nes gresia didelė bausmė, o pats Broniaus neišdavė. Bronius tėvo paklaustas prisipažino, kad jis tuos atsišaukimus parašė ir išklijavo ant stulpų. Kad neliktų pėdsakų, jie važiavo su slidėmis.

Bronius Mieželis (antras iš dešinės, pasilenkęs su kuprine) su draugais veža maistą besislapstantiems vietinės rinktinės kariams Trakų ežero apylinkėse.

Prasidėjus rusų—vokiečių karui ir rusus išvijus iš Lietuvos, tėvas grįžo policijos tarnybon ir buvo paskirtas į Vilnių. Čia Bronius lankė gimnaziją iki ji buvo vokiečių okupacinės valdžios uždaryta. Vokiečiams pradėjus lietuvius smarkiai persekioti, Bronius pradėjo veikti kun. A. Lipniūno vadovaujamame pogrindyje. Kartą tėvas parėjęs iš darbo pasakė, kad vokiečiai likviduoja Vietinę Rinktinę, kad gen. P. Plechavičius ir jo štabas jau areštuoti, dabar areštuoja Rinktinės karius. Bronius nieko nelaukęs tuoj išbėgo iš namų ir pranešė sargyboje stovintiems Rinktinės kariams, kad tuoj dingtų, nes juos vokiečiai areštuoja. Tie kariai ir keli kiti pasislėpė Trakų ežero apylinkėse, bet neturėjo maisto. Tada Bronius su draugais, prisidėję į kuprines maisto, nuvyko prie Trakų ežero, gavę laivelį, neva irstydamiesi po ežerą, aprūpino minėtus karius maistu.

Vokiečiai, uždarę aukštąsias ir aukštesniąsias Lietuvos mokyklas, pradėjo gaudyti jaunuolius darbams į Vokietiją. Parvažiavęs į tėviškę, Bronius stojo į organizuojamus Sedoje lietuviškus pulkus. Rusams pradėjus puolimą, Bronius liko apsuptas ir nebegalėjo drauge su

kitais pasitraukti. Tėvai, nebegalėdami su Bronium susisiekti, iš Vilniaus su dukra Birute pasitraukė į Vokietiją. Pasilikęs Lietuvoje, Bronius įsijungė į partizanus ir kovojo prieš rusus okupantus. Atvykęs į Ameriką pabėgęs žvejų laivo kapitonas L. Kublickas pasakė tėvams, kad jis Bronių buvo sutikęs Vilniuje, ragino drauge su jais bėgti iš Lietuvos, žadėjo sukombinuoti laive tarnybą, bet Bronius pareiškė, kad jis iš Lietuvos negalės bėgti, nes davęs priešaiką pasilikti tėvynėje. L. Kublickas kartu su Bronium baigė Zarasuose pradžios mokyklą ir buvo geri draugai.

Bronius, kaip ir tūkstančiai kitų miško brolių, žuvo garbingoje kovoje prieš Lietuvos okupantą rusą. Iš laiško iš Lietuvos tėvai sužinojo, kad Bronius žuvo apie gegužės 24 d. Mosėdžio vls., Daukšių apylinkėje. Metai nepažymėti. Reikia spėti, kad tuo metu, kada partizaninė kova prieš okupantą vyko pilnu tempu. Laiške rašoma, kad jo kapas nežinomas, o pats Bronius buvo labai stiprus, nes ir po mirties dar vaikščiojo po miestelį — vadinas, lavonas buvo pamestas miestelio aikštėje, kaip dažnai okupantas darydavo su nukautų arba susisprogdinusių laisvės kovotojų lavonais.

Broniaus Mieželio tėvelis mirė 1954 m., jo mamytė, dabartinė V. Gailienė, ir jo sesutė Birutė Vabalaitienė ir jos šeima gyvena Cicero, IL.

Alfonsas Gailius

Vieni likviduoti, kiti išvežti

Bolševikų buvo nužudytas Jonas Zubinas, Kazimiero sūnus, gimęs 1872 m., ūkininkas, gyvenęs Buknaičių km., Mažeikių vls. ir aps., paveldėjęs iš tėvų 40 ha ūkį prie pat Latvijos sienos. Darbštus, išsilavinęs žemaitis pavyzdinčiai tvarkė ūkį, pasistatė Mažeikiuose namus, kad galėtų savo senatvę užbaigti arti bažnyčios, išmokė vaikus. Spaudos draudimo laikais platino lietuvišką spaudą. Prenumeravo lietuviškus laikraščius. Pirmas savo apylinkėje įsivedė radijo priimtuvą.

Bolševikams okupavus Lietuvą, apkaltintas kaip buržujus. Dar prieš didįjį vežimą į Sibirą, 1941 m. gegužės

mėn. pabaigoje, areštuotas, pasodintas į Mažeikių kalėjimą. Po keleto dienų, lydimas ginkluoto rusų kareivio, per miestą buvo nuvarytas į geležinkelio stotį išvežti. Varomas į gyvulinį vagoną pasilpęs negalėjo pats įlipti ir buvo to palydovo mušamas šautuvo buože.

Vienas sūnus ir žentas buvo likviduoti vietoje, o jų gausios šeimos su mažais vaikais ištremtos į Sibirą, paliktos didžiausiame varge ir šaltyje.

Ūkis buvo nusavintas, visi dideli septyni ūkio trobesiai, besitraukiančios rusų kariuomenės padegamomis kulkomis padegti, sudegė. Namai Mažeikiuose, miestui degant, taip pat sudegė.

Kur Jonas Zubinas buvo nužudytas, niekas nežino.

Jo žmona Barbora Zubinienė liko viena senatvėje dideliame varge. Laimei, jos sesuo Uršulė Degutienė iš Montvydų km., taip pat buvusi ūkininkė, pasigailėjo ir priglaudė, kur ji ir mirė.

Dr. F. Zubinas

Sušaudė brolių už vėliavą

Mūsų šeima kilusi iš Arminų km., Žaliosios vls., Vilkaviškio aps. Tėveliai buvo samdiniai Rumokų dvare — kumečiai. Vėliau, dvarus išrėžius į sklypus, tapo naujakuriais. Tai buvo 1926 m. Iš kumetyno kėlėmės į savo gautus sklypus. Komunistai nužudė mano brolių. Jo vardas — Konstantinas, gimęs 1917 m. Rumokų dvare. Tėvai — Jonas ir Marijona Baltrušaičiai. Konstantinas 1939 m. buvo pašauktas į Lietuvos kariuomenę, į aviaciją, Aukštojoje Fredoje. Jis nebuvo lakūnas, o priklausė karių daliniui, kuris ėjo sargybas. Kai komunistai užėmė Lietuvą, tą grupę paskirstė po kitus dalinius. 1940 m. iš Aukštosios Fredos dalį tų aviacijos karių sunkvežimiais vežė į Ukmergę. Vežami jie iškėlė Lietuvos trispalvę ir linksmi dainavo.

Nuvažiavus į Ukmergę, keli kariai buvo tuojau areštuoti ir uždaryti į kalėjimą. Paskubomis buvo išvežti į Vilnių. Laukė „liaudies teismo“. Kažkokiu būdu praspuko broliuko Kosto laiškas. Jis prašė prisiųsti nors mažą siun-

tinuką maisto: lašinių, duonos ir tabako. Sudarėme siuntinuką ir pasiuntėme nurodytu adresu. Už 2 savaitių siuntinys grįžo su užrašu: „Kaliniams siuntiniai ir laiškai neleidžiami“. Kostas buvo gavęs 18 m. kalėjimo už Lietuvos vėliavos iškėlimą. Kiti du kariai — po 8 ir 6 m., nes stovėjo toliau nuo vėliavos. Kai perskaitė dekretą, brolis nualpo. Enkavedistai už pažastų ištempė į kalėjimą.

Lukiškių kalėjime, Vilniuje, brolis buvo nužudytas prasidėjus vokiečių — rusų karui. Traukdamiesi iš Vilniaus bolševikai atidarė kamerų duris ir iš automatų paleido serijas. Kūnai buvo taip sudraskyti, kad giminės, kurie buvo tose masinėse laidotuvėse, negalėjo gerai atpažinti savųjų. Sušaudė ir kalėjimo prižiūrėtojus, kurie nepabėgo. Aš tuomet dirbau Gedimino gatvėje, garaže, už Įgulos bažnyčios. Kažkas įdavė man į rankas laikraštį, sakydamas: tavo brolis nužudytas.

Kaip turėjau raktus, taip ir iškrito iš rankų. Sakau, nebematysiu daugiau savo broliuko Kostuko!

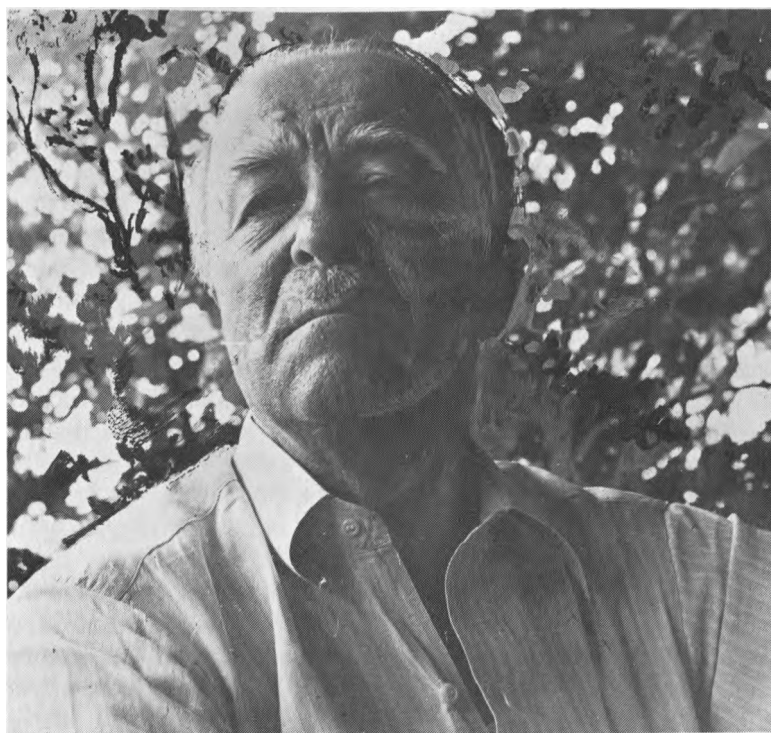
Juozas Baltrus (Baltrušaitis)

Kaip mus varė į Červnę

1941 gegužės 15 d. iš gimnazijos neparėjo laiku mano 15 m. sūnus. Enkavedistai atėjo daryti jo daiktų kratos — sūnus esąs areštuotas. Nieko ieškomo neradę, palikę policininką, sakėsi einą atsivesti sūnaus, kad jis pats parodytų savo daiktus. Grįžo be jo. Kratą jo daiktuose darė toliau — vis vien nieko nepaėmė. Išeidami įsakė 8 val. ateiti sūnaus parsivesti.

Nuėjau. Gražiam NKVD kambaryje su minkštais baldais ilgai kažko laukiau.

Apie 11—12 val. nakties atėjo vidutinio amžiaus bereikšmės išvaizdos šviesiaplaukis vyras. Po kurio laiko įėjo dar du. Man pasakė eiti. Įėjome į NKVD viršininko kambarį pas NKVD vyr. mjr. Gladkovą. Nedidelio ūgio, raitytų juodų plaukų, apie 40—50 metų, nieko nesakančios išvaizdos, kampuotų, staigių judesių vyras. „Tavo sūnus areštuotas. Jis nepilnametis. Tu už jį atsakai“, pasakė man.

Prof. Ignas Končius, miręs 1975 m. vas. 19 d. Jo liudijimas buvo duotas Kersteno komitetui.

Davė man daug popieriaus ir pasakė aprašyti savo gyvenimą. Sūnaus neatidavė. Namo grįžau 4 val. ryto.

Po savaitės apie 11:30 val. nakties paskambino iš CK telefonu ir pasakė rytoj 11 val. ateiti į NKVD sūnaus parsivesti.

Nuėjau. Išsėdėjau maždaug iki 5 val. Buvo laukta, kol baigs mano bute daryti kratą.

Grįžo su ryšulėliu, įvyniotu į tautinę vėliavą. Pasiėmė mane ir nusivedė įregistruoti kaip areštuotą. Čia, išsivyniojęs vėliavą, padėjo ant stalo du albumus ir kažkokį rankraštį. Priėjęs pareigūnas griebė vėliavą ir glamžydamas sviedė į pastalę. Su numeriu ir vardu bei pavarde ant krūtinės mane nufotografavo.

Iš čia — į kalėjimą. Kalėjime buvo kažkokia komisija ir mane, nosimi į kampą atsuktą, koridoriuje išlaikė kokias 2 valandas. Tik vėlai naktį perdavė mane į kalėjimą.

Atėmė petnešas, kaklaraištį, pieštuką, popierių, laikrodį, marškinių sagas ir t.t. Tur būt dėl to, kad smulkia krata daręs jaunas vyrukas buvo buvęs mano mokinys, neišpiaustė sagų, neišvarstė iš batų užvarsčių ir t.t.

Jau vidunaktį nuvedė į kamerą. Seno kalėjimo kamera skirta trimis, o jau ir ant grindų gulėjo du. Man reikėjo trečiam tarp jų be čiužinio įsisprausti...

Po savaitės apklausinėjimas. Apie 11—12 val. nakties kalėjimo tarnas nuvedė mane pas jauną, kokių 22—23 m. tardytoją, kuris be kita ko išdidžiai ėmė aiškinti dialektinį materializmą. Pastebėjus, kad jis suklydo, supyko ir ėmė vesti tik formalų apklausinėjimą, sakydamas, jog pats turiu pasisakyti, kuo esu nusikaltęs Sov. S-gai.

1941 m. birželio 22 d., vokiečiams bombarduojant Kauną, kalėjimas vakarop, uždarius koridorius, buvo paliktas be sargybos. Apie vidunaktį atsirado enkavedistai kalėjimo kieme. Išlaužė geležines duris į mūsų koridorių, o iš čia laužė kamerų geležimis apkaustytas duris. Išlaužę duris sušuko: „Rankas aukštyn!“ Ir po vieną liepė eiti iš kameros. Čia prie kalinio priėjo po 3 sargybinius, kurių vienas laikė šautuvo durtuvą prie nugaros, o kitu du prie pažastų. Koridoriuose abiejose pusėse sargybinis prie sargybinio. Taip išlydėjo iš kalėjimo koridoriais, kalėjimo kiemu ir sulaipino į miesto autobusus su gausiais palydovais. Gendant autobusams, mus perkėlė į sunkvežimius.

Aušo į subombarduotą, degantį Vilnių (100 km nuo Kauno) įvažiuojant. Iš čia — Minsko link. Iki Minsko 300 km nuo Kauno.

Ko neužtroškome jau netoli Minsko aklai uždarytoje mašinoje 14 vežamų kalinių, kai mašina tebuvo skirta 6-iems.

Minske suvarė į kamerą rūsyje, kur susiskaitėme 83 (kelyje dingo vienas Kauno miesto autobusas. Sako, iš viso buvo išvežta iš Kauno kalėjimo Nr. 1 bene 120). Maisto jokio. Nebeišleido nuteistųjų ir vienintelės lietuvės moters Pranckonienės. Kameroje įsakė gulti. Neužteko vietos visiems žmogus prie žmogaus atsigulti — pusę kūno teko

dėti ant kaimynų. Neužmigome. Ėmė smarkiai bombarduoti vokiečiai...

Aptilus bomboms, vedė mus į kameras. Pasirodo, visas 2 aukštų mūrinis namas sugriautas, tik mūsų kamera rūsyje, porai luitų sienos nukritus nuo durų staktų, išliko sveika. Kitoje ankštoje kameroje laikė visą dieną. Čia gavome po lėkštę sriubos. Kitą rytą, dar neišaušus, išrikiavo į kelionę.

Bėgome subombarduotu miestu. Netoli manęs pritūpė moteris, ir jos vaikas (4—5 m.) kabinosi jai ant sprando. Priėjo vyresnysis sargybinis ir abiem po šūvį iš užpakalio į galvą. Sukniubusius paliko vietoje.

Kelyje nei gerti, nei valgyti nedavė. Mūsų buvo kokie 3000. Praėjus apie 30 km, sustabdė prie upės. Čia leido naudotis vandeniu iki sočiai ir išmetė į minią pirma 3 kepaliukus duonos, 3000-čiams. Paskui metė pustūštį maišą su duona.

Sunkiai ėjo virtinė dar 10 km iki nakvynės drėgname miške prie kelio. Visą laiką lakstė vokiečių lėktuvai. Užskridus ant galvų, sargybiniai sustabdydavo eiseną, patys pasitraukdavo kiek tolėliau, o mes — kelio vidury, vis vien, ar lauke, ar miške. Sargyba ėjo iš abiejų pusių po 3 eiles. Kas koks trečias su automatiniu šautuvu. Kiti nešėsi lengvųjų kulkosvaidžių dalis ir t.t. Paskui ėjo būrys sargybinių, kurie „parinkdavo“ atsilikusius ar nebepaeinančius, paliegiusius.

Nakvynės vietoje be maisto, susodinę po 12 ratu, liepė gulti. Rytmetį davė išrikiuotiems po 1 kepaliuką duonos kas 20 žmonių.

Čia prijungė ir lietuvių kareivį — šoferį iš Vilniaus. Jis atvežė rusų generolo šeimą į Minską. Atsiėmę šeimą ir mašiną, šoferį nuvarė į kalėjimą ir kitą dieną sykiu su kaliniiais varė tolyn.

Sunkesnė buvo antrosios dienos kelionė, ypač nevalgius jau ketvirtą dieną. Čia daug buvo šaudoma. Per abi dienas nušovė mūsų 5 žmones (apie 5%).

Antrosios dienos eitynės (20 km) baigėsi Červenėje (61 km nuo Minsko).

Dienos buvo karštos, kelyje daug dulkių. Burnoje nebebuvo seilių ir nosį dažnai užkimšdavo dulkės.

Červenėje suvarė į kalėjimo kiemą. Kalėjimas ir be

mūsų buvo pilnas. Tik naujai aptvertame kieme buvo vienas kampas tuščias 3000-čiams žmonių. Čia gavome vandens. Žadėjo duoti vakarienės, bet be jos įsakė gulti sutemus.

Visą laiką girdėjosi šaudymas aplink. Skraidė lėktuvai. Vienoje pusėje miestelio vokiečiai, kitoje rusai. Mes prie rusų pakraščio.

Nesumerkėme akių, kaip išgirdome: kelk, rikiuok po 4. Prie mūsų voros galo sustojo 10—12 čekistų ir ėmė teirautis vardo, pavardės, kuo kaltinamas, ar jau nuteistas. Apklausę skirstė vienus į kairę, kitus tiesiog prie sienos, trečiuosius į dešinę ir liepė bėgti, atsiklaupiti ant žemės, pasilenkti, kakta siekiant žemę ir rankomis užsidengti akis.

Pakliuvau tiesiai. Greit kažkodėl mane atšaukė atgal ir pavarė į dešinę. Kairėje pusėje atsidūrę buvo pirmieji varomi iš kalėjimo kiemo, tuoj po to suklupdytieji. Į dešinę pavarytiems neatėjo eilė būti varomiems iš kalėjimo kiemo.

Kai ėmė aušti, sargybos nebebuvo jokios. Mūsų buvo likę 27. Ramu tarp dviejų armijų. Šaudymai per viršų ėjo.

Pabuvome pamiškėje, miške trejetą dienų, be maisto, be vandens. Iš viso 9 dienas išbuvome nevalgę. Reikėjo slapstytis, gaudė kaip šnipus ir t.t.

Frontai pajudėjo. Rusai traukėsi toliau. Mes atsiradome pas vokiečius. Paskui pakliuvome į kolchozą. Čia gavome valgyti. Po ketvertos dienų ėmėme keliauti atgal. Mūsų čia bebuvo tik 6.

Prof. Ignas Končius

Mirties kolonoje Červenėje

1941 m. gegužės 10 d. rusų NKVD suėmė mane mano ūkyje ir uždarė į Kauno sunkiųjų darbų kalėjimą.

Tų pačių metų birželio 22—23 nakčia rusai mane drauge su kitais lietuviais kaliniais išvežė į Minsko kalėjimą Gudijoje. Birželio 24 d. Minsko kalėjime iš atvežtųjų iš Kauno lietuvių tarpo buvo išskirti man pažįstami plk. Steponas Rusteika, ponis Pranckonienė ir keliolika man nepažįstamų kitų vyrų. Juos išvedus iš mūsų kameros, po

Plk. Juozas Tumas, miręs 1977 m. Jo liudijimas buvo pateiktas Kersteno komitetui.

kelių minučių pasigirdo kalėjimo kieme šūviai. Mes, likusieji kameroje, spėjome, kad bolševikai išvestuosius lietuvius sušaudė.

Birželio 25 d. anksti rytą bolševikai pėsčiomis iš Minsko kalėjimo į Červenę išvarė apie 4.500 kalinių, jų tarpe buvome ir mes, atgabentieji iš Kauno. Kaliniai buvo įvairių tautybių: lenkai, gudai, lietuviai ir kiti. Taip pat matėsi moterų ir mažų vaikų. Kelionė iš Minsko į Červenę, apie 70 km, truko pusantros dienos. Kaliniai kelionėje negavo ne tik valgyti, bet ir vandens atsigerti. Kadangi oras buvo karštas, tai daug silpnesnių kalinių pavargo ir eiti toliau negalėjo. Rusai bolševikai visus pavargusius ir toliau eiti negalinčius kalinius nušaudavo dviem šūviais į pakaušį. Toje kelionėje buvo nužudyta apie 550—600 asmenų: vyrų, moterų ir vaikų. Iš man pažįstamų lietuvių buvo nušauti: majoras Opulskis iš Telšių, Bikinas ir Zdanavičius iš Kauno.

1941 m. birželio 26 d. atvykus į Červenės kalėjimo kiemą, moterys ir vaikai buvo atskirti nuo vyrų ir palikti kieme, o vyrai suvaryti į aptvertą daržą prie kalėjimo.

Tos pačios dienos vakare visi vyrai buvo suskirstyti į 3 grupes. Bolševikai komisarijai trumpai klausinėjo vyrus ir skyrė: dešinien, tiesiog, kairien. Aš pakliuvau į grupę „tiesiog“. Pasibaigus skirstymui, bolševikai išvedė grupę, kurioje aš buvau, ir išrikiavo po 4 priešais kalėjimą. NKVD kareiviai apsupo mūsų grupę iš visų pusių ir įsakė žygiuoti keliu į rytus. Tuo metu aš nežinojau, kas atsitiko su

kitomis dviem kalinių grupėmis. Tik vėliau teko sužinoti, kad dešinioji grupė žygiavo tuo pačiu keliu, užpakalyje mūsų, o kairioji buvo palikta Červenės kalėjimo kieme.

Mūsų grupėje buvo apie 800 kalinių. Aš su plk. Jonu Petručiu buvau kolonos pirmose gretose.

Nužygiavus nuo kalėjimo apie 4 km, užpakalyje mūsų voros pasigirdo vienas po kito pasikartojantys šūviai. Kaliniai pradėjo bėgti iš voros užpakalio į priekį ir pranešė, kad komisarai šaudo iš pistoletų užpakalyje einančius kalinius. Atbėgę į pirmąsias gretas kaliniai priekyje sukėlė maišatį, bet čia buvęs komisaras atbėgusius sutvarkė.

Po kokių 10 min. mūsų vora įėjo į aukštą mišką. Staiga iš kairės kelio pusės pradėjo į vorą šaudyti miške buvę NKVD kareiviai. Visi kaliniai ir juos saugoję kareiviai krito ant kelio ir į pakelės griovius. Šaudymas užtruko apie 10 min. Nutilus šaudymams, pasigirdo komanda visiems pasikelti ir bėgti keliu pirmyn. Nubėgus apie 150—200 žingsnių, pasigirdo nauja komanda: visiems kaliniams gulti kniūpsčia ant kelio ir nejudėti. Taip suguldyti išbuvome 10—15 min. Tuo metu mus saugoję kareiviai iš dešinės pusės kelio buvo pervesti į kairę pusę ir ten išrikiuoti. Kareivius išrikiavus buvo įsakyta kaliniams vėl atsistoti. Kaliniams atsistojus, į juos pradėjo šaudyti iš automatinių šautuvų ir kulkosvaidžių kairėje kelio pusėje išrikiuoti kareiviai.

Iš buvusių mūsų grupėje apie 800 žmonių pasiliko gyvų tik keletas, visi kiti žuvo. Toks pat likimas ištiko ir žygiavusius užpakalyje mūsų antrosios grupės kalinius. Šiose žudynėse žuvo man pažįstami plk. Juozas Šarauskas, plk. Balys Giedraitis ir Šaulių sąjungos švietimo skyriaus viršininkas Daudzvardas.

Aš palikau gyvas todėl, kad prieš pat kalinių sušaudymą nuo kelio pabėgau. Tai įvyko šiuo būdu: kai tik kaliniai buvo suguldyti ant kelio, kairėje pusėje, kaip tik ties ta vieta, kur aš su plk. Petručiu gulėjau, tarėsi bolševikų komisarai. Girdėjome, kai vienas iš jų garsiau pasakė: „Vis tiek mes nespėsime šių svolačių toliau nuvesti, be to, kai kuriems jų šaudomiems pasiseks pabėgti“. Toliau jie kalbėjosi vėl tyliau.

Tai išgirdęs, supratau, kad bolševikai rengiasi čia mus sušaudyti. Nutariau bėgti. Greit svarsčiau, kurį momentą

pasirinkti bėgimui. Pamaniau, kad geriausias momentas šalintis bus tada, kai komisaras komandos. Samprotavau, kad tuo metu kareiviai klausys komisaro komandos ir manęs vieno bėgančio nešaudys. Taip apsisprendęs laukiau. Kareiviams perėjus į kairę kelio pusę, aš kojas patraukiau po savimi, rankas po krūtine ir pasirengiau šuoliui. Išgirdęs pirmą komandos žodį kaliniams atsistoti, aš šokau ir bėgau į dešinę, į mišką, kuris buvo tik už 15 ar 20 žingsnių nuo kelio. Į mane niekas nešaudė. Kai man bėgant iki miško liko tik 5—6 žingsniai, pasipylė šaudymas. Nepribėgęs miško kritau ant žemės ir taip gulėjau nejudėdamas. Šaudymui nutilus girdėjosi baisus žmonių dejavimas, mirstančių šauksmas ir vienas kitas budelių garsiau išstartas žodis.

Po kelių minučių keliu nuo Červenės atvažiavo 2 automobiliai. Girdėjau atidarant jų dureles, sėdant žmones į vidų. Laukiau, kas bus toliau. Staiga pasigirdo prie automobilio stovėjusio komisaro komanda: „Patikrinkite, ar neliko gyvų!“ Po šios komandos abu automobiliai nuvažiavo į rytus. Kaliniai, kurie dar buvo gyvi ir pajėgūs, išgirdę tą komandą, šoko bėgti į mišką. Kareiviai vėl pradėjo į juos šaudyti, vėl pasigirdo nauji dejavimai. Aš palikau gulėti ten, kur buvo kritęs. Šaudymui nutilus, kareiviai buvo išrikiuoti ant kelio ir nužygiavo taip pat į rytų pusę. Tada aš, pašokęs iš savo vietos, įlindau į mišką. Mišku ėjau į pietų pusę iki išaušo rytas. Slapstydamasis miške ir balose, 1941 m. liepos 2 d. pavakary sulaukiau vokiečių kariuomenės. Nuvykau į vieno bataliono štabą. Ten papasakojau apie įvykdytas kalinių žudynes ir paprašiau vokiečių bataliono vado padėti man grįžti į Lietuvą. Vadas pasiuntė mane į divizijos štabą, iš ten patekau į korpo štabą, kur liepos 3 d. gavau leidimą grįžti į Lietuvą.

Juozas Tumas

Baisi Červenės tragedija

Grižęs iš Červenės masinių žudynių, kurias įvykdė enkavedistai, buv. Kretingos aps. NKVD įstaigoje suradau

Kretingos XV Šaulių rinktinės tarybos 1939 m. nuotrauką. Jos antroje pusėje rusų kalba įrašytos narių pavardės ir kai kurių adresai. Saugumo seržantas Janinas užrašęs rezoliuciją Šerui, pavesdamas sekti išvardintus narius. Nuo pasirašymo datos — 1941 m. sausio 20 d. — buvome akylai sekami.

Seklys Irma Šeras, kretingiškis žydas, visus pažino asmeniškai. Jis 1926 m. įstojo į Lietuvos komunistų jaunimo sąjungą. Nuo 1929 m. komunistų partijos narys. Nepriklausomybės laikais veikė pogrindyje. Bolševikams okupavus Lietuvą, tarnavo NKVD įstaigoje.

Buvau areštuotas 1941 m. gegužės 5 d. Darbėnų pradžios mokykloje, pamokos metu. Areštą įvykdė saugumo leitenantas Novikovas ir enkavedistai Stonkus, Beras Mauša Pierskis. Pastarasis žydų tautybės, Kretingos rabino sūnus, buv. mokytojas Kretingoje. 1932 m. įstojo į LKJS. Nuo 1934 m. komunistų partijos narys. Aktyvus pogrindininkas. 1940—41 m. NKVD tarnautojas.

Tuo metu gyvenau Darbėnuose ir nuomavau kambarį, kuriame enkavedistai atliko paviršutinę kratą. Inkriminuojančios medžiagos nerado. Nuvedus mane į Darbėnų miliciją, Novikovas įsakė iškelti rankas ir paskelbė, kad esu areštuotas. Stonkus ir Pierskis atliko asmens kratą. Atėmė rankinį laikrodį, pluksnakotį (parkerį), piniginę su asmens dokumentais ir 15 rublių. Protokolo nerašė ir atimtų daiktų kvito neišdavė. Daiktų nebeatgavau, juos enkavedistai pasivogė išsidalijo.

Tą pačią dieną mano šeimos bute, Įpilties kaime, kur mokytojavo žmona, Novikovas ir Stonkus darė pagrindinę kratą. Pierskis mane saugojo milicijos raštinėje. Bute kratydami paėmė įvairių daiktų ir surašė protokolą. Čia irgi nerado nusikalstamos medžiagos. Tačiau tardant turėjau aiškintis dėl kiekvieno menkniekio.

Vienuolynas, paverstas kalėjimu

Kretingoje kalėjimą NKVD buvo įrengę buv. Pranciškonų vienuolyno, Šv. Antano namo rūsyje. Pastatą aptvėrė iš trijų pusių spygliuotomis vielomis. Langus apkalė geležiniais virbais, o iš lauko — medinėmis dėžėmis. Mane įkalino vienutėje, kameroje Nr. 5.

Kretingos XV šaulių rinktinės 1939 m. taryba. Sėdi iš kairės: aps. virš. J. Vaišnys, plk. A. Liutermoza, teis. A. Dulevičius. Stovi: kpt. O. Žadvydas, agr. A. Bričkus, dipl. inž. A. Rimgaila, mkt. Jauniškis ir agr. V. Dailidė.

Tardė Novikovas, NKVD įstaigos viršininkas, v-ko pavaduotojas Janinas ir Pierskis. Novikovas tardydamas vartojo provokaciją, klastą. Reikalavo nurodyti, kur yra slapti ginklų sandėliai, išvardinti šnipus, kuriuos pervadavau per sieną į Vokietiją, pasakyti, kur paslėpiau nuosavą ginklą. Neprisipažinau, padaręs nieko, kuo mane kaltino.

Tarp atimtų daiktų buvo mano fotografuotų nuotraukų, bet liko neatimtas fotoaparatas. Todėl Novikovas vyko įpiltin daryti bute pakartotinės kratos. Norėjo išprovokuoti ir mano žmonai pareiškė, kad esu prisipažinęs turįs paslėptą ginklą, reikalavo atiduoti. Bet ji susiorientavo, pasakė nieko apie tai nežinanti. Jei yra prisipažinęs, turėjo nurodyti, kur paslėpė. Novikovas bevartydamas rūbus spintoje, užtiko fotoaparata ir kratą nutraukė. Būdinga, kad jis prie kratos nekviėtė liudininkų, nesurašė protokolo ir neišdavė kvito paimdamas fotoaparata. Taip pasivogė vertingą daiktą.

Žmona paprašė nuvežti man maisto, baltinių ir skutimo reikmenis. Nei maisto, nei baltinių neėmė, išmetė iš lagaminuko, tik skutimo dalykus prižadėjo perduoti.

Novikovas, sugrįžęs įstaigon, klausta norėjo išgauti neįrodyto nusikaltimo prisipažinimą. Akiplėšišškai reikalavo pasakyti ginklo numerį. Esą ginklą rado ir čia turįs lagaminuke. Neprisipažinau, o jis ginklo taip ir neparodė. Jo sugalvota klausta nepasisekė. Už tai nedavė man vakarienės ir naktį praleidau sėdėdamas kėdėje NKVD įstaigoje, budriai saugomas Šero. Atėjus rytui, negavau nė pusryčių, nes skubiai ruošėsi mane. vežti į Kauną, NKVD centrinėn įstaigon.

Novikovas uždėjo man ant rankų įveržiamas grandines. Palyda užtaisė naganus ir išvedė į kiemą. Automobilin, šalia šoferio Petro Kazragio, įsiriogolino Mauša Pierskis. Galinėje sėdynėje atsisėdau tarp Novikovo ir Janino. Vieną žmogų, beginklį ir surakintą, lydėjo 3 enkavedistai ir ginkluotas šoferis.

Kaune patekau į kitų banditų rankas. Čia kalėjau NKVD centrinės įstaigos vidaus kalėjime (buv. Saugumo rūmuose), vienutėje, kameroje Nr. 4

Tardė Choleva, neišaiškintos tautybės. Kiekvieną naktį prikeldavo tardymui, kuris tęsdavosi iki rytinio kėlimo. Jis kaltino pagarsėjusio SSRS Baudžiamojo kodekso 58 str. 2 paragrafu, už priešvalstybinę veiklą. Grėsė mirties bausmė.

Veža į egzekucijų vietą

Choleva vartojo žiaurias kankinimo priemones: mušimą, akinančią elektros šviesą, korimą. Neprisipažinus tariamų nusikaltimų, Choleva į savo kabinetą iššaukė du budelius, bolševikų vadinamus „kūno technikais“. Jiems įsakė mane saugoti ir pats pasišalino iš kabineto. Budeliai užlaužė man rankas užnugarin, uždėjo ant rankų įveržiamas grindines ir, privedę prie durų, pakabino ant kablio.

Gegužės 14—15 naktį kalėjimo prižiūrėtojai mane prikėlė ir liepė apsirengus išeiti į koridorių. Prie tokios tvarkos buvau pripratęs. Bet šį kartą sargybiniai nevedė pas tardytoją, įsakė nesidairyti ir žengti į garažą. Ten

stovėjo parengtas sunkvežimis, kalinių vadinamas „Žaliaja girele“ — senas autobusas, žaliai dažytas, pritaikytas kaliniams vežioti. Nustebau pamatęs tardytoją Cholevą. Jis paklausė sargybinių, ar į sunkvežimį sudėjo kastuvus. Vyresnysis atsakė, kad yra lengvoje mašinoje. Po to tardytojas priėjo prie manęs ir pakartojo įkyrų, daugkartinį klausimą:

— Pasakyk, kur yra slapti ginklų sandėliai. Klausiu paskutinį kartą. Teismo sprendimu tau paskirta aukščiausia bausmė — sušaudymas. Jei nurodysi sandėlių vietas, aš tarpininkausiu, kad ši bausmė būtų pakeista kalėjimu. Pasirink vieną iš dviejų. Duodu vieną minutę laiko.

Nelaukdamas atsakiau:

— Nežinau!

— Vykdyti! — Choleva sušuko sargybiniams.

Įlipęs į sunkvežimį, pamačiau savo lagaminėlį padėtą ant grindų. Negalėjau suprasti, kuriems galams jis reikalingas, negi ėmes į duobę kartu su mano lavonu. Išvažiavus iš kiemo, šoferis sukinėjo miesto gatvėmis ir staiga sustojo. Vienas iš sargybinių išlipęs kažkur nužingsniavo. Po akimirkos sugirgždėjo atidaromi geležiniai vartai ir pro juos sunkvežimis įvažiavo. Išlipęs atpažinau: esu Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo kieme.

Taip klausa Choleva norėjo mane priversti prisipažinti padarius išgalvotą nusikaltimą.

Šaudomi pakeliui

Karui prasidėjus, birželio 22—23 d. naktį, iš Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo IV skyriaus politiniai kaliniai buvo vežami į Minską. Išalkę ir -ištroškę Minską pasiekėme nakčia, t.y. birželio 23—24 d. Visi išvežtieji, išskyrus vieną kalinę — Vandą Novalinskaitę-Pranckonienę, gen. št. plk. lt. K. Pranckonio žmoną, buvome uždaryti bendroje kameroje. Keletas kalinių buvo nuteisti mirties bausme Kaune. Kalėjimo prižiūrėtojai mirtininkus iššaukė iš kameros. Pažinau šiuos asmenis: plk. Stepą Rusteiką, aviacijos kpt. Albertą Švarplaitį ir Raupį (vardo nežinau). Mirtininkų į kamerą negrąžino. Visi Minsko kalėjimo kaliniai birželio 24—25 d. naktį buvo pėsčiomis varomi Červenės link. Mirtininkų mūsų voroje nebuvo. Kada ir kur egzekucija įvykdyta, yra paslaptis ir vargu bus sužinota.

Lietuvių Enciklopedijoje, XXIII t. 440 psl., klaidingai pažymėta, kad V. Pranckonienė sušaudyta prie Červenės. Taip pat LE XXVI t. 176 psl. yra klaida: Stepo Rusteikos biografijoje mirimo data — 1941.VI.23 Kaune.

Žygį į Červenę galima pavadinti žygiu į mirtį. Minskiečių kalinių teigimu, tuo metu Minsko kalėjime galėjo būti 4000—5000 politinių, kriminalinių bei buv. raudonarmiečių kalinių. Kol vora pasiekė Červenę, jų skaičius besiekė 1000—800.

Žygis truko pusantros paros, duodant nakčia kelių valandų poilsio miške. Išbadėję, ištroškę ir nepajėgūs žygiuoti, enkavedistų buvo išvedami iš voros ir dviem šūviais į pakaušį sušaudomi. Taip pat šaudė ir pajėgius. Per visą kelionę nuolat aidėjo šautuvų ir naganų šūviai.

Iš lietuvių pirmoji auka — ats. mjr. Vladas Opulskis. Nepriklausomybės kovose jam buvo sužeista koja. Dabar skundėsi negalįs eiti ir šlubavo. Jis kreipėsi į vyresnįjį enkavedistą, kad paimtų gurguolėn. Šis įsakė sargybiniams pavesti nuošaliau, čia galės palaukti gurguolės. Budeliai žinojo, ką daryti. Nuvedė į krūmus ir sušaudė. Patys grįžo rikiuotėn.

Apie Opulskį man suteikė žinias plk. A. Liutermoza. Jis Vokietijoje sutiko gudą iš Minsko apylinkės, kuris buvo atvežtas darbams. Gudas papasakojo apie įvykį. 1941 m. birželio 24—25 d. naktį Mogiliovo link buvo varomi Minsko kaliniai. Girdėjo, kaip nuolat šaudė kalinius. Vienas buvo nušautas prie jo sodybos krūmuose. Jis apžiūrėjo lavono rūbus, nieko nerado. Viršutinių kelnių juosmens vidaus pusėje buvo cheminiu pieštuku užrašyta OPULSKIS. Gudas iškasė ten pat duobę ir palaidojo. Iš berželio padarė kryžių, prikėlė lentelę su nužudytojo pavarde ir įbedė prie kapo. Iki jo (gudo) išvežimo Vokietijon niekas žuvusiojo neatsišaukė.

Egzekucijos

Antrą žygio dieną, neišvengė mirties ir kiti lietuviai. Bronius Bikinas, buv. Kauno miesto savivaldybės tarnautojas, vedė prilaikydamas nusilpusį Lašą, pensininką. Enkavedistas griebė už rankos Bikiną ir ištempė iš voros. Antras enkavedistas čiupo Juozą Zavistanavičių, buv. Aly-

Okupantų bolševikų 1941 m. Kretingoje nukankintas lietuvis.

taus saugumo valdininką. Juos nuvedė į pamiškę, trumpai apklausinėjo ir visų akivaizdoje sušaudė.

Žmogžudžiai sumanė „palengvinti“ žygį nėsčioms moterims. Joms įsakė išeiti pagriovį ir rikiuotis. Kai kurios suprato klastą, nėjo. Vora nužygiavo, o išrikiuotos liko. Netrukus išgirdome porą serijų šūvių. Taip sadistai atsipalaidavo nuo nėsčių moterų.

Červenėje vyrus atskyrė nuo moterų. Kieme ant dirvono sukritome pailsėti. Nušvito akys, pamačius mums atvežant dvi dideles statines vandens. Eilėn sustoję ėjome atsigaivinti, gėrėme kiek norėjome. Tačiau pakartoti neleido. Liepė šliaužti. Tai enkavedistų praktikuojamas sadizmas. Gavome ir duonos iki „sotumo“ — po 100 g.

Pavakare paskelbė, kad raudonarmiečiai kaliniai gali stoti savanoriais į Raudonąją armiją. Jie visi užsirašė ir visus juos išvedė. Kalinių skaičius sumažėjo.

Sutemus užskrido virš Červenės miesto vokiečių bombonešiai. Kalėjimas buvo atokiau nuo miesto, tad kaliniai nenukentėjo. Pavoju praėjus, įsakė visiems kaliniams rikiuotis. Priešakyje stovėjo vyresnieji enkavedistai. Dienos metu enkavedistai paskelbė, kad vidurnaktį gausime karštos sriubos. Taigi laukėme...

Prie vyresniųjų, kurių buvo 3 grupės, pradėjo vesti

kalinius. Atokiau nuo mūsų nuvedus, kažko tyliai klausinėjo ir skirstė į 3 grupes. Minske taip pat buvome apklausinėjami ir ten jie tvarkė mūsų bylas. Tai irgi klastinga, nes iš Kauno bylų nebuvo atsivežę. Ką kalinys pasakė, tą jie užrašė. Bet tos bylos per Minsko kalėjimo bombardavimą žuvo, buvo griuvėsiais apverstos.

Atėjo ir mano eilė. Žengiau prie trijų enkavedistų. Vienas tyliai paklausė:

— Tavo vardas, tėvo vardas, pavardė.

Neturėjo jokio sąrašo ir mano tardytojas nieko nežymėjo.

Į jo klausimą atsakiau irgi pusbalsiai.

— Kuriuo straipsniu kaltinamas?

— Nežinau. Man nepaskelbė. Nebuvau tardomas, o suėmė už valdiško turto negrąžinimą.

— Kokio?

— Poros senų batų, kuriuos man kažin kas pavogė.

— Stupai po etoj dorožke. (Eik šiuo keleliu).

Taip buvau pasakęs ir Minske, kai enkavedistai apklausinėjo. Išsisukau. Dūmiau į patvorį prie trečiosios grupės. Į šią grupę pateko ir mano IV skyriaus tos pačios 85 kameros Adomas Jonaitis. Prie mūsų grupės atėjo ir prof. I. Končius, prieš tai paskirtas į antrąją grupę.

Slapstomės

Vidunaktį pasigirdo toluomoje tankus šaudymas. Tai enkavedistai miške šaudė išvestą pirmąją grupę. Išvedus antrąją, kalėjimo kieme įsiviešpatavo glūdi tylą. Negirdėti ir nematyti sargybinių. Kalėjimo vartai praviri. Išžvalgę, kaliniai veržėsi pro vartus. Netikėjome, jog esame laisvi. Trumpai pasitarę, kaliniai skirstėsi. Vieni nutarė miškais eiti atgal, kiti likti miške ir laukti ateinant vokiečių kariuomenės. Su vienminčiais patraukėme į senkapius, apaugusius erškėtiniais, kurie buvo kitoje kelio pusėje, čia pat prie kalėjimo.

Adomas Jonaitis nutarė slapstytis čia pat miške. Rusų kalbos nemokėjo. Milicija jį užtiko besislapstantį. Areštavo kaip įtartinę asmenį. Prof. Končius, būdamas mieste, sužinojo apie areštuotąjį ir, nuėjęs milicijon, aiškino, kad Jonaitis yra kaip ir jis pats paleisti iš kalėjimo. Išvaduoti

jo nepasisekė. Į namus negrįžo. Yra tikra, kad jis žuvo nuo čekistų, kurie dar mieste siautėjo.

Prie Červenės miške buvo sušaudyti man pažįstami: Vincas Daugvardas, g. 1893.X.25, Subato vls., Kantanų vsd., Šaulių sąjungos veikėjas; plk. Balys Giedraitis, g. 1890.1.14 Rygoje, buv. Krašto apsaugos ministeris; plk. Juozas Šarauskas, g. apie 1893 m. Baisogalos vls., Kamariškių vsd., buv. Kariuomenės švietimo skyriaus viršininkas, skautų ir šaulių veikėjas; av. mjr. J. Špokevičius; vyr. lt. Tatarincevas, buv. šarvuočių rinktinės, šarvuoto traukinio vadas.

Osvaldas Žadvydas

Kalinių žudymas Červenėje

Tarnavau Kauno miesto savivaldybėje ir dirbau kaip šoferis. 1941 m. balandžio 24 d. buvau suimtas ir tardomas NKVD įstaigoje Kaune. Tardymo metu buvau kelis kartus taip sumuštas, kad net nustojau sąmonės. Kietais daiktais buvo mušama per kojų blauzdikaulius ir rankų alkūnes. Be to, tardymo metu visuomet prieš akis statydavo stiprią elektros šviesą.

1941 m. birželio 10 d. buvau perkeltas į Kauno kalėjimą, į IV skyrių.

Prasidėjus rusų—vokiečių karui, drauge su kitais Kauno kalėjimo kaliniais, kurių buvo apie 80 asmenų, buvau išgabentas į Minsko kalėjimą, o iš ten į Červenę.

1941 m. birželio 26 d. apie 12 val. naktį visus Červenės kalėjime buvusius kalinius pradėjo skirstyti į 3 grupes. Šaukė pavardėmis ir klausė, už ką kuris kalinys yra suimtas ir kalinamas. Buvau pašauktas ir aš. Man buvo įsakyta eiti į dešinę ir prisijungti prie ten buvusių kalinių. Apie 1 val. 30 min. (tai buvo jau birželio 27 d. rytas) iš kalėjimo kiemo buvome išvesti. Abiejose kalinių kolonos pusėse mus lydėjo stipri NKVD sargyba. Priėjus mišką, aš, gerai suprasdamas rusų kalbą, išgirdau komisaro komandą, kad kairės pusės sargybiniai turi slėptis į griovius. Kadangiėjau kolonos krašte, nieko nelaukęs kritau ant

žemės. Tuoju pasigirdo šaudymas, kuris truko gal 15—20 min.

Nutilus šūviams buvo duotas įsakymas gyviesiems kaliniams keltis ir žygiuoti pirmyn, o sužeistuosius pribaihti. Aš mačiau, kaip NKVD kareiviai vaikščiojo tarp lavonų ir kiekvieną gyvą kalinį pribaigdavo durtuvo dūriu ir karine lopetėle sudauždami jų galvas. Gyvieji pakilome ir paėję kokią 100 m buvome vėl sustabdyti.

Staiga pasigirdo iš naujo šūviai, ir aš vienas iš pirmųjų kritau ant kelio. Čia pat ant manęs užkrito keletas lavonų. Jie buvo permirkę krauju ir jutau, kaip jis sunkėsi ir į mano rūbus. Šaudymas truko ne ilgiau kaip 5 min. Ir šiuo kartu likusiems gyviems kaliniams vėl buvo įsakyta keltis ir eiti toliau. Aš nuverčiau nuo savęs sugriuvusias aukas irėjau jungtis prie išsirikiavusių. Mūsų buvo likę gal 80 ar 100 vyrų.

Tuo metu išgirdome atriedančius tankus. Kaliniams buvo įsakyta gulti ant kelio. Mes girdėjome NKVD karininkų reikalavimą, jog riedantys tankai mus sutriuškintų. Supratome, kad tankai buvo vairuojami reguliarios armijos karių, nes galėjome aiškiai girdėti ir juos vairuojančių atsakymą: „Mes nežudome civilinių gyventojų, o turime įsakymą vykti ginti Minsko“.

Tankų dalinio vadovas pareikalavo, kad suguldyti kaliniai būtų pakelti nuo kelio. Mums liepė keltis. Tuo metu pasirodė 2 sunkvežimiai su kulkosvaidžiais. Važiuodami keliu, nedavę jokio įspėjimo, pradėjo šaudyti. Mes sukritome į prie kelio buvusį griovį. Šiuo kartu daugiausia nukentėjo NKVD sargybiniai, nes jie, būdami tikri, kad yra šaudomi kaliniai, nesiskubino slėptis. Spėjome, kad šiuo kartu buvome apšaudyti pravažiuojančio armijos dalinio. Kurį metą ir vėl buvo ramu. Likę NKVD sargybiniai kažko delsė. Iš jų pasikalbėjimų spėjome, kad buvo laukiama sargybos sustiprinimo. Staiga išgirdome mums pažįstamo kalinio, Lietuvos kariuomenės kapitono Stasio Jasiunsko, balsą:

— Broliai, gelbėkimės, nes tai paskutinis momentas...

Mes šį vyrą pažinome kaip niekada „nepametantį galvos“. Likusieji gyvi lietuviai — pats Stasys Jasiunskas, Julius Šatas, aš ir dar vienas, kurio pavardės nežinau —

pakilome ir galvotrūkčiais pasileidome į miško tankumyną.

Miške ir išaušo. Apie 9 val. ryto atvykę kelios dešimtys sargybinių su šunimis pradėjo ieškoti pasislėpusių kalinių. Nežinau, ar daug jų surado, nes visi, kurie tik suspėjo pabėgti nuo kelio į mišką, buvo pasislėpę apylinkės pelkėse, kurios tiesiog neišbrendamos ir apaugusios krūmokšliais.

Vokiečių armijos padedamas į Lietuvą sugrižau 1941 m. liepos 8 d.

Jonas Gabrusevičius

Mano tėvas ir broliai komunistų nužudyti

Mūsų — Plūkų — šeimą ištiko didelė ir žiauri tragedija: mano tėvas ir 3 broliai buvo komunistų nužudyti. Tik aš vienas išlikau gyvas ir todėl jaučiu pareigą šią tragediją spaudoje aprašyti.

Pirmosios bolševikų okupacijos metu mūsų Guostagalio kaimas, Linkuvos vls., Šiaulių aps., buvo bolševikų dėmesio centre. Jie norėjo išvežti gyventojus 1941 m. birželio deportacijų metu, bet jiems tai nepavyko.

Masinės deportacijos prasidėjo birželio 14 d., šeštadienį. Kadangi mes jau iš anksčiau ruošėmės visuotiniam tautos sukilimui, tai budriai sekėme įvykius, palaikėme ryšius su rezistencijos centrais ir ruošėmės gelbėti gyventojus nuo enkavedistų.

Prasidėjus trėmimams, gavome iš ryšininkės pranešimą, kad yra iššaukta iš Šiaulių kariuomenė į mūsų kaimą. Mūsų menkai ginkluoti vyrai buvo išsiskirstę po apylinkę, gelbėdamiesi nuo suėmimo. Man teko uždavinys evakuoti moteris ir vaikus, kurių šeimoms grėsė pavojus. Evakuacija pasisekė. Sutemus pastebėti 3 enkavedistų sunkvežimiai, nuo Linkuvos miestelio vykstantys Guostagalio kaimo link. Prieš kaimą iš jų buvo išlaipinti enkavedistai, ginkluoti automatais ir granatomis. Apsupę kaimą ir pamiškę, laukė aušros. Kada buvo duotas įsakymas veržtis į namus, rado jau tuščius. Enkavedistai grįžo su tuščiomis rankomis į Šiaulius.

Antanas Plūkas, sužeistas prie Karaliaučiaus, dingo be žinios.

Stasys Plūkas, bolševikų nužudytas 1945 m. lapkr. 11/12 naktį prie Linkuvos kapinių.

1944 m. liepos mėn. raudonieji vėl užplūdo Lietuvą. Partizanų būriai pastojų jiems kelią, nors laikinai juos sulaikydami. Raudonųjų tankai, triuškindami nepakankamai ginkluotus linkuviečių partizanų būrius, įsiveržė į Linkuvos miestelį. Mes, guostagaliečiai, bijodami apsupimo, atsisveikinome su savo mylimu kaimu ir verkiančiomis motinėlėmis, su gražiomis sodybomis ir kryžiais ir išvykome į nežinią. Po daugybės nuotykių pasiekiau Daniją. 3 mano broliai žuvo nuo enkavedistų. Vyriausias brolis Antanas, gimęs 1907 m., buvo Lietuvos karys ir šaulys, ūkininkas. Pasitraukdamas iš tėvynės buvo sužeistas 1945 m. sausio 21 d. Karaliaučiaus apsupime. Iš sužeidimo vietos buvo lėktuvu išvežtas, bet dingo; matyti, nepasveiko ir mirė.

Du jaunesni broliai buvo vedę ir pasiliko savo ūkiuose Lietuvoje. Stasys, gimęs 1911 m. buvo šaulys ir gyveno savo ūkyje Pagiriniuose Linkavičiuose. Jis 1945 m. lapkričio 11 d. naktį rusų komunistų buvo suimtas savo paties ūkyje ir sušaudytas (ar nudurtas) prie Linkuvos kapinių. Jo kūnas buvo įmestas į žvyruobę. Po kelių dienų geri žmonės jo kūną norėjo palaidoti, bet neberado ir iki šios dienos nėra žinoma, kur yra jo kapas.

**Vladas Plūkas, bolševikų
nužudytas 1942 m.**

**Kazys Plūkas, 1931 m. Lietuvos
kariuomenės gusaras.**

Jaunesnysis mano brolis Baltrus buvo sušaudytas netoli tėviškės 1946 m. vasario 16—18 d. Jų ten komunistai sušaudė 22. Dauguma buvo mūsų giminės — pusbroliai. 1947 m. jų kapas buvo atkastas ir kūnai sudeginti.

Jų kūnų sudeginimo tikslas buvo baimė, kad kartais iš Vakarų komisijos nepatikrintų ir nesužinotų jų kankinimų ir žudymų metodų.

Mano motiną 1944 m. komunistai išvarė iš ūkio, o vėliau ji buvo uždaryta Linkuvos kalėjime. Po kiek laiko miško broliai ją ir kitus iš ten išlaisvino. Nuo to meto motina slapstėsi, kaitaliodama gyvenamas vietas. Kai atsirado galimybė, siūsdavau jai siuntinius kitų vardais. Taip ji išsilaikė ir išvengė Sibiro. Sulaukusi 75 m. amžiaus mirė 1960 m. Palaidota Linkuvos kapinėse.

Mano brolio Stasio, kurį komunistai nužudė, žmona Salomėja tuomet buvo nėščia. Ji buvo uždaryta Linkuvos kalėjime. Bet jau 1948 m. pavasarį ji, su 5 mažais vaikais (nuo 2 iki 8 m.), buvo deportuota į Sibirą, Krasnojarsko r. Jauniausias sūnus Povilas mirė Sibire 1958 m. sausio 17 d.

Mano tėvas Vincas Plūkas 1914 m. buvo mobilizuotas į

rusų kariuomenę ir paskirtas į Kauno tvirtovės artileriją. Tarnavo štabe. Vokiečiams užėinant, pasitraukė į Rusiją.

1918-1919 m., steigiant Lietuvių Vytauto Didžiojo batalioną Sibire, irgi dirbo štabe. 1919 m. lapkričio 25 d. ankstyvą rytą klastingai buvo areštuoti karininkai ir batalionas nuginkluotas. Tą dieną raudonieji sukilėliai išvedė batalioną iš Čerepanovo glžk. stoties ir perdavė Gromovo bolševikų partizanų pulkui. Tik tada bataliono kareiviai pajuto klastą, bet, deja, jau buvo nuginkluoti ir negalėjo veikti. Gruodžio 9 d. ankstyvą rytą Čeremaškinos bažnytkaimyje bolševikai kartais užkapojo 10 lietuvių. Tragiškai žuvusių pavardės: Vincas Plūkas (mano tėvas), Alfonsas Navikas, Jonas Eidukas, Vytautas Kasakaitis, Jonas Maleris, Bronius Šukevičius, Kazys Narvilaitis, Jonas Silavičius ir Turskis. Batalioną nuginkluojant buvo nušautas Petras Černeckis. Jį nušovė išdavikas komunistas — J. Steponaitis (iš Anglijos).

Mano tėvo brolį Karolį Plūką su šeima 1948 m. pavasarį išvežė į Sibirą. Jis mirė 1952 m. rugsėjo 7 d. Buvo gimęs 1879 m. Jo žmona sugrįžo į Lietuvą ir mirė tėvynėje. Jo sūnus Vladas, gimęs 1905 m., buvęs Kėdainių artilerijos pulko vado adjutantas, 1941 m. birželio viduryje Pabradės poligone kartu su kitais karininkais buvo areštuotas ir išvežtas į Rusiją. Kpt. Vladas Plūkas nužudytas 1942 m. Jo jaunesnis brolis Bronius nužudytas 1948 m. gegužės mėn. trėmimuose prie Bernatonių kalno, Panevėžio aps., ten ir palaidotas. Tuo pat metu jų sesuo Elena su mažais vaikais buvo deportuota iš Bernatonių vnk. į Sibirą. Jos vyras Maldutis buvo nužudytas Sibire. Jų sūnus Zenonas ir duktė Elena žuvo Sibire eismo nelaimėje.

Aš, Kazys Plūkas, nuo 18 m. amžiaus buvau šaulys. Karinę prievolę atlikau I gusarų pulke ir vėl ūkininkavau, tapau žemės ūkio korespondentu, sąskaitininku, statistiku. Bolševikams užplūdus įsijungiau į Liet. Aktyvistų frontą. Apylinkėje žuvo 14 jaunuolių. Tik per savo budrumą, įgytą per nepriklausomos Lietuvos karinį parengimą, sugebėjau išsisukti iš visų keblumų.

Kazys Plūkas

Alfonsas Sakevičius.

Nukirto galvą

Alfonsas Sakevičius, gimęs 1920 m. Lipniškių k., Keturvalakių par., Marijampolės aps., bolševikams užėmiant 1940 m. tarnavo Lietuvos kariuomenėje, ulonų pulke.

Tų metų birželio mėn. prašėsi iš kariuomenės paleidžiamas, bet jo nepaleido. Tada jis pabėgo iš Pabradės poligono ir kažkokiu būdu prisikasė ligi Jonavos, ties Kaunu. Čia rusai jį pagavo, žiauriai kankino ir pagaliau jam nukirto galvą. Užkasė jį žemėn sadistiškai — su galva tarp kojų. Vietiniai žmonės matė įvykį. Iš jų sužinojome ir gavome ten rastų jo dokumentų dalį. Nuvykę su kitais šeimos nariais, atkasėme. Velionio ranka ir koja buvo užlaužta. Iš įvairių kitų rastų duobėje daiktų ir dokumentų bei iš kūno išvaizdos galutinai atpažinome. Nuvežėme slapta (nuo vokiečių) į tėviškės kaimą ir ten palaidojome. — Tai buvo kun. Jono Sakevičiaus, marijono, brolis, o mano svainis.

Dr. Zenonas Danilevičius

Alfonsas Sakevičius karste. Stovi iš kairės: dr. Z. Danilevičius, velionio sesuo Joana Danilevičienė. Dešinėj krašte — Jonas Stadalnykas, taip pat vėliau bolševikų nužudytas.

Gyvą sudegino troboje

Mano motiną Elzbietą Andrišiūnaitę Viščiuvienę, turinčią 64 m. amžiaus, 1945 m. gegužės 13 d. naktį bolševikai rytų Lietuvoje uždarytą savoje troboje gyvą sudegino. Tėvai buvo mažžemiai ūkininkai, turėjo tik 6 ha žemės ir augino 7 vaikus. Stengėsi leisti į mokslą. Nors neturtingi, bet siekė šviesos. Prenumeravo 14 laikraščių.

Pirmuoju bolševikmečiu ir vokiečių okupacijos metu tėvai šiaip taip išsilaikė. Antrą sykį užplūstant bolševikams, kai kurie išvykstantieji atvyko atsisveikinti su tėvu, bet jis pasakė niekur nesitrauksiąs, pasiliksiąs savoje žemėje. Buvo šaulys, patriotas. Pasiliko su žmona ir kai kuriais vaikais Panevėžio apskrityje.

1945 m. balandžio mėn. mano tėvą Joną Viščių bolševikai išvežė į Sibirą. Jis mirė 1956 m. kankinio mirtimi prie Pečioros.

Įtardami ryšiais su partizanais, rusai 1945 m. nakčia į gegužės 13 d. tamsioje apsupo miegančią tėvų sodybą.

Elzbieta Viščiuvienė, 64 m.,
sudeginta su trobesiais 1945 m.
geg. 12/13 naktį.

Viduje buvo mano motina ir mano sesuo. Šuniui sulojus, motina, gal manydama, kad ateina jų suimti, pasislėpė rūsyje. Tuo metu sesuo, pamačiusi liepsnas, manydama, kad ir motina išbėgusi iš trobos, bėgo atidaryti uždegtų tvartų, kad paleistų gyvulius. Gyvuliai galvotrūkčiais puolė į duris, o prie karvutės Laumės nebegalėjo prieiti, nes jau krito lubos. Sudegė ji...

Bolševikai seserį greit suėmė. Nematydama motinos, dar norėjo bėgti į trobą jos gelbėti, bet bolševikai neleido.

Tik po 2 savaitių sesuo paėmė mamytės lavoną iš pelenų. Kažkas davė arklį su vežimu. Iki nakties nuvežė į krūmus, o naktį į gegužės 29 d. draugų padedama palaidojo kapinėse. Palaidojo be karsto, be aimanų, be varpų skambėjimo. Šalia keturių vyrų kapo. Rytą žmonės susirinkę klausinėjo, kieno naujas kapas...

Sesuo vėliau buvo išvežta į Rusijos tolius. Į ją bolševikai šovę gal iš 10 žingsnių, bet nepataikė, ir ji liko gyva. Kai ištrėmime tik 3—4 valandas paroje miegodavo, varoma į darbą užmigdavo eidama kolonoje. Reikėdavo išdirbti baisiausias normas. Bijodavo dar didesnės bausmės, plėšdavosi iki suluošo rankos...

Agota Šuopienė

Antanas Navakas, Daujėnų vls., Biržų aps., 1941 m. birž. 25 d. bol-
ševikų nukankintas Astravo miške.

Motinos ir dukters tragedija

Bolševikinio teroro aukas savo akimis mačiau. Pušaloto vls. 1941 m. birželio 26 d. apie 10 val. šeši vietiniai Pušaloto kompartijos nariai, vadovaujami vietos komunisto seniūno, bėgo nuo vokiečių Biržų link. Pakeliui užėjo pas mažą žemę, labai padorų ūkininką Punkrį, Papuškių k., Pušaloto vls. ir paprašė pastotės. Kadangi tuo laiku Punkrio nebuvo namie, nes visi vyrai slapstydavosi nuo bolševikų, tai Punkrienę ir 19 m. dukterį Punkrytę nušovė ir nuvilkę į daržinę pakišo po šiaudais. Vėliau suimtas Balčiūnas pats patvirtino, kad jis nušovė Punkrienę su Punkryte, nes įtarė Punkrį išėjus pas lietuvių partizanus, o Punkrių šeimos iš viso nekenė, nes ta šeima, nors ir mažą žemiai (turėjo tik 8 ha žemės), buvo labai padori, giliai religinga ir nepritarė bolševikiniam režimui. Nušautas moteris pats mačiau, dalyvavau žudiko tardyme, taip pat dalyvavau tų moterų laidotuvėse.

Išvijus bolševikus laikinosios Lietuvos vyriausybės buvau pakviestas vėl eiti viršaičio pareigas. Tuoju nuvykau į Panevėžį. Aplankiau buvusią NKVD būstinę vienuolyno rūmuose. Mačiau suimtųjų kankinimo rūsius, kruvinas sienas ir grindis, bei peršautų kėdžių nugaras. Apylinkėje gyvenę žmonės pasakojo, kad naktimis girdėdavo siaubingus riksmus bei dejavimus.

Aleksandras Šukys

Teismo medicinos ekspertų žodis

Staigus bolševikų aviacijos bazių Lietuvoje subombardavimas ir ryšių linijų sunaikinimas sukėlė paniką Raudonojoje armijoje. Civilinės administracijos pareigūnai neteko galvų, kai stojo kovon gausūs partizanai. Prasidėjo chaotiškas bolševikų bėgimas. Jie stvėrėsi paskubomis likviduoti gyvus liudininkus, o svarbiausia — laikomus kalėjimuose ir koncentracijos stovyklose. Vyko nekaltų žmonių žvėriškas naikinimas, kalinių trėmimas Rusijos gilumon, nusilpusių kelionėje žudymai.

Feliksas Kairys, iš Biržų, 1941 m. birž. 28 d. nukankintas Pakumparių miškely, netoli Astravo dvaro, Biržų aps.

Vėlybesni tyrimai atidengė, kad didžiuma nelaimingųjų mirė kankinio mirtimi, iškentėję sadistų ir kriminalinių nusikaltėlių egzekucijas bei kankinimus. Tai įrodė teismo medicinos ekspertai, kurie atliko bolševikų nukankintų aukų tyrimus. Lietuvoje man teko aktyviai dalyvauti toje komisijoje kaip teismo medicinos katedros ir instituto vedėjui, sykiu su Tartu univ. prof. Rooks. Lietuvoje tyrimo darbai vyko 1941 m. nuo spalio 10 iki 22 d. Vytauto Didž. univ. Teismo medicinos institute, Kaune, kur buvo prieinamos mokslinio tyrimo priemonės.

Bolševikų nukankintų lavonai buvo surinkti pagal liudininkų parodymus į Kauną. Daugiau buvo iš artimesnių ir tolimesnių Kauno apylinkių, Jonavos ir Kėdainių rajono, iš Panevėžio miesto ir keli lavonai iš Suvalkijos. Buvo ištirta apie 80 lavonų. Jų vardinis sąrašas liko teismo medicinos instituto archyve, Kaune. Tyrimo duomenys paliko mirties aplinkybių neišdildomą vaizdą. Tyrimai atidengė, kad prieš mirtį buvo naudojami įvairaus pobūdžio kankinimo bei žalojimo būdai: plakimai, mušimai bukais pabūklais, kaulų laužymai, badymai peiliais, atskirų kūno dalių nupiaustymai — krūčių moterims, lyties organų vy-

Aldutė Pakštaitė, baigusi Salų žemės ūkio technikumą buhalterijos kursą. Karo metu dirbo Pandėlio kooperatyve buhalterė. Gražiabalsė dainininkė. Rusų okupacijos metu dirbo malūne ir turėjo ryšius su partizanais. Atvažiavus partizanams miltų, jie buvo rusų apsupti. Visus išžudė. Aldutė buvo dar gyva, bet ją užbadė durtuvais.

rams, liežuvių, nosies, ausų ir regėjimo organų sužalojimai. Buvo aukų su užkimštomis burnomis ir užpakalyje surištomis rankomis.

Didžiuma nelaimingųjų krito nuo pistoleto ar automato kulkos, paleistos į aukos pakaušį arba nugarą iš artimo nuotolio.

1941 m. birželio 26 d. įvykusi drama Panevėžyje neturi sau panašios žmonijos istorijoje ir amžinai bylos apie sužvėrėjusio žmogaus veiksmus. Panevėžio apskrities ligoninės daktarai Mačiulis ir Gudonis bolševikų buvo paimti iš tiesioginių pareigų, o dr. Žemgulys — kaip ligoninės direktorius; suvaryti į NKVD patalpą. Gailestingoji sesuo Kanevičienė pati nuskubėjo į NKVD gelbėti daktarų. Visi trys daktarai ir gailestingoji sesuo buvo sušaudyti iš automatinio šautuvo, kaip vėliau parodė medicininiai lavonų tyrimai.

1941 m. spalio mėn. dr. Žemgulio ir sesers Kanevičienės lavonai buvo atvežti į Kauno Teismo medicinos institutą. Tyrimai parodė, kad daktaras Žemgulys buvo nušautas iš užpakalio, iš labai mažo nuotolio. Šautuvo kulka sutrupino stuburą 3—4 šonkaulio riboje, sudraskė širdį ir plaučių priešakines dalis, kairėje pusėje plačiai išdraskė krūtinės ląstos sieną. Sesuo Kanevičienė krito nuo kulkos, kuri, praeidama galvos smegenis iš užpakalio, išėjo kiek aukščiau dešinės akies. Šūvis paleistas į pakaušį iš labai artimo atstumo.

Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje bolševikų aukų tyrimo duomenis aprašė profesorius Buhtz savo plačioje monografijoje, kuri buvo pailiustruota gausiomis nuotraukomis.

1942 m. pavasarį profesorius Buhtz buvo sustojęs Kaune. Ta proga jis asmeniškai mane supažindino su minėtu darbu, kurį žadėjo atspausdinti. Ar šis darbas buvo atspausdintas, neturėjau žinių, nes prof. Buhtz 1944 m. birželio mėn. žuvo nuo bolševikų agento rankos ties Molodečnu.

Ord. profesorius dr. Kazys Oželis

Vytauto Didžiojo universiteto
Teismo medicinos katedros ir
Teismo medicinos instituto Kaune vedėjas.

II dalis

**BOLŠEVIKŲ
NUŽUDYTIEJI LIETUVOJE**

Nužudytųjų sąrašas

Šį sąrašą sudarant labai daug pasidarbavo Leonardas Kerulis, suteikdamas žinių iš savo kartotekos. Nužudytųjų vardai ir kiti duomenys surinkti iš Lietuvoje bei išeivijoje išleistų knygų, laikraščių, Kersteno komiteto sutelktos medžiagos bei iš gautų pranešimų iš Lietuvos ir iš išeivių. Nesant normalių galimybių sąrašus patikrinti Lietuvoje, kur žudymai įvyko, galėjo kilti kai kurių netikslumų, už ką atsiprašome.

Suprantama, kad komunistai okupantai yra daug daugiau nužudę, negu čia surašyta. Į šiuos sąrašus neįeina ir nužudytieji ar žuvusieji ištėrime Sovietų Sąjungoje ir kitur už Lietuvos ribų. Ten gyvybes praradusių lietuvių skaičius yra daug kartų didesnis. Ruošiama ir jų kartoteka.

Sąraše duodama pavardė, vardas, gimimo metai arba amžius, gimimo arba gyvenamoji vieta, užsiėmimas, patriotinė veikla, nužudymo metai ir vieta. Jei kurie iš tų duomenų neatžymėti, tai reiškia, kad jie nebuvo žinomi ar kad aplinkybės neleisdžia jų skelbti.

Dažniau vartojami sutrumpinimai reiškia: nuž. — nužudė, nužudytas; a. — apie; g. — gimęs; part. — partizanas. Įrašas „nuž. 1940/41“ reiškia, kad nežinomi tikri nužudymo metai — gal 1940, o gal 1941.

Abasevičius Juozas, Daunorų k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Abeciūnas Valerijonas, Kaciuliškių k., Lazdijų raj., „Dainavos“ part. apyg. „Juozapavičiaus“ tėvūnijos vadas, žuvo 1949.XI.

Abečiūnas Antanas, 30, ūkin., Raganiškės k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.III.20.

Abromaitis Pranas, ūkin., Krosnėnų k., sušaudytas 1940/41.

Adomaitis Jonas, g. Chicagoje, pasienio polic., sušaudytas 1941.VI. Molinų k., Tauragės aps.

Adomaitis Jonas, viršila, 1941.VI.26 žuvo netoli Joniškio, Šiaulių aps.

Adomavičius Mečys, Kaunas, nuž. I ok. metu.

Akelaitis, Vilkabūdžio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Akelaitis Jonas, Igliaukos k., Igliskėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Akelaitis Jonas, Maražiškių k., Igliskėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Akelaitis Petras, Maražiškių k., Igliskėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Aksamitas Juozas, Raseinių aps., Jurbarko raj., „Vaidoto“ rinkt. part., žuvo 1951.VII.

Aksamitauskas, jaunuolis, 1940/41 nuž. Raseiniuose.

Alabūdra, Vilkabūdės k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945. IV. 12.

Alabūdra Juozas, Grigaliūnų k., Veiverių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.

Alaburda Antanas, Dambravos k., Igliskėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Alaburda Juozas, 55, ūkin., Zilynų k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.IV.15.

Alachvoščius, 1940/41 nukankintas Kauno kai.

Alchimėnas, Trupickių k., Rimšės apyl., Zarasų aps., nuž. desantininkų.

Aleksa Stasys, Jakiškių k., Pajavonio vls., Vilkaviškio aps., sušaudytas II ok. metu.

Aleksandravičius-Grigaravičius Dimitrijus, nukankintas 1941.VI.24, prie plento Zarasai—Daugpilis, Alėjos miške.

Aleksevičius Vaclovas, 20, ūkin., Kaibučių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Aleksynas Antanas, 26, darb., Gojaus k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IX. 10.

Aleksynas Vincas, kareivis, 1941.VI.24 žuvo kautynėse ties Šepeta, prie Kupiškio.

Aleksiūnas Adolfas, 25, ūkin., Kaibučių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Aleksonis Petras, 50, ūkin., Snaigupė, Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1946.

Alekšiūnas Vincas, 23, ūkin., Girios k., Daugų vls., Alytaus aps., 1945.11.29 numarintas badu.

Alėliūnas Liudas, Plungės vls., Telšių aps., a. 1944/45 suvažinėtas raud. armijos tankų.

Alešiūnas Vytautas, kareivis, 1941.VI.24 kautynėse sužeistas ir nukankintas ties Šepeta, prie Kupiškio.

Alionis Kazys, kareivis, 1941.VI.24 žuvo Varėnos sanatorijos rajone.

Ališauskas Aleksandras, 56, ūkin., Bakaleriškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1944.

Ališauskas Jonas, Žemaitkiemio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.24.

Ališauskas Matas, 37, ūkin. Vėžionių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.X.10.

Alyta Kazys, 1879, Karklupėnų k., Kybartų vls., plk. ltn., nuž. 1942.VII.3 bolševikų agentų.

Aliukonis Bronius, 18, ūkin., Samnykų k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.1.29.

Aliukonis Vincas, 27, ūkin., Gruožnykėlių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1944.

Aliukonis Vladas, 23, ūkin., Zuklių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VII.4.

Ambrazevičius Vincas, 22, ūkin., Pelekonių k., Jiezno vls., Alytaus aps., nušautas 1945.IV.

Ambraziejus Kazys, Pamargių k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1944.VIII.

Amsiejus Juozas, 40, ūkin., Ricielių k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1946.

Amsiejus Juozas, 25, ūkin., Ricielių k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1946.

Amšiejus Jonas, 34, ūkin., Žeimių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.25.

Amšiejus Petras, 58, ūkin., Vilkiautinio k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.1.9.

Andriekus Kazys, part., nukautas 1947.X, Benaičių k., Lenkimų vls., Kretingos aps. prie Šventosios upės.

Andrikis Povilas, ūkin. sūnus, 28, Pagramančio k., Girkalnio vls., Raseinių aps., part. būrio vadas, žuvo 1951 Juodaičių apyl., Girkalnio vls. Jo tėvai ir sesuo bolševikų sunaikinti.

Andriukevičius Petras, 31, siuvėjas, Angininkų k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Andriulionienė Ieva, 53, ūkin., Gruožnykų k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.VI.25.

Andriulionis Antanas, 31, ūkin., Avižienių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.7.

Andriulionis Bronius, 31, kalvis, Demeniškių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.11.

Andriulionis Karolis, 24, ūkin., Avižienių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.III.31.

Andriulionis Pranas, 27, ūkin., Avižienių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1947.1.

Andriulionis Pranas, 27, ūkin., Demeniškių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž., 1945.VII.

Andriūnas Bronius, buv. gusarų kpt., nuž. 1941.VI.23.

Andriušis Juozas, 1903, ltn., nukautas 1941.

Andriušis Vincas, kareivis, žuvo 1941.VI.23 Vilniuje.

Andriuška Jonas, ūkin. iš Pavandeno, Varnių vls., Telšių aps., partiz., žuvo 1944/48.

Andriuška Kazys, ūkin. iš Pavandeno, Varnių vls., Telšių aps., partiz., vadas, žuvo 1949 Pareškėčių k. laukuose.

Andriuška Povilas, ūkin. iš Pavandeno, Varnių vls., Telšių aps., partiz., vadas, žuvo 1947/48.

Andriuška Vladas, ūkin. iš Pavandeno, Varnių vls., Telšių aps., partiz., žuvo Pareškėčių k. laukuose 1949.

Andriuškaitė Benė, ūkin. iš Pavandeno, Varnių vls., Telšių aps., partiz., žuvo 1949 m. Pareškėčių k. laukuose.

Andriuškevičius, partiz., žuvo 1946.X.5 Panemuninkų k., Alytaus vis.

Andriuškevičius Andrius, 60, darb., 1972.VI.3 Kaune susidegino protestuodamas prieš bolš. okupaciją.

Andriuškevičius Juozas, iš Alytaus, part. būrio vadas, žuvo 1946.XII., Taukotiškių k., Alytaus aps.

Andriuškevičius Juozas, kareivis, nuž. 1941.VI.23, Varėnos vls., Alytaus aps.

Antanavičius Antanas, 1918, Didvyčių k., Plungės vls., Telšių aps., ūkin., nukankintas Rainių miškely (prie Telšių) 1941.VI.24/25 naktį.

Antanavičius Jonas, 1912, Didvyčių k., Plungės vls., Telšių aps., šaulys, nuž. 1941.VI.24/25 naktį, Rainių miškely.

Antanavičius Juozas, 1921, Didvyčių k., Plungės vls., Telšių aps., ateitininkas, nukankintas Rainių miškely 1941.VI.24/25 naktį.

Antanėlis Bronius, teisininkas, nuž. 1944 rudenį, Telšių m.

Antanynas Jurgis, 42, ūkin., Makrickų k., Gudelių vls., Marijampolės aps., nuž. 1947.IV.17.

Arbačiauskas Bronius, 19, ūkin., Diržaminių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1944.IX.8.

Arbačiauskas Bronius, 21, ūkin., Deškonų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IX.2.

Arbačiauskas Juozas, 72, ūkin., Miguičionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.IX. 18.

Arbačiauskas Juozas, 60, ūkin. Diržaminių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.III.26.

Arlauskas, Marijampolės aps., Veiverių apyl. partiz., dalinio vadas, žuvo 1945.1 ties Girininkų II k., Kazlų Rūdos miške.

Arlauskai — 4 broliai — Martyniškių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nužudyti 1945/47.

Artmonovas Afanas, darb., Kaune, sušaudytas 1940/41 m.

Astrauskas Eduardas, kareivis, sušaudytas 1941.VI.25 Pabradėje, Švenčionių aps.

Astrauskas Vytautas, Tauragės aps., Kaltinėnų apyl., partiz., žuvo 1948.X.17 Tujainių k., Kaltinėnų vis.

Ašmona Petras, Mačiuliškių k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.

Ašoklis Fortūnatas, 1908, Raudonių k., Ylakių vls., Mažeikių aps., šaulys, ateitininkas, part., Lietuvos ginki, pajėgų Žemaičių apyg. vadas, žuvo 1946 Telšių apyl.

Ašoklis Kostas, ltn., part., žuvo 1944 Sedoje.

Atkočius Juozas, kareivis, žuvo 1941.VI.

Atmanavičius Antanas, 24, ūkin., Panemuninkų k., Alytaus vls., nuž. 1945.XII.10.

Augustinavičius Kazys, Aukštosios k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Augustinavičius Viktoras, Uosupėlio k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Aukškálnis Pranas, Švėkšnos gimn. mokin., part., žuvo II ok. metu.

Aukštakálnis Kazys, Šiauliškių k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.X.2.

Aukštas, Panevėžio apyl. part. grupės vadas, nukautas 1945.

Aukštikálnis Bronius, kareivis, sušaudytas 1941.

Aukštuolis Jonas, 1906, Jūžintų m., Rokiškio aps., nukan-kintas 1941.VI.24 Papartynės miške.

Averka Karolis, 22, mkt., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Averka Kostas, 41, ūkin., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Averka Motiejus, 37, ūkin., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Avyžius Benjaminas, 1902, Višakio—Rūdos apyl., Marijampolės aps., kūrėjas—savanoris, ūkin., part., sušaudytas prie Vištyčio.

Babarskas Pranas, 54, darb., Radžiūnų k., Alytaus vls., nuž. 1947.1.11.

Babavičius Jonas, 32, stalius, Pilvingio k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Babravičius, buv. Šakių saug. polic. virš., Žvirgždaičiai, Šakių aps., part., žuvo II ok. metu.

Bacenis Petras iš Vabalninko apyl., Biržų aps., part., žuvo prieš 1951.1.

Bacevičius Saliamonas, jaun. puskar., žuvo 1941.VI.23.

Bachmanas Liudvikas, 1922, Plungės gimn. mokinys, 1941.VI.24/25 naktį nukankintas Rainių miškely.

Bačėnas Pranas, Jurginiškių k., Garliavos vls., Kauno aps., nuž. 1945.V.7.

Bačionis Petras, Biržų aps., Salamiesčio apyl., žuvęs partizanaudamas.

Bačkauskas Mečys, Tauragės aps., Šilalės raj., part. skyr. vadas, žuvo 1952.

Bagačiūnas Domas, siuvėjas, Vyžuonų m., Utenos aps., šaulys, part., sušaudytas 1945.XI.3.

Bagdonas Aleksas, 27, iš Telšių, Pravieniškių priv. darb. stov. prižiūrėtojas, sušaudytas 1941.VI.26.

Bagdonas L., ltn., žuvo 1941.

Bariūnas Bronius, 45, mjr., žuvo 1941.VI.23 Vilniuje.

Bajerčius Konstantinas, 1903, Pajotijų k., Plokščių vls., Šakių aps., rašytojas, Alytaus mokyt. sem. inspekt., part. ryšininkas, nuž. 1946.

Bajoras Antanas, 28, ūkin., Pelekonių k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV. Su surištomis rankomis įmestas į ugnį.

Bajoras Jonas, Ukmergė, nukankintas 1941.VI.24 prie plento Zarasai—Daugpilis, Alėjos miške.

Bajoras Juozas, 33, ūkin., Anglininkų k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1944.VII.21.

Bakaitis Antanas, 33, Birštonas, Alytaus aps., nuž. 1941.VI.21.

Bakanauskas Vytautas, 21, ūkin., Pašilingė, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Bakanauskas Juozas, 36, polic., Jablonovo k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Bakanauskas Petras, 26, ūkin., Pašilingė, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Bakanauskas Vladas, 29, ūkin., Joblonovo k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Baktys A., moksleivis, Radviliškis, Šiaulių aps., nuž. 1940/41.

Bakūnas Jonas, 27, darb., Ažuolų k., Balbieriškio vls., Marjampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Balčiūnas Antanas, ūkin., Mandagiškio vnk., Juodupės vls., Rokiškio aps., nuž. 1940/41 bevarant vls. daboklėn.

Balčiūnas Antanas, ūkin. iš Laukelių k., Skapiškio vls., Rokiškio aps., nušautas bolševikų agentų.

Balčiūnas Kazys, ūkin., Skridulių k., Juodupės vls., Rokiškio aps., nuž. 1940/41.

Balčiūnas Stasys, technikas, A. Panemunė — Kaunas, 1941.VI.24 rusų karių Pažaislio miške nukankintas — akys išdurtos.

Balčius Jonas, iš Žiogelių k., Ratnyčios par., Druskininkų vls., sušaudytas kartu su savo broliu kunigu 1941.VI.27 prie Pusnės bažn., Giedraičių vls., Ukmergės aps.

Balčius Juozas, 28, polic., Vėciūnų k., Druskininkų vls., nuž. 1947.

Balčius Konstantas, 45, ūkin., Žiogelių k., Druskininkų vls., 1941.V-VI. Baltstogės kalėj., nukankintas.

Balčius Vaclovas, 34, ūkin., Liškiava, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.25.

Balčius Valentinas, 1907, Žiogelių k., Ratnyčios par., Druskininkų vls., kunigas, Pusnės par. klebonas, 1941.VI.27 su broliu prie Pusnės bažn. sušaudytas.

Balevičius Vacius, 25, stalius, Cijuniškė, Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VII.5.

Balickas Zbyšekas, 20, darb., Druskininkai, nuž. 1945.

Balynas Jonas, ūkin., Strielčių k., Alytaus vls. ir aps., nuž. 1946.XII.15.

Baliukonis Antanas, 21, ūkin., Dzirmiškė, Miroslavo vls., Alytaus aps., nuž. 1947.IV.11.

Baliulis Vincas, Janaukos k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Balkūnas Jurgis, Pakampiškių k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.23.

Balkus, iš Gūdžių k., Daugų vls., Alytaus aps., part., žuvo 1946.1. Korpiškių k.

Balkus Feliksas, 50, ūkin., Miguičionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.11.7

Balsevičius Povilas, 1920, Kulių vls., Kretingos aps., nukankintas Rainių miškely 1941.VI.24/25 naktį.

Balsevičius Stasys, 1913, Kumžaičių k., Kulių vls., Kretingos aps., ūkin., šaulys, nukankintas Rainių miškely 1941.VI.24/25 naktį.

Balsys Vaclovas, 1905, Stoškų k., Žvirgždaičių vls., Šakių aps., kunigas, 1941.VI.22 nuž. Budavonės miške (3 km nuo Bartininkų).

Baltaduonis Vladas, 20, ūkin., Žeimiai, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.IX. 14.

Baltramiejūnas-Gilbonis Albinas, Gilbonių k., Smilgių vls., Panevėžio aps., rašytojas, nuž. Rainių miškely 1941.VI.24/25 naktį.

Baltrimaitis Kazys, 1922, Šniuraičių k., Radviliškio vls., Šiaulių aps., Telšių amatų m-los mokin., nukankintas Rainių miškely 1941.VI.24/25 naktį.

Baltrimas Stanislovas, 1889, kun., Zarasų kleb., šaulys, nuž. 1941.VI.25.

Baltrušaitis Jonas, 1940/41 suimtas, Petrašiūnų kapi-naitėse nukankintas: durtuvu subadytas, galvos kaulai sutru-pinti.

Baltūsis, ats. ltn., Suvalkijoje „Tauro“ apyg. part. vadas, apsuptas daržinėje Pilviškių vls., Vilkaviškio aps., susisprogdino 1948.11.

Banevičius Stasys, 1940/41 nukankintas Kazokų k., Kau-no aps.

Banionis Alfonsas, 30, Tuitų k., Vabalninko vls., Biržų aps., part., — žuvo II ok. metu.

Banionis Kazys, Ašmintos k., Prienų vls., Marijampolės aps., part., žuvo 1944 kautynėse.

Baniškevičius Juozas, 35, eigulis, Gudakiemis, Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.1.1.

Banulevičienė Malva, 47, ūkin., Ratnyčia, Druskininkų vls., Alytaus aps., nukankinta 1944 ar 1947.

Baranauskas, knygnešys, senukas, Debeikių m., Utenos aps., sušaudytas 1941.VI.24.

Baranauskas Ipolitas, 27, ūkin., Švobiškės k., Alovės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.XII.

Baranauskas Jonas, 26, ūkin., Vėžionių k., Daugų vls., Aly-taus aps., nuž. 1945.11.11.

Baranauskas Jonas, 35, ūkin., Rakščia, Daugų vls., Aly-taus aps., nuž. 1944.VIII.13.

Baranauskas Julius, 33, darb., Premezio k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.17.

Baranauskas Juozas, 1922/23, Mieliūnų k., Alovės vls., Alytaus aps., part., žuvo 1949.XI.26.

Baranauskas Pranas, ūkin., Punia, Butrimonių vls., Aly-taus aps., nuž. 1945.III.7.

Baranauskas Pranas, 26/27, Balbieriškio vls., Mari-jampolės aps., part. būrio vadas, žuvo 1949.11, Pošnios k., Miro-slavo vls., Alytaus aps.

Baranauskas Pranas, 32, ūkin., Miroslavo vls., Alytaus aps., nuž. 1940.IX.

Baranauskas Vladas, 23, ūkin., Kasčiūnų k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Barauskas, pasien. polic. sarg. virš., Utenos k., Varėnos vls., Alytaus aps., 1940.VI.15 savo prieangyje nušautas ir durtuvu nudurtas.

Barbuška, Panevėžio aps., Ramygaloje 1941.VI sukilimo dalyvis, po karo žuvęs part.

Bardzilauskas Juozas, 22, ūkin., Luksnėnų k., Alytaus vls., nuž. 1945.IV.

Barysas Adolfas, 23, ūkin., Gudakiemis, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Barkauskas Stasys, 24, polic., Pakalnykų k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VIII.18.

Baronas Benjaminas, 1919, Vabalninko m., Biržų aps., part., žuvo po karo.

Basalykas Antanas, 45, ūkin., Cinakavo k., Druskininkų vls., nuž. 1944.

Bartkevičius Kazys, 44, darb., Balbieriškis, Marijampolės aps., nuž. 1946.V.6.

Bartkus Aleksas, mjr., žuvo 1941.VI.24 Lygumų k., Švenčionių vis.

Bartkus Petras, Žemaitijoje „Prisikėlimo“ apyg. part. vadas, nukautas 1949.VIII.13, netoli Baisogalos.

Bartuška Liudvikas, 36, mkt., Uosos k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1944.VIII.18.

Baukys Juozas, 1923, Gudiškio dv., Kamajų vls., Rokiškio aps., 1941.VI sukilimo dalyvis Jūžintų m., nuž. ant Šventosios upės kranto, lavonas įmestas į upę.

Beinoras Edmundas, Švėkšnos vls., Tauragės aps., po karo žuvęs part.

Beinorius, ltn., žuvo ties Idrica 1941.VI.

Belevičius Motiejus, 31, darb., Kibyšių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.V.

Beliakas Juozas, 22, ūkin., Jundeliškių k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.

Beliauskas, kareivis, žuvo ties Linkmenimis, Švenčionių aps., 1941. VI.

Bendoraitis Antanas, Degimų k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.V.8.

Bendoraitis Juozas, Degimų k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.V.8.

Bendorius Jonas, 21, darb., Voverių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.XI.

Bendžius Jonas, Raseinių aps., Jurbarko raj., „Nemuno“ gr. part. vadas, žuvo 1944.XII.28/29.

Benžius Stasys, 1962.IX.26 Kaune bolšev. nuteistas mirti, sušaudytas.

Berbatavičius Jurgis, 22, ūkin., Kudrėnų k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž., 1946.XII.

Berentas Jurgis, 36, gelžk. st. žandaras Alytuje, nuž. 1940.IX.

Bernatavičienė Valė, 20, ūkin., Margų k., Leipalingio vis., Seinų aps., nuž. 1946.XI.9.

Bernatavičius, 22, ūkin., Margų k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1945.IV.8.

Bernatavičius Jonas, ūkin., Žagarių k., Alytaus vls. ir aps., nuž. 1945.1.23.

Bernatavičius Petras, ūkin., Žagarių k., Alytaus vls., nuž. 1946.IV.14.

Bertašius 1941.VI.26 nuž. Pravieniškėse.

Bieliauskas, buv. Pajavonio, Vilkaviškio aps., vls., raštininkas, sušaudytas II ok. metu.

Bieliauskas, 50, ūkin., Mankūnų k., Miroslovo vls., Alytaus aps., nuž. 1944.VIII.

Bieliauskas Bronius, 32, ūkin. Mankūnų k., Miroslovo vls., Alytaus aps., part. dalinio vadas, žuvo kautynėse 1946.IV.2 Radžiūnų k., Miroslovo apyl.

Bielskis, ūkin., Marijampolės aps., prie Kazlų Rūdos miškų 1945.VII. enkavedistų nukankintas: pakabintas už kojų ant medžio šakų, galva įkišta į skruzdėlyną.

Biesevičius, 12, mokin., Kalesnykų k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VII.12.

Bikulčius, kareivis, žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Bimba Jonas, 1904, Vaitkūnuose, Kamajų vls., Rokiškio aps., darb., nuž. 1941.VI.24 Papartynės miške (5 km nuo Rokiškio).

Bingelis Jonas, 4, Margai, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Bingelis Juozas, 29, ūkin., Bingelių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1944

Bingelis Petras, 34, ūkin., Margų k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Bingelis Stasys, 32, ūkin., Rudnia, Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.11.10.

Bingelis Vytautas, 22, ūkin., Purplių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Birgiolas Petras, kareivis, žuvo 1941.VI.24 Varėnos poligone, Alytaus aps.

Bistrickas, ltn., žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Bitaravičius Viktoras, jaun. pusk., sušaudytas 1941.VI.27.

Blasčikas, lenkas pabėgėlis, 1941.VI.24 apie 1 km nuo Smėlynės, Alėjos miške, nukankintas.

Blažonienė Zosė, 48, ūkin., Grendavės k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.IX.1.

Blažonis Kazys, 15, Grendavės k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.IX.1.

Blažonis Petras, 50, ūkin., Grendavės k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.IX.1.

Blažonytė Monika, 20, ūkin., Grendavės k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.IX.1.

Blusevičius Antanas, Kauno aps., „Viesulo“ dalinio part., 1945 sušaudytas.

Bobelevičius Juozas, 26, ūkin., Zilinčiškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VIII.14.

Bondinskas, Skersabalio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Bondienė, darb., Krikštėnų dv., Pabaisko vls., Ukmergės aps., prie plento Zarasai—Daugpilis, Alėjos miške, 1 km už Smėlynės, nukankinta 1941.VI.24.

Borisevičius Vincentas, 1887, Bebrininkų k., Paežerių vls., Vilkaviškio aps., Telšių vyskupas, kankintas Vilniaus kai., sušaudytas 1946.XI.

Boza Vacius, 19, ūkin., N. Ūdrija, Alytaus vls., nuž. 1945.IV.15.

Bratėnas P., kav. ltn., žuvo kovose 1944.

Braukyla Jonas, 1911, Dusetų m., Zarasų aps., part., žuvo kautynėse 1946, Dusetų apyl.

Brašys Antanas, 1920, Rokiškis, nušautas 1941.VI.26.

Bredelis, jaunuolis iš Kauno, 1941/44 Kleboniškių miške nušautas bolševikų partizanų.

Brundza Vincas, Dambavos k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Brusokas Adomas, 36, darb., Naujienos, Gudelių vls., Marijampolės aps., nuž. 1944.X.14.

Bubelė Steponas, 1920, Alsėdžiuose, Telšių aps., ūkin., 1941.VI.24/25 naktį nukankintas Rainių miškelyje.

Bubnys Vincas, Skersabalio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.IX.13.

Bučionis, „Šarūno“ rinkt. part., 1948 žuvo kautynėse Vilkininkų k., Leipalingio vls., Seinų aps.

Bučionis Viktoras, Buteliūnų k., Veisiejų vls., Seinų aps., „Vytenio“ tėvūnijos part. štabo virš., žuvo 1951.

Bučys, 1941.VI. sušaudytas Sedoje, Mažeikių aps.

Bučius Kostas, 1922, Kairiškių k., Tryškių vls., Šiaulių aps., amatų m-los mokinytis, Rainių miškelyje nukankintas 1941.VI.24/25 naktį.

Budėnas Jonas, Alytaus aps., Varėnos apyl. part., žuvo kautynėse 1948.XI.

Budginas Vladas, Raseinių aps., Kražių apyl. part., 1946 žuvo kautynėse Kareiviškės vnk., Kražių vis.

Budraitis, a. 50, plk. ltn., Telšių m. ir aps., komendantas, 1944 žuvo nuo komunistų šūvių kartu su savo sūnum.

Budrienė, Seda, Mažeikių aps., nukankinta 1941.VI.25.

Budrys Petras, 1945.III žuvęs Platelių apyl. part. būrio vadas.

Būga Pranas, Vilnius, 1941 sušaudytas.

Bugailiškis Vilius, Šimonių girioje apsuptas nusišovė 1952.X. 13.

Buika Tadas, Seda, Mažeikių aps., sušaudytas 1941.VI.

Bujanauskienė Agota, 80, darb., Balbieriškis, Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.16.

Bukantas Jeronimas, Dapšių k., Židikų vls., Mažeikių aps., 1946 žuvęs part.

Bukevičius Vincas, 21, ūkin., Pilvingio k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Bulokas Vincas, 29, ūkin., Puvočių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Bulota Petras, Mielaišupio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IX.22.

Bulovas Pranas, siuvėjas, Juodupės m., Rokiškio aps., 1940/41 nužudytas vls. kieme.

Bulvičius Albinas, aviacijos kpt., Ukmergė, žuvo 1941.VI.22/25.

Bumblys Juozas, Lygių k., Platelių vls., Kretingos aps., nuž. Rainių miškely 1941.VI.24/25.

Bundza Vincas, Vilkabūdės k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Bunevičius Jonas, 35, ūkin., Gelažūnų k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1941.VI.25.

Bunga Stasys, Šiaulių aps., Joniškio apyl. part., išduotas 1954/55 susisprogdino.

Bunga Vytautas, Šiaulių aps., Joniškio apyl., part., išduotas 1954/55 susisprogdinęs.

Burkas, Zarasai, žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Burlinskas Jonas, 42, Kabelių I k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Burneikis Juozas, 26, ūkin., Demeniškių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.III.

Buteikis Severinas, 1911 m., kunigas, Tauragės aps.,

Eržvilko vikaras, 1941.IV.6 suimtas, kalintas Kauno s.d. kai. Dėl baisių kankinimų išėjo iš proto, 1941.VI.23 išėjo į laisvę, proto neatgavęs mirė S. Kalvarijoje.

Butėnas Julijonas, 1915, Dovydų k., Joniškėlio vls., Biržų aps., žurnalistas ir rezistencijos kovotojas, 1951.IV.19 parašytu nuleistas į Kazlų Rūdos miškus, slėptuvėje, tarp Griškabūdžio ir Lekėčių, Šakių aps., apsuptas 1951.V žuvo nuo nuodų ampulės.

Butkevičius Adolfas, prekyb., Kaunatava, Luokės vls., Telšių aps., 1941.VI.24/25 naktį nukankintas Rinių miškely.

Butkevičius Viktoras, 40, ūkin., Subartonių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Butkus Antanas, viršila, sušaudytas 1941.VI.29.

Butkus Jonas, Užbalių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VII.

Butkus Leonas, 1885, tarnaut. Batiškių k., Šakių vls. ir aps., žuvo kalėjime 1946.1.

Butmėnas, Šiaulių aps., Užventyje, buv. mokyki, sargas, šaulys, 1941.VI sukilimo dalyvis, II ok. metu žuvęs part., lavonas pamestas ant miestelio grindinio.

Butrimavičius Bronius, 27, ūkin., Mankūnų k., Miroslavo vls., Alytaus aps., nuž. 1945.III.

Butrimavičius Jonas, 24, mokin., Mankūnų k., Miroslavo vls., Alytaus aps., nuž. 1945.III.

Butrimavičius Pranas, 25, ūkin., Mankūnų k., Miroslavo vls., Alytaus aps., nuž. 1945.III.

Buividavičius Bronius, 53, tarnaut., Taučionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.II.7.

Buzūnas Vladas, 37, ūkin. iš Dzirmiškių k., Miroslavo vls., Alytaus aps., „Dainavos“ apyg. „Juozapavičiaus“ tėvūnijos part. vadas, žuvo 1947.1.11 Radžiūnų k., Miroslavo vis.

Bužas Kazimieras, 56, ūkin., Lopų k., Baisogalos vls., Kėdainių aps., nuž. 1949.

Chmieliauskas Juozas, Zarasai, mkt., ats. ltn., šaulių būrio vadas, nušautas 1941.VI.25.

Cibulskis Jurgis, iš Panevėžio aps., part., žuvo 1944.XII.28 kautynėse Žaliojo Girioj prie Daukšėnų k., Subačiaus vls., Panevėžio aps.

Cicėnas Kazys, savanoris, buv. vls. viršaitis, ūkin., policijos tarnaut., Imbradas, Zarasų aps., 1942/43 važiuojant iš namų, žmonos akivaizdoje, bolševikų agentų nužudytas.

Cijūnėlis Vytautas, Vilniaus Karo mokyklos kariūnas, 1941.VI.24 sušaudytas ties Ašmena.

Čaplikas Adolfas, 23, siuvėjas, Norulių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Čaplikas Jonas, 36, Vinkšninės k., Daugų vls., Alytaus aps., 1945.XI.12 numarintas badu.

Čaplikas Tadas, 45, ūkin., Samuniškio k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Čėglys Juozas, 20, ūkin., Miguičionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.II.7.

Čėpėnas Pranas, Velaikių k., Daugailių vls., Utenos, aps., žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Černiauskas Jonas, 34, ūkin., Rakatansų k., Daugų vls., Alytaus aps., nukankintas 1945.XII.15.

Čipkus Jonas, ūkin., Punia, Butrimonių vls., Alytaus aps., nuž. 1945.III.7.

Čižas Vytautas, 20, ūkin., Puvočių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nukankintas 1947.

Čyžius Juozas, 36, ūkin., Rymėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Čėbetavičius Kazys, 38, darb., Naravų k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Čėlius Juozas, 1919, Luokės m., Telšių aps., gyv. Pribitkos k., Tvėrių vls., Telšių aps., kareivis, sugautas bėgant per sieną, Arm. Karo tribunolo Vilniuje 1941.XI.15 nuteistas sušaudyti. Malonės prašymas SSSR aukščiausios tarybos 1941.IV.29 atmes-
tas.

Čėlkys Kazys, prekyb., Jurbarkas, Raseinių aps., kan-
kintas deginant padus, sulaužant kaulus. Žuvo kalėjime.

Čėponis, kpt., Raseinių aps., „Vaidoto“ rinkt. part. vadas, žuvo kautynėse 1948.11. Pamituvio k., Ariogalos raj.

Čėpukaitis Vladas, 33, Jurgiškių k., Alytaus vls., nuž. 1945.11.

Čėpulis Jonas, apie 40, Stankūnų k., Pandėlio vls., Rokiškio aps., part., žuvo 1951.V Varliškių miške, Pandėlio vis.

Čėpulis Juozas, ūkin., Kleboniškių k., Kauno aps., sušau-
dytas 1940/41.

Čėrapas Vincas, ūkin., Trečionių k., Trakų aps., bolševikų sušaudytas I ok. metu.

Čėrkevičius Jonas, Sarginės k., Šilavoto vls., Mari-
jampolės aps., nuž. 1945.IV.9.

Čėrniauskas Antanas, 1914, šaltkalvis, Rokiškis. 1941.VI.26 Apušotos miškely nužudytas: nukirsti dešinės rankos pirštai ir išplėštas gabalas galvos kiaušo.

Čėrnockis Motiejus, Juodbūdžių k., Veiverių vls., Marijam-
polės aps., nuž. 1946.XI.6.

Česiulis K., kalintas Pravieniškių darb. stov., 1941 m. pavasarį prižiūrėtojų primuštas ir nušautas.

Česnokavičius, stud., part., Smilgių apyl., Panevėžio aps., žuvo kautynėse 1945.III.

Čiapas Romualdas, Kaunas, 1944 rusų gatvėj nušautas.

Čibiras Antanas, jaun. puskar., 1941.VI.24 žuvo Vilniuje.

Čiras Bronius, 23, fotogr., Burokaraistė, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž., 1945.

Čirvinskas Boleslovas 1962.IX.26 Kaune nuteistas mirti ir sušaudytas.

Čiučiurka B., Švenčionėliai, II pas. karo metu nužudytas.

Čiupas Juozas, 24, ūkin., Strazdiškių k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VI.

Čiurinskas Andrius, 1907, Kaišiadorių vls., Trakų aps., mkt., 1941.VI.24/25 naktį nukankintas Rainių miškelyje.

Čiužas Antanas, 1922, Rietavas, Telšių aps., mokinys, šaulys, skautas, nukankintas Rainių miškelyje 1941.VI.24/25.

Čiužas Pranas, Aliejai, Raseinių aps., I ok. metu nukankintas Raseinių kai. kieme.

Dabašinskas Juozas, Topetiškių k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Dabrila Justinas, 1905, Našiškų vnk., Vilkaviškio vls., kunigas, fil. dr., Vilkaviškio kun. sem. prof. ir dvasios vadas, nuž. 1941.VI.22 Budavonės miške, Lankeliškių par., Vilkaviškio aps.

Dabulevičius K., 25, ūkin., Simnas, Alytaus aps., nuž. 1946.X.19.

Dabulevičius Vincas, 22, ūkin., Simnas, Alytaus aps., nuž. 1947.VI.19.

Dagelis Jonas, g. Tryškių vls., Telšių aps., — nuov. vachm., 1943 miške vieškelyje komunistų nušautas.

Dagys Kazimieras, 1915, šaltkalvis, Juodupė, Rokiškio aps., 1941.VI sukilmo dalyvis, 1965.XI Rokiškyje nuteistas mirti ir sušaudytas.

Dailidė, kareivis, žuvo 1941.VI.24 netoli Daugų, Alytaus aps.

Dailidūnaitė Albina, Mačiūnų k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.V.13.

Daknevičius Stasys, 1904., Vaitelių k., Gargždų vls., Kretingos aps., ūkin., šaulių b. vadas, pavasarininkas, Rainių miškelyje nukankintas 1941.VI.24/25.

Dalbokas Viktoras, 1911, Norkūnų k., Krakių vls., Kėdainių aps., ūkin., šaulys, part., sušaudytas 1944.XII.17.

Dalbokas Vincas, Krakių m., Kėdainių aps., part., sušaudytas 1944.XII.17.

Dambauskas Antanas, 28, ūkin., Roičių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.

Dambrauskas Jonas, part., „Juozapavičiaus^{1*}“ dalinio vadas, žuvo 1947.

Dambrauskas Jonas, ūkin., Bakaleriškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.IX.1.

Dambrauskas Vaclovas, 1879, kunigas, garbės kan., Kuršėnų klebonas, 1941.VI.23 nukankintas: akys išbadytos, rankos išlaužtos ir nušautos.

Danulevičienė Malva, 47, ūkin., Ratnyčia, Druskininkų vls., nuž. 1941.

Danulevičius Alfonsas, 21, ūkin., Ratnyčia, Druskininkų vls., nuž. 1947.

Dapkus Petras, kareivis, 1941.VI.24 žuvo Varėnos poligone.

Daraškevičius Sergiejus, kareivis, 1941.VI.24 žuvo ties Valkininkais, Trakų aps.

Dargis Kazys, 1941.VI.25 besitraukiančių rusų Viekšniuose, Mažeikių aps., sumuštas ir pakartas.

Dargis Leonas, 1941.VI.24 nuž. Viekšniuose, Mažeikių aps.

Daubaras Antanas, 14, Zarasų aps., Baibių pr. mok. aikštėje 1941.VI.24 sušaudytas.

Dauda Petras, 28, ūkin., Burbonių vnk., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.VIII.18.

Daugėla Jonas, 1909, Šventėžerio vls., Seinų aps., kunigas, Kaišiadorių vysk., Stirnių par. administratorius, šaulys, sušaudytas 1941.VI.27.

Daukantienė, 18, Pravieniškių d. stov. tarnaut., sušaudyta 1941.VI.26 Pravieniškėse.

Daukša Pranas, 1914, Ažuolinės k., Skaudvilės vls., Tauragės aps., mkt., šaul. būrio vadas, nukankintas Rainių miškely 1941.VI.24/25.

Daukšys, buv. polic., 1941.VI sukilimo dalyvis, žuvęs Kačerginėje, Kauno aps.

Daunoras Jurgis, Ziegždrių k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Daunoras Kazys, 55, ūkin., Liciškių k., Jiezno vls., Alytaus aps., 1945.VIII.12 nukankintas kalėjime.

Degesys Juozas, 27, ūkin., Vėžionių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VI.6.

Degutis Albinas, Pašlavančio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.

Degutis Kazys, Marijampolės aps., Balbieriškio apyl. „Dzūkų“ rinkt. „Vaidoto“ part. dalinio vadas, žuvo 1946.VI. Balbieriškio apyl.

Dencevičius Petras, 29, darb., Jononių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.III.

Deškus Stasys, 34, ūkin., Gruožnykų k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1944.IX.19.

Deveikis, Užulėnio k., Taujėnų vls., Ukmergės aps., 1941.VI.24 apie 1 km už Smėlynės, Alėjos miške nukankintas.

Dibisteris Antanas, 1904, Gribžėnų k., Gargždų vls., Kretingos aps., ats. j. ltn., mkt., šaul. būrio vadas, 1941.VI.24/25 naktį Rainių miškely nukankintas.

Dičpinigytė Danutė, gail. sesuo, Marijampolės aps., nuž. 1946.

Didiką Juozas, 50, ūkin., Ginakiemio k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.III.9.

Didžiulis Jonas, 1941.VI. bėgančių iš Lietuvos bolševikų nuž. Panevėžyje.

Diksaitė Bronė, 1924, Bogušiškių k., Alovės vls., Alytaus aps., „Dainavos“ apyg. „Geležinio Vilko“ rinkt. part., žuvo kautynėse 1949.XI.26.

Dimša Kostas, 22, ūkin., Žvikelių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.8.

Dirsė Albertas, 14, Sakonių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945. VIII.7.

Dirsė Bronius, 39, ūkin., Karliškės k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VIII.4.

Dobelis, Nirtaičių k., Radviliškio vls., Šiaulių aps., 1947 rusų prie Radviliškio nušautas, o jo žmona nukankinta.

Dočkus Justas, 1925, Kaune baigęs gimn., 1945.III. savanoris prancūzų legione Indokinijoje, pasibaigus sutarties laikui, ryšiui su Lietuva palaikyti vyko Lietuvon ir ten žuvo.

Donėla Alis, Kretingos aps., Skuodo apyl. part., žuvo 1948.

Dovainis Jonas, Biržų aps., Salamiesčio apyl. part. būrio vadas, žuvo 1949.

Dovydaitis Juozas, ūkin., Tabariškės, Garliavos vls., Kauno aps., 1945.V.19 Kaune ruso karininko nušautas.

Dranginis Motiejus, 68, ūkin., Rudėnų k., Gudelių vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.IX.17.

Drevinskas, stud., 1941.VI.25 nuž. Biržuose.

Drulia, Lukiškių k., Pakuonio vls., Kauno aps., nušautas 1947.

Drulienė, ūkin., ir jos 4 m. vaikas, Lukiškių k., Pakuonio vls., Kauno aps., nušauti 1947.

Drulytė Marija, Lukiškių k., Pakuonio vls., Kauno aps., nušauta 1947.

Drupas Stasys, jaun. puskar., Švenčionėlių aps. rinktinės, mirė nuo žaizdų 1941.VII.2.

Dubeika Juozas, kareivis, žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Dubinskas Leonas, Gipėnų k., Dusetų vls., Zarasų aps., II okup. metu su visa Seimą nužudytas, trobesiai sudeginti.

Dubosas Bronius, piemenukas, Jonišliškių k., Kauno aps., sušaudytas I okup. metu.

Dudėnas Jonas, polic., Zarasų aps., žuvo kautynėse su okupantais 1944X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Dudonis Antanas, Topetiškių k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Dukša J., mokyt., Švenčionėliai, II pas. karo metu nužudytas.

Dulius Jonas, 31, ūkin., Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.IX.4.

Dumbliauskas Bronius, 35, Luksnėnų k., Alytaus vls., 1945.11 suimtas mirė kai.

Dumbliauskas Juozas, 36, ūkin., Luksnėnų k., Alytaus vls., nuž. 1945.IX.

Dumbliauskas Vaclovas, Radžiūnų k., Alytaus vls., part., žuvo 1947.XII.8 Tolokių k., Mirslavo vls., Alytaus aps.

Dusevičius Petras, 25, ūkin., Vaikantonių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.8.

Dvarionas Jonas, nuo Salantų, Kretingos aps., 1948 susišaudant sužeistas ir buožėmis užmuštas.

Dzenkauskaitė Bronė, 22, ūkin., Škėvonių k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1945.11.12.

Dzenkauskas Vytautas, 24, ūkin., Škėvonių k., Birštono vls., Alytaus aps., nukankintas 1946.XII.23.

Dzidzevičius, „Dainavos“ apyg. part., žuvo 1945.XII. Alovės vls., Alytaus aps.

Dziekevičius Jonas, agr., Trakų aps., part., žuvo 1941.VI.22

Dziekowski, dr., apie 70 m., Vilnius, deportuojant į Rusiją mirė Vilniaus gelž. st., traukiny 1941.VI.14/15.

Dzikas Juozas, Kėdainių aps., Grinkiškio apyl. part. „Kęstučio“ būrio vadas, žuvo II ok. metu.

Dzikas Pranas, 1940/41 m. nuž. Josvainiuose, Kėdainių aps.

Dzikas Vacys, 1940/41, nuž. Josvainiuose, Kėdainių aps.

Dzimida Jonas, 24, iš Veisiejų, Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrėtojas, 1941.VI.26 Pravieniškėse sušaudytas.

Dzingelis Vincas, 30, ūkin., Matiešonių k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1945.II.5.

Dziuskevičius Kazys, 40, iš Veisiejų, Pravieniškių priv. darb. stov. prižiūrėtojas, 1941.VI.26 Pravieniškėse sušaudytas.

Dženkaitis Jonas, 1906, aviac. ltn., su mažu part. būreliu gindamas nuo rusų Aleksoto tiltą žuvo 1941.VI.23.

Džerviūtė Bronė, ūkin., Pievagalių k., Alytaus vls. ir aps., nuž. 1947.VII.17.

Eibutis, iš Tirkšlių, telef. lin. prižiūrėtojas, Seda, Mažeikių aps., taisant telf. laidus, 1941.VI.22 nušautas Rupeikių dv. griovyje.

Eidimtas Adolfas, 1915, Smilgių k., Žarėnų vls., Telšių aps., ltn., rezistencijos veikėjas, nuo 1944 m. LLA vadas, nuž. 1945 Vilniuje.

Eidimtas Stasys, 1917, Smilgių k., Žarėnų vls., Telšių aps., part., 1945 žuvo Kantaučio k. laukuose, Žarėnų vis.

Eidukevičius Vladas, 1891, Kaune, dailininkas, žuvo Kaune 1941.VI.23.

Eirošius Pranas, kareivis, žuvo 1941.VI.23 Valkininkų vls., Trakų aps.

Franka Antanas, 38, darb., Medvišių k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.1.1.

Franka Motiejus, Čiudiškių k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VIII.17.

Fridmanas Edvardas, I ok. metu nukankintas Kauno kai.

Gabrevičius Antanas, Dambavos k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.V.

Gabrusevičius Povilas, savanoris, sargas, Zarasai, 1945.VI.25 Zarasų kai. kieme nušautas.

Gaidys, stud., I ok. metu nuž. Užpaliuose, Utenos aps.

Gaidys Jokūbas, 33, seniūnas, Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Gaidys Jonas, 37, ūkin., Raudonikių k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1945.IV.8.

Gaidys Jonas, 23, ūkin., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus- aps., nuž. 1944.

Gaidys Jonas, 22, ūkin., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Gaidys Mikas, 57, ūkin., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Gaidys Tomas, 21, mkt., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Gaigalaitis Valteris, 1897, Endriūšių k., Smalininkų vls.,

Pagėgių aps., agronomas, docentas, 1945 rusų sušaudytas V. Prūsuoose.

Gailius, dar 1952 Rietavo miškuose veikęs part., žuvęs kautynėse.

Gailius Vaclovas, Tauragės aps., part. būrio vadas, žuvo kautynėse 1952.X Gvaldų k., Šilalės raj.

Gailius Vaclovas, 1900, Gerainių k., Plungės vls., Telšių aps., gyv. Didvyčių k., Plungės vls., ūkin., nukankintas 1941.VI.24/25 naktį Rainių miškely.

Gainaitė Elena, 18, ūkin., Damanonių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1947.III.19.

Gaižauskas Andrius, 25, Negirvos k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., ūkin., part., žuvo kautynėse 1945.1 Graužų miške.

Gaižauskas Antanas, 33, Negirvos k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., part., a. 1944 Kalėdas Juodžių miške suimtas, tardant užmuštas.

Gaižauskas Apolinaras, 24, Negirvos k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., part., žuvęs kautynėse 1945.1 Graužų miške.

Gaižauskas Jeronimas, Negirvos k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., stud., part., žuvo 1945 Ariogalos vls., Paginiavo vnk.

Gaižauskas Simas, 23, Negirvos k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., part., žuvo kautynėse 1945.1 Graužų miške.

Galčius Zigmas, 30, mkt., Valakėliai, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Galinis Antanas, polic. vyr. vachm., žuvo II ok. metu Trakų aps.

Galinskas, 20, ūkin. Paginiavo k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., part., žuvęs kautynėse 1945.1 Graužų miške.

Galinskas Bronius, 23, ūkin., Paginiavo k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., part., žuvęs kautynėse 1945.1 Graužų miške.

Galminas Antanas, a. 1919, ūkin., Kliukių k., Upynos par., Tauragės aps., part., II ok. metu nužudytas Šilalėje.

Galminas Jonas, ūkin., Kliukių k., Upynos par., Tauragės aps., part., žuvęs 1947 ar vėliau.

Garbaravičius Klem., Pužiškių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VI.8.

Garbšys Jonas, iš Vyželių k., Salako vls., Zarasų aps., Švėdriskės šaul. būrio vald. pirm., mkt., Žeimiai, Kėdainių aps., 1941.VI.14 suimtas, atsisakė vykti iš Lietuvos, mirtinai sumuštas ir įmestas į žvyruobę, po 2 d. mirė.

Garmus Martynas, 27, darb., Daunorų k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IX.

Gaudutis Augustinas, Kretingos aps., Darbėnų vls., sekret., šaulių veikėjas, 1941.VI.24/25 naktį nukankintas Rainių miškely.

Gaulia, ūkin., Jasų k., Dusetų vls., Zarasų aps., part. talkininkas, nušautas 1944 m. rudenį, Markūnų k.

Gauronskis, a. 30, ūkin., Avižėlių k., Papilės vls., Šiaulių aps., 1941.VI.26 sušaudytas už Papilės m.

Gauronskis, a. 30, Šiaudinės eigulis, Papilės vls., Šiaulių aps., 1946.VI.26 sušaudytas už Papilės m.

Gavelis Petras, 34, ūkin. Melnytėlės k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.V.16.

Gavėnas Vytautas, Suvalkijos part. „Tauro“ apyg. „Vytauto“ rinkt. vadas, žuvo 1949 prie Vištyčio.

Gavulis Petras, ltn., 1941.VI.24 sušaudytas Švenčionyse.

Gečionis Vaclovas, ūkin., Pikuškių k., Butrimonių vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VI.1.

Gedmintas Jonas, 1924, Gailaičių k., Švėkšnos vls., Tauragės aps., 7 kl. mokin., 1941.VI.21/22 naktį savo namuose bolš. pasieniečių nukankintas: pririštas sode prie obels, apdegintas ir peršautas per galvą.

Gedvilas F., ltn., žuvo kovoje Rytų Lietuvoje 1943 m.

Geiba Antanas, a. 1913, darb., Šiulių k., Zapyškio vls., Kau-
no aps., sušaudytas 1941.VI.26 Pravieniškių priv. d. stov.

Gelžinis Ignas, Šalpropių k., Kražių vls., Raseinių aps., Kre-
tingos aps. mokesč. inspekt., 1941.VI.24/25 naktį nukankintas
Raišių miškelyje.

Gembutas Bronius, Skuodiškės part., žuvo 1948.

Genedi Maušas, a. 34, Lieplaukės bžn., Telšių aps.,
Pravieniškių priv. darb. stov. prižiūrėtojas, 1941.VI.26
sušaudytas.

Genevičius Povilas, 22, Rumšiškių vls., Kauno aps., Pravie-
niškių priv. darb. stov. prižiūrėt., 1941.VI.26 sušaudytas.

Gergelis Matas, Stuomenų k., Šilavoto vls., Marijampolės
aps., nuž. 1945.IV.12.

Gerulaitis Stasys, 63, atvykęs iš JAV „Drobės“ fabr. akci-
ninkas, ūkin., Mikolina, Veliuonos vls., Kauno aps., Pravieniškių
priv. darb. stov. 1941.VI.26 sušaudytas.

Gerulis Vincas, Šiauliškių k., Prienų vls., Marijampolės
aps., nuž. 1946.IX.6

Giedraitis Jonas, 18, ūkin., Kazimieravo k., Daugų vls.,
Alytaus aps., nukankintas 1944.VII.16.

Giedrikas Jonas, Marijampolės apyg. teismo teisėjas, II
okup. metu sušaudytas.

Gyls Juozas, Elzbiecinkos k., Šilavoto vls., Marijampolės
aps., nuž. 1946.VI.7.

Gineikis, part., bolš. Jonavoje nuteistas mirti.

Girčys Balys, 1923, Marciuniškių k., Dusetų vls., Zarasų
aps., part., žuvęs 1945 Jaskoniškių vnk.

Girdžiūnas Stepas, 1908, Spirakių k., Šeduvos vls., Panevėžio aps., ltn., Panevėžio aps., Žaliojo Girioj part. dalinio vadas, žuvo kautynėse 1945.IX.

Glaudelis Vacys, 1941.VI nužudytas Petrašiūnuose.

Glavickas Juozas, 27, ūkin., Puvočių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Glzauskas Henrikas, 1918, Beržų dv., Kėdainių aps., Sedos vid. mok. raštin., šaulys, 1941.VI.24/25 naktį nukankintas Rainių miškely.

Glinskas Petras, jaun. puskar., žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Glovackas Pijus, 1902, Bartininkų vls., Vilkaviškio aps., I ok. metu komisarių tarybos pirm. pav. ir valst. plano komis. pirm., 1941.VI. bolš. sušaudytas.

Glunda, Seda, Mažeikių aps., sušaudytas 1941.VI.

Glušinskas Juozas, 23, ūkin., Gluosninkų k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1947.IV.19.

Grabys I ok. metu mirė Šiaulių kai.

Graičiūnas Juozas, 28, darb., Serijai, Alytaus aps., nuž. 1947.X.14.

Gramba Jonas, 23, ūkin., Deškonų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.VII.19.

Grauželis Juozas, 61, mkt., Rockiai, Serijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Gražinskas Pranas, kareivis, nuž. Pabradėje, Švenčionių aps., 1941.VI.25.

Gražiai, 2 broliai iš Rakėnų k., Dusetų vls., Zarasų aps., part., 1945 m. žiemą žuvo ant Sartų ežero, netoli Kriaunų; žuvusiems išplėštos akys ir padėtos prie lavonų.

Gražulis Juozas, nuž. I ok. metu Kauno kai.

Grybauskas Vladas, buhalt., I ok. metu sušaudytas.

Gricius, Vilniaus Karo mokyklos kariūnas, žuvo 1941.VI.25 netoli Labanoro.

Grigaitis Petras, Šaltininkų k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. II ok. metu.

Grigalavičius Adolfas, 28, mokytojas, Mikniūnų k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Grigaliūnas Antanas, 1941.VI nuž. Šiauliuose.

Grigaliūnas Kazys, 1912, Pašvitinyje, Šiaulių aps., ltn., vežant į Sibirą 1941.VI.22 nušautas tarp Vilniaus ir Vilnijos, kai bandė pabėgti.

Grigas Jonas, 21, ūkin., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Grygelis Alfonsas, šaulys, Gelgaudiškis, Šakių aps., nuž. 1941.VI.21.

Grigonis Antanas, 32, ūkin., Pelekonių k., Jiezno vls., Alytaus aps., suš. 1945.IV.

Grigonis Vincas, 29, ūkin., Pelekonių k., Jiezno vls., Alytaus aps., 1945.IV Jiezne nukankintas: surištomis rankomis įmestas į ugnį.

Grikevičius Fulgencijus, 1902, Galminių k., Degučių vls., Zarasų aps., gydyt., žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Grimalauskas Petras, Stuomenų k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Grimalauskas Vincas, Stuomenų k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Grincevičius Bronius, Ramygalos vls., Panevėžio aps., šaulių būrio vadas, 1941.VI. sukilėlių vadas, po karo žuvęs part.

Griškonis Jonas, 50, ūkin., Paberžynės k., Simno vals., Alytaus aps., nuž. 1946.III.19.

Griškonis Vacius, 20, ūkin., Paberžynės k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1946.III.19.

Grižanauskas Jonas, 1913, Pilkėnų k., Jūžintų vls., Rokiškio aps., 1941.VI.24 nukankintas Papartynės miške (5 km nuo Rokiškio).

Gromickas Romanas, puskar., žuvo 1941.VI.23 Vilniuje.

Grušas Vincas, 1908, kunigas, 1950 nušautas Tryškiuose.

Grušauskas, Alytaus aps., Seirijų part. batai, vadas, žuvo 1946 ar vėliau.

Gruštas, 1941.VI. nužudytas S. Kalvarijoje, Marijampolės aps.

Gruzdis Antanas, Zirniškių k., Iglirkėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Gružauskas Mečislovas, dvarininkas, Pabaisko vls., Ukmergės aps., 1941.VI.24 prie plento Zarasai—Daugpilis, Alėjos miške, nukankintas.

Gudaitis Edvardas, 26, iš Veisiejų, Pravieniškių priv. darb. stov. prižiūrėt., sušaudytas 1946.VI.26.

Gudaitis Justinas, ūkin., Suvalkijoje, II ok. metu sušaudytas.

Gudas Teofilus, Šimonių girioje veikusių part. būrio vadas, apsuptas 1952.X.13 nusišovė.

Gudauskas Antanas, Išlaužas, Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1944.XI.1.

Gudauskas Pranas, I ok. metu nuž. Gargžduose, Kretingos aps.

Gudavičius, Tauragės raj., Purviškių—Pašaltuonio miškuose veikęs part., žuvo kautynėse 1945.VII.

Gudeliai, 2 broliai, Bilaišių k., Dusetų vls., Zarasų aps., part., žuvo kautynėse 1945.

Gudynas Leonas, Živavodės k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Gudynas P., stud., Kaunas — Aleksotas, 1941.VI sukilimo dalyvis, žuvo Linksmadvary 1941.VI.23.

Gudynas Vytautas, Gustaitynės k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1947.II.5.

Gudonis Antanas, 1911, Panevėžio aps. ligoninės gyd. nuž. Panevėžio NKVD patalpų rūsyje 1941.VI.26.

Gudukas Vytautas, 20, ūkin., Nedzingė, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Gudžiūnas, ūkin., I ok. metu nukankintas Raseinių kai.

Gudžiūnas Antanas, Akmeniškių k., Girkalnio vls., Raseinių aps. Jo lavonas rastas Raseinių kai. 1941.VI.24.

Gudžiūnas Kazys, part., 1945 Ariogalos vls., Paginiavo vnk., pateko į pasalas ir žuvo.

Guiga J., Švenčionėliai, II pas. karo metu nužudytas.

Gulbinai, 2 broliai, A. Panemunės sanator. ūkio darb., 1941.VI.24 Pažaislio miške nužudyti — akys išdurtos, liežuvis nuplautas.

Gulbinas Antanas, kareivis, 1941.VI.23 žuvo Vilniuje.

Gumauskas Juozas, 50, ūkin., Saulėnų k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1946.XI.

Gumauskas Vincas, ltn., žuvo 1941.VI.

Gurevičius Antanas, stud., 1941.VI. Kaune žuvęs part.-sukilėlis.

Gustaitis Pranas, 1910, Vainuto m., Tauragės aps., kunigas, Viešvėnų klebonas (Telšių aps.), suimtas 1946.1, kalintas Vilniaus kai., sušaudytas 1946.XI.

Gužauskas Pranas, 1911, Telšių aps. ipotekos jst. ved., šaulių, skautų veikėjas, 1941.VI.24/25 naktį Rainių miškely nukankintas.

Gvazdauskas Andrius, ūkin., 8 ha sav., Basonių k., Kauno aps., nukankintas I ok. metu.

Gvazdauskas Stasys, Basonių k., Kauno aps., sušaudytas I ok. metu.

Ilakojis Jonas, sušaudytas 1941.VI Linkuvoje, Šiaulių aps.

Ilius Julius, 20, ūkin., Daujotu k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., part., 1945.1. žuvęs kautynėse Grauzų miške.

Ilius Vytautas, ūkin., Daujotu k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., part., pasinaudojęs „amnestija“ legalizavosi, 1945 rudenį prie Purvių upelio nukautas.

Indriliūnas Mamertas, 1920, Gataučių k., Vabalninko vls., Biržų aps., mirė part. laisvės kovoje 1946.

Indruškienė, a. 26, Pravieniškių priv. darb. stov. tarnaut., 1941.VI.26 sušaudyta.

Iškauskas Petras, 31, darb., Balbieriškis, Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.7.

Ivanauskas Fioktistas, kareivis, žuvo 1941.VI.24 ties Valkininkais, Trakų aps.

Ivanauskas Julius, 23, ūkin., Masališkės k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Ivanauskas Rokas, 33, ūkin., Masališkės k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Ivanauskas Vincas, 36, ūkin., Masališkės k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Ivanauskienė Marija, 25, ūkin., Masališkės k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Ivoškis-Ivaškevičius Leonas, Kelmės vls., Raseinių aps., 1941.VI sukilimo dalyvis, part., žuvo 1946 Kareiviškės vnk., Kražių vls., Raseinių aps.

Jablonskis Juozas, 1911, Udrabių k. Mosėdžio vls., Kretingos aps., buv. polic., 1941.VI.24/25 nužudytas Rainių miškely.

Jacunskas Balys, I ok. metu nukankintas Kauno kai.

Jagminas Adolfas, 1911, Tryškiuose, Šiaulių aps., buhalt., nukankintas Rainių miškely 1941.VI.24/25.

Jagminas Bronius, grandinis, žuvo 1941.VI.23 Valkininkų vls., Trakų aps.

Jakavonis Alfonsas, 22, ūkin., Mašnyčios k., Druskininkų vls., nuž. 1945.

Jakavonis Vytautas, 1922, moksleivis, Randamonių k., Druskininkų vls., Alytaus aps.; pasitraukė į vakarus; parašytu nuleistas part., 1945.II.2 žuvo kautynėse Pieriškių k., Merkinės vls., Alytaus aps.

Jakinevičius Petras, Vazgaikiemio k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VIII.5.

Jakomai, 2 broliai, part., 1948 žuvę kautynėse Alsėdžių vls., Telšių aps.

Jakšys Mykolas, ūkin., šaulys, Utenos aps., Vyžuonų apyl., part., ant Kartės kalno 1945.V.12 sušaudytas.

Jakštas Jonas, ūkin., savanoris, ats. j. ltn., Tverų šaul. būrio vadas, Rainių miškely nukankintas 1941.VI.24/25.

Jakštis St., I ok. metu kalintas Kaune, II ok. pradžioje Žemaitijoje pakartas.

Jakubauskas, I ok. metu Joniškėlio kai. nužudytas.

Jakučionis Dominikas, Pajiesio k., Garliavos vls., Kauno aps., nuž. 1947.VII.8.

Jakutavičius, Dzūkijoje, part., žuvęs 1949 pavasarį Mankūnėlių k., Lazdijų raj.

Jakutavičius Liudas, 23, ūkin., Balkasodis, Miroslavo vls., Alytaus aps., nuž. 1946.11.14.

Jakutis, Tauragės aps., Gaurės apyl., part. būrio vado pav., žuvęs 1948.XII.25.

Jakutis Bronius, kareivis, žuvo 1941.VI.23 už Paluknės.

Janavičius Tadas, 1941.VI. sukilimo dalyvis Užventyje, Šiaulių aps., sušaudytas 1943.

Jančiukas Aleksas, 27, iš Veisiejų, Pravieniškių darb. stov. prižiūrēt., 1941.VI.26 sušaudytas Pravieniškėse.

Jančiukienė Pranė, iš Veisiejų, 1941.VI.26 sušaudyta Pravieniškėse.

Jančius V., mokinyš, Radvišliškis, Šiaulių aps., I ok. metu nužudytas.

Jankauskas Aleksas, darb., 1941.11.17 suimtas Brenkių k. Alsėdžių vls., Telšių aps., Rainių miškely nukankintas 1941.VI.24/25.

Jankauskas Antanas, 32, Naravų k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VI.20.

Jankauskas Bronius, kareivis, žuvo prie Merkio upės 1941.VI.23.

Jankauskas Julius, ltn., žuvo 1941.VI.23 ties Vydėnais.

Jankauskas Juozas, Radviliškis, Šiaulių aps., I ok. metu tardant nukankintas.

Jankevičius Mykolas, 1913, puskar., 1941.VI.23 žuvo Vilniuje.

Jankūnas Pranas, kultūrtech., Papilė, Šiaulių aps., sušaudytas 1941.VI.26.

Janonis, ltn., Rudžių k., Kamajų vls., Rokiškio aps., Aukštaitijoje part. vadas, II ok. metu sužeistas, suimtas ir nukankintas.

Janulevičius Jonas, Masališkės k., Druskininkų raj., Dzūkijoje veikęs part., žuvo kautynėse 1949, Merkinės apyl., Alytaus aps.

Janulevičius Vladas, 29, ūkin., Cecervinės k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1944.XII. 19.

Janulis, 1941.VI. nuž. Šiauliuose.

Janušas, kareivis, žuvo 1941.VI.26 Pateronių k., Alovės vls., Alytaus aps.

Janušauskas Bronislovas, ūkin., Miežiūnų k., Krinčino vls., Biržų aps., nuž. 1945.11.12.

Januška Alfonsas, 27, Salantų vls., Kretingos aps., Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrēt., sušaudytas 1941.VI.26

Jaraminas Jonas, 31, polic., Kaniūkai, Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.IV.10.

Jaruševičius Adomas, ūkin., Krūžūnų k., Butrimonių vls., Alytaus aps., nuž. 1946.11.

Jaruševičius Alfonsas, ūkin., Pikuškių k., Butrimonių vls., Alytaus aps., nuž. 1947.III.

Jasas Tomas, ūkin., buv. Klabu k. vals. viršaitis, Kvėdarnos vls., Tauragės aps., nuž. 1941.VI.24.

Jasinskas Antanas, 19, ūkin., Paserninkų k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.

Jasinskas Jonas, darb., Vilkaviškio aps., šautuvų buožėmis užmuštas 1947.II.9. Suskaldytas galvos kiaušas, ištaškyti smegenys.

Jasiukevičius, Alytaus aps., Merkinės apyl. part., žuvęs kautynėse 1949.

Jasiukevičius Antanas, Šafarkos k., Jonavos vls., Kauno aps., šaulys, nušautas Retošilių miške 1941.VI.22.

Jasiūnas A., Vilkaviškis, 1940 kalintas Kauno s. d. kai., sušaudytas.

Jasiūnas Petras, Panevėžys, prie cukraus fabr. nuž. 1941.VI.24.

Jasiūnas Stasys, Biržų girioje part., žuvęs 1954 Rasčiūnų miške, Pandėlio vls., Rokiškio aps.

Jazokas Vladas, 1920, Pasvalyje, Biržų aps., ltn., žuvęs „Žaliosios“ part. rinkt. vadas.

Ječys Domininkas, 1896, Š. Lietuvoje, kpt., Pietų Lietuvos part. vadas, 1947.VIII.11 Punios šile apsuptas kovodamas žuvo.

Jekevičius Antanas, Topetiškių k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Jelenskis Antanas, Širvintos, Ukmergės aps., nušautas 1941.VI.23.

Jezukevičius Alfonsas, 17, ūkin., Norulių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Jezukevičius Pranas, 26, ūkin., Purplių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Jocys Stasys, 1901, Pitkiškio k., Endriejavo vls., Kretingos aps., vargonininkas, vėliau krautuvinė, nukankintas Rainių miškelyje 1941.VI.24/25.

Jokūbaitis Petras, Kaziškės k., Tauragės aps., apyl. part. ryšininkas, žuvęs 1951.

Jokubauskas Bronius, Armeniškių k., Seredžiaus vls., Kauno aps., 1941.VI. sukilimo dalyvis, part., žuvo 1949.

Jokubauskas Modestas, Armeniškių k., Seredžiaus vls., Kauno aps., 1941.VI. sukilimo dalyvis, part., žuvo prieš 1949.XII.

Jonavičius Vladas, 24, ūkin., Varstociškė, Miroslavo vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IX.

Joniūnas Kazys, Vartų k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.XII.8.

Jonuška Juozas, viršila, žuvo 1941.VI.29.

Jonuška Pranas, Vabalninkas, Biržų aps., part., žuvo prieš 1951.X.

Joskandras Jonas, 22, Darbėnai, Kretingos aps., Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrēt., sušaudytas 1941.VI.26.

Josmantas Antanas, buv. Mažeikių aps., Ylakių polic., nuov. vachm., part. dalinio vadas, žuvo kautynėse 1945.

Juknaitis Edvardas, 38, karininkas, Vieciūnų k., Druskininkų vls., nuž. 1947.

Juknevičius Andrius, 1882, kunigas, Alytaus aps., Merkinės klebonas ir dekanas, 1941.VI.24 už Kaišiadorių m., pamiškėj sušaudytas.

Juočys Juozas, Pakuprio k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1944.XII.2.

Juočys Kazys, Pakuprio k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.11.22.

Juodis, Raseinių raj. part., žuvęs kautynėse 1945 Pabarčių miške.

Juodsdukis, Daunorių k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Juodsdukis Andrius, Pagirėlių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VII.1.

Juodsdukis Juozas, motina — Ona, 70, sūnus Pranas, duktė — Petronė, ūkin. iš Skuigės k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., 1945.VII.2 nužudyti ir trobesiai padegti.

Juodsdukis Petras, Pagirėlių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VIII.

Juodžbalis Jonas, spaustuvės darb., 1941.VI. žuvęs sukilimo dalyvis.

Juonys Alfonsas, 40, ūkin., Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IX.15.

Juonys Jonas, 36, ūkin., Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.4.

Juozaitytė Marcelė, Grabavos k., Garliavos vls., Kauno aps., nuž. 1945.VII.8.

Juozapavičienė Ona, sūnus — Vincas, I ok. metu Kaune nušauti.

Juozaponis Kazys, 40, savanoris, teisininkas, 1941.VI,

vežamas į Sibirą, Vilnelės geležin. g. st. bandęs organizuoti tremiamųjų išvadavimą, nušautas kai atidarinėjo vagonų duris.

Juravičiūtė Izabelė, Išmanų k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VIII.5.

Jurčiukonis, 28, ūkin., Bagdononių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.

Jurčiukonis Antanas, 28, ūkin., Lapšių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1944.XII.10.

Jurelevičius Albertas, 18, ūkin., Cimoniūnų k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1946.V.19.

Jurelevičius Kostas, ūkin., buv. šaulys, Utenos aps., Vyžuonų apyl. part., žuvęs kautynėse 1945.V.12 Vyžuonų miške.

Jurešius Kazys, Gudelių k., Veiverių vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.

Jurevičius, a. 1926, Salantai, Kretingos aps., 1944 nukautas ties Platelių ežeru.

Jurgaitis Simas, 1910, Gudirvių k., Skaudvilės vls., Tauragės aps., buv. polic. vachm., part. skyr. vadas, nuž. 1952.

Jurgaitis Teofilis, Joniškėlis, Biržų aps., I ok. metu nušautas.

Jurgaitytė, Paupinio k., Skaudvilės vls., Tauragės aps., part., žuvo II ok. metu.

Jurgelevičius Adolfas, 35, šaltkalvis, Nedzingė, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Jurgelionis, Svėdasų vls., Rokiškio aps., nukautas 1941.VI sukilimo metu Duokiškyje.

Jurgelioniai, 3 broliai, Svėdasų vls., Rokiškio aps., 2 part. ir 1 rėmėjas, visi nukauti 1945 ar 1946 m.

Jurgutis Bronius, 1917, Kiaupiškių k., Darbėnų vls., Kretingos aps., kunigas, vikaras ir kapelionas Mažeikiuose, benešdamas maistą sužeistiems part. Žemaitijoje žuvo 1944.X.

Jurkevičius Jonas, nuž. 1941.VI Obeliuose, Rokiškio aps.

Jurkevičius Vytautas, Naravų k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VIII.23.

Jurkonis Antanas, grandinis, žuvo 1941.VI.23 Pažeimenės poligone prie Pabradės, Švenčionių aps.

Jurkša Petras, Kuro k., Lekėčių vls., Šakių aps., Kazlų-Rūdos miškuose „Gel. Vilko“ rinkt. vieno part. dalinio vadas, susisiekę su iš Vakarų grįžusiais part. vadu J. Lukša ir J. Butėnu, žuvo 1951 miške tarp Griškabūdžio ir Lekėčių.

Jurkšaitė T., Debeikių m., Utenos aps., sušaudyta 1941.VI.24.

Jurkus Leonas, 1905, kunigas, 1954 nušautas Nerimdaičių bžk., Nevarėnų vls., Telšių aps.

Jusas Julius, part., nušautas 1944.XII.13 ar 14 d. Pievagalių k., Alytaus vls.,

Jusas Julius, ūkin., Strielčių k., Alytaus vls., nuž., 1944.X-11.17.

Juška Algirdas, 21, ūkin., Ginčionių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.1.20.

Juška Antanas, g. Jaščiagalių k., Subačiaus vls., Panevėžio aps., apyl., part. vadas, žuvo Gitėnų miške 1950 ar 1951.

Juška Stasys, Pavandenio apyl., Varnių vls., Telšių aps., part., 1948 Daukantų k. sužeistas mirė.

Juškėnas, a. 1924, Juškėnų k., Dusetų vls., Zarasų aps., nušautas 1945 netoli Avilių.

Juškevičius Balys, 40, polic., Trasnyko k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Juškevičius Juozas, 23, ūkin., Obelijos k., Miroslavo vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Juškevičius Kazys, krautuvin., sušaudytas 1941.VI Viliūnų k.

Juškevičius Petras, 40, ūkin., Sapiėgiškio k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Juškevičius Vincas, Pakuonio vls., Kauno aps., part., sušaudytas 1945.

Juzėnas Albinas, Ukmergės aps. part., žuvo 1952.

Kačėnas Jonas, 42, ūkin., Kaniūkų k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.V.11.

Kaduškevičius Vaclovas, Krosnos vls., Marijampolės aps., part., žuvo kautynėse 1945.V.

Kairys Feliksas, 55, ūkin., Rudiškiai, Biržų aps., kalintas Biržuose, 1941.VI.28 nudurtas netoli Astravo dv., Pakumparių miškely, liežuvis išplautas.

Kairys Jaroslavas, a. 1914, Vainiūnų k., Dusetų vls., Zarasų aps., ūkin., šaulys, pavasarininkas, ats. pusk., 1941.VI. sukilimo dalyvis, part., 1945 m. kai. nužudytas.

Kairys Jonas, 1924, Vainiūnų k., Dusetų vls., Zarasų aps., part., žuvo 1944 Antazavės šile.

Kairys Petras, nuž. 1941.VI.25.

Kairiūkštis Simas, kalėjimo sargas, I ok. metu nukankintas Kaune.

Kalanta Romas, 1953, XI kl. mokin. ir darb., Vilijampolė — Kaunas, 1972.V.14 Kauno m. sode, apsipylęs benzinu, susidegino šaukdamas „Laisvės Lietuvai“.

Kalėda Juozas, 44, ūkin., Rudenų k., Gudelių vls., Marijampolės aps., nuž. 1947.VI.16.

Kalėdinskas Simonas, žuvo I ok. metu.

Kalinauskas Jonas, 24, ūkin., Slabadėlė, Alovės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VII.

Kalinauskas Severinas, kareivis, 1941.VI.27 gindamas Kupiškį sužeistas ir paskandintas.

Kalinauskas Vincas, Aukštosios k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.

Kalpokas, j. ltn., žuvo 1941.VI.29 Varėnos poligone, Alytaus aps.

Kalpokas Juozas, 28, mkt., Neravų k., Druskininkų vls., pogrindžio veikėjas, nuž. 1946.

Kalpokas Kazys, 1907, Jokūbiškio vnk., Juodupio vls., Rokiškio aps., mkt., part. būrio vadas, nukankintas 1951.

Kalpokas Vladas, verslininkas, Juodupė, Rokiškio aps., I ok. metu nuž., nuplautas liežuvis.

Kamandulis Adomas, 37, ūkin., Bukaučiškės k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.XII.23.

Kamandulis Alfonsas, 40, ūkin., Bukaučiškės k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1944.VIII.13.

Kamičaitis Juozas, Dambavos k., Igliskėlių vls. Marijampolės aps., nuž. 1945.IV. 12.

Kaminskas, Joniškio vls., Šiaulių aps., nušautas 1941.VI.25.

Kaminskas Adomas, 23, ūkin., Petrauskų k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VIII.25.

Kaminskas Jonas, Pužiškių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VIII.24.

Kaminskas Kostas, mkt., part. būrio vadas, žuvo kautynėse 1945.

Kanapinskas Vincas, kareivis, žuvo 1941.VI.23 tarp Varėnos ir Eišiškių.

Kanclerius Kostas, Pužiškių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VIII.24.

Kanclerius Leonas, Pužiškių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VIII.24.

Kanevičienė Zinaida, gail. sesuo, Panevėžys, nuž. 1941.VI.26 NKVD patalpų rūsyje.

Kankevičius Petras, puskar., žuvo 1941.VI.23 Mickūnuose.

Kanopa Petras, 16, ūkin., Skomantų k., Juodupės vls., Rokiškio aps., I ok. metu nužudytas, akys išdurtos.

Kantakevičiūtė Albina, 3, Dusmenėliai, Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.IX. 19.

Kapočiūnas Andrius, 16, Kaišiadorių gimn. mokin., Kertauninkų k., Žiežmarių vls., Trakų aps., 1941.VI.25 durtuvais užbadytas.

Kapočiūnas Andrius, (tėvas) Kertauninkų k., Žiežmarių vls., Trakų aps., nuž. 1941.VI.25.

Karalevičius Kazys, 23, ūkin., Spindžiaus k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.IX.5.

Karaliūnas Vincas, I ok. metu nužudytas Panevėžyje.

Karalius Juozas, Šaltupio k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1947.VI.18.

Karalius Jurgis, Prienlaukio k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.7.

Kazlauskas Pranas, Tauragės aps., Šilutės—Šilalės apyl. part. būrio vadas, žuvo kautynėse 1948.IV Gerviškės k., Šilalės raj.

Kardelis Povilas, Kretinga, 1941.VI.24/25 naktį nukankintas Rainių miškely.

Kardišauskas Juozas, 29, ūkin., Kriokininkų k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Karečka Jonas, jaun. puskar., žuvo 1941.VI.23 Vilniuje.

Kareiva Vytautas, 1927, Urbantų k., Būblelių vls., Šakių aps., 1944 suimtas, labai sumuštas, grįžęs gavo nervų pakrikimą, širdies ligą, mirė 1946.X.II.

Karklauskas Leonas, 16, Keturkiemių k., Krakių vls., Kėdainių aps., nušautas 1941.VI.14, suimant išvežti į Sibirą.

Karklauskas Vytautas, 17, Keturkiemių k., Krakių vls., Kėdainių aps., 1941.VI.14 suimant išv. į Sibirą Krakėse nušautas.

Karklauskienė-Lebedytė, ūkin., Keturkiemių k., Krakių vls., Kėdainių aps., suimta išv. į Sibirą, 1941.VI.14, sužinojusi apie savo dviejų sūnų nušovimą, dėl širdies smūgio mirė Kėdainiuose.

Karlaitė Apolonija, 16, Kriovių vkm., Dusetų vls., Zarasų aps., 1943.XI išniekinta, nušauta, namas padegtas.

Karoblis Jonas, jaun. puskar., Pasvalio vls., Biržų aps., žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.6 prie Sedos, Mažeikių aps.

Karosas J., aviac. ltn., žuvo bolševikams Šiaulius bombarduojant 1944.

Karpavičius Vladas, part., 1967.V.17 nuteistas mirti, sušaudytas.

Karsokas Juozas, 32, ūkin., Taučionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.IV.12.

Karsokas Vladas, 25, ūkin., Paradukio k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Karvelis, 19, Med. Strėvininkai, Trakų aps., 1941.VI.25/26 naktį nukankintas miške, Žiežmarių vls. Išbadytos akys, nuplautas liežuvis.

Karvelis Jonas, nuž. 1941.VI Kamajuose, Rokiškio aps.

Kasiulionis Antanas, 21, ūkin., Gudonių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.IV.23.

Kasparavičius Jonas, 21, ūkin., Žuklių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.1.20.

Kasparavičius Vladas, Pentupių k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.27.

Kasperavičius, aviac. ltn., Žemaitijoje „Kęstučio“ apyg. part. vadas, žuvo kautynėse 1947.IV.9 Tauragės raj., Batakių miške.

Kasperavičius Antanas, Marijampolės aps., Veiverių apyl. part., 1947.III.5 žuvo kautynėse Jurginiškių k., Garliavos vis.

Kašėlionis Simas, 41, ūkin., Balksodis, Miroslavo vls., Alytaus aps., nuž. 1947.III.

Kašėta Vincas, 24, ūkin., Ilgininkų k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Katasiūnas, gelžk. polic. virš. I ok. metu kalintas Kauno s.d. kai., sušaudytas.

Katilius Viktoras (Česlovas?), I ok. metu kalintas NKVD kai. Kaune ir nužudytas.

Katinas Antanas, ūkin., Leliūnų vls., Utenos aps., II ok. metu bolš. nušautas savo paties ūkyje.

Katkauskas Petras, 24, ūkin., Baršėnų k., Obelių vls., Rokiškio aps., nuž. II ok. metu.

Katkus Kazys, ūkin., ats. kav. vachm., Platelių šaul. būrio vadas, Paežerių k., Platelių vls., Kretingos aps., 1941.VI.24/25 nukankintas Rainių miškely.

Kaukuolienė Elena, 72, ūkin., Kaniūkų k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VI.21.

Kaukuolis Aleksandras, 32, ūkin., Kaniūkų k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VII.26.

Kaulinis Vincas, Biliūnų k., Vyžuonų vls., Utenos aps., buv. polic. vald., šaulys, 1941.VI apyl. sukilimo vadas, nuo 1944.VII part. vadas, 1949.III sužeistas pateko į okup. rankas, sušaudytas.

Kauneckas Kleofas, Kebiškių k., Šimkaičių vls., Raseinių aps., kareivis, suimtas, kai. labai kankintas. 1941.11.28 nuteistas sušaudyti, malonės prašymas atmestas.

Kaupaitė Salomėja, 1905, vargd. sės. kongr. narė, nušauta 1941 Ukmergėje.

Kaupas, kpt., nuž. 1945.

Kaupinis Antanas, 40, ūkin., Barauciškės k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Kavaliauskaitė Ona, 23, Kalnėnų k., Gudelių vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VIII.16.

Kavaliauskas, Senaučio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VII.4.

Kavaliauskas Antanas, 1941.VI Kaune žuvęs sukilimo dalyvis.

Kavaliauskas Stasys, Senaučio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Kavaliauskas Vaclovas, 26, Raudonikių k., Alytaus vls., „Dainavos“ apyg. part., laikr. „Aukuras“ redakt., besipriešindamas ginklu žuvo slėptuvėje Punios miške 1947.VIII.il.

Kaveckas Vladas, a. 1890, teisininkas, Šiaulių notaras, šaulys, nukankintas 1941.VI.24/25 Rainių miškelyje.

Kavolius Bolius, raštininkas, Rainių miškelyje nukankintas 1941.VI.24/25.

Kavolius Petras, šaulys, Plungės vls., nukankintas 1941.VI.24/25 naktį Rainių miškelyje.

Kazakevičius Albinas, Pentupių k., Igliskėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.27.

Kazakevičius Andrius, Stuomenų k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Kazakevičius Juozas, 40, Takniškių k., Alytaus vls., nuž. 1946.

Kazėnas Kęstutis, ltn., 1941 nuž. prie Adutiškio, Švenčionių aps.

Kaziukėnas Stasys, I ok. metu nukankintas Kauno kai.

Kaziukonis Ipolitas, 31, ūkin., Migučionių k., Onuškio vls., Trakų aps., nuž. 1945.II.7.

Kazlauskas, part. ryšininkas, žuvo 1945.VI.13/16 Varčių miške, Alytaus vis.

Kazlauskas, daboklėje nudurtas, lavonas 1948 rastas apkasuose prie Plungės, Telšių aps.

Kazlauskas Andrius, Maldabūdžio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.9.

Kazlauskas Antanas, ūkin., šaulys, Suvievo dv., Zarasų aps., 1943 Atajevio būrio desantininkų nušautas pakely iš Zarasų į namus.

Kazlauskas Jonas, 1930, Matiešonių k., Birštono vls., Alytaus aps., dr., prof., kalbininkas lituanistas, klastingai nuž. Vilniuje 1970.

Kazlauskas Levas, part., žuvo Simno apyl., Alytaus aps.

Kazlauskas Povilas, ūkin., Stalgėnų k., Telšių vls., 1941.VI.24/25 naktį nukankintas Rainių miškelyje.

Kazlauskas Povilas, kareivis, žuvo 1941.VI.23 Vilniuje.

Kazlauskas Stasys, ūkin., Puzonių k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1946.III.6.

Kazlauskienė Magdė, 42, ūkin., Puzonių k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. prieš 1947.VII.

Kazokas Motiejus, Marijampolės aps., Balbieriškio apyl., „Vaidoto“ dalinio part. skyr. vadas, žuvo 1946.

Kažukauskas Andrius, 1900, Kaune, visuomenininkas, buv. Kauno Šančių 22 šaul. būr. vadas, I ok. metu suimtas, Šančių automob. garaže nukankintas.

Kėdykas Mikas, 1888, Šiauliai, kalintas Šiaulių kai., nužudytas.

Kedys Juozas, Reišupio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Keliuotis Norbertas, kareivis, žuvo 1941.VI.23 Varėnos poligone, Alytaus aps.

Kelmickas Stasys, 1910, Kilupių k., Kėdainių aps., viršila, Karo tribunolo Vilniuje 1941.IV.26 nuteistas sušaudyti.

Kelmonas Povilas, Šiauliškių k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.X.2'.

Kenzūra Aleksandras, 1916 m., ats. puskar., Grajauskų k., Raseinių aps., part., žuvo puolant Betygalą.

Kemzūra Zenonas, 1909, nuo Ariogalos, Kėdainių aps., karininkas, Vilniuje 1962.X.10 nuteistas sušaudyti, kad 1941 pabėgo iš raud. armijos ir tarnavo savis. daliniuose.

Kerelis Pranas, iš Pandėlio, Rokiškio aps., Joniškio pašto virš., II ok. metu kalintas Kauno kai., kankintas ir po metų mirė.

Kiaukė Antanas, 27, ūkin., Paginiavo k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., part., žuvo kautynėse Graužų miške 1945.1.

Kiaukė Jonas, 30, ūkin., Paginiavo k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., part., žuvęs kautynėse 1945.1 Graužų miške.

Kybartas Mečys ir jo 4 sūnūs, visi part., žuvo II ok. metu.

Kibildys Liudas, 20, darb., Janonių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.V.

Kiburys Jonas, kareivis, žuvo 1941.VI.23 tarp Eišiškių ir Valkininkų, Trakų aps.

Kilikevičius Jonas, 46, ūkin., Medvišių k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.V.6.

Kiliokas Petras, Tauragės aps., Skaudvilės apyl., Mickiškės miške veikusių part. gr. vadas, žuvo kautynėse 1952 rudenį.

Kymantas, eigulis, Kaubrių k., Kuršėnų vls., Šiaulių aps., ir jo' žmona nuž. 1944.VIII.

Kymantas Pranas, Vizgirdaičių k., Gruzdžių vls., Šiaulių aps., jo žmona ir 3 dukrelės nuž. 1944.

Kirklauskas Vincas, 21, mokin., Gelažūnų k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1947.II.3.

Kirkutis, Telšių aps., polic. vadas, 1944 žuvo nuo bolš. šuvių.

Kiškūnas Bronius, kareivis, sušaudytas 1941.VI.

Kivėlaitis Vytautas, 1922, Stočkų k., Žvirgždaičių vls., Šakių aps., ūkin., part., 1947.V.25 kautynių metu žuvo Paberžupių k., Bublelių vls., Šakių aps.

Kizevičius Karolis, ūkin., šaulys, Luokės vls., Telšių aps., 1941.VI.24/25 nukankintas Rainių miškely.

Klegeris, 1941.VI sušaudytas Akmenėje, Mažeikių aps.

Kleinatauskas Vladas, 27, ūkin., Guobinių k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1945.

Kleiza Juozas, Pačiudiškių k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.V.9.

Kleiza Jurgis, Pakampiškių k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1947.11.15.

Kleizaitė Anastazija, Pakampiškių k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1947.11.15.

Kleponis Antanas, 30, traktoristas, Levūnų k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.

Kleponis Bronius, 25, darb., Levūnų k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.XI.

Klibienė, ats. kpt. Adolfo žmona, 1941.VI vežant į Sibirą, Telšių g. st. vagone užtroško.

Klydžia Stasys, 48, darb., Balbieriškis, Marijampolės aps., nušautas 1945.IV.7.

Klimas Antanas, 22, ūkin., Pelekonių k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.

Klimas Antanas, Pakuprio k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VI.9.

Klimas Antanas, Išlaužas, Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VIII.-2.

Klimas Viktoras, ūkin., Kružūnų k., Butrimonių vls., Alytaus aps., nuž. 1946.VI.

Klimašauskas Alfonsas, 24, ūkin., Jieznas, Alytaus aps., nuž. 1945.XI.

Klimašauskas Juozas, 28, ūkin., Būdnykų k., Gudelių vls., Marijampolės aps., nuž. 1944.X.14.

Klimašauskas Stasys, Kurmiškių k., Merkinės vls., Alytaus aps., part. skyr. vadas, žuvo 1948/49 m. žiemą.

Klimavičius Jonas, 26, ūkin., Gudelių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1944.XII.29.

Klimavičius Juozas, 26, darb., Atesnykų k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Kliučninkas Liudas, 33, ūkin., Avižienių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VII.

Kmita Pranas, 27, ūkin., Alėjai II, Raseiniai, nukankintas Raseinių kai. kieme I ok. metu.

Kochanauskas Bronius, ūkin., Skuodo vls., Kretingos aps., buv. Apuolės šaul. būrio vadas, 1940 Skuode suimtas, persautas, vežant į ligoninę mirė.

Kokauskas Petras, 36, ūkin., Ricielių k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1946.

Kolba Mečys, 1901, Širvintų m., Ukmergės aps., 1941.VI.24 nukankintas už 3 km nuo Zarasų.

Končiūnas Jonas, jaun. puskar., žuvo 1941.VI.25 Pabradėje, Švenčionių aps.

Končiūtė, Gvaldų k., Kvėdarnos vls., Tauragės aps., nuž. 1941.VI.24.

Korsakas Jonas, 19, mkt., Trasnyko k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Korsakevičius, buv. Kauno s.d. kai. adm. virš. pav., 1941.III-IV Petrašiūnų kapinėse nukankintas: sumuštas, išsukta dešinė ranka, veide keliolika durtuvų dūrių, dešinė ausis nupiauta, krūtinėje kryžminis piūvis, šautas į galvą.

Korza Balys, 1902, Nevarėnuose, Telšių aps., Platelių (Kretingos aps.) pašto virš., Rainių miškelyje 1941.VI.24/25 nukankintas.

Kovaliauskas Antanas, 23, ūkin., Mankūnų k., Miroslavo vls., Alytaus aps., part., žuvo kautynėse prie Seiliūnų k., Seirijų vls. 1946.IV.10.

Kovaliauskas Juozas, Balksodžio k., Miroslavo vls., Alytaus aps., part., žuvo prie Krikštonių k. 1947 vasarą.

Kralikas Narbutas, a. 23, moksleivis, Baršėnų k., Obelių vls., Rokiškio aps., nuž. II ok. metu.

Kraujelis Antanas, 1941.VI sukilimo dalyvis Ramygaloje, Panevėžio aps., part., žuvo 1965.V. Papiškio k., Molėtų vls., Utenos aps.

Kregždė Konstantinas, 1896, Lyglaukiu vnk., Biržų aps., mkt., visuom. veikėjas, žuvo 1947.11.26.

Kreivėnas, nuž. S. Kalvarijoje, Marijampolės aps., 1941.VI.

Krešenka Mykolas, kareivis, sušaudytas 1941.VI už atsisakymą trauktis Rusijon.

Kriaučiūnas Bronius, Marijampolė, I ok. metu nukankintas.

Kriaunulis Jonas, 25, ūkin., Rudnia, Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Kriaunulis Kleofas, 40, ūkin., Rudnia, Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Kriaunulis Stasys, 21, ūkin., Rudnia, Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Krikščiūnas Jurgis, stud., Ašmintos k., Prienų vls., Marijampolės aps., 1945 mirė kalėjime.

Kripa, Kairionių k., Dusetų vls., Zarasų aps., po karo savo km. laukuose žuvęs part.

Krisiulevičius Stasys, 30, ūkin., Vėžionių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.VIII.6.

Krisiulevičius Viktoras, 37, ūkin., Vėžionių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.8.

Kriščiūnas Jurgis, 34, mechanikas, Zilinėšių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.1.12.

Krištapavičius Antanas, 24, ūkin., Bukaučiškės k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.VII.19.

Krištaponis Juozas, a. 1912, kpt., Ukmergės aps., part. vadas, 1945.1, žuvo kovoje.

Kriūkai Danielius, už dalyvavimą 1941.VI sukilime Kupiškėje 1967 nuteistas sušaudyti.

Krivickas Alfonsas, a. 1901, ūkin., Šeškamiesčio k., Dusetų vls., Zarasų aps., 1946 kovose žuvęs part.

Krivickas Bronius, mkt., Suosto k., Biržų aps., ir jo 2 broliai žuvę part.

Križanauskas Bronius, 1922, Plungės vls., Telšių aps., 1941.VI.24/25 Rainių miškely nukankintas.

Kručauskas Benediktas, šaulys, girininkas, 1943 m. pabaigoje bolševikų nužudytas.

Krukonis Vaclovas, 17, ūkin., Ilgininkų k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Krukonis Zigmantas, 20, ūkin., Ilgininkų k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž., 1944.

Krunglevičius Jonas, Kraštelėšių k., Veiverių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.

Krušinskas Pranas, Mozūriškių k., Veiverių vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VI.24.

Krušinskas Vytautas, Mozūriškių k., Veiverių vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VI.7.

Kubilius Adomas, 24, ūkin., Daukantų k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VI.

Kubilius Algimantas, a. 12, Siūlių k., Zapyškio vls., Kauno aps., nušautas bolš. partizanų 1944.VII.

Kubilius Antanas, a. 1910, Siūlių k., Zapyškio vls., Kauno aps., sušaudytas bolš. partizanų 1944.VII.

Kubilius Jonas, 32, ūkin., Daukantų k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.1.

Kubilius Juozas, 24, ūkin., Daukantų k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VI.

Kučinskas Albinas, 24, ūkin., Birštonas, Alytaus aps., nuž. 1946.11.19.

Kučinskas Albinas, 23, ūkin., Škėvonių k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1946.II.14!

Kučinskas Alfonsas, Tauragės aps., Šilalės-Šilutės raj. part. būrio vadas, žuvo 1947.VII.

Kučinskas Petras, Škėvonių k., Marijampolės aps., „Vaidoto“ gr. part. būrio vadas, žuvo kautynėse 1952 Simno apyl.

Kučinskas Pranas, 30, Škėvonių k., Marijampolės aps., „Vaidoto“ part. gr. vadas, žuvo kautynėse 1948 ar vėliau Simno—Balbieriškio apyl.

Kučys Antanas, 26, ūkin., Siponių k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. II ok. metu.

Kudarauskas Petras, 30, ūkin., Gudakiemis, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Kudarauskas Vincas, 37, ūkin., Puvočių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Kudarauskas Vytautas, 20, ūkin., Gudakiemis, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Kukalis Antanas, darb., žuvo Meteliuose, Alytaus aps., I ok. metu.

Kuklierius Antanas, Stuomenų k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Kukuška Bonifacas, 1941.VI sukilimo dalyvis Rokiškyje, part., 1962.11 Rokiškyje nuteistas mirti.

Kulbis, kpt., komendanto pad., Tauragė, 1940.VII.12 suimtas komendantūros kieme nusišovė.

Kulikauskas Danielius, Kupiškio gimn. mokin., nuž. 1941.VI.24 Panevėžyje prie cukraus fabriko.

Kulikauskas Kazys, 1919, Kepurėnų k., Plungės vls., Telšių aps., kareivis, Vilniuje 1941.IV.I nuteistas sušaudyti, malonės prašymas 1941.V.17 atmestas.

Kulvinskas Bronius, Gudiškių k., Iglirkėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VI.

Kunca Vacius, 26, ūkin., N. Ūdrija, Alytaus vls., nuž. 1945.IV.15.

Kuncevičius Jonas, 28, ūkin., Daugirdų k., Gudelių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.I.10.

Kundavičius Jonas, ūkin., savan., Vasaknų k., Dusetų vls., Zarasų aps., savo sodyboje žuvęs part.

Kundrotai — 3 broliai, nuo Šakynos, Gruzdžių vls., Šiaulių aps., nužudyti 1945-47.

Kunkulevičius, žuvo kovoje su okupantais 1944.X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Kuodis Feliksas, 23, ūkin., Žeimių k., Merkinės vls., Alytaus aps., part., nuž. 1945.IV.25.

Kuodys Kazys, kareivis, žuvo 1941.VI.24 Vilniuje.
 Kurapkis Jonas, kareivis, žuvo 1941.VI.23.
 Kuras Juozas, kareivis, žuvo 1941.VI.26 Petronių k., Alovės vls., Alytaus aps.
 Kuritnys Klemensas, Stuomenų k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.
 Kurkauskas Stasys, 37, darb., Gerulių k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VI.7.
 Kurkonytė Ona, 25, siuvėja, Racielių k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1946.
 Kurpavičius Vacius, 26, ūkin., N. Ūdrija, Alytaus vls., nuž. 1945.IV.15.
 Kurtinaitis, Didvėjo k., Raseinių raj., part. rinkt, vadas, žuvo kautynėse 1948.
 Kuša Leonas, 1909, Paplinkšės k., Sedos vls., Mažeikių aps., buv. polic. ir šaulys, 1941.VI.24/25 nukankintas Rainių miškely.
 Kušlys, „Dainavos“ apyg., Simno apyl. part. vadas, žuvo 1945.
 Kutka Jonas, 24, ūkin., Julinavos k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IX.
 Kutka Juozas, 22, ūkin., Julinavos k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IX.
 Kuzinevičius Jonas ir jo 2 broliai, visi 3 žuvę part. Trakų aps.
 Kuzma Alfonsas, 1898, Sniegiškių k., Dusetų vls., Zarasų aps. part., sušaudytas 1945.
 Kuzma Juozas, 1912, Pažiegės k., Dusetų vls., Zarasų aps., ats. pusk., part., žuvo 1949-50 m.
 Kuzma Juozas, kultūrtechnikas, Kaunas, Pravieniškių priv. d. stov. 1941.VI.26 sušaudytas.
 Kuzmavičius Romas, I ok. metu Kauno kai. nukankintas.
 Kuzmickas Vytautas, Duogių k., Pernaravos vls., Kėdainių aps., part., 1946 žuvo kautynėse Leščių apyl.
 Kvaraciejus Jurgis, 30, polic., Česų k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.
 Kvaraciejus Viktoras, 42, ūkin., Dakučkos k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1944.
 Kvaraciejus Vladas, 22, moksleivis, Norulių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.
 Kvasauskas Jonas, Paraišupio k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.
 Kvasauskas Juozas, Paraišupio k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.
 Kvedaras, Grinkiškio vls., Kėdainių aps., part., žuvo po karo.

Kvedaras Juozas, ūkin., Jodėnų k., Plungės vls., Telšių aps., nukankintas Rainių miškely 1941.VI.24/25.

Kvedaras Viktoras, 23, ūkin., Pilotiškių k., Gudelių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VII.19.

Kvedaravičius Jonas, 1928, Neliubonių k., Alytaus aps., part., Alytuje 1951.XII.4 pakartas.

Kvedaravičius Jonas, 32, Daukantų k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VII.

Kvietinskas Jonas, Sarginės k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.25.

Kvietkauskas Petras, 35, ūkin., Saulėnų k., Leipalingio vls., Seinų aps., nukankintas 1941.

Kviklys Jonas, buv. šaulys, Vyžuonų apyl., Utenos aps., part., 1945.V.12 žuvo kautynėse Vyžuonų miške.

Labokas Juozas, 1905, Medeikių k., Veiviržėnų vls., Kretingos aps., mkt., kalbininkas, bolš. tardytojų sumuštas mirė 1949 Alytuje.

Labutis Antanas, Likiškėlių k., Alytaus vls., part., žuvo kautynėse 1947.XII.8.

Labutis Klemensas, Mačiuliškių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.V.4.

Laibakojis, Panevėžio aps., Subačiaus vls., part. dalinio vadas, II ok. metu žuvo kautynėse.

Laibinis Alvydas, Buckūnų k., Simno vls., Alytaus aps., part., žuvo kautynėse 1950.XI Monkūnėlių k., Lazdijų raj.

Lajauskas Matas, 1872, kunigas, Utenos aps., Molėtų klebonas ir dekanas, bolševikų 1941.VI.28 netoli miestelio pelkėje nušautas.

Lapas Viktoras, 1917, Ukrainoje, inžin., jūrų karininkas, ltn., 1941.VI. sukilimo dalyvis, prie Aleksoto tilto sužeistas netrukus mirė.

Lapinskas, Pentupių k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Lapinskas Jurgis, Jiestrakio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.

Lapinskas Kazys, 32, Veter. gydyt., Gluosninkų k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VI.12.

Lapinskas Petras, Pavasakės k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VII.10.

Lašas Juozas, ūkin., Padustėlio vnk., Dusetų vls., Zarasų aps., po karo žuvęs part.

Lašas Stp., Moškėnų sovchozas, 1965.XI. Rokiškyje nuteistas mirti, sušaudytas.

Lašinis Pranas, Panevėžio aps., Subačiaus vls., prie Miliūnų k. 1945.VI.24 kautynėse žuvęs part.

Laučkus, nuž. Biržuose 1941.VI.25.

Laudanskas, ūkin., nukankintas II ok. metu.

Laukaitis Vincas, Padvariškių k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.V.

Laukaitis Vytautas, Uosos k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.X.5.

Laurinaitis, traukinio mašinistas, Kaunas, Pravieniškių priv. d. stov. sušaudytas 1941.VI.26.

Lauskauskas Antanas, I ok. metu nuž. Kauno kai.

Laužikas Adolfas, ltn., Vabalninkas, Biržų aps., sukilėlis — part. vadas, žuvęs 1941.VI.27 kautynėse.

Lazauskas Jonas, jo žmona ir 2 vaikai, Eglupių k., Pajavonio vls., Vilkaviškio aps., II ok. metu nužudyti.

Legetavičius Stasys, 18, ūkin., Grendavės k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.V.15.

Legetavičius Stasys, 34, tarnaut., Grendavės k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.IX. 1.

Legus Jonas, ūkin., Punios, k., Butrimonių vls., Alytaus aps., nuž. 1945.II.18.

Leipus Juozas, a. 1903, Kloviškio k., Daugailių vls., Utenos aps., part., žuvo kautynėse 1945 Pikčiūnų k. laukuose.

Leknickas Juozas, 31, darb., Radzyščių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.19.

Leknickas Kostas, 30, ūkin., Radzyščių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.19.

Lelešius Justinas, 1917, Navasodų k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., kunigas, „Tauro“ apyg. part. kapelionas, slėptuvę enkavedistams užklupus, žuvo 1947.IX.25 netoli Veiverių.

Lelius Juozas, 29, ūkin., Paliūnų k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.VIII.

Lengvinas Mykolas, 27, ūkin., Girininkų k., Gargždų vls., Kretingos aps., 1941.VI.24/25 Rainių miškely nužudytas.

Lenkaitis, puskar., žuvo 1941.VI.

Lenkauskas Kostas, 26, Salantų vls., Kretingos aps., Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrėtojas ir jo žmona 1941.VI.26 sušaudyti Pravieniškėse.

Lenkutis Petras, ūkin., Suvalkijoje, II ok. metu sušaudytas.

Lepeska Jonas, 39, Rakatanskų k., Daugų vls., Alytaus aps., 1945.X.29 mirė badu kalėjime.

Levulis Vladas, 20, ūkin., Krikštonys, Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.I.3.

Levūnas Vaclovas, j. ltn., Vilnius, sušaudytas 1941.VI.25 ties Ašmena.

Liaukevičius Adolfas, 30, ūkin., Radzyščių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IX.27.

Liaukevičius Juozas, 20, ūkin., Žeimių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.25.

Liaukevičius Vladas, 20, ūkin., Žeimių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.III.21.

Liba Petras, puskar., nuž. 1941.VII.7.

Liepa Vytautas, a. 1924 m., Vilkija, Kauno aps., žuvo 1941.VI. sukilime.

Liesys Jonas, a. 1885, ūkin., kooperatininkas, Eivenių k., Dusetų vls., Zarasų aps., part. talkininkas, 1945 suimtas, nuž. Utenos kai.

Lietuvininkas, Serbentynės k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.24.

Lileikis Vytautas, 1915 m., sąskaitininkas, šaulys, jaunalietuvis, nukankintas Rainių miškely 1941.VI.24/25.

Lilis Povilas, ūkin., I ok. metu nužudytas Domininkaukoj, Kauno aps.

Linauskas Antanas, Pakiauliškio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VII.9.

Linauskas Juozas, Pakiauliškio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VIII.3

Linauskas Povilas, Pakiauliškio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VII.9.

Linkevičius, 1941.VI sukilimo dalyvis, žuvo Kačerginėje, Kauno aps.

Linkevičius Petras, ūkin., Šeduva, Panevėžio aps., 1940.VII rusų nušautas jo paties namų sode.

Linkevičius Stasys, I ok. metu nuž. Pažaislio miške.

Lisaukas Juozas, Panevėžio aps., Kupiškio gimn. mokin., 1941.VI.24 nuž. Panevėžyje prie cukraus fabriko.

Lisaukas Larijonas, miškų žinybos tarnaut., šaulys, rusų tautybės, Būdų II k., Jonavos vls., Kauno aps., nuž. 1944.VI.11/12 naktį Būdų girinink. miške.

Lisaukas Nikiforas, 58, eigulis, šaulys, rusų tautybės, Būdų II k., Jonavos vls., Kauno aps., 1944.VI.11/12 naktį nušautas Būdų girin. miške.

Lišauskas Vytautas, 1922, Virbalio m., Vilkaviškio aps., kareivis, karo tribunolo Vilniuje 1941.IV.24 nuteistas sušaudyti.

Lišauskas Vytautas, nuž. 1941.VI Šepetos miške, Panevėžio aps.

Liuberskis Juozas, Gaudikių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. 1945-47.

Liuberskis Vincas, Gaudikių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. 1945-47.

Liūza Juozas, A. Panemunė — Kaunas, nuž. 1946.X.12 Veiverių NKVD.

Lubickas, stud., part., Smilgių vls., Panevėžio aps., 1945.III žuvo kautynėse.

Lučinskas Antanas, 22, ūkin., Dubaklonio k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.II.5.

Lukauskas Pranas, 1909, ūkin., Gerdvėnų k., Gargždų vls., Kretingos aps., šaulys, 1941.VI.24/25 nukankintas Rainių miškely.

Lukoševičius Albinas, 22, mokin., Liškiava, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VII.8.

Lukošiūnas Pranas, 39, ats. karininkas, Liškiava, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.II.30.

Lukošius ir Lukošienė, 1941.VI sušaudyti Sedoje, Mažeikių aps.

Lukošius Klemensas, 1916, Grajauskų k., Raseinių aps., part., puolant Betygalą žuvo kautynėse.

Lukošius Valerijus, 1920, ūkin., Grajauskų k., Raseinių aps., Betygaloje žuvęs part.

Lukošius Vladas, 1913, ūkin., šaulys, Grajauskų k., Raseinių aps., Betygaloje žuvęs part.

Lukša Juozas, 1921, Juodbūdžio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., vienas iš pačių svarbiausių Lietuvos part. vadų, du kartu pralaužęs geležinę uždangą, žinomas slapyvardžiais „Daumantas“, „Skrajūnas“, „Skirmantas“ ir kt., žuvo 1951 miškuose tarp Mauručių ir Prienų.

Lukša Jurgis, 25, Juodbūdžio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., stud., part., nuž. 1947.VI.13 savo tėviškėje.

Lukše Vincas, mažžemis ūkin., Pakarpinių vnk., Subačiaus vls., Panevėžio aps., po karo part. grupės vadas, žuvo kautynėse Gitėnų miške.

Lukštaraupis, I ok. metu nužudytas Sedoje, Mažeikių aps.

Maceina Klemensas, Giniūnų k., Prienų vls., Marijampolės aps., part., 1947.II.5 žuvo kautynėse Jurginiškių k., Garliavos vis.

Mackelionis Floras, 27, ūkin., Saulėnų k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1945.IV.8.

Maculevičius Alfonsas, I ok. metu nukankintas Kazokų k., Kauno aps.

Mačaitienė Ona, nuž. I ok. metu.

Mačiulis Kazys, ūkin., Jurbarko vls., Raseinių aps., nušautas.

Mačiulis Stanislovas, 1893, Bimbų k., Panemunėlio vls., Rokiškio aps., gydytojas, Panevėžio aps. ligoninės dir. ir

chirurginio skyr. ved., nuž. 1941.VI.26 NKVD patalpų rūsyje, Panevėžy.

Majauskas Feliksas, I ok. metu nukankintas Kauno kai.

Makaravičius, a. 1925, Nedzingė, Merkinės vls., Alytaus aps., part., „Dainavos“ apyg., „Kazimieraičio“ rinkt. štabo narys, žuvo kautynėse 1949.IX.23 Žarnaučiznos k., Alovės vls., Alytaus aps.

Makarskas, Bumblių k., Dusetų vls., Zarasų aps., part., 1945 žuvęs kautynėse Vainiūnų k. laukuose, Dusetų vis.

Makūnas Juozas, a. 1914, Kardokų k., Kazlų-Rūdės vls., Marijampolės aps., polic., bolš. partizanų nušautas 1944.VII Siūlių k., Zapyškio v., Kauno aps.

Malakauskas Liudas, 1920 Kontaučiuose, nuž. Rainių miškely 1941.VI.24/25.

Malevičienė, telefoninkė, I ok. metu nužudyta Jonavoje, Kauno aps.

Malinauskas Adolfas, sušaudytas 1941.VI.

Malinauskas Aleksas, 1941.VI sukilimo dalyvis, 1967 Kupiškėje nuteistas sušaudyti.

Malinauskas Viktoras, 24, ūkin., Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.IV.17.

Maliukevičius Antanas, 17, mokin., Avižienių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.IV.

Maliukevičius Jurgis, 60, ūkin., Lataežeris, Druskininkų vls., nuž. 1944.

Mancevičius Juozas, 32, ūkin., Šnekučių k., Alytaus vls., nuž. 1945.IV.

Marcinauskas Juozas, Čiobiškis, Musninkų vls., Ukmergės aps., žuvęs part., minimas 1945/46.

Marcinkevičius Domininkas, a. 40, ūkin., Pakryžių k., Subačiaus apyl., part. vadas, žuvo Gitėnų miške.

Marcinkevičius Juozas, kareivis, žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.6 prie Sedos, Mažeikių aps.

Marcinkevičius Leonas, Pavasakės k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Marcinkevičius Pijus, 27, ūkin., Genių k., Alytaus vls., nuž. 1945.X.

Marcinkevičius Simonas, 34, darb., Žagarių k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1944.XII.24.

Marcinonis Antanas, 23, ūkin., Garvėnų k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.XI.6.

Marcinonis Jonas, a. 36, ūkin., Žeminių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VIII.il.

Marcinonis Kazys, 35, ūkin., Liškiava, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.IV.5.

Marčiulynas Juozas, 22, ūkin., Taukotiškių k., Alytaus vls., nuž. 1945.VI.9.

Marčiulynas Kazys, 37, darb., Medinų k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Marčiulynas Matas, 50, ūkin., Taukotiškių k., Alytaus vls., nuž. 1945.VI.9.

Marčiulionis, 40, ūkin., Masciuniškės k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1941.

Marinkevičius, nuž. I ok. metu Vilniuje.

Markeliūnas, Radžiūnų k., Miroslavo vls., Alytaus aps., 1947 kautynėse žuvęs part.

Markevičius Antanas, a. 1918, ūkin. Narvydžių k., Daugailių vls., Utenos aps., sušaudytas.

Markulis Jonas, ltn., „Didžiosios kovos“ part. rinkt, vado mjr. Svilo adjutantas, kautynėse žuvo 1945.III Čiobiškio apyl., Ukmergės aps.

Markūnas, Baltriškių apyl., Antalieptės vls., Zarasų aps., II ok. metu sušaudytas.

Markūnas Fortūnatas, 22, ūkin., Naujasodžio k., Antalieptės vls., Zarasų aps., sušaudytas 1941.VI.14.

Martanas Antanas, Melničynės vnk., Antalieptės vls., Zarasų aps., sušaudytas 1941.

Martynėlis Jonas, I ok. metu sušaudytas Kamajuose, Rokiškio aps.

Masalskas Jurgis, 30, ūkin., Damantonių k., Alovės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Masionis Antanas, 24, ūkin., Šnekučių k., Alytaus vls., nuž. 1945.IV.

Masys Jonas, 30, ūkin., Žvikelių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1944.X.

Masiulionytė Ona, Medinų k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IX.20.

Masiulis, Davainių k., Dusetų vls., Zarasų aps., part., žuvęs kovoje savo sodybos kieme.

Masiulis Bronius, a. 20, Tuitų k., Vabalninko vls., Biržų aps., kautynėse žuvęs part.

Masiulis Domininkas, 1907, kunigas, Tūbinės bžk., klebonas, Šilalės vls., Tauragės aps., 1944.VIII.18 ruso šoferio suvažinėtas.

Masiulis Izidorius, 1870 Rusijoje, agronomas, visuomenininkas, ūkin., Gudiško dv., Kamajų vls., Rokiškio aps., nuž. Panevėžio kai. 1941.

Masiulis Juozas, a. 30, Radviliškio m., Šiaulių aps.,

Linkaičių gelž. st. virš., sušaudytas Pravieniškių priv. d. stov.
1941.VI.26.

Masiulis Stasys, Zarasų šaul. rinkt. tarnaut., nušautas
1940.IX.

Maskeliūnas Aleksas, 26, ūkin., Ginčionių k., Seirijų vls.,
Alytaus aps., nuž. 1946.VI.2.

Maskolenka Petras, Parvainių k., Luokės vls., Telšių aps.,
nukankintas Rainių miškely 1941.VI.24/25.

Maskoliūnas Jonas, Zarasai, nušautas Zarasuose
1941.VI.25.

Maskoliūnas Vacys, 1915, Jasų k., Dusetų vls., Zarasų aps.,
saviv. tarnaut., 1941.VI.25 Zarasų m. gatvėje sušaudytas.

Maslaveckas Antanas, 28, ūkin., Margaravos k., Alytaus
vls., nuž. 1945.VI.9.

Mataitis, I ok. metu nužudytas Kauno kai.

Matiukas Antanas, kareivis, 1941.VI.25 nuž. Pabradėje,
Švenčionių aps.

Matiukas Bruno, Kaunas, 1964.VII nuteistas mirti ir
sušaudytas.

Matiukas Pranas, 1908, Maskvoje, 1962.IX.26 Kaune
nuteistas mirti ir sušaudytas.

Matjošaitis Bronius, 1925, Auksučių k., Barzdų vls., Šakių
aps., V kl. gimn., part., 1947.V.25 Paberžupių k., Būblelių vls.,
Šakių aps., žuvo kautynėse.

Matonis Juozas, 32, ūkin., Rockių k., Seirijų vls., Alytaus
aps., nuž. 1947.IV.

Matukevičius Antanas, 60, ūkin., Petrauskų k., Onušio
vls., Trakų aps., nuž. 1945.VIII.20.

Matukevičius Juozas, 30, ūkin., Petrauskų k., Onušio vls.,
Trakų aps., nuž. 1945.IV.4.

Matukevičius Juozas, Trakų aps., Onušio apyl., part.
būrio vadas, žuvo kautynėse 1945.IV Kaniūkų k.

Matukynas Jurgis, 53, eigulis, Uosos k., Balbieriškio vls.,
Marijampolės aps., nuž. 1944.XII.19.

Matulevičius Antanas, Pagirėlių k., Sasnavos vls., Mari-
jampolės aps., nuž. 1946.

Matulevičius Bolius, 23, ūkin., Mikabalių k., Seirijų vls.,
Alytaus aps., nuž. 1945.VII.

Matulevičius Bronius, ūkin., Mikabalių k., Seirijų vls., Aly-
taus aps., nuž. 1946.VIII.

Matulevičius Jonas, Alytaus aps., Merkinės vls., Subar-
tonių apyl. part. vadas, žuvo 1949.

Matulevičius Juozas, Žilvios k., Miroslavo vls., Alytaus
aps., part., žuvo kautynėse 1948.1 Seirijočių k., Seirijų vls.

Matulevičius Juozas, 1898, Leliūnų k., Debeikių vls., Utenos aps., ats. mjr., savan., nuž. 1944 ties Išlaužu, Marijampolės aps.

Matulevičius Kostas, Išlaužas, Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VIII.2.

Matulevičius Petras, Išlaužo k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VIII.2.

Matulevičius Vytas, Būdiškių k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.V.

Matulis Kazys, doc., 1941.VI žuvęs Kaune sukilimo dalyvis.

Matusevičius Aleksas, 28, ūkin., Bučiūnų k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1945.1.

Matusevičius Kazys, 72, ūkin., Medvišių k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1947.11.18.

Matusevičius Matas, Mačiuliškių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.

Matutis Ignas, 1903. Žemaitijoje, kpt., Karo mokyklos Vilniuje kuop. vadas, sušaudytas 1941.VI.25.

Matuzevičius Kazys, kareivis, žuvo 1941.VI.26 Švenčionėliuose.

Matveičikas, 1941.VI sukilimo dalyvis Ramygaloje, Panevėžio aps., II ok. metu žuvęs part.

Mazaliauskas Balys, 20, mkt., Pilvingio k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Mazetis Vacius, 30, ūkin., Bestraigiškių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.11.

Mazurkevičius, I ok. metu bolš. nukankintas Kauno kai.

Mažeika Bronius, 30, ūkin., stalius, Šliužų k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., part., žuvo kautynėse 1945.1 Graužų miške.

Mažeika Kazys, 22, ūkin., Šliužų k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., 1945.1. Graužų miške kautynėse žuvęs part.

Mažeika Pranas, ūkin., Armonių k., Juodupės vls., Rokiškio aps., nuž. I ok. metu.

Mažeika Vincas, 34, darb., Balbieriškis, Marijampolės aps., nuž. 1946.VIII.22.

Mažintas Pranas, nukankintas Raseinių kai. kieme 1941.VI.22.

Mažiulis Vladas, 1912, Zukliškių k., Dusetų vls., Zarasų aps., buv. šaulys, part., 1945.1 kai. sušaudytas.

Mečius Leopoldas, 1962.IX.26 Kaune nuteistas mirties bausme ir sušaudytas.

Medinis Mečys, a. 1909, Šlepečių k., Daugailių vls., Utenos aps., part. būrio vadas, 1944 žuvo kautynėse Pikčiurnų k. laukuose.

Meinorius Pranas, polic., Tryškiai, 1943 miške, vieškely Tryškiai—Papilė, bolšev. nušautas.

Meldauskas, Zarasų aps., žuvo 1943, kovodamas su desantu. Jokunčių k. laukuose.

Mėliūnas Antanas, a. 21, ūkin., Mėliūnų k., Kamajų vls., Rokiškio aps., 1941.VI sukilimo dalyvis, žuvo VI.25/26 Kamajuose.

Mėliūnas Jonas, a. 23, ūkin., Mėliūnų k., Kamajų vls., Rokiškio aps., 1941.VI sukilimo dalyvis žuvo VI.25/26 Kamajuose.

Mėliūnas Kazys, a. 25, kultūrtechnika³, Mėliūnų k., Kamajų vls., Rokiškio aps., 1941.VI sukilimo dalyvis, žuvo VI.25/26 Kamajuose.

Merkelis Antanas, 1908, Eivenių k., Dusetų vls., Zarasų aps., 1941.VI sukilimo dalyvis Dusetose, part., žuvęs kovoje 1945 Šlapių miške.

Merkelis Antanas, a. 1912, Dusetų vls., Zarasų aps., part., 1945 kovos metu suimtas ir kai. sušaudytas.

Merkelis Pranas, Zarasai, 1941.VI.25 komunistų nušautas savo namo kieme.

Merkevičius, kareivis, žuvo 1941.VI.26 netoli Joniškio.

Mickaitis Petras, Kantališkių k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Mickevičius Alfonsas, a. 1914, Sedos vls., Mažeikių aps., part., žuvo Kaune, Mickevičiaus slėnyje.

Mickevičius Leonas, a. 1918, Sedos vls., Mažeikių aps., part., žuvo Kaune, Mickevičiaus slėnyje.

Mickus Juozas, 34, ūkin., Palekonių k., Jiezno vls., Alytaus aps., 1945.IV nukankintas: surištomis rankomis įmestas į ugnį.

Mickus Motiejus, 22, ūkin., Palekonių k., Jiezno vls., Alytaus aps., 1945.IV nukankintas: surištomis rankomis įmestas į ugnį.

Mickus Jurgis, Tartupio k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.XII.27.

Mickus Kostas, inžin., Zarasai, 1941.VI.25 bolševikų nušautas Merkio namo kieme, Vilniaus g-vėje.

Micuta Jonas, Kunigiškių k., Pajavonio vls., Vilkaviškio aps., užmuštas II ok. metu.

Mieldažienė Ona, Zarstos k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.1.17.

Mieldažys Albinas, Jiestrakio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.25.

Mieldažys Andrius, Zarstos k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.1.17.

Mieldažys Jonas, Zarstos k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.I.17.

Mieliauskas Pranas, 27, darb., Mackių k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.7.

Mieliūnas, Jasų k., Dusetų vls., Zarasų aps., 1945 žuvęs part. Jaskoniškių vnk.

Mieliūnas, Jasų k., Dusetų vls., Zarasų aps., part. 1950 užmuštas.

Mieliūnas Jonas, miškininkas, Dirvonų k., Juodupės vls., Rokiškio aps., I ok. metu nužudytas vls. kieme.

Mieželis Bronius, 1924, Viencovų vnk., Antalieptės vls., Zarasų aps., po karo žuvęs part. Daukšių apyl., Mosėdžio vls., Kretingos aps.

Mikailionis Alfonsas, 30 m., eigulis, Vieciūnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1947.II.5.

Mikailionis Alfonsas, 24, ūkin., Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.XII.23.

Mikailionis Jonas, 27, ūkin., Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.8.

Mikailionis Kristupas, 20, ūkin., Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.IV. 17.

Mikalauskas, ūkin., Lieplaukė, Telšių aps., nuž. I ok. metu.

Mikalauskas Stasys, puskar., žuvo 1941.VI.23 Vilniuje.

Mikalkevičius Albinas, 23, ūkin., Varlių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.IX.11.

Mikalopas Stasys, 45, ūkin., Taučionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1944.

Mikelionis, Ežerynų k., Merkinės vls., Alytaus aps., part. ryšininkas, nukautas 1945.11.12 Pieriškių k.

Mikelionis Pranas, 25, ūkin., Vainiūnų k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1944.IX.9.

Mikionis Vladas, 25, ūkin., Gelčių k., Gudelių vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VIII.12.

Miknius Stasys, Pakarčemio k., Kaltinėnų vls., Tauragės aps., part., 1946 žuvo Kareiviškės vnk., Kražių vls., Raseinių aps.

Mikonis Vytautas, a. 20, Buožių k., Vabalninko vls., Biržų aps., prieš 1951 žuvęs part.

Mikša Juozas, 28, Kauno aps., Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrėtojas, sušaudytas 1941.VI.26.

Mikulskienė (Čiurlionio ansamblio vadovo Alfonso motina), Vyčių vnk., Panevėžio aps., 1944 nukankinta: veidas ir galva sudaužyta, kūnas supiaustytas ir subadytas, sąnariai išsukinėti; vyras, gavęs širdies smūgį, po 11 d. mirė.

Mikulskis Stepas, Vyčių vnk., Panevėžio vls., part., žuvo kautynėse 1944 m.

Mikušauskas Antanas, Šiauliškių k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.III.19.

Mikušauskas Jurgis, Šiauliškių k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.X.2.

Milaševičius Ottonas, plk. ltn., prievarta varomas į Rusiją, žuvo 1941.VI.24 Adutiškio m., Švenčionių aps.

Milašius Anupras, a. 63, Radviliškio ruožo vyr. kelio meisteris, nuž. 1940.

Mileris, part., žuvo kautynėse 1948.11 Pamituvio k., Ariogalos raj., Kėdainių aps.

Miliauskas Juozas, 27, Norulių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Miliauskas Juozas, 25, batsiuovys, Atesnykų k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Miliauskas Vaclovas, 23, ūkin., Norulių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Milius, Bliutsakių k., Kretingos vls., 1940 rusų kareivių nušautas.

Milius Jonas, 1903, Plungėje, Telšių aps., batsiuovys, šaulys, nuž. Rainių miškely 1941.VI.24/25.

Milušauskas Klemensas, Vartų k., Balbieriškio vls. Marijampolės aps., nuž. 1946.X.5.

Milvydas Juozas, dipl. inž., univ. lėkt., 1941.VI sukilimo dalyvis, žuvo Kaune — Aleksote.

Misevičius Alfonsas, kareivis, 1941.VI.24 žuvo ties Valkininkais, Trakų aps.

Misiūnas Jonas, buv. pasienio palic. vachm., part. vadas Trakų, Ukmergės, Utenos, Alytaus ir Švenčionių aps., žuvo 1945/46.

Misiūnienė, part. vado Jono Misiūno žmona, part., žuvo kautynėse 1945 prie Pigonių k., Musninkų vls., Ukmergės aps.

Miškinis Aleksas, a. 1901, Zokorių vnk., Zarasų aps., savan., šaulys, nuž. Baibių pr. mok. aikštėje 1941.VI.24.

Miškinis Juozas, 26, ūkin., Gudakiemio k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Miškinis Kostas, Taujėnų vls., Ukmergės aps., II ok. metu žuvęs part.

Miškūnas Antanas, Pakruojo vls., Šiaulių aps., part., nuž. po 1950.

Mitrulevičienė Ieva, 70, darb., Balbieriškis, Marijampolės aps., nuž. 1947.VI.30.

Mitrulevičius Stasys, 28, darb., Sūkurių k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1947.IV.7.

Mockaitis, Tauragės apyl. 1945.VII kautynėse žuvęs part.

Mockapetris Povilas, Prienlaukio k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.IV.22.

Mockapetris Simanas, Prienlaukio k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.26.

Mockevičius Jonas, 22, batsiuvys, Purplių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Mockus K., Juodaičių k., Raseinių aps., II ok. metu kautynėse žuvęs part.

Monstvilai, 2 broliai, teisininkas ir ūkin., iš Paberžės k., Varnių vls., part., apsupti 1946 žuvo Kareiviškės vnk., Kražių vls., Raseinių aps.

Montvydas Antanas, matininkas nuo Kretingos, 1941.VI.24/25 nužudytas Rainių miškely.

Morkūnas Antanas, Mačiūnų k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.V.13.

Morkūnas Jonas, Mačiūnų k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VI.13.

Morkūnas Juozas, Mačiūnų k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.I.12.

Morkūnas Kazys, Mačiūnų k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1944.VII.29.

Morkūnas Vincas, Mačiūnų k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.IX.6.

Morozas Juozas, Tauragės aps., part. kuop. vadas, žuvo kautynėse 1949.1 Kamščių k., Šilalės vls., Tauragės aps.

Motūza Vincas, 35, ūkin., Makrickų k., Gudelių vls., Marijampolės aps., nuž. 1947.IV.17.

Motuzas Vladas, darb., Gaudikaičių valst. ūkis, Telšių aps., šaulys, 1941.VI.24/25 nukankintas Rainių miškely.

Mozūra Pranas, Drobų k., Degučių vls., Zarasų aps., žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.6/7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Muralis Vladas, a. 20, ūkin., Mėliūnų k., Kamajų vls., Rokiškio aps., 1941.VI sukilimo dalyvis, žuvęs VI.25/26 Kamajuose.

Muraška Vincas, Kapūstinės k., Igliskėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1944.VIII.

Mureika V., kareivis, Vilnius, nuo 1941.11.12 kalintas Lukiškių k. ir ten nukankintas.

Namiejūnas Mykolas, Šimonių girioje veikęs part., bunkeryje apsuptas, 1952.X.13 nusišovė.

Narbutas Antanas, 18, Galkaičių k., Raseinių raj., prieš 1951.VII. žuvęs kautynėse part.

Narkūnas Juozas, a. 35, Sakių aps., Gelgaudiškio šaulys, žuvo kovoje su rusų pasienio sargybiniais ties Slavikais 1941.11.7.

Narsutis Antanas, 1941.VI sukilimo dalyvis Ramygaloje, po karo žuvęs part.

Narvydas, gimn. mokin., Kretinga, 1941.VI rusų kareivių peršautas mirė.

Natkevičius, 1941.VI nušautas Kud. Naumiestyje, Šakių aps.

Naudžiūnas Česlovas, 25, darb., Peršėkės k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1947.11.

Naujokas Gražvydas, 16, mokin., Seirijai, Alytaus aps., nuž. 1946.IX.

Navakas Antanas, Daujėnų vls., Biržų aps., nuž. 1941.VI.25, lavonas pakastas Astravo miške.

Navickas, 1941.VI sukilimo dalyvis Ramygaloje, Panevėžio aps., po karo žuvęs part.

Navickas Bernardas, 1930, Alytaus aps., Merkinės gimn. 8 kl. mokin., part. būrio vadas, žuvo kautynėse Alovės apyl. 1949.XI.26.

Navickas Juozas, 45, ūkin., Purplių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Navickas Vladas, 26, meistras, Cibiliekų k., Alytaus vls., nuž. 1944.IX.

Navikas Alfonsas, 27, ūkin., Duselninkų k., Alytaus vls., nuž. 1945.IV.12.

Navikauskas Klemensas, Stuomenų k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Navikauskas Vincas, Stuomenų k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Navikevičius Jonas, ltn., 1941.VI žuvo ties Adutiškiu, Švenčionių aps.

Neciunskas Vincas, 49, ir žmona — 45, ūkin. iš Talokių k., Alytaus vls., nuž. 1944.

Nenėnas Antanas, a. 1902, Zabičiūnų k., Antalieptės vls., Zarasų aps., savan., buv. vls. viršaitis, ūkin., 1943 bolš. part. nušautas savo namuose.

Nevadničėnas (Navadničėnas?) Kęstutis, iš Ukmergės m., technikas, šaulys, Zarasai, 1940.VI slėpė šaulių rinkt, ginklus, susektas. Jo lavonas surastas Zarasų ežere. Įtariama bolševikų paskandintas.

Nykštaitis Alfonsas, 1913, Virbalyje, Vilkaviškio aps., šaulys, stud., krim. polic. vald., 1941.VI sukilimo dalyvis Seirijuose, Alytaus aps., part., suimtas, 10 m. išbuvęs Sibire, 1956 m. grįžo į ok. Lietuvą, po 4 m. vėl suimtas ir 1961 Didįjį Penktadienį nužudytas.

Norbutas Domas, 1894, Kivylių k., Akmenės vls., Mažeikių aps., savan., 1941.VI sukilimo dalyvis Akmenėje, 1944 pasitraukė į Vakarus; Čekoslovakijoje pateko Sovietų nelaisvėn, 1946 grąžintas į ok. Lietuvą ir sušaudytas.

Noreika, nuž. Kretingoje 1941.VI.

Noreika Jonas, 1910, Šukonių k., Pakruojo vls., Šiaulių aps., kpt., teisininkas, Stutthof'o konc. stovyklos kalinys, 1945.IV pateko į rusų rankas, grąžintas į Vilnių, part. vadas, Vilniuje 1946.IV suimtas ir nužudytas.

Norinkevičius Jonas, 24, ūkin., Taučionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1944.

Norinkevičius Juozas, 29, polic., Taučionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1947.VI.

Norkūnas Antanas, stud., 1941.VI sukilimo dalyvis, žuvęs Kaune.

Norkus Pijus, 1885, Jurkšų k., Paežerių vls., Vilkaviškio aps., 1904—1920 gyv. JAV, grįžęs Lietuvon, „Drobės“ fab. dir. Kaune, 1941.VI. nužudytas Pravieniškėse.

Norvaiša Motiejus, siuvėjas, Plienių k., Tverų vls., Telšių aps., 1941.VI.24/25 naktį nužudytas Rinių miškelyje.

Novickis Jonas, kunigas, kan., Vieksnių par. klebonas, Mažeikių aps., nuž. 1941.VI.

Ogiba Juozas, 35, ūkin., Strazdiškių k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VI.

Okanas Petras, Pakampiškių k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.23 Šilavoto NKVD.

Osipavičius, Vilniaus karo mokyklos kariūnas, žuvęs kilus rusų—vok. karui 1941.

Ostrovskis, lenkas, kalintas Ukmergės k., 1941.VI.24 apie 1 km nuo Smėlynės nukankintas.

Oželis, Rietavo miškuose veikęs part., žuvęs kautynėse a. 1952 ar vėliau.

Oženeckis Kazimieras, ūkin., Mitkaičių k., Nevarėnų vls., Telšių aps., 1941.VI.22 savo ūkyje kankintas, pririštas prie sunkvežimio ir 5 km vilktas iki Pievėnų bžk., VI.25 miške rastas negyvas: išlaužtos rankos, durtuvais sužalotos kojos, nuplautos liežuvis ir nušautas.

Ožiūnas Povilas, Vilniaus karo mokyklos puskar., žuvo 1941.VI.23 Vilniuje.

Pabarčius Vaclovas, 1903, Pakarklių k., Krakių vls., Kėdainių aps., pienininkas, Krakių š. b. vadas, 1941.VI.24/25 nukankintas Rinių miškelyje.

Pabarčius Vladas, a. 27, ūkin., Pakarklių k., Krakių vls., Kėdainių aps., apyl. part. dalinio vadas, žuvęs kautynėse 1945.1. Graužų miške.

Pabrėža Juozas, savan., nuž. 1944/45.

Pacevičius Juozas, darb., Varsėdžių apyl., Tauragės aps., nuž. 1941.VI.

Padvalskis, žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Pagirys Vaclovas, a. 21, ūkin., Bajorų k., Obelių vls., Rokiškio aps., 1941.VI savo namuose nušautas.

Pakalnis, Baltriškių apyl., Antalieptės vls., Zarasų aps., II ok. metu sušaudytas.

Pakalniškis Liudas, 1910, Plungės vls., Telšių aps., ūkin., šaulys, 1941.VI.24/25 nukankintas Rainių miškely.

Pakėnas Jonas, Ukmergės aps., part. dalinio vado kpt. Krištaponio pav.³ žuvęs 1945.1.

Pakštai, (du broliai ir sesuo) kilę iš Vaineikių k., Svėdasų vls., Rokiškio aps., visi 3 part. žuvę Vaineikių šile 1946 m.

Palevičius Leonardas, 1907, Vilniuje, agronomas, 1948.VI.25 nukankintas Šilutės kai.

Paliūnas Juozas, nuo 1944 Ariogalos part. vadas, 1949-52 „Prisikėlimo“ apyg. part. vadas, žuvo 1952.

Palivanas Balys, a. 45, ūkin., Ščiurių k., Obelių vls., Rokiškio aps., nuž. II ok. metu.

Palkauskas, tardytas, užmuštas Šančiuose 1941.VI.12.

Paltanavičius Pranas, 28, ūkin., Mibrių k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Paltarokas, 1941.VI nukankintas Sedoje, Mažeikių aps.

Palubeckis Vitas, part. vadas, suimtas 1954 rudenį Vilniuje, 1954.XI.23 sušaudytas.

Palubinskas Adolfas, 23, Tolkiškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.III.10.

Palubinskas Jonas, 1962.IX Kaune nuteistas mirti ir sušaudytas.

Pamakštys Aleksas, Baibių k., Degučių vls., Zarasų aps., žuvo 1944 rusams veržiantis į Lietuvą.

Pamakštys Antanas, Baibių k., Degučių vls., Zarasų aps., žuvo 1944 rusams veržiantis į Lietuvą.

Pamakštys Jonas, Baibių k., Degučių vls., Zarasų aps., žuvo 1944 rusams veržiantis į Lietuvą.

Panulis Juozas, kareivis, 1941.VI žuvo ties Linkmenimis, Švenčionių aps.

Papirtis Stasys, Tauragnų apyl., Utenos aps., šaulys, 1941.VI žuvęs sukilimo dalyvis.

Paplauskas, Kalnėnų girininkijos eigulis, šaulys, nu*.
1944.VI.24.

Paplauskas Kazys, Naujasodžio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.2fi.

Parafionavičius Zigmas, Dotnuvos ZŪA stud., Pakalniškių k., Luokės vls., Telšių aps., 1941.VI.24/25 nužudytas Rainių miškely.

Pastažauskas Bronius, 20 ir jo brolis 19, ūkin. sūnūs iš Paginiavo k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., part., žuvę kautynėse 1945.1 Graužų miške.

Pašakarnis, kareivis, 1940.X sušaudytas.

Pašakarnis Stasys, 34, Peteklėnų k., Telšių vls., Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrėtojas, 1941.VI.26 sušaudytas.

Pašilis Ignas Kazimieras, 1897, Kvėdarnoje, Tauragės aps., plk. ltn., Zarasų m. ir aps. komendantas, Zarasų kai. kieme nušautas 1941.VI.24/25.

Paškevičiūtė O., Anykščiuose rengusi vaikus pirmai išpažinčiai, mirė iškankinta priv. d. stov.

Paškonis Juozas, 1923, Davainių k., Dusetų vls., Zarasų aps., ūkin., apyl. part. vadas, žuvo 1949(?) Dikmonių k.

Patinskas Juozas, 25, ūkin., Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VIII.16.

Paukštis Jonas, buv. polic., Zarasai, nušautas 1941.VI.25.

Paulauskas Antanas, Skuigės k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VII.2.

Paulauskas Kazys, ūkin., Paškuvėnų k., Luokės vls., Telšių aps., 1941.VI.24/25 naktį nukankintas Rainių miškely.

Paulavičius Stasys, Tauragės aps., Šilalės raj. part. vadas, žuvęs kautynėse 1951.VI Grimzdų k., Šilalės raj.

Paulėkas Antanas, 23, ūkin., Ricielių k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1945.IV.8.

Paulėkas Bronius, 20, ūkin., Ricielių k., Leipalingio vls., Seinų aps., nukankintas 1945.

Pauža Jurgis, Šiaulių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945. VII.1.

Pauža Stasys, Elzbiecinkos k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VI.13.

Pažėra Bronius, Janaukos k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IX.1.

Peciukevičius Juozas, Ratnyčia, Marcinkonių vls., Alytaus aps., nukankintas 1945.

Pečiulis Benadas, Armėniškių k., Seredžiaus vls., 1941.VI sukilimo dalyvis Seredžiuje, part., prieš 1949.XII žuvęs kautynėse.

Pečiunaitis Albinas, 28, mkt. Marijampolė, nuž. 1945.

Pempė Julius, 1910 Philadelphia, Pa., vaikas grįžo į Lietuvą, gyveno Jiezno vls., Alytaus aps., ūkin., nuž. 1945.X.

Peškonis Vladas, 18, ūkin., Miguičionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.II.7.

Petkevičius, Dūmiškių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VII.24.

Petkevičius Antanas, a. 18, Ukmergės aps., nušautas I ok. metu.

Petkevičius Liudvikas, kalintas Pravieniškių priv. d. stov. ir 1941.VI.26 nužudytas.

Petkus Stasys, a. 40, Mankūnų k., Miroslavo vls., Alytaus aps., part., kautynėse žuvęs 1947 pavasarį Krikštonių k., Seirijų vls., Alytaus aps.

Petniūnas Jonas, valst. bibliotekos ved., Zarasai, nušautas 1941.VI.25.

Petraitis Adomas, Šiauliškių k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.X.2.

Petraitis Kazys, Šiauliškių k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.X.2.

Petraška Antanas, 46, ūkin., Kelmanonių k., Alytaus vls., nuž. 1945.IV.30.

Petrauskas, Raseinių aps., Jurbarko gimn. mokin., nušautas.

Petrauskas Alfonsas, 31, ūkin., Vėžionių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Petrauskas Jonas, Raseinių aps., „Vaidoto“ rinkt. part. būrio vadas, žuvo kautynėse 1951.XI.

Petrauskas Jonas, 42, Šiaudinės girininkijos rašt., Papilė, Šiaulių aps., sušaudytas 1941.VI.26.

Petrauskas Pijus, Užbalių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.II.19.

Petravičienė, ūkin. iš Lieplaukės, Telšių aps., nuž. I ok. metu.

Petrika Jonas, 1885, kunigas, Lankeliškiai, Vilkaviškio aps., 1941.VI.22 nukankintas Budavonės miške, 3 km nuo Bartininkų.

Petrikas Kazys, a. 26, Kretinga, Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrėtojas, 1941.VI.26 sušaudytas.

Petrikonis Balius, 19, ūkin., Vainiūnų k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.XI.17.

Petryla, part., žuvęs kautynėse 1945.IV Raseinių vls., Paparčių miške.

Petryša Pranas, 28, ūkin., Žeimių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.25.

Petronaitis Vladas, 1888, Plauciškių k., Rozalimo vls., Panevėžio aps., teisininkas, advok., šaulys, 1941.VI.24/25 naktį nukankintas Rainių miškely.

Petronis A., ūkin., Garliavos vls., Kauno aps., 1941 už pyliavų nepristatymą kalintas Pravieniškių priv. d. stov., 1941.VI.26 sušaudytas.

Petronis Algirdas, 1917 Helsinkyje, Suomijoje, gyv. Rošos vnk., Molėtų vls., Utenos aps., Molėtų apyl. part. vadas, 1944 išv. į Sibirą, 1954 grįžo, 1958 m. vėl suimtas, nuteistas mirties bausme, nuž. 1958.VIII.8 Vilniuje.

Petrosevičius Česlovas, kareivis, kilus rusų—vok. karui žuvo 1941.

Petrulionis Pranas, Gamelių k., Utenos aps., rusų II ok. metu kalintas ir Tilžėje sušaudytas.

Petrulis Adolfas, puskar., žuvo 1941.VI.23 Pabradėje, Švenčionių aps.

Petrušaitis Bronius, tarnaut., Gailionių š. b. šaulys, II ok. pradžioje sušaudytas.

Pigaga Vitas, 20, ūkin., Janonių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.IX.

Pilipaitis, Skuodas, Kretingos aps., part., žuvęs 1948.

Pilkauskas, darb., Juodupė, Rokiškio aps., I ok. metu nužudytas vls. kieme.

Pilvelis Adolfas, kpt., kilus rusų—vok. karui rusų politruko 1941.VI nušautas prie Adutiškio, Švenčionių aps.

Pilvelis Alfonsas, 35, darb., Vainių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.VIII.10.

Pilvelis Motiejus, 50, ūkin., Vainiūnų k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.11.29.

Pinkvartas Jurgis, Giniūnų k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VIII.17.

Pipiras, Tauragės aps., part. žuvęs kautynėse 1950.IV.13 Obelyno miške, Pagramančio vis.

Pipiras, part. vadas, žuvęs 1955 Kazlų-Rūdės miškuose.

Pyplys Kazimieras, 1923, Marvelės k. prie Kauno, stud., pasižymėjęs part. Alytaus ir Marijampolės aps., 1948.III drauge su J. Lukša pasiekė Vakarų, 1949 m. pavasarį sugrįžo ok. Lietuvon, žuvo „Dainavos“ apyg. štabo slėptuvėje netoli Žarnaučiznos k., Alovės vls., Alytaus aps., Kalesninkų miške 1949.IX.23.

Pyragius Antanas, ūkin., Baluškių k., Pasvalio vls., Biržų aps., žuvo 1944.

Platulevičius Zigmas, 46, ūkin., Mardasavo k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Plauska Antanas, 62, ūkin., Ginakiemio k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.III.9.

Pleskevičius Juozas, 22, ūkin., Vaikantonių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.III.15.

Plėtos, 3 broliai, po karo visi žuvę part. Zarasų aps.

Plioplys Petras, Krašteliškių k., Veiverių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.

Plioplys Petras, Čikabūdės k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.II.5.

Plytnikas Aleksas, 26, iš Veisiejų, Seinų aps., Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrėtojas, 1941.VI.26 per masines žudynes sušaudytas.

Plitnykas Jonas, 26, ūkin., Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VIII.16.

Plitnykas Juozas, 30, ūkin., Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1944.VIII.29.

Plitnykas Petras, 27, ūkin., Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.XII.23.

Plukas Baltrus, ūkin., Linkuvos vls., Šiaulių aps., 1946.II.22 ok. sušaudytas prie Joniškėlio plytinės.

Plukas Bronius, 1948 pavasarį nuž. prie Bernatonių kalno, Panevėžio aps.

Plukas Stanislovas, 1911, ūkin., šaulys, Pagiriniame Linkavičiuje, prie Linkuvos, Šiaulių aps., po karo part., 1945.XI.11 savo ūkyje sušaudytas.

Pocevičius Juozas, Dapšių k., Židikų vls., Mažeikių aps., 1947 žuvęs part.

Pocius, Tauragės aps., 1941.VI.22 bolš. nušautas.

Pocius Aleksandras, I ok. metu kalintas Joniškio milicijos areštinėje, Šiaulių aps., ir ten pakartas.

Pocius Juozas, 1941 nukankintas Raseinių kai. kieme.

Počebutas Pranas, a. 1908 Zarasuose, kpt., kuopos vadas, žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.7 Sedoje, Mažeikių aps.

Poderienė Anelė, Ilgakiemio k., Garliavos vls., Kauno aps., nuž. 1946.V.8.

Poderys Juozas, Ilgakiemio k., Garliavos vls., Kauno aps., nuž. 1946.V.8.

Poderytė Elzė, Ilgakiemio k., Garliavos vls., Kauno aps., nuž. 1946. V.8.

Poderytė Kastė, Ilgakiemio k., Garliavos vls., Kauno aps., nuž. 1946. V.8.

Poškus, kareivis, žuvo kovoje su okupantais 1944.X prie Sedos, Mažeikių aps.

Potelis Alfonsas, 19, ūkin., Ricielių k., Leipalingio vls., Seinų aps. nukankintas 1945.

Povilaitis Albinas, Klebiškio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VII.2.

Povilaitis Antanas, 27, ūkin. sūnus, kilęs iš Pagramančio k., Girkalnio vls., Raseinių aps., 1951 Juodaičių apyl. žuvęs part.

Povilaitis Stasys, Juškaičių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. 1945-47.

Povilonis, 50, darb., Seirijai, Alytaus aps., nuž. 1944.

Prakas, Baltriškių apyl., Antalieptės vls., Zarasų aps., sušaudytas II ok. metu.

Pranckūnas, 26, ūkin., Kriokialaukis, Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Pranckūnas Adolfas, teisininkas, buv. Šiaulių apyg. teismo prokuroro pad., II ok. metu sušaudytas.

Prankauskas Juozas, 21, ūkin., Bestraigiškės k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1944.IX.

Pranskaitis Antanas, ūkin., Jurbarko vls., Raseinių aps., mirė čekistų gelež. virbais sumuštas.

Pranskūnas Jonas, 1900, Lašų k., Rokiškio vls., 1941.VI.24 Papartynės miške (apie 5 km nuo Rokiškio) bolš. nukankintas: veidas subadytas, akys išluptos, galvos kiaušas suskaldytas.

Pratapas, kalvio mokin., Šimkaičiai, Raseinių aps., 1941 pakartas.

Prieskienis Vincas, 24, ūkin., Ilgininkų k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Pročkys Pranas, 35-40, ūkin., Mėliūnų k., Kamajų vls., Rokiškio aps., 1941.VI sukilimo dalyvis, žuvęs prie Šetekšnos upelio 1941. VI.25/26.

Pronckus, stud., 1941 pavasarį kalintas Kretingos kai., naktį miesto pakrašty pririštas vielomis prie klevo ir nukankintas: degintas, piaustytas, rankos oda nulupta, dar kiek gyvas užkastas.

Prospiliauskaitė Jadvyga, I ok. metu bolš. išniekinta mirė Žagarėje, Šiaulių aps.

Prūsaitis Pranciškus, part., 1963.V Kėdainiuose nuteistas mirti, sušaudytas.

Pucevičius Izidorius, 1901, Naujasodžio k., Šeduvos vls., Panevėžio aps., kpt., po karo apylinkės „Žaliosios“ rinkt. part. vadas, 1945.VIII.26 Rozalimo stribų iš pasalų nušautas.

Pučinskas Juozas, Rukaičių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. 1945-47.

Pučinskas N., Rukaičių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. 1945-47.

Pučinskas Stasys, Rukaičių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. 1945-47.

Pujanauskas Pranas ir jo 2 sūnūs, Giraitėlių k., Seirijų vls., Alytaus aps., sušaudyti 1946.XII.24.

Pūkas Antanas, Skriaudžiai, Veiverių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.V.

Pūkas Jonas, Skriaudžiai, Veiverių vls., Marijampolės aps., Šilavoto NKVD nuž. 1946.11.10.

Pūkas Kazys, Žemaitkiemio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.24.

Puknys Juozas, kpt., Vilniaus karo mokykla, žuvo 1941.VI.25 netoli Labanoro, Švenčionių aps.

Puleikis Juozas, 28, ūkin., Ūsynio k., Kvėdarnos vls., Tauragės aps., 1941.VI.24 savo tėviškėje nukankintas: rankos nukirstos, subadytas, kūnas įmestas į duobę, apipiltas benzinu ir padegtas.

Puleikis Jurgis, 22, Ūsynio k., Kvėdarnos vls., Tauragės aps., 1941.VI.24 savo tėviškėje nukankintas: nukirsta ranka, subadytas durtuvais, kūnas įmestas į duobę, apipiltas benzinu ir padegtas.

Puleikis Stasys, s. Petro, 19, Kauno prekyb. mokykl., mokini., Ūsynio k., Kvėdarnos vls., Tauragės aps., 1941.VI.24 tėviškėje nukankintas: gyvam nukirstos rankos, subadytas, kūnas įmestas į duobę, apipiltas benzinu ir padegtas.

Pumputis Juozas, 27, ūkin., Petrašiūnų k., Jūžintų vls., Rokiškio aps., 1941.VI.24 bolš. nušautas miškely 2 km nuo Jūžintų.

Pumputis Pranas, 1897, ūkin., Petrašiūnų k., Jūžintų vls., Rokiškio aps., 1941.VI.24 nukankintas Papartynės miške (apie 5 km nuo Rokiškio).

Pundzevičiūtė Irena, 16, raštininkė, Pravieniškių priv. d. stov., 1941.VI.26 sušaudyta.

Punkrienė ir jos duktė, 19, ūkin., Papuškių k., Pušaloto vls., Panevėžio aps., 1941.VI.26 bolš. nušautos.

Puodžiūnas Petras, kpt., batai, vadas, žuvo kautynėse su okupantais 1944.X prie Sedos, Mažeikių aps.

Puodžius Bronius, šaulys, part., Vyžuonų apyl., Utenos aps., žuvo 1945.V.12 kautynėse, Vyžuonų miško pakraštyje.

Pupelis Grigas, a. 38, karys, Mielanų k., Obelių vls., Rokiškio aps., nuž. II ok. metu.

Pupelis Jonas, a. 31, ūkin. Mielanų k., Obelių vls., Rokiškio aps., nuž. II ok. metu.

Purvelis Petras, batsiuovys, Raseiniai, kankintas Raseinių kai., ten ir žuvo 1940.VIII.

Pusdešris Klemensas, 1897, Jokeliškių k., Kidulių vls., Šakių aps., kunigas, Šakių aps., Žem. Panemunės klebonas, nužudytas 1953.XI.6 Zem. Panemunėje.

Pūslis Antanas, Duburių k., Antazavės vls., Zarasų aps., 1941.VI sukilimo dalyvis Aviliuose, part., žuvo kautynėse netoli Obelių 1948.

Pušinskas Juozas, 33, ūkin., Skabeikiai, Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.II.10.

Puškorius Kazys, 1921, Meinartų k., Rietavo vls., Telšių aps., amatų mokykl., mokin., nukankintas Rainių miškely 1941.VI.24/25.

Putrimas Romas, stalius, Antalieptė, Zarasų aps., šaulys, nuž. 1941.VI.28.

Putrius Mikas, I ok. metu nukankintas Kauno k.

Puzinas Aleksas, part., žuvęs 1950 Pandėlio apyl., Rokiškio aps.

Rabliauskas, Baltriškių apyl., Antalieptės vls., Zarasų aps., sušaudytas II okup. metu.

Racevičius Povilas, 1908, kunigas, Šiaulių aps., Joniškio par. vikaras, 1941.VI.26 sušaudytas miške netoli Kriukų.

Račkys Jonas, ūkin., Žagarių k., Alytaus vls., nuž. 1946.XI.25.

Račkauskas, gyd., Vilkaviškis, 1941.VI.22 nušautas ligoninės rajone.

Račkauskas Zigmas, 35, ūkin., Cibiliekų k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.15.

Radauskas, Gudelių vls., Marijampolės aps., Balbieriškio apyl. „Vaidoto“ part. dalinio skyr. vadas, žuvęs kautynėse 1946.IV.

Radvilas Andrius, stud., 1941.VI Kaune žuvęs sukilimo dalyvis.

Radzevičienė, 63, ūkin., Žagarių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.VI.25.

Radzevičius Jonas, 23, siuvėjas, Grendavės k., Onuškio vls., Trakų aps., nuž. 1944.X. 10.

Radzevičius Juozas, 25, ūkin., Grendavės k., Onuškio vls., Trakų aps., nuž. 1945.III.10.

Radzevičius Juozas, 30, ūkin., Grendavės k., Onuškio vls., Trakų aps., nuž. 1945.III.15.

Radzevičius Juozas, 35, ūkin., Gudakiemio k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Radzevičius Jurgis, Ingavangio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.II.2.

Radzevičius Klemensas, Dambavos k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.III.

Radzevičius Vincas, Ingavangio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.V.15.

Raguckas Stasys, Elzbiecinkos k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VI.13.

Raižys Aleksandras, 1962.IX.26 Kaune nuteistas mirti ir sušaudytas.

Rakas Adomas, 1923, Rietave, Telšių aps., amatų m-los mokin., nuž. Rainių miškely 1941.VI.24/25.

Ramanauskas Adolfas, 1918, JAV, Alytaus mokykl. sem. mokykl., part. vadas, 1956 rudenį Kaune suimtas ir nužudytas.

Ramanauskas Kazys, Zarstos k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., 1944.VIII Veiverių NKVD nužudytas.

Ramanauskas Povilas, karo invalidas, invalidų s-gos dvaro ved., Žiežmariai, Trakų aps., 1941.VI.25/26 naktį nukankintas: durtuvu subadytas, veidas sukapotas, nagai nulupti.

Ramanskis Antanas, Dambavos k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.

Ramanskis Bronius, Dambavos k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Ramonas, siuvėjas, Kalnėnų k., Joniškio vls., Šiaulių aps., I rusų ok. metu prokuroro pad., 1941.VI.25 Joniškyje ruso pusk. nušautas, kad rusiškai prakalbintas neatsakė.

Rapeika Jonas, I ok. metu nukankintas Kauno kai.

Rapolis Balys, Dusetų vls., Zarasų aps., 1944.VIII suimtas, sumuštas, po 2 dienų mirė.

Rapšys Jurgis, s. Jono, Graščių k., Krekenavos vls., II ok. metu sušaudytas.

Rapšys Simonas, 53, savan., ūkin., Graščių k., Krekenavos vls., Panevėžio aps., 1941.III ok. suimtas ir po kelių savaičių sušaudytas.

Rasimas Stasys, nuž. 1941.VI Šiluvoje, Raseinių aps.

Raslanas Vytautas, 18, Utena, Panevėžio amatų m-los mokin., 1941.11.10 suimtas Panevėžyje, kalintas ir sušaudytas.

Raškevičius Antanas, 39, ūkin., Anglininkų k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1944.VII.21.

Ratkevičius Antanas, Vilniaus karo mokykl. kariūnas, žuvo 1941.VI.24/25 prie Krapivnos k., Salų vls., Ašmenos aps.

Rauckis Juozas, ats. vyr. pusk., buv. Gailionių šaul. būr. vadas, Joniškėlio vls., Biržų aps., prie Biržų 1941.VI nukankintas: išrengtas, labai sužalotas, vinis į galvą įkalta.

Raukštas Petras, 1919, dažytojas, Rokiškis, 1941.VI.25 gatvėje sulaikytas, nuvestas į NKVD būstinę ir prie tvoros nušautas.

Razma Justinas, 1904, Žvirblaičių k., Platelių vls., Kretingos aps., nuž. 1945.

Ražanskas Mikas, ūkin., Punios k., Butrimonių vls., Alytaus aps., nuž. 1945.II.18.

Ražanskas Vincas, ūkin., Punios k., Butrimonių vls., Alytaus aps., nuž. 1945.III.7.

Rebečenka Petras, 28, Rumšiškių vls., Kauno aps., Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrėtojas, 1941.VI.26 sušaudytas.

Reimantas Stasys, Keimarinės k., Kražių vls., Raseinių aps., part., 1946 žuvęs Kareiviškės vnk., Kražių vis.

Rekašius Juozas, 1909, ūkin., Plauskinių k., Žarėnų vls., Telšių aps., sušaudytas 1945.

Remeika ir jo žmona, Domeikių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., 1945/47 sušaudyti.

Remeika Alfonsas, 29, ūkin. Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VII.7.

Remeika Juozas, 26, ūkin., Žvirgždaičių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.VII.10.

Remeika Juozas, 25, darb., Bambininkų k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VIII.

Remeika Juozas, 46, ūkin., Meškučių k., Alovės vls., Alytaus aps., nuž. 1944.VIII.13.

Remeikaitė Elena, 23, ūkin., Meškučių k., Alovės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VIII.15.

Remeikis Jonas, jaun. ltn., 1941.V sušaudytas Vilniuje.

Remeza Albertas, 22, Rubežaičių k., Telšių aps., Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrėtojas, 1941.VI.26 sušaudytas.

Revinskas Adomas, 4, ir Revinskaitė Marytė, 7, Puocelonys, Alovės vls., Alytaus aps., nušauti 1946.VIII.15.

Rėza Stasys, savan., Leliūnų apyl., Utenos aps., 1944 sumuštas, pririštas prie vežimo ir 4 km atvilktas į Leliūnų miestą, įmestas į paplentės griovį ir keliais šūviais nušautas.

Riauba Kazys, part. „Vyčių“ apyg. vadas, 1962 išaiškintas ir Panevėžyje nuteistas mirti.

Ribakovas Jurgis, 32, Būdos II k., Jonavos vls., Kauno aps., eigulis, šaulys, rusų tautybės, ir jo sūnus, 13, 1944.VI.11/12 naktį nužudyti.

Rybokas Ignas, kareivis, 1941.VI sušaudytas.

Ridukevičius Vladas, dail., I ok. metu nužudytas Kaune.

Rymašauskas, Pravieniškių priv. d. stov., 1941 primuštas ir nušautas.

Rimkus Juozas, Stuomenų k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV. 12.

Rimša Alfonsas, 1911, Užbradės k., Sedos vls., Mažeikių aps., stalius, 1941.VI sukilimo dalyvis, 1959 sušaudytas.

Rinius, Ukmergės aps., Šašuolių girioje part. būrio vadas, žuvęs.

Rinkevičius Adolfas, 62, ūkin., Bakaleriškės k., Onuškio vls., Trakų aps., nuž. 1944.

Rinkevičius Petras, ūkin., Prūselių k., Juodupės vls., Rokiškio aps., I ok. metu nužudytas vls. kieme.

Rožanskas Bronius, I ok. metu nuž. Pažaislio miške.

Rubliauskas, ūkin., Naujasodžio k., Antalieptės vls., Zarasų aps., 1941.VI.14 sušaudytas.

Rudis Baltramiejus, 28, ūkin., Žeimių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VIII.lil.

Rudminas Vytautas, Bikavėnų k., Vainuto vls., Tauragės aps., Taup. kasų inspekt., 1941.VI žuvęs sukilimo dalyvis.

Rudokas Andrius, 1910, buv. Pakalniškių dv. ūkvedys, Luokės vls., Telšių aps., 1941.VI.24/25 nukankintas Rainių miškely.

Rudokas Jonas, ūkin., Naujųjų k., Luokės vls., Telšių aps., 1941.VI.24/25 Rainių miškely nukankintas.

Rūkas Jonas, buv. mkt., Petrikonių ir Dūkšto Bajorų pr. mokyki., Zarasų aps., sušaudytas 1948.

Rūkas Jurgis, Zarasų aps., 1950 žuvęs part.

Rukšėnas V., Švenčionėliai, nuž. II pas. karo metu.

Rūkštelė, Grybiškių k., Salako vls., Zarasų aps., eigulis, 1942/43 bolš. partizanams apsupus ir padegus jo namą, žuvo liepsnose su savo uošve Juodvalkiene.

Rūkštelė Jonas ir jo 5 asm. šeima, Grybiškių k., Salako vls., Zarasų aps., 1942/43 sušaudyti, namas sudegintas.

Rūkštelis Juozas, 42, ūkin., Slabodkės k., Daugų vls., Alytaus aps., nukankintas 1945.11.14.

Rūkštelis Juozas, 24, ūkin., Čižiūnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1941.VI.

Rundza Antanas, Tauragės raj., part., žuvęs kautynėse 1952 rudenį.

Runta Jonas, 50, ūkin., Obelijos k., Mirislavo vls., Alytaus aps., nuž. 1946.IX.30.

Rupšys Antanas, 20, Šiaudinė, Papilės vls., Šiaulių aps., 1941.VI.27 Papilės daboklėje sušaudytas.

Rusas Jonas, 47, ūkin., Ginakiemio k., Onuškio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VII.29.

Rusas Petras, 45, polic., Ginakiemio k., Onuškio vls., Trakų aps., nuž. 1941.VI.10.

Rutkauskas Albinas, jo žmona ir 2 mažos dukrelės, Pajavonys, Vilkaviškio aps., II ok. metu nužudyti, namai sudeginti.

Ruzgys Vytautas, 1920, Skuodo vls., Kretingos aps., Kauno kun. sem. klierikas, part., žuvo kautynėse 1947 pavasarį.

Sabaitis Juozas, 23, ūkin., Užukalnių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Sabas Antanas, Kraštoliškės k., Veiverių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Sabauskas, 1941.VI nuž. Sedoje, Mažeikių aps.

Sabeckis Petras, Vaičiaių k., Ylakių vls., Mažeikių aps., milicininkas, bolš. iš tarnybos atleistas ir 1941.VI prie Sedos mst. nušautas.

Sablinskas, kareivis, nuž. 1941.VI.

Sadauskas Antanas, 22, darb., Liškiava, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.II.5.

Sakalas, Kazlų-Rūdos miškuose „Žalgirio“ rinkt. part. kuopos vadas, žuvęs kautynėse 1946.VI.6.

Sakalauskas Alfonsas, 28, polic., Daugai, Alytaus aps., nuž. 1944.

Sakelis Zigmas, dvarininkas, Pavandenio dv., Varnių vls., Telšių aps., Rainių miškelyje nukankintas 1941.VI.24/25.

Šakevičius Alfonsas, 1920, Lipniškių k., Keturvalakių par., Marijampolės aps., kareivis, nukankintas 1941.VI.26 Jonavoje, Kauno aps., galva nukirsta.

Samochvalovas Gabris, medic. felčeris, ir jo žmona, Polivarko k., Degučių vsl., Zarasų aps., 1942/43 nužudyti, jų namai sudeginti bolševikų partizanų.

Samulionis Albertas, Panemunio m., Rokiškio aps., po karo žuvęs part.

Samulionis Juozas, Panemunio m., Rokiškio aps., po karo žuvęs part.

Sankauskas, ūkin., Pelyšių k., Subačiaus vls., Panevėžio aps., po karo apylinkės part. vadas, žuvęs kautynėse prie Surdegio pieninės.

Sarulis, kareivis, Vilniaus karo mokykla, žuvo 1941.VI kilus rusų—vok. karui.

Sasnauskas Ignas, Vilniaus karo mokyklos civ. tarnaut., žuvo 1941.VI.23 Švenčionėliuose.

Saulėnas Juozas, 20, ūkin., Liepūnų k., Onuškio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VIII.1.

Sausaitis Vincas, 1978.11 Vilniuje sušaudytas.

Savaitis J., kareivis, Vilnius, 1941.11.12 paimtas Lukiškių kalėjiman ir ten nukankintas.

Saveikis Antanas, 18, mokin., Žagarių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1947.III.

Saveiskis Jonas, 23, Raudonikių k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1945.IX.

Savickas, „Šarūno“ rinkt. „Vytenio“ tėvūnijos part., 1948

pavasari žuvo bunkeryje Vilkininkų k., Leipalingio vls., Seinų aps.

Savickas Antanas, Jokūbaičių k., Gruzdžių vls., Šiaulių aps., nuž. 1944 vasarą.

Savickas Petras, 1924, Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., part. būrio vadas, žuvęs kautynėse 1949.XI.26 užtiktas bunkeryje.

Savickas Vladas, 23, ūkin., Sieliūnų k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.1.20.

Savickienė Marytė, 18, Pravieniškių priv. d. stov. tarnaut., 1941.VI.26 sušaudyta.

Savukynas Jonas, 24, ūkin., Radzyščių, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VI.5.

Savulionis Juozas, 1912, Liepiškių k., Leipalingio vls., Seinų aps., polic. nuov. virš. pad. Vilniuje, 1941.VI.23 žuvęs sukilimo dalyvis.

Sedleckis, Plungės vls., Telšių aps., po karo žuvęs part.

Seireckas Vladas, 18, darb., Demeniškių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.VI.24.

Semaška Jonas, 1907, Panevėžio aps., mjr., po karo Žemaitijoje part. vadas, 1946.IV suimtas, 1946.X nuteistas, Telšiuose pakartas.

Semaška Juozas, Vilniaus karo mokyklos kariūnas, 1941.VI.24/25 politruko nušautas prie Krapivnos k., Salų vls., Ašmenos aps.

Senavaitis Jonas, ūkin., Pakiauliškio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VI.12.

Senavaitis Kazys, ūkin., Pakiauliškio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VI.7.

Senavaitis Pranas, ūkin., Pakiauliškio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.V.4.

Senavaitytė Marija, 19, ūkin., Pakiauliškio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.13.

Seniūnas, ūkin., 1941.VI sukilimo dalyvis, žuvęs Kačerginėje, Kauno aps.,

Seniuta Jonas, 54, ūkin., Taučionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1944.

Seniuta Vaclovas, 25, ūkin., Taučionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.III.18.

Senkus, Kazlų-Rūdės vls., Marijampolės aps., part., 1945 žuvęs kautynėse Prygos k., Simno vls., Alytaus aps.

Senkutė Albina, Marijampolėje prof. s-gos tarnaut., part. ryšininkė, slap. „Pušėlė“, apsupta 1947.III susisprogdino Gulbiniškių k. slėptuvėje.

Sevasčinčiukas, I ok. metu nužudytas Kauno kai.

Siaurusevičius Pranas, Pagirėlių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.11.

Sidasas Jonas, 32, ūkin., Milastonių k., Miroslavo vls., Alytaus aps., nuž. 1946.IX.30.

Sidasas Petras, 56, ūkin., Mankūnų k., Miroslavo vls., Alytaus aps., nuž. 1947.1.6.

Sidasas Pranas, 23, Mankūnų k., Miroslavo vls., Alytaus aps., part. skyr. vadas, 1948.11 nukautas Seiliūnų k., apyl., Lazdijų raj.

Sielskio šeima Šiauliuose I ok. metu bolš. išžudyta.

Simanaitis Antanas, ūkin., Matiešenių k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1945.II.5.

Simkonis Juozas, 29, ūkin., Ricielių k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1945 m.

Simonaitis Juozas, Marijampolės aps., Balbieriškio apyl. „Vaidoto“ dalinio part., žuvęs 1947.11.

Simonaitis Simonas, 78, ūkin., Balbieriškis, Marijampolės aps., nuž. 1946.1.3.

Simutis Adomas, darb., Sugėninių k., Vegerių vls., Mažeikių aps., 1941.VI.24/25 naktį Rinių miškely nukankintas.

Simutis Julius, laikrodininkas iš Kretingos, 1941.VI.24/25 nukankintas Rinių miškely.

Siniauskas Česlovas, 23, mechanikas, Alaburdiškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1944.

Siniauskas Edmundas, 24, siuvėjas, Alaburdiškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.11.7.

Siniauskas Kipras, 40, ūkin., Alaburdiškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1944.

Siniauskas Vytautas, 6, Alaburdiškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.11.13.

Siniauskas Vladas, 18, ūkin., Alaburdiškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.XII.7.

Sinica Jonas, a. 1886, Daugailiai, Utenos aps., nuž. 1941.VI.24.

Sinkevičius, Balkasodžių k., Lazdijų raj., part., žuvęs 1949 m. pabaigoje.

Sinkevičius Antanas, Krosnos m., Marijampolės aps., part., 1945 žuvęs kautynėse Prygos k., Simno vls., Alytaus aps.

Sinkevičius H., kirpėjas, Kvėdarna, Tauragės aps., nuž. 1941.VI.24.

Sinkevičius Jonas, 32, ūkin., Nedzingė, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Sinkevičius Jonas, viršila, žuvo 1941.VI.24 ties Valkininkais, Trakų aps.

Sinkevičius Jonas, 34, ūkin., Užukalnių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Sinkevičius Jurgis, 32, ūkin., Birštonas, Alytaus aps., nukankintas 1945.XII.25.

Sirtautas Bronius, mechanikas, I ok. metu bolš. nukankintas Kaune.

Sirtautas Jurgis, 1918, Kymantų k., Betygalos vls., Raseinių aps., kareivis, XI armijos karo tribunolo Kaune 1941.11.28 nuteistas sušaudyti, malonės prašymas SSSR Aukšč. prezidiumo 1941.V.17 atmestas.

Skabickas Klemensas, 1962.IX.26 Kaune nuteistas mirties bausme, sušaudytas.

Skerniškis Jonas, 21, ūkin., Masališkės k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945 m.

Skerniškis Juozas, 21, ūkin., Masališkės k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Skerstonas, mokin., Kaunas, 1941.VI.21 suimtas ir nukankintas: kūne šautuvo durtuvo žymės.

Skrabys, kareivis, 1941.VI sušaudytas.

Skridla Jonas, Armėniškių k., Seredžiaus vls., Kauno aps., 1941.VI sukilimo dalyvis Seredžiuje, po karo žuvęs part. prieš 1949.XII.

Skipkiūnas Jonas, 46, ūkin., Zidonių k., Alovės vls., Alytaus aps., nukankintas 1945.

Skunčikas Antanas, Bajorų k., Ignalinos vls., Švenčionių aps., žuvo II ok. metu.

Skupas Antanas, Žaliojo Girioj veikęs part., 1945.1.22 žuvęs kautynėse miške prie Purvų k., Subačiaus vls., Panevėžio aps.

Slačius Matas, Prienlaukis, Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.22.

Slauta Juozas, 37, polic., Liškiava, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.25.

Slavickas Albinas, Ilgakiemio k., Garliavos vls., Kauno aps., 1946.X.12 Veiverių NKVD nužudytas.

Slavickas Jonas, Rūdiškių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., 1945.VII.25 Garliavos NKVD nužudytas.

Slavickas Juozas, Ilgakiemio k., Garliavos vls., Kauno aps., 1946.V.8 Šilavoto NKVD nužudytas.

Slučka Antanas, ats. viršila, Šiaurės rytų Lietuvos part. „Algimanto“ apyg. vadas, apsuptas Anykščių vls., Butkiškių k., esančioje slėptuvėje 1949.X.27/28 susisprogdino.

Slučkienė-Railaitė, part., „Algimanto“ apyg. vado Antano žmona, apsupta Anykščių vls., Butkiškių k., slėptuvėje 1949.X.27/28 susisprogdino.

Smaidžiūnas Antanas, 20, ūkin., Duselninkų k., Alytaus vls., nuž. 1945.IV.12.
 Smalskus Juozas, 20, ūkin., Rokančių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.III.16.
 Smelauskas Vladas, ats. ltn., Marijampolės gimn. kūno kult. mokykl., nuž. I ok. metu.
 Sniečkus Antanas, kareivis, žuvo 1941.VI.23 netoli Varėnos I, Alytaus aps.
 Spudys Aleksas, Pagirėlių k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.
 Sruoginis, 1941.VI.22 bolš. nužudytas Lankeliškiuose, Vilkaviškio aps.
 Stabinskas Zigmas, stud., I ok. metu Raseinių kai. nukankintas.
 Stacevičius Mikas, 28, ūkin., Pagilės k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.II.18.
 Stadalnykas Jonas, 60, ūkin., Miguičionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.II.7.
 Stadalnikienė Juzė, 50, ūkin., Miguičionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.II.7.
 Stadalnykas Motiejus, 29, ūkin., Genionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.IV.20.
 Stadalnykas Stasys, 24, ūkin., Genionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.IV.20.
 Stadulienė Marė, 50, darb., Žiūronių k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1947.VI.6.
 Staknys Vincas, iš Suvalkijos, I ok. metu nužudytas Pažeimenėj, Švenčionių aps.
 Stakutis Juozas, 26, ūkin., Švobiškės k., Alovės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.XII.
 Stakutis Juozas, Prienai, Marijampolės aps., nuž. 1945.X.I.9.
 Stančiauskas Jurgis, 25, Pravieniškių k., Kauno aps., Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrėtojas, sušaudytas 1941.VI.26.
 Stančikas Stasys, 42, ūkin., Petrauskų k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.V.15.
 Stanelka Mamertas, 31, ūkin., Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VIII.4.
 Stanevičius Jonas, 26, Pravieniškių k., Kauno aps., Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrėtojas, sušaudytas 1941.VI.26.
 Staniškis Sergejus, mjr., part. „Nemuno“ srities vadas, 1952 apsuptas žuvo slėptuvėje Prienų šile.
 Staniukaitis Aleksas, I ok. metu nukankintas Kauno kai.
 Stankaitis, a. 35, Šiaudinės girininkas, Papilės vls., Šiaulių aps., 1941.VI.27 Papilės vls. daboklėje bolš. sušaudytas.

Stankaitis Jonas, 1908, Mikniūnų k., Pakruojo vls., Šiaulių aps., karininkas, 1962.X.II-20 Vilniuje nuteistas mirti.

Stankauskas Rokas, 22, ūkin., Milioniškės k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Stankevičius Antanas, 1924/25, Sapiėgiškio k., Perlojos vls., Alytaus aps., part., žuvo kautynėse 1949.XI.26.

Stankevičius Juozas, 63, ūkin., Damanonių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.III.13.

Stankevičius Juozas, kareivis, iš Pabradės poligono varomas į Rusiją sužeistas, nepajėgė eiti, nušautas.

Stankevičius Vladas, ūkin., Maršeniškių k., Imbrado vls., Zarasų aps., mirtinai peršautas 1941.VI pabaigoje.

Stankevičius Zigmantas, 1915, kunigas, atvykęs pas Skarulių kleboną, 1941.VI.22 sušaudytas Skarulių bžk., Jonavos vls., Kauno aps.

Stankūnas Jonas, ūkin., Oželių k., Pilviškių vls., Vilkaviškio aps., 1941.VI.14 tremiant į Sibirą iššoko pro langą, buvo peršautas, nuvežtas į Pilviškius mirė.

Stankus Petras, Raseinių aps., „Vaidoto“ rinkt. part. būrio vadas, žuvo kautynėse 1949.

Stanulionis Julius, 20, ūkin., Miguičionių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.1.2.

Stanulis Jonas, 1907, kunigas, Prienai, Marijampolės aps., po kančių bolš. kai. 1941 mirė.

Stasaitis Jurgis, Simno apyl., Alytaus aps., part., žuvo kovos lauke 1948/52 laikotarpy.

Stasaitis Vytautas, Simno apyl., Alytaus aps., part. dalinio vadas, žuvo kautynėse 1952.XII.

Stasiulis Viktoras, Panevėžio aps., Šimonių apyl. veikęs part., Linkiškių k. slėptuvėje apsuptas 1948.11.25 nusišovė.

Stašauskas, ūkin., Trakų aps., 1943/44 laikotarpyje bolševikų agentų nužudytas.

Stašinskis Vincas, 25, Pagmiavo k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., part., žuvęs kautynėse 1945.1. Graužų miške.

Staškevičius Ignas, I ok. metu nužudytas Panevėžyje.

Statkus Kazys, ūkin., Jurbarko vls., Raseinių aps., partizanams su enkavedistais susikovus, žuvo savo vežime.

Stelionis Jonas, ūkin., Skridulių k., Juodupės vls., Rokiškio aps., nuž. I ok. metu.

Steponaitis Pranas, Kauno kai. nuž. I ok. metu.

Steponkevičius Vincas, 58, ūkin., Jieznas, Alytaus aps., nuž. 1945.11.

Stepulionis, veter. ltn., 1941.VI sukilimo dalyvis, mirštamai peršautas, saugojant Vilijampolės tiltą nuo susprogdinimo.

Stockūnas, 20, ūkin., Straigiškė, Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1944.XI.9.

Stokna Vincas, kareivis, 1941.VI žuvęs ties Švenčionėliais.

Stonis Alfonsas, 1919, 1941.VI sukilimo dalyvis Šilalėje, Tauragės aps., 1965 nuteistas mirti.

Stonis Stasys, Burbiškiu k., Gaurės vls., Tauragės aps., apylinkės part. „Lelijos“ būrio vadas, žuvęs kautynėse 1947.X.15 Zaltriškių k. apylinkėje.

Stoškai, 3 broliai, gimnazistai, Remežų k., Ylakių vls., Mažeikių aps., part., žuvo II ok. metu.

Straukus Antanas, 28, darb., Medinų k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Stravinskas Antanas, Elzbiecinkos k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., part., 1946.III.10 žuvo kautynėse su Šilavoto NKVD.

Stravinskas Antanas, Vilkininkų k., Leipalingio vls., Seinų aps., part., žuvo 1948 rudenį.

Stravinskas Juozas, Šilavoto vls., Marijampolės aps., ats. ltn., Prienų gimn. mokyt., part., „Tauro“ apyg. „Gel. Vilko“ rinkt. vadas, 1946.VI.7 žuvo kautynėse su Šilavoto NKVD.

Stravinskas Povilas, Mačiūnų k., Prienų vls., Marijampolės aps., part., 1947.III.5 žuvo kautynėse su Garliavos NKVD Jurginiškių k.

Stravinskas Stasys, 26, ūkin., Burbonių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.VIII.18.

Stravinskas Zigmąs, 1918, Vilkininkų k., Leipalingio vls., Seinų aps., „Dainavos“ apyg., „Vytenio“ tėvūnijos vadas, suimtas 1951.X.7, nuteistas XII.3 ir Alytuje pakartas XII.4.

Stražnickas Karolis, 70, ūkin., Kareivonių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VIII.10.

Stražnickas Vladas, 30 m., ūkin., Kareivonių k., Onušio vls., Trakų aps. nuž. 1945.VIII.21.

Streikus Juozas, 1923, 1941.VI sukilimo dalyvis, part. būrio vadas Rokiškio, Zarasų aps., 1962.VI.14 sušaudytas.

Struipys Petras, Igliaukos k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Strumila Petras, part., II ok. metu nuteistas sušaudyti.

Strumskis Petras, stalius, Pagėgiai, 1965.XI Rokiškyje nuteistas mirti, sušaudytas.

Stubras Rapolas, 21, ūkin., Čižiūnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.III.

Stukas Feliksas, 1905, Vilimiškių dv., Palangos vls., Kretingos aps., Rainių miškely nukankintas 1941.VI.24/25.

Stumbrys Alfonsas, kareivis, 1941.VI ties Švenčionėliais sužeistas, mirė nuo žaizdų.

Stundžia Jonas, šaulys, Tauragnų apyl., Utenos aps., 1941.VI žuvęs sukilimo dalyvis.

Subačius Antanas, 28, amat., Kibyšių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.III.

Subačius Juozas, 48, ūkin., Cimoniūnų k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1946.V.15.

Sūdžius Petras, a. 1896, Pavilnučio k., Švėkšnos vls., Tauragės aps., gimn. mokykl., Žagarė, Šiaulių aps., 1941 kalintas, kilus karui, išėjo į laisvę, pakeliui į namus bėgančių iš Lietuvos bolš. 1941.VI nuž.

Sugintas Antanas, 1909, Vytogalos k., Skaudvilės vls., Tauragės aps., buv. polic., ūkin., po karo Varsėdžių II apyl. part. būrio vadas, žuvęs a. 1946.

Sungaila Vladas, Kvėdarna, Tauragės aps., polic., šaulys, pavasarininkas, 1941.VI.24/25 nukankintas Rainių miškely.

Suraučius Valerijonas, 32, ūkin., Druskininkai, Alytaus aps., nuž. 1946.

Survila, Alėjų pr. m. mkt., Raseinių aps., 1941.VI bolš. nukankintas miške už Raseinių.

Sutkus Juozas, Pakruojo, Šiaulių aps., buv. raitųjų šaulių būrio vadas, II ok. metu nuteistas sušaudyti.

Svetulevičius Aleksas, 49, ūkin., Krikštonys, Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.11.18.

Sviklys (Cvinkla) Aleksandras, a. 1916, ltn., vienas iš Aukštaitijos part. vadų, 1944 rudenį žuvo Rudžionių k. laukuose, Kamajų vls., Rokiškio aps.

Svilas Alfonsas, 1906, aviac. mjr., „Didžiosios Kovos“ rinkt. part. vadas, žuvo kautynėse 1945 vasarą Dainavos miškuose, Čiobiškio apyl., Ukmergės aps.

Svilas Algis, Drangeliškių vnk., Dusetų vls., Zarasų aps., part., žuvęs kautynėse prie Šventosios upės.

Svilas Bronius, Drangeliškių vnk., Dusetų vls., Zarasų aps., II ok. metu žuvo kautynėse prie Šventosios upės.

Svinkūnas Vytautas, 22, ūkin., Dzingiškių k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1946.11.

Svirskas Petras, 32, ūkin., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Šabūnas Pranas, Petrašiūnų popier. fabr. darb., I ok. metu nukankintas.

Šaimininkas, Zarasų aps., žuvo kovoje su okupantais 1944.X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Šakalys, I ok. metu sušaudytas Ukmergėje.

Šakalys Edvardas-Algirdas, gimn. mokytojas, Zarasai, 1941.VI.25 NKVD nušautas einant pro Zarasų kaimą.

Šakalys Kazys, 1914, geležk. tarnaut., Kaunas, I ok. metu nukankintas Petrašiūnuose.

Šakenis Zenonas, Plungės gimn. mokin., 1941.VI.24/25 naktį nukankintas Rainių miškelyje.

Šalčius Albinas, Prienlaukio k., Prienų vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.V.14.

Šalčius Edmundas, pašto vald., Palanga, Kretingos aps., šaulys, 1941.VI.24/25 nukankintas Rainių miškelyje.

Šalčius Jonas, 26, ūkin., Žegelių k., Druskininkų vls., Alytaus aps., nuž. 1941.

Šalčius Povilas, 1893, Čiudiškių k., Klebiškio vls., Marijampolės aps., kooperatininkas, 1948 nuž. netoli Plungės, Telšių aps.

Šalčius Pranas, Prienai, Marijampolės aps., nuž. 1945.

Šalčiuvienė Bronė, 26, mkt., Valakėlių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Šalkauskas Česlovas, ūkin., Joniškio vls., Šiaulių aps., 1941.VI.24/25 nukankintas Rainių miškelyje.

Šapalas Antanas, 20, ūkin. Pelekonių k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.

Šapauskas Lionginas, 1909, buv. Rokiškio apyl. teismo tarnaut., 1941.VI.26 Apušotos miškelyje nukankintas: lavonas rastas be galvos kiaušo, be akių, be pusės nosies, be vienos ausies; galva, kojos, rankos, šonkauliai labai sulaužyti.

Šapoka, Gojelis, Leliūnų vls., Utenos aps., II ok. metu prie savo ūkio nušautas.

Šarka Albinas, 20, ūkin., Kudranėlių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1944.XI.8.

Šarkuvienė Elena, 88, ūkin., Rymėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Šaštaviškas Vincas, 48, ūkin., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Šavalinskas Alfonsas, ūkin., Narvydžių k., Utenos aps., part. 1944-1958, 4 m. išsislapstęs slėptuvėje, susektas, kalintas ir sušaudytas.

Šavelskas Leopoldas, 22, ūkin., Švendubrės k., Druskininkų vls., Alytaus aps., pakartas 1945.

Šerys Petras, part., 1944 žuvo bolševikams užimant Vilnių.

Šerpenskas Viktoras, 46, ūkin., Daugai, Alytaus aps., nukankintas 1944.XII.10.

Šeškienė, Ruigijų k., Veiviržėnų vls., Kretingos aps., I ok. metu prie Vokietijos sienos nušauta, lavonas įmestas į silusui gaminti duobę.

Šeškus Pranas, 24, ūkin., Panemunė, Birštono vls., Alytaus aps., nuž. II ok. metu.

Šeštakauskas Petras, 27, ūkin., Ūtos k., Gudelių vls., Marijampolės aps., nuž. 1947.VI.17.

Šidlauskas Albinas, a. 25, iš Petrošiškių k., Vabalninko vls., Biržų aps., part. vadas, žuvęs 1950.IX.

Šidlauskas Jonas, Petrošiškių k., Vabalninko vls., Biržų aps., part. vadas, žuvęs kautynėse 1949.VIII.

Šikšnelis Alfonsas, 20, ūkin., Ratnyčia, Druskininkų vls., Alytaus aps., nuž. 1941.

Šilanskas Bolius, 27, ūkin., Skabeikių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1944.IX.17.

Šilanskas Bronius, 24, ūkin., Vaikantonių k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VII.7.

Šilas Antanas, a. 1918, Lukonių k., Subačiaus vls., Panevėžio aps., j. ltn., part. vadas, žuvo kautynėse 1945.1.22 Žaliosios miške.

Šilauskis Mečys, I ok. metu nužudytas Pažaislio miške.

Šileikis Petras, pasien. polic., šaulys, Vyžuonų apyl., Utenos aps., apyl. part. vadas, apsupimo metu suimtas ir 1945.V.12 sušaudytas. Jo ūkis, su gyvomis žmona ir motina, sudegintas.

Šileikis Vytautas, a. 17, moksleivis, Vyžuonų apyl., Utenos aps., part., 1945.V.12 ant Kartuvių kalno sušaudytas kartu su tėvu.

Šilinskas Pranas, 27, iš Telšių, Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrėtojas, 1941.VI.26 sušaudytas.

Šimelevičius Kostas, ūkin., Punia, Butrimonių vls., Alytaus aps., nuž. 1947.IX.27.

Šimkevičius Bronius, a. 25, Tuitų k., Vabalninko vls., Biržų aps., po karo žuvęs part.

Šimkevičius Simas, šaulys, gyv. Kaune-Šančiuose, žuvo 1941.VI.23/24 kautynėse su rusų kariuomenės likučiais, pasislėpusiais Šančių R. K. kapinėse.

Šimkonis Bolius, 39, ats. karininkas, Liškiava, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.II.5.

Šimoniutis Juozas, Kalvelių k., Veisiejų vls., Seinų aps., 1948.VI Lazdijų apyl. kautynėse žuvęs part.

Širmenis Jonas, kareivis, žuvo 1941.VI.24 ties Valkininkais, Trakų aps.

Širvaitis Pranas, Pakiauliškio k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.V.4.

Širvinskas Pranas, Elzbiecinkos k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VI.13.

Širvinskienė-Gruzdaitė Joana, 1905, Rudžionių k., Biržų aps., 1941.VI.24 bolš. milicijos nušauta Tauragėje.

Šiugždinis Juozas, Šiaulių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VII.1.

Šiupienius Antanas, Janaukos k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VII.25.

Šiupienius Vincas, Janaukos k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VII.13.

Šiura Kazys, a. 1914, Kalniškių k., Dusetų vls., Zarasų aps., 1941.VI sukilimo dalyvis, part., žuvo 1947/48.

Škėrys Vacius, Pužiškių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VIII.24.

Šlaičiūnas Petras, 30, polic., Grendavės k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1944.

Šlėgus Jonas, 29, ūkin., Šaltinėnų k., Birtono vls., Alytaus aps., nuž. 1945.X.

Šleinius Jonas, 1905, Veitovėnų k., Plungės vls., Telšių aps., ūkin., malūnininkas, šaulys, 1941.VI.24/25 nukankintas Rainių miškely.

Šleivelis Juozas, 28, ūkin., Mordasavo k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Šlepetys Aleksandras, a. 1896, Baibiai, Zarasų aps., po karo bolš. sušaudytas.

Šlionskis Jonas, kareivis, žuvo 1941.VI.23 Valkininkų vls., Trakų aps.

Šniukas Kazys, už dalyvavimą 1941.VI sukilime 1967 Kupiškėje nuteistas sušaudyti.

Špokas, polic., Trakai, 1944.III.29/30 naktį sargyboje bolš. partizanų nušautas.

Štaras Vincas, kareivis, sušaudytas 1941.VI.

Štrimas Pranas, Žilių k., Barzdų vls., Šakių aps., JAV lietuvis, „Drobės“ fabr. steigėjas ir dir., 1941.VI.26 sušaudytas Pravieniškių priv. d. stov.

Šukys Jeronimas, 1913, Vildžiuniškių k., Dusetų vls., Zarasų aps., 1941.VI sukilimo dalyvis, part., žuvo kautynėse 1944 rudenį netoli savo namų.

Šukys Kazys, viršila, žuvo 1941.VI.

Šukys Leonas, Klaipėdos krašto „Santaros“ general. sekr., bolševikų nužudytas.

Šukys Pranas, ūkin., Pagojų k., Juodupės vls., Rokiškio aps., I ok. metu vls. kieme nužudytas: galva kirviu perskelta.

Šulga J., Švenčionėliai, nuž. II pas. karo metu.

Šuliauskas Antanas, 25, darb., Radžiūnų k., Alytaus vls., nuž. 1946.IX.14.

Šumauskas Antanas, Prienai, Marijampolės aps., nuž. 1946.V.28.

Šumėnas Petras, eigulis, Vaišnoriškių k., Tauragnų vls., Utenos aps., nuž. 1941.VI.27.

Švedas Juozas, iš Stakliškių, Alytaus aps., I ok. metu sušaudytas kalinys.

Švedas Napoleonas, gelžk. tarnaut., I ok. metu nužudytas Kaune.

Švedkauskas Jonas, 36, ūkin., Balkasodžio k., Miroslavo vls., Alytaus aps., nuž. 1947.1.11.

Švedkauskas Pranas, a. 30, Balkasodžio k., Miroslavo vls., Alytaus aps., part., 1947 m. rudenį žuvo kautynėse Radžiūnų k., Miroslavo apyl.

Šveikauskas Benediktas, 1884, kunigas, altarista ir arešto namų kapelionas Rokiškyje, 1941. VI.26 nužudytas: NKVD būstinėje nušautas į galvą.

Šveikauskienė Ona, „Maisto“ darb. Kaune, nuž. I ok. metu.

Švenčiuliai (du broliai), 1941. VI sušaudyti Šiauliuose.

Švilpa Jonas, Leliūnų apyl., Utenos aps., po karo bolš. nušautas.

Švilpa Juozas, viršila, nuž. 1941. VI.24 ties Rūdninkais, Trakų aps.

Švoba J., saug. polic. vald., nuž. I ok. metu Vilniuje.

Talkačiauskas, kareivis, 1941. VI žuvo ties Linkmenimis, Švenčionių aps.

Tallat-Kelpša Jonas, 17, Padivytis, Laukuvos vls., Tauragės aps., mokin., kalintas Tauragės kai. ir ten nuž. 1941. VI.22.

Tamašauskas, Skuodas, Kretingos aps., 1948 žuvęs part.

Tamašauskas, Kaunas, 1961 Kaune nuteistas mirti.

Tamašauskas Juozas, 25, batsiuvys, Seirijočių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946. XI.9.

Tamonis Mindaugas, g. 1940, Vilniuje, inž., poetas, nuž. 1975. XI.5 Vilniuje.

Tamošaitis Antanas, 1894, Smukučių k., Jurbarko vls., Raseinių aps., adv., ministras, 1940. VII.12 Kačerginėje suimtas, kalintas Kauno s. d. kai., 1940 pabaigoje nuž.

Tamošauskas Adomas, Rukaičių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. 1945/47.

Tamošauskas Antanas, Rukaičių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. 1945/47.

Tamošauskas H., Rukaičių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. 1945/47

Tamošauskas Jonas, Rukaičių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. 1945/47.

Tamošauskas Stasys, Rukaičių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. 1945/47.

Tamošiūnas Henrikas, 19, nuž. 1941.VI.28 Vainoriškių k., Tauragnų vls., Utenos aps.

Tamošiūnas Justinas, 50, lentp. sav., Vainoriškių k., Tauragnų vls., Utenos aps., nuž. 1941.VI.28.

Tamošiūnas Pr., Ignalinos k., Daugailių vls., Utenos aps., žuvo 1944 rusams veržiantis į Lietuvą.

Tamulevičius Domas, 29, ūkin., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944 m.

Tamulevičius Jonas, 65, ūkin., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Tamulevičius Petras, 21, ūkin., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Tamulevičius Simas, 70, ūkin., Musteikos k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Tamulionis Bronius, 25, batsiuovys, Kibyšių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.III.

Taraila, polic. nuov. virš., Kybartai, Vilkaviškio aps., 1941.VI tremiant į Sibirą Pilviškių g. st. iš vagono išvestas ir sušaudytas.

Tarasevičius Pranas, 22, ūkin., Ginčionių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.X.

Tarasevičius Viktoras, 44, ūkin., Vergakiemio k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.V.10.

Tarasovas, med. felčeris, Vilkaviškis, 1941.VI.22 nušautas ligoninės raj.

Taraškevičius Eduardas, kareivis, sušaudytas 1941.VI.

Tarcijonas Jonas, 40, ūkin., Angininkų k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Tarvainis Zenonas, 1920, Užventyje, Šiaulių aps., Telšių gimn. VIII kl. mokin., skautas, ateitininkas, 1941.VI.24/25 nuž. Rainių miškely.

Tauras Adomas, ūkin. iš Ginteikiškių, nuž. I ok. metu.

Tekorius Bronislovas, ūkin., Pavardenio apyl., Varnių vls., Telšių aps., po karo kautynėse žuvęs part. vadas.

Telšinskas Jonas, Kvietinių k., Gargždų vls., Kretingos aps., Vilimiškės dv. ūkvedys, nuž. Rainių miškely 1941.VI.24/25.

Tėvelis, nuo Lukšių, Šakių aps., 1941 rusų kareivių nušautas.

Tijūnėlis, Vilniaus karo mokyklos kariūnas, 1941. VI politruko nušautas tarp Vilniaus ir Ašmenos.

Tylos (3 broliai), Leliūnų apyl., Utenos aps., 1945 per Velykas nušauti.

Tindžiulis Albinas, nuo Rokiškio, aviac. kpt., 1949.1 žuvęs Biržų—Vabalninko—Pandėlio apyl. part. vadas.

Toleikis Antanas, ūkin., Tauragnai, Utenos aps., 1941.VI nušautas prie savo namų.

Toliušis Jokimas, Tauragės raj. part., 1952 rudenį žuvęs kautynėse.

Toliušis Juozas, 1897, Pamilušio vnk., Tauragės vls., vet. gyd., ats. karininkas, kalintas Tauragės kai., 1941.VI.23 raudonarmiečio nušautas ties karininkų ramove.

Tolušis Povilas, ūkin., Valakų k., Subačiaus vls., Panevėžio aps., po karo part. būrio vadas, apsuptas žuvęs bunkeryje Palėvenės miške.

Tomkevičius Vacius, 18, ūkin., Slapikos k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.11.18.

Tomkus Juozas, 1896, g. Raseiniuose, ats. mjr., teisininkas, Valst. Tarybos referentas, nuž. 1940.VII.13 Kauno s. d. kai.

Tvainavičius Motiejus, 55, Kabelių II k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Trainavičius Pranas, 24, stalius, Kabelių II k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Trakimaitė Stasė, I ok. metu nuž. Pažaislio miške.

Trakimas Pranas, 36, stalius, I ok. metu nuž. Pažaislio miške.

Trakimas Simas, 32, amatininkas, I ok. metu nuž. Pažaislio miške.

Trakimas Stepas, 27, darb., Kaunas, I ok. metu nuž. Pažaislio miške.

Tranavičius, puskar., žuvo 1941.VI kilus rusų—vok. karui.

Traukus Vladas, 22, ūkin., Ilgininkų k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Tveidas Stasys, 24, darb., Balbieriškis, Marijampolės aps., nušautas 1945.IV.7.

Treidas Vincas, 28, darb., Balbieriškis, Marijampolės aps., nušautas 1945.IV.7.

Treigys Jonas, 40, ūkin., Ricielių k., Leipalingio vls., Seinų aps., nukankintas 1945.

Treigys Vytautas, 22, moksleivis, Dakučkos k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Truklica, žuvo kovoje su okupantais 1944.X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Trumpys Benediktas, nuo Radviliškio, Šiaulių aps., ats. puskar., pasitraukė į Vokietiją, 1950.X atlydėjo Lietuvon rezistencijos įgaliotinį Juozą Lukšą, 1951.IV.19 žuvo kautynėse Altoniškių miške, Lekėčių apyl., Šakių aps.

Truncė Jonas, 20, ūkin., Arciūnų k., Alovės vls., Alytaus aps., nuž. 1945. VII.10.

Truncė Mykolas, 47, ūkin., Dvarčėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1944.XI.24.

Truncė Vincas, 23, ūkin., Zvirgždėnų k., Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.X.15.

Truška Juozas, Ežaičių k., Gargždų vls., Kretingos aps., polic., šaulys, gyv. Luokėje, Telšių aps., 1941.VI.24/25 nuž. Rainių miškely.

Tūbinė Juozas, 28, ūkin., Kazokiškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.1.1.

Tugaudis Jonas, 1945.III nušautas Kauno senamiesty.

Tulauskas Algirdas, 22, 1941 vasarą Kauno kai. sušaudytas.

Tumas Domas, Smilgių vls., Panevėžio aps., po karo part., žuvęs kautynėse 1945.III.

Tumasonis Julius, 33, ūkin., Lapšių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nukankintas 1946.11.28.

Tumosa Alfonsas, 29, ūkin., Mikabalių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1947.IX.21.

Turcinas Juozas, 25, ūkin., Gudonių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.VI.5.

Tutinas Jonas, 1897, kunigas, Trakų aps., Kaišiadorių vls., Palomenės klebonas, 1941. VI rusų kareivių nukankintas: peršautas į galvą, durklų smūgiais subadyta krūtinė.

Tutkevičius, Telšių aps., Rietavo miškuose 1952 ar vėliau kautynėse žuvęs part.

Tviraga Mykolas, Ukmergės aps., Musninkų vls., Čiobiškio apyl. prieš 1946.11 žuvęs part.

Ubeikos šeima, Daugailių vls., Utenos aps., I ok. metu išžudyta.

Ubeika Antanas, Kurklių k., Vyžuonų vls., Utenos aps., šaulys, nuž. rusų partizanų 1943.

Uberta Vaclovas, 37, ūkin., Navininkų k., Simno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IV.13.

Ubonis Kazimieras, žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Uleckas, part. vadas, 1955 žuvęs Kazlų-Rūdų miškuose.

Uleckas Juozas, Degimų k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.1.6.

Uleckas Vincas, Uosupėlio k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Ulickas, Deveikiškių k., Grinkiškio vls., Kėdainių aps., ūkin., po karo gyvas sudegintas part., sudeginta ir sodyba.

Ulozas Antanas, Kaltanėnų apyl., Švenčionių aps., 1941.VI. žuvęs sukilimo dalyvis.

Uoslis Juozas, 25, ūkin., Liepiškių k., Leipalingio vls., Seinų aps., nukankintas 1944.

Urba Petras, Norkūnų k., Krakių vls., Kėdainių aps., part., sušaudytas 1944.XII.17.

Urbanavičius Kastulis, a. 1904, Duokiškis, Kamajų vls., Rokiškio aps., 1941.VI sukilimo dalyvis Duokišky, sušaudytas 1944.VII.

Urbanavičius Pranas, g. 1916, Duokišky, Kamajų vls., Rokiškio aps., 1945 žuvęs kautynėse part.

Urbanavičius Stasys, 41, ūkin., Daugai, Alytaus aps., nuž. 1944.VII.

Urbanavičius Vytautas, Dūmiškių k., Šilavoto vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.11.17.

Urbonas, Telšių aps., Rietavo miškuose 1952 ar vėliau žuvęs kautynėse part.

Urbonas Antanas, 65, darb., Medvišių k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VII.20.

Urbonas Kazys, Dambavos k., Iglirkėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.

Urbonas Vytautas, Likiškėlių k., Alytaus vls., part., žuvęs kautynėse 1947.XII.8 Tolokių k. laukuose, Miroslavo apyl.

Urbonas Vladas, 30, darb., Medvišių k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.XI. 10.

Urbonavičius, Daunorų k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Urvinis, Skuodas, Kretingos aps., part., žuvęs 1948.

Ūselis Alfonsas, 23, ūkin., Avižienių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.VI.24.

Ūselis Juozas, 50, ūkin., Savanorių k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1945.IV.8.

Ūselis Juozas, 1909, Lauknų k., Ukmergės aps., mjr., Aukštaitijos part. vadas, 1947.X.7 suimtas, išv. į Sibirą, 1962 Vilniuje sušaudytas.

Utaras Adolfas, 50, ūkin., Krikštonys, Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1947.VIII.5.

Utenis Silvestras, g. Vepriuose, Ukmergės aps., savan., ats. viršila, buv. šaul. būrio vadas, 1944 Širvintų miškuose sušaudytas.

Užkuraitis, 1941.VI sukilimo dalyvis Ramygaloje, Panevėžio aps., po karo žuvęs part.

Užubalis Antanas, a. 30, Stuburų k., Vabalninko vls., Biržų aps., Salamiesčio apyl. part. vadas, žuvo kautynėse 1946.

Užsienis Povilas, a. 1925, darb., po karo žuvęs part. Pakryžių—Gitėnų miške, Subačiaus apyl., Panevėžio aps.

Vabalas, ūkin., Raseinių aps., II ok. metu nušautas.

Vabalas Albinas, Šventežerio—Lazdijų apyl. part. gr. vadas, žuvo 1950.

Vabalas Leonas, Panevėžio apyg. teismo teisėjas, nuž. 1940 Panevėžio kai.

Vaicekonis Antanas, kareivis, 1941.VI žuvo ties Linkmenimis, Švenčionių aps.

Vaičiulis Pranas, a. 1920, Nemaniūnų k., Kamajų vls., Rokiškio aps., II ok. metu nuž. miške prie savo tėviškės.

Vaičiūnaitė Teresė, Utenos aps., nuž. 1944.

Vaičiūnas, artistas, Šiauliai, 1940 ruso kareivio gatvėje nušautas.

Vaičiūnas Klemensas, Utenos aps., nuž. 1944.

Vaičkus Blažėjus, a. 1898, ats. ltn., buv. Zarasų pasien. polic. raj. virš., šaul. būrio vadas, gyv. ūkyje Imbrado vls., 1940.IX sumuštas, mirė nuo žaizdų Utenos kal.

Vaiginas, Suostas, Biržų aps., po karo žuvęs part.

Vailionis Pranas, 26, ūkin., Rockių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.VI.25.

Vaisulevičius Kazys, Pentupių k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.27.

Vaišnys Eduardas, kareivis, 1941.VI.25 nuž. Pabradėje, Švenčionių aps.

Vaišnora Albinas, Šeimaties k., Tauragnų vls., Utenos aps., nuž. 1941.VI.27.

Vaišnora Kazys, Šeimaties k., Tauragnų vls., Utenos aps., nuž. 1941.VI.

Vaišnora Petras, I ok. metu nuž. Vilniuje.

Vaištoras Juozas, 34, ūkin., Zilinėčių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.1.12.

Vaišvila Vilius, Panevėžio „Maisto“ fabr. kalvis, 1941.VI.26 sušaudytas.

Vaišvila Zigmas, Danykų k., Raseinių aps., part., žuvo 1946 Kareiviškės vnk., Kražių vls., Raseinių aps.

Vaitekūnas, I ok. metu suimtas, žuvo Joniškyje, Šiaulių aps.

Vaitkevičius Lionginas, Steponių miške (5 km nuo Rokiškio) 1941. VI.27 nukankintas: supiaustytas, subadytas, perdurta krūtinė.

Vaitkevičius Romualdas, Radviliškis, Šiaulių aps., nuž. I ok. metu.

Vaitonis Pranas, prekyb., Zarasai, 1941.VI.25 NKVD kieme nušautas.

Vaivada Bronius, Žadeikiai, Vabalninko vls., Biržų aps., part. vadas, nuž. 1951 Žadeikių k. laukuose.

Valaitis Antanas, 36, ūkin., Lapkalnio k., Ariogalos vls., Kėdainių aps., part., 1951.1 žuvo kautynėse Grauzų miške.

Valasevičius Kazys, darb., nuž. I ok. metu Kauno aps.
 Valašinas, kat. org. veikėjas, Joniškėlis, Biržų aps., I ok. metu gelež. lazdomis užmuštas a. 800 m nuo mst.
 Valatka Jonas, 21, mokin, Jundeliškių k., Birtono vls., Alytaus aps., nuž. 1945.V.
 Valatkevičienė Juzė, 53, ūkin., Bakaleriškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.II.7.
 Valatkevičius, Onušio apyl., Trakų aps., part. vadas, žuvo 1945.VIII Dusmenų k.
 Valatkevičius Stasys, 34, polic., Bakaleriškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VIII.13.
 Valatkevičius Vladas, 28, tarnaut., Bakaleriškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.IV.8.
 Valeiša Algirdas Vytautas, 1920 Omske, Sibire, gyv. Trakuose, 1945.IX.16 paskandintas Trakų ežere.
 Valenta Klemensas, Padvariškių k., Igliškėlių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.
 Valenta Petras, 24, ūkin., Mikabalių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.X.
 Valentėlis Ernestas, Mikalatiškių k., Vabalninko vls., Biržų aps., Kupreliškio būrio part., žuvęs kautynėse 1945 rudenį.
 Valentinavičius Viktorinas, 1919, Šiaulių m., nuž. 1941.VI. Paežerių bžk., Laukuvos vls., Tauragės aps.
 Valentukevičius Adomas, 21, ūkin., Kabelių II k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1947.
 Valentukevičius Andrius, a. 30, prekyb., Kabelių I k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1945.
 Valentukevičius Jonas, 21, ūkin., Kabelių II k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1947.
 Valentukevičius Jonas, 50, ūkin., Grybaulės k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1944.
 Valentukevičius Kazys, 38, ūkin., Daržinėlių k., Marcinkonių vls., Alytaus aps., nuž. 1946.
 Valentukevičius Petras, 25, siuvėjas, Liškiava, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.IX.17.
 Valionis Antanas, j. pusk., 1941.VI.23 žuvo prie Merkio.
 Valys Juozas, 19, ūkin., Margų k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1945.IV.8.
 Valiukevičius Petras, Surgučių k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.
 Valiulis, viršila, kilys karui žuvo 1941.VI.
 Valiulis Jonas, kpt., kilus karui 1941.VI sušaudytas.
 Valiūnas Juozas, ūkin., Pievagalių k., Alytaus vls., nuž. 1941.VI.24.

Valiūnas Petras, kareivis, žuvo 1941.VI.23 tarp Eišiškių ir Varėnos.

Vanagas, Biržų aps., po karo žuvęs part.

Vanagas Benediktas, 1905, Šakūnų k., Kvėdarnos vls., Tau-ragės aps., kunigas, Kruopių klebonas, Šiaulių aps., rusų kareivių nušautas 1941.VI.24.

Vapsva Alfonsas, a. 1901, polic., Padusčio vnk., Antalieptės vls., Zarasų aps., 1943 rudenį žuvo kovoje su rusų desantininkais Jokunčių k. laukuose.

Varaneckas, 1941.VI.22 Kauno s. d. kai. kieme enkavedistų nušautas.

Varčiūnas Stasys, a. 1915, Šiaulių aps., Kuršėnų polic. nuov. virš., 1943 bolš. agentų nušautas.

Vareikis, j. ltn., Raseinių aps., „Vaidoto“ part. rinkt. štabo virš., žuvo kautynėse 1947 Birbiliškės miške, Ariogalos vis.

Varkala Algis, Šilavoto vls., Marijampolės aps., part., sušaudytas 1948.

Varnas St., šaltkalvis, 1965 Rokiškyje nuteistas mirti ir sušaudytas.

Vartavičius Antanas, 27, ūkin., Paliūnų k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.VIII.

Vasiliauskas Balys, Juodupė, Rokiškio aps., nuž. I ok. metu vls. kieme.

Vasiliauskas Bronius, 1922, Budriškių k., Dusetų vls., Zarasų aps., ūkin., part., žuvo 1944.IX.

Vasiliauskas Jonas, 69, ūkin., Balbieriškis, Marijampolės aps., nuž. 1946.X.20.

Vasiliauskas Juozas, 44, darb., Balbieriškis, Marijampolės aps., nuž. 1946.VII.16.

Vasiliauskas Tadas, Gruzdziai, Šiaulių aps., nuž. 1944.

Vasiliauskas Vincas, 36, ūkin., Balbieriškis, Marijampolės aps., nuž. 1946.VIII.16.

Vasiliauskas Vladas, 23, darb., Balbieriškis, Marijampolės aps., nuž. 1945.IV.12.

Vaškelis Povilas, stud., 1941.VI Kaune žuvęs sukilimo dalyvis.

Vaškelis Stasys, 1940.XII.16 užmuštas Kaune.

Vaštakas J., 1941.VI nuž. Kamajuose, Rokiškio aps.

Večkys Jonas, 21, darb., Vilkiautinio k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1944.X.23.

Večkys Jonas, 39, ūkin., Žeimių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VIII.1.

Večkys Jonas, 28, ūkin., Gudelių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.IX.14.

Večkys Juozas, 22, ūkin., Gudelių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.XII.31.

Večkys Pranas, 23, darb., Vilkautinio k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.V.10.

Večkys Vincas, 20, mokin., Vilkautinio k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.1.1.

Večkytė Genė, 24, mokin., Vilkautinio k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.11.14.

Vėgėlė Boleslovas, 1880, kunigas, Ukmergės aps., Veprių klebonas, šaulys, 1941.VI.22 rusų karininkų sušaudytas Skarulių bžk., Jonavos vls., Kauno aps.

Veitas Algirdas, 1912, Šarkalnės dv., Tryškių vls., Šiaulių aps., stud., nuž. 1941.VI Paežerių bžk., Laukuvos vls., Tauragės aps.

Veitas Kęstutis, 1909, Stulpėnų k., Telšių vls., Grinkiškis, Kėdainių aps., nuž. 1941.VI Grinkiškyje.

Veiverys Alfonsas, Paviemonio k., Veiverių vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Velička Antanas, 25, ūkin., Gruožnykų k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.11.17.

Venckus Kazys, Paluobės k., Ylakių vls., Mažeikių aps., šaul. būrio vadas, viršaitis, po karo part. dalinio vadas, 1951 žuvęs Kurše, Latvijoje.

Venclauskas, Raseinių aps., „Žebenkštis" rinkt. part. būrio vadas, žuvęs kautynėse 1947/48 Sujainių k., Raseinių raj.

Venclovas Antanas, Vartų k., Balbieriškio vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.VII.20.

Venclovas Jonas, 1921, Baibių k., Degučių vls., Zarasų aps., 1941.VI sukilimo dalyvis, 1945 žuvęs part.

Vetinskas Juozas, 49, ūkin., Seiliūnų k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1947.IV.

Veverskis Kazys, 1912, Vilkijos apyl., Kauno aps., part. vadas, žuvo 1944.XII.29 prie Raudondvario.

Vėžys, po karo sušaudytas.

Vičius Jurgis, 1899, Arslos k., Mosėdžio vls., Kretingos aps., ūkin., ats. viršila, šaul. b. vadas, 1941.VI.24/25 naktį nukankintas Rainių miškely, Telšių aps.

Vičkačka Juozas, 35, ūkin., Kaniūkų k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.XII.8.

Videika Antanas, 100, ūkin., Meškučių k., Alovės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VIII.15.

Vidugiris Juozas, 1892, Palaukių k., Subačiaus vls., Panevėžio aps., ats. plk., „Žalgirio" apyg. part. vadas, žuvo kautynėse 1946.XI.7 Žaliojoje Girioje, Panevėžio aps.

Viksva Jonas, a. 23, Akmenės k., Vabalninko vls., Biržų aps., part. būrio vadas, žuvo kautynėse 1947.II.

Viksva Petras, a. 25, Akmenės k., Vabalninko vls., Biržų aps., part. būrio vadas, žuvo 1947.III.

Vilčinskas Povilas, 1918, Plungės vls., Telšių aps., tarnaut., nuž. Rainių miškely 1941.VI.24/25 naktį.

Vileišis Adolfas, agr. stud., Vabalninkas, Biržų aps., po karo žuvęs part.

Vilimavičius Jonas, a. 1921, ūkin., šaulys, žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.6 prie Sedos, Mažeikių aps.

Vilionis Vytautas, Anykščiai, Utenos aps., 1941.VI žuvęs sukilimo dalyvis.

Vylius-Velavičius Ignas, 1904, Pavandenio k., Varnių vls., Telšių aps., aviac. kpt., šaulys, pogrindžio kovot., 1945.XII. suimtas, sušaudytas.

Vilkas, Antalieptės vls., Zarasų aps., kovoje su bolš. desantininkais žuvo 1943 Jokunčių k. laukuose.

Vilkauskas Jonas, 24, ūkin., Masališkės k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Vilkauskas Jonas, 25, siuvėjas, Zilinčiškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VIII.14.

Vilkauskas Julius, Mikniūnų k., Merkinės vls., Alytaus aps., part., žuvo kautynėse 1949.VII.

Vilkauskas Julius, 21, ūkin., Laukininkėlių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Vilkauskas Petras, Mikniūnų k., Merkinės vls., Alytaus aps., part., žuvo kautynėse 1949.VII.

Vilkelis Petras, Seinų aps., „Dainavos“ apyg., „Vytenio“ tėvūnijos part. vadas, žuvo kautynėse 1947 ar vėliau.

Vilutis Vytautas, 1941.VI. sušaudytas Linkuvoje, Šiaulių aps.

Vinkevičius Alfonsas, 30, mkt., Vadenų k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Vinkevičius Stasys, Vartavalakio k., Varėnos vls., Alytaus aps., „Dainavos“ apyg. part. skyr. vadas, veikęs Merkinės—Perlojos apyl., žuvęs 1949.

Virbickas Kostas, ūkin., Punia, Butrimonių vls., Alytaus aps., nuž. 1945.II.18.

Virbickas Vincas, ūkin., Aleksandravo k., Alytaus vls., nuž. 1946.XI.28.

Virkietis Leonas, 1945.VI.19 Kaune suimtas, po 8 mėn. karo tribunolo nuteistas sušaudyti.

Virkutis, ats. pusk., Mažeikių rinkt. Tirkšlių š. b. šaulys, 1941.VI sukilimo dalyvis, po karo part., Pievėnų apyl, Balėnų k. apsuptas susisprogdino.

Viršila, ūkin., Užušilių k., Kauno aps., 1941.VI sušaud. prie Kalnėnų gelžk. st.

Viščiuvienė Elzbieta, 64, ūkin., Smilgių vls., Panevėžio aps., 1945.V.12/13 sudeginta su trobesiais.

Vyšniauskaitė Ona, I ok. metu nukankinta Kauno kai.

Vyšniauskas Jonas, Ilgakiemio k., Garliavos vls., Kauno aps., nuž. 1946.V.7.

Vyšniauskas Juozas, Balbieriškio apyl., Marijampolės aps., 1946.1 žuvęs part.

Vištartas Juozas, Gaudiškių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. II ok. metu.

Vitkauskas Bronius, 23, ūkin., Jablonovo k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1947.

Vitkauskas Pranas, 24, mkt., Mikabalių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.X.

Vitkevičius Pranciškus, 1877, Plungės vls., Telšių aps., kunigas, Skarulių klebonas, Jonavos vls., Kauno aps., rusų karininkų nuž. 1941.VI.22.

Vitkus Juozas, 1901, Tirkšliuose, Mažeikių aps., pik. ltn., karo inž., pietų Lietuvos part. srities vadas, slapt. „Kazimieraitis“, žuvo 1946.VII.2 Merkinės vls., Alytaus aps.

Vitkus Juozas, Mažeikių aps., 1941 sušaudytas.

Vyžinis Alfonsas, kalvio sūnus, šaulys, Molėtai, Utenos aps., sušaud. 1941.VI.25.

Vranauskas Povilas, kareivis, nuž. 1941.VI.25 Pabradėje, Švenčionių aps.

Vosylius, ltn., būrio vadas, žuvo kautynėse su okupantais 1944.X7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Voveris Andrius, 75, ūkin., Bakalieriškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1944.XII.9.

Voveris Petras, 31, siuvėjas, Varlių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VIII.13.

Voveris Romas, 36, kalvis, Varlių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VIII.11.

Voveris Vaclovas, 1914, ats. karininkas, 1941.VI sukilimo dalyvis Merkinėje, „Dainavos“ apyg. „Dzūkų“, vėliau „Kazimieraičio“ part. rinkt. vadas, žuvo 1949.

Voveris Vladas, 28, tarnaut., Bakalieriškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1946.11.17.

Zabarauskas Edvardas, 1908, Joniškėly, Biržų aps., teisin., radiofono dir., 1940 paskandintas Nemune.

Zabeta Jonas, 21, ūkin., Demantonių k., Alovės vls., Alytaus aps., nuž. 1946.

Zablackas Vilhelminas, 1923, Kirkiliškių k., Antazavės vls., Zarasų aps., part., žuvo 1945 prie Kriaunų, Rokiškio aps.

Zablackas Vytautas, a. 1927, Kirkiliškių k., Antazavės vls., Zarasų aps., part., žuvo 194fc>.

Zakarauskas, Degsnės k., Antazavės vls., Zarasų aps., part., žuvęs kautynėse Antazavės šile.

Zakarka, Baltriškių apyl., Antalieptės vls., Zarasų aps., po karo sušaudytas.

Zalietkas Vladas, 20, ūkin., Kazokiškių k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.1.1.

Zamaras, j. pusk., žuvo 1941.VI.23 Vilniuje.

Zapasninkas Jonas, 20, ūkin., Snaigupės k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1944.

Zarembos, du broliai, Klabu k., Kvėdarnos vls., Tauragės aps., nuž. 1941.VI.24.

Zaremba Bronius, ūkin. Ilčiūnų k., Subačiaus vis, Panevėžio aps., po karo žuvęs part.

Zautra Juozas, 23, darb., Druskininkai, nuž. 1946.

Zavadskas Juozas, Baltriškių vnk., Antalieptės vls., Zarasų aps., nuž. 1947.

Zekas Jonas, 25, ūkin., Vainiūnų k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1944.XII.15.

Zenkevičius Jonas, 29, ūkin., Demeniškių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1945.VII.

Zenkevičius Jonas, 16, ūkin., Palekonių k., Jiezno vls., Alytaus aps., 1945.IV Jiezno NKVD įmestas į ugnį.

Zimaitis, viršila, 1941.VI varant į Rusiją politruko nušautas.

Zinevičius Petras, ūkin., Pieriškių k., Merkinės vls., Alytaus aps., nušautas 1945.II.2.

Zinevičius Vaclovas, kareivis, žuvo 1941.VI.23 Varėnos poligone, Alytaus aps.

Zinkus Vladas, 1903, Krakių m., Kėdainių aps., part., sušaudytas 1944.XII.17.

Zokas Povilas, ūkin., Totorių k., Skapiškio vls., Rokiškio aps., vokiečių ok. metu bolš. agentų sušaudytas.

Zubinas Jonas, s. Jono, 35, ūkin., Buknaičių k., Mažeikių vls., nuž. 1941.VI.14.

Zubkus Ignas, a. 39, inž., Radviliškis, Šiaulių aps., 1940.VII suimtas, žuvo puldamas po einančiu traukiniu.

Zubrickas, ltn., būrio vadas, žuvo kautynėse su okupantais 1944.X prie Sedos, Mažeikių aps.

Zuoza, kareivis, 1941.VI žuvo Pažeimenės poligone, Švenčionių aps.

Zurauskas Liudas, 23, ūkin., Neciesa, Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1945.

Zvonka (Dzvonka) Petras, a. 35, ūkin., Jaščiagalių k., Subačiaus vls., Panevėžio aps., part., žuvo 1950/51 Gitėnų miške.

Žadeikis A., aviac. puskar., žuvo 1941.VI.

Žebrauskas, ūkin., Tirkšlių vls., Mažeikių aps., vokiečių ok. metu bolš. part. nuž.

Žebrauskas Pranas, kareivis, žuvo 1941.VI.23 Vilniuje.

Žeimys Domas, jo žmona ir 2 mažametės dukrelės, Karvelių k., Gruzdžių vls., Šiaulių aps., nuž. 1944.

Žėlas R., kareivis, 1941.VI.24 žuvo Vilniuje.

Želvys, 24, iš Kėdainių, Pravieniškių priv. d. stov. prižiūrėtojas, sušaudytas 1941.VI.26.

Žemaitis Albinas, Padgelumbiškių k., Sasnavos vls., Marijampolės aps., nuž. 1945.

Žemaitis Jonas, 1909, Palangoje, Kretingos aps., gen. štabo kpt., part. vadas, 1954.XI.23 sušaudytas Vilniuje.

Žemepatis, Gaudikių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. 1945/47.

Žemepatis Juozas, Gaudikių k., Žagarės vls., Šiaulių aps., nuž. 1945/47.

Žemgulys Juozas, 1890, Rusėnų k., Veiveriškių vls., Kretingos aps., ats. pik. ltn., gyd. chirurgas, Panevėžys, nuž. 1941.VI.26.

Žeromskis Vacys, Kaunas, I ok. metu nukankintas Kazokų k.

Žideckas Juozas, 15, Rudnia, Daugų vls., Alytaus aps., nuž. 1947.III.7.

Židžiūnas Aleksas, j. puskar., žuvo 1941.VI.23 Varėnos poligone, Alytaus aps.

Žiedas Kazys, ūkin., Šeimaties k., Tauragnų vls., Utenos aps., šaulys, 1945 kautynėse žuvęs part.

Žiemininkas Pijus, 35, ūkin., Makrickų k., Gudelių vls., Marijampolės aps., nuž. 1946.VII.10.

Žilėnaitė Agota, 49, ūkin., Vainoriškių k., Tauragnų vls., Utenos aps., nuž. 1941.VI.28.

Žilėnaitė Antosė, d. Kazio, 18, ūkin., Vainoriškių k., Tauragnų vls., Utenos aps., nuž. 1941.VI.28.

Žilėnas Antanas, ūkin., Miškininkų k., Salako vls., Zarasų aps., 1942/43 m. bolš. part. sušaudytas.

Žilėnas Anupras, Tauragnų vls., Utenos aps., šaulys, nuž. I ok. metu.

Žilėnas Vincas, 18, ūkin., Vainoriškių k., Tauragnų vls., Utenos aps., nuž. 1941.VI.28.

Žilinskas, ūkin., Simno vls., Alytaus aps., nušautas 1945.IV.

Žilinskas Adolfas, 21, ūkin., Ginakiemio k., Onušio vls., Trakų aps., nuž. 1945.VII.29.

Žilionis Antanas, 52, darb., Seirijai, Alytaus aps., nuž. 1947.X.14.

Žilionis Valentinas, 40, ūkin., Mikabalių k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1947.III.

Žindulis Antanas, ūkin., Didsodės k., Juodupės vls., Rokiškio aps., I ok. metu vls. kieme nužudytas: sulaužyti rankų kaulai, peiliu padaryta 16 žaizdų.

Žitkus Antanas, 37, ūkin., Žemaitkiemio k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1946.III.6.

Žitkus Jonas, 22, ūkin., Gelažūnų k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1945.11.16.

Žiurauskas Silvestras, 31, ūkin., Rodukos k., Merkinės vls., Alytaus aps., nuž. 1944.

Žiuromskas Vincas, 22, ūkin., Pelekonių k., Jiezno vls., Alytaus aps., nuž. 1945.V.

Žiuromskis ir šeima, ūkin., Valatkonių k., Baisogalos vls., Kėdainių aps., bolš. desantininkų nuž. 1944.V.

Živatauskas Antanas, 1921, stud., 1941.VI Kauno senamiesty kautynėse žuvęs sukilimo dalyvis.

Žostautas, Amerikos lietuvis, buv. „Drobės“ fabr. dir. Kaune, sušaudytas 1941.VI.26 Pravieniškių priv. d. stov.

Žukaitė Ona, 20, ūkin., Margų k., Leipalingio vls., Seinų aps., nuž. 1946.XI.9.

Žukaitė Stasė, 1 m. kūdikis, Džingeliškių k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1946.III.6.

Žukas Bernardas, 18, Džingeliškių k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1946.III.6.

Žukas Juozas, a. 27, ūkin., Naudžiūnų k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1946.1.

Žukas Matas, 78, ūkin., Džingeliškių k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1946.III.6.

Žukas Stasys, Džingeliškių k., Birštono vls., Alytaus aps., nuž. 1946.III.6.

Žukauskas, viršila, žuvo kautynėse su okupantais 1944.X.7 prie Sedos, Mažeikių aps.

Žukauskas Bronius, j. puskar., žuvo 1941.VI.

Žulienė Marija, 1900, Tauragnuose, Utenos aps., agronome, 6 m. buvusi Sibiro tremty, grįžusi mirė Vilniaus kalėjime a. 1950.

Žurinskas Vladas, 28, ūkin., Paserninkų k., Seirijų vls., Alytaus aps., nuž. 1946.XII.

Žušinas Vincas, ūkin., Punia, Butrimonių vls., Alytaus aps., nuž. 1945.11.18.

Žutautas Jonas, a. 24, mkt., Plateliai, Kretingos aps.,

**„Kardo“ rinkt., part., 1946.VII nukautas Vaineikių pamiškėje,
Kretingos aps.**

**Žvaliauskas Juozas, 29, ūkin., Dubių k., Alytaus vls., nuž.
1945.VI.9.**

**Žvirblys Albinas, Bartininkų vls., Vilkaviškio aps., I ok.
metu nukankintas, nugaroje išrėžtas diržas.**

**Žvirblys Stasys, beturtis, šaulys, Vyžuonos, Utenos aps.,
part., 1945.XI.3 pakartas ant Kartuvių kalno.**

**Žvirždinas Hermanogildas, 1920, Telšių m., VIII kl. mokin.,
ateitininkas, Telšiai, 1941.VI.24/25 Rainių miškely nukankintas.**

SUMMARY

Lithuania has a history of more than seven hundred years: it was independent at the beginning of the thirteenth century. Having endured 123 years of czarist slavery, on February 16, 1918, after World War I, she regained her independence once again. This independence, however, was short-lived. The Soviet Union, pursuing its colonial policy with considerable military force, occupied Lithuania on June 15, 1940.

To subdue the people who desired to continue a life of freedom, the Bolsheviks initiated severe terror. More than 300,000 Lithuanians were exiled to Siberia, thousands were tortured during interrogations in jails, thousands were murdered.

This book is a collection of statements of witnesses who were victims of Soviet atrocities, who observed executions by the communists, and who took part in exhumation of mass murder victims.

The second part of the book contains names of Lithuanians killed by Bolsheviks and their collaborators. This list is incomplete, compiled mostly from the press. Among these victims of Soviet colonialism we find priests, physicians, teachers, nurses, lawyers, farmers, laborers, army and police personnel, old people and students, even small children. This list does not include many thousands of Lithuanians who perished from severe cold, starvation and unbearable work conditions in mines and in slave labor camps of the Soviet Union. There are almost no families in Lithuania who did not have their relatives or close friends, jailed, exiled or murdered by the communist occupants.

TURINYS

<i>J. Prunskis.</i> Įžanga	5
<i>M. Krupavičius.</i> Bolševikų siautėjimai Lietuvoje	7

I DALIS

ATSIMINIMAI IR LIUDIJIMAI	11
---------------------------------	----

1. Prievarta ir teroras	13
Bolševikų siautėjimai Utenos-Zarasų apskrityse	13
<i>Dr. J. Bartkus.</i> Negailėjo nei darbininkų, nei milicininkų ...	30
<i>J. Adomaitis.</i> Mačiau ašaras ir kraują	30
<i>Kun. R. Krasauskas.</i> Žiaurūs su senute ligone	31
<i>A. Kairys.</i> Devyniolikametės tragedija	32
<i>E. Petkevičius.</i> Mačiau išvežamus ir nužudytus	33
<i>St. Ramanauskas.</i> Prie medžių pririšti kankiniai	35
<i>Plk. J. Bobelis.</i> Sadistų naguose	36
2. Kalėjimai ir tardymai.....	37
<i>M. Brakauskienė.</i> Vagonuose užtroškę vaikai	37
<i>P. Jurkšaitis.</i> Ilgi tardymai kalėjime	37
<i>A. Ambražiūnas.</i> Sulaužytais šonkauliais	40
<i>Gen. T. Daukantas.</i> Tardymai po 14 valandų	43
<i>A. Palaitis.</i> Girdėjau šauksmus prieš mirtį	44
<i>Br. Kovaitis.</i> Mušami kalėjimuose	47
<i>V. Gulbinas.</i> Įsakė mane sušaudyti.....	49
<i>St. Kvietys.</i> Maskvos nuteistas už akių	51
<i>V. Ručinskas.</i> Spaudė galvą lanku	53
<i>J. Vasiliauskas.</i> Iš universiteto į kalėjimą	54
<i>J. Braunas.</i> Kankino mane ir žmoną	56
<i>Dr. A. Laskauskas.</i> Utenos kalėjime	58
<i>J. Bildušas.</i> Tauragės kalėjime	60
<i>Kun. J. Čekavičius.</i> Mušė ir spardė iki nualpimo	63
<i>Pr. Saladžius.</i> Skaudžiai palietė šaulių sąjungą	65

3. Egzekucijos	75
Išaiškėjo daug paslapčių	75
B. Ubeika. Komunistų nužudytas dail. Z. Kolbos brolis	80
Kun. A. Steiguilas. Nukankintas gimnazistas	81
J. Puleikis. Nužudė mano tris brolius.....	82
E. Žižmauskienė. Vyrus iššaudė	83
E. Gedgaudas. Sušaudyti prie cukraus fabriko Panevėžy	85
VI. Braziulis. Kankinių kūnai Petrašiūnų kapinėse	87
M. Kemžūra. Gyvi palaidoti	90
J. Pakštys. Kaip mus šaudė Pravieniškėse	91
J. Petkus. Ką mačiau Rainių miškelyje	95
B. Kriaučiūnas. Panevėžyje nužudyti gydytojai	98
P. Bliumas. Valiau kruvinus rūsius	100
VI. Venckūnas. Kaip jie mane sušaudė	101
B. Kavaliauskas. Lavonai Šepetos miške	105
G. Kupčinskas. Mirtys kapinėse	105
P. Jonkus. Sušaudė krūmuose	107
A. Ašoklis. Nužudė mano du brolius.....	107
Kun. dr. P. Aleksa. Išgyvenau trijų kunigų nužudymą	109
A. Gailius. Jaunas laisvės kovotojas	112
Dr. F. Zubinas. Vieni likviduoti, kiti išvežti	114
J. Baltrus. Sušaudė brolių už vėliavą	115
Pro f. I. Končius. Kaip mus varė į Červenę	116
J. Tumas. Mirties kolonoje Červenėje.....	120
O. Žadvydas. Baisi Červenės tragedija	123
J. Gabrusevičius. Kalinių žudymas Červenėje	131
K. Plūkas. Mano tėvas ir broliai komunistų nužudyti	133
Dr. Z. Danilevičius. Nukirto galvą.....	137
A. Šuopienė. Gyvą sudegino troboje	139
A. Šukys. Motinos ir dukters tragedija	141
Prof. dr. K. Oželis. Teismo medicinos eksperto žodis	141

II DALIS

BOLŠEVIKŲ NUŽUDYTIEJI LIETUVOJE	147
Summary	238

Visoj ilgoj savo valstybinio gyvenimo istorijoj, nusitęsusioj daugiau kaip septynis šimtmečius, Lietuva neturėjo taip sunkaus laikotarpio, kaip bolševikų okupacija, prasidėjusi 1940 metais. Daugiau kaip ketvirtis milijono Lietuvos žmonių, maždaug kas dešimtas gyventojas, buvo išvežti į Sibirą.

Ištisais dešimtmečiais lietuviai patriotai naikinami kruvinuose tardymuose, žiauriuose kalėjimuose, šiurpiose bepročių ligoninėse, masinėse egzekucijose. Laisvėje sukurtas ūkis sugriautas, savitas kultūrinis gyvenimas sužlugdytas.

Šis leidinys tai dokumentinis rinkinys beveik šešiasdešimties liudijimų, ką lietuviai išgyveno okupantų tardomi, kalinami ir žudomi savo tėvynėje. Žodiniai liudijimai kančias išgyvenusių, savomis akimis mačiusių patvirtinami ir pavaizduojami daugiau kaip 50 nuotraukų.

Duodamas ir sąrašas 1970 žmonių, kuriuos okupantai bolševikai išžudė Lietuvoje. Tai tik dalis. Okupacijos aukų nepalyginamai didesnis skaičius. Pagaliau čia neminimi tie, kurie žuvo išvežti į tolimą Sibiro tremtį. Ta tema autorius yra paruošęs kitą knygą.

Lai šis leidinys ypač mūsų jaunajai kartai ir istorijai pasakys, ką reiškia bolševizmas praktikoje.

Viršelį ir aplanką piešė dail. Petras
Aleksa